

Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Ústav pomocných věd historických a archivnictví

Pomocné vědy historické

Tereza Kučerová

Preláti a kanovníci kolegiátní kapituly sv. Petra v

Brně

Magisterská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Petr Elbel, Ph.D.

Brno 2020

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala
samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

.....

Tereza Kučerová

Tímto bych chtěla poděkovat předně vedoucímu mojí diplomové práce Mgr. Petru Elbelovi, Ph.D., za trpělivost a cenné připomínky. Díky patří i mým kolegům, přátelům a rodině za podporu a pomoc nejen při psaní diplomové práce, ale i během celého studia.

Obsah

1	ÚVOD	5
2	DĚJINY BRNĚNSKÉ KAPITULY	5
3	PROCES PŘIJÍMANÍ DO KAPITULY A VLIV KURIE.....	12
4	SOCIÁLNÍ ROZVRSTVENÍ	16
4.1	NÁRODNOSTNÍ SLOŽENÍ.....	19
5	DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ.....	20
6	SLUŽBA U DVORŮ A V KANCELÁŘÍCH.....	22
7	TYPOLOGIE KARIÉR.....	26
8	SEZNAM KANOVNÍKŮ.....	29
9	PROSOPOGRAFIE	35
10	ZÁVĚR.....	160
11	ZDROJE.....	162
11.1	PRAMENY NEVYDANÉ	162
11.2	PRAMENY VYDANÉ	162
11.3	LITERATURA	164

1 Úvod

V rámci diplomové práce jsem se snažila o zpracování prosopografické studie mapující klérus kolegiátní kapituly u sv. Petra v Brně. Hlavním aspektem bylo zaměření na sociální a teritoriální původ kanovníků a prelátů a jejich vazby a kontakty uvnitř kapituly i mimo ni. Zejména potom na jejich vazby ke královskému, markraběcímu a biskupském dvoru a papežské kurii. Časové vymezení této práce je od založení kapituly roku 1296 až po dobu posledních Lucemburků, končící vládou Zikmunda Lucemburského roku 1437 s tím, že práce zasahuje až do druhé poloviny 15. století v případě některých osob v rámci postihnutí všech pramenů vztahujících se k jejich působení i mimo brněnskou kapitolu. Hlavní částí práce je pak prosopografický katalog kanovníků a proboštů čítající 176 osob doložených ve zmíněných letech, snažící se postihnout veškeré dostupné informace. První část práce obsahuje stručné dějiny brněnské kapituly a analytické zpracování jednotlivých sledovaných aspektů, jako je právě sociální a místní původ a různé sociální vazby.

2 Dějiny brněnské kapituly

V prostoru pozdějšího středověkého města Brna byl nejstarším kostel sv. Petra, a přestože že byl zřejmě od počátku kostelem farním, již z roku 1222 máme první historickou zmínku o jeho proboštovi, v listině Přemysla Otakara I.¹ Toto označení *praepositus* však pravděpodobně nemělo spojitost s nějakou zapomenutou kapitulní minulostí kostela, ale spíše ve významu představeného kostela. Historicky prvním *proboštem* byl Zdislav, uvedený ve zmíněné listině Přemysla Otakara I. jako svědek. Tento Zdislav sjednal s králem Václavem roku 1237 majetkovou směnu jako náhradu za škody způsobené během králova střetu s moravským markrabětem Přemyslem.² V této listině se však Zdislav tituluje pouze jako *plebano ecclesie beati Petri in Brunna*. Svatopetrský kostel tímto získal králův majetek ze vsi Bosonohy a Zdislav mu přenechal příjmy ze vsi Vážany, Bzové, Medlánky a Březovice.³

Patronátní právo kostela náleželo markraběti moravskému do roku 1240, než jej daroval 7. prosince král Václav I., spolu s patronátními právy ke kostelům ve Velké Bíteši a Moravských Budějovicích, cisterciáckému klášteru Porta Coeli v Tišnově, na modlitby za

¹ CDB II, č. 238; JAN, L.: *Několik poznámek k nejstarší církevní organizaci*, s. 39-51.

² CDB III, č. 165, s. 205-207.

³ TENORA, J.: *Presentační právo*, s. 337-338; JAN, L. A KOL.: *Dějiny Brna 2*, s. 673-674.

spásu duše své matky Konstancie, která byla zakladatelkou tišnovského kláštera.⁴ Přesto však bylo patronátní právo kláštera několikrát nedodrženo a poprvé tomu bylo ještě za vlády krále Václava, když po smrti Zdislava ustanovil novým *proboštem* Alberta. Tišnovský klášter však bránil svoje práva a obrátil se s žádostí o pomoc ke kurii. Papež Alexander IV. klášteru vyhověl a zároveň jim potvrdil dne 7. října 1256 právo i ke zbývajícím dvěma kostelům.⁵ Tato konfirmace představovala významnou roli ve sporu, který klášter vedl o ustanovení Alberta svatopetrským představeným a jejím řešením byl pověřen papežský kaplan a probošt v Cividale Vilém Burdini, který ke sporu vydal notářský instrument již 26. června 1256.⁶ Burdiniho instrument však spor nevyřešil a tak papež pověřil opata skotského kláštera ve Vídni, aby na základě zmíněného instrumentu uvedl tišnovský klášter v držbu svatopetrského kostela. Celý spor nakonec skončil remízou, takže tišnovskému klášteru sice bylo přiznáno patronátní právo ke kostelu sv. Petra, ale Albert si mohl ponechat jeho pozici svatopetrského *probošta*, jako by byl prezentován abatyší a konventem. Toto rozhodnutí bylo uznáno a potvrzeno Přemyslem Otakarem II. 17. října 1358.⁷ V září o rok později toto rozhodnutí potvrdil ještě olomoucký biskup Bruno ze Schauenburku s menším omezením pro tišnovský klášter. Rozhodl totiž, že tišnovský klášter bude mít právo prezentovat kandidáta právě olomouckému biskupovi, který ho pak potvrdí a investuje na místo svatopetrského *probošta*.⁸ Tímto způsobem byl tišnovskou abatyší a konventem k brněnskému kostelu prezentován kněz Jakub, kterého olomoucký biskup potvrdil a investoval roku 1278.⁹

Ve 13. století se v Brně nacházely kostely s farními právy dva a tím druhým byl kostel sv. Jakuba, jehož patronátní právo náleželo také cisterciáckému klášteru, tentokrát však ne tišnovskému, ale oslavanskému. Mezi správci těchto kostelů, Jakubem od sv. Petra a Dětřichem od sv. Jakuba, vypukl spor o vymezení hranic obou farností. Řešením sporu byl pověřen velehradský opat Konrád a oba správci souhlasili s tím, že se budou řídit jeho konečným rozsudkem. Opat Konrád tedy stanovil hranici vedoucí od Brněnské brány, Dolní ulicí ke

⁴ CDB III, č. 259.

⁵ CDB V/1, č. 88.

⁶ CDB V/1, č. 82.

⁷ CDB V/1, č. 165, 166.

⁸ CDB V/1, č. 197.

⁹ CDB V/2, č. 881. JAN, L.: *Sedm set let brněnské kapituly*, s. 41-43; JAN, L. A KOL.: *Dějiny Brna 2*, s. 674-676; TENORA, J.: *Presentační právo*, s. 337-338.

Starému náměstí a pak přímo ulicí k Měnínské bráně.¹⁰ Zároveň také určil, že veškeré pozemky, které se nacházely nalevo od této hranice, měly patřit ke kostelu sv. Jakuba a stejně tak vše napravo ke kostelu sv. Petra.¹¹ Konrádovo rozhodnutí bylo stvrzeno listinou z 26. června 1293 a bylo jím tak nahrazeno původní národnostní rozdělení, kdy k petrovské faře náleželo české obyvatelstvo a k jakubské obyvatelstvo německé.¹²

Po smrti správce kostela Jakuba v roce 1295, byl tišnovskou abatýší a konventem prezentován farář z Vémyslic Konrád z Prahy, kterého ale olomoucký biskup odmítl potvrdit a investovat. Biskup Dětrich konal nejspíš z nařízení krále Václava II., který měl se svatopetrským kostelem již jiné plány. Jako důvod pro Konrádovo odmítnutí se biskup Dětrich odvolával na mohučská synodální statuta z roku 1292, kde bylo stanoveno, že řeholníci nesmějí udělovat obročí, tedy farní kostely a kaple, jiným řádovým členům. Potíž byla v tom, že Konrád byl konvršem tišnovského kláštera, což ale zároveň znamená, že nebyl mnichem a statuta se tak něj nevztahovala. Proto měli tuto záležitost prošetřit pražský a mělnický probošt a v případě, že nebude Konrádovu investování na místo svatopetrského plebána stát nic v cestě, měli k tomu olomouckého biskupa vyzvat.¹³ Ani po tomto vyzvání biskup neuposlechl a místo faráře udělil mistru Petrovi Angelovu z Pontecorva. Tímto totiž došlo na královny plány, neboť dne 7. března 1296 povýšil biskup Dětrich doposud farní kostel sv. Petra na kapitulní, a jeho prvním představeným, nyní se skutečným titulem probošta, se stal právě Petr z Pontecorva, královský protonotář a kanovník olomoucký.¹⁴ Dosavadní vikáři Hartlín a Dětrich se stali prvními kurátními kanovníky s povinností sídlit a obstarávat duchovní správu kostela. Patronátní právo, respektive právo prezentovat probošta, zůstalo nadále tišnovskému klášteru, proboštovi bylo vyhrazeno právo prezentovat ke dvěma nově zřízeným kanonikátům.¹⁵ O založení svatopetrské kapituly se dozvídáme i z dvou papežských listin Bonifáce VIII.¹⁶

O zřízení kapituly však nevěděl mohučský arcibiskup, který 15. března vydal listinu nařizující olomouckému biskupovi do patnácti dnů investovat na místo správce kostela Konráda

¹⁰ Dnešní ulicí Dominikánskou, přes náměstí Svobody.

¹¹ DRÍMAL, J.: *Dějiny města Brna 1*, s. 71.

¹² CDM IV, č. 320.

¹³ CDM V, č. 47; TENORA, J.: *Presentační právo*, s. 339.

¹⁴ CDM V, č. 45; Český překlad: JAN, L.: *Sedm set let brněnské kapituly*, s. 11.

¹⁵ JAN, L.: *Sedm set let brněnské kapituly*, s. 44-46.

¹⁶ CDM V, č. 100, 101.

z Prahy, prezentovaného tišnovskou abatyší a konventem, pod hrozbou exkomunikace.¹⁷ Jak už se dá předpokládat, nakonec musel ustoupit tišnovský klášter a jím prezentovaný Konrád z Prahy. Tišnovskému klášteru bylo patronátní právo pak znovu potvrzeno, ale Petr z Pontecorva už ve své pozici probošta zůstal.¹⁸ Jako protonotář koncipoval v letech 1297-1305 více než polovinu listin Václava II.¹⁹ V roce 1305 Petr z Pontecorva dosáhl proboštví pražského a na začátku roku 1306 proboštví vyšehradského a pravděpodobně v tom samém roce rezignoval na pozici brněnského probošta.²⁰ Po Petrově rezignaci byla také tišnovskému klášteru znovu potvrzena držba vsi Bosonohy a desátek z Kuřimi olomouckým biskupem Janem Holým, který také potvrdil povýšení kostela na kapitulní.²¹ Václavem III. byla potvrzena všechna doposud udělená práva (proboštovi, klerikům, sídlu probošta a také poddaným na Horním a Dolním Cejlu a dalším domům v prostoru mezi chrámem a městskou hradbou) a kapitula neměla platit berně ani jiné poplatky.²²

Po Petrově rezignaci se stal brněnským proboštem Mistr Jan a po něm následoval Konrád, kteří byli pravděpodobně oba dva prezentováni tišnovským klášterem. Po smrti Konráda se roku 1322 stal proboštem Šebestián, který upadl do sporu s proboštem olomouckého kostela Sbořem, ve kterém hájil kapitolu. Spor se týkal práv, která měl Sbor vůči kapitule z titulu arcijáhna brněnského, jako například právo vizitace.²³ Nakonec byla brněnská kapitula z těchto práv vyňata, ale musela Sborovi odvádět finanční náhradu za ušlé zisky.²⁴

V kapitule se také začaly zřizovat další kanonikáty a o jednom z nich se dovídáme roku 1327 z listiny vydané v souvislosti se založením ženského kláštera *Aulae Sanctae Mariae*. Hmotné zajištění prebendy tohoto kanonikát plynulo ze vsi Měnin.²⁵ Prezentační právo k této prebendě patřilo právě tomuto cisterciáckému klášteru, podobně jako k dalšímu kanovníctví s prebendou, spojenému s farním kostelem v *Kralicích na Hané*.²⁶ Dva svobodné lány v Kuřimi daroval roku 1328, pro zvětšení jiné kanovnícké prebendy, pár měšťanů z Brna, tesař Štěpán

¹⁷ CDM V, č. 47.

¹⁸ CDM V, č. 72.

¹⁹ HAVEL, D.: *Listinné písmo v českých zemích*, s. 59-60.

²⁰ MV Prod., č. 2.

²¹ CDM V, č. 180.

²² JAN, L.: *Sedm set let brněnské kapituly*, s. 44-47; JAN, L.: *Dějiny Brna 2*, s. 678-681.

²³ JAN, L.: *Sedm set let brněnské kapituly*, s. 48; JAN, L.: *Dějiny Brna 2*, s. 681.

²⁴ CDM VI, č. 212.

²⁵ CDM VI, č. 326.

²⁶ CDM VI, č. 338.

a Libšta.²⁷ Kapitula získala ještě roku 1331 od Jana Lucemburského patronátní právo kostela v Bzenci spolu s potvrzením všech platů a příjmů v Brně a jeho okolí.²⁸ Jan Lucemburský se také rozhodl pozvednout významnost kostela tím, že kapitule udělil právo volit si svobodně děkana jako zástupce probošta.²⁹ Tato dignita byla dotovaná výnosy z farního kostela v Rousínovci s tím, že prezentační právo náleželo kapitule. Někdy před rokem 1343 získala kapitula od krále Jana patronátní právo ke kostelu v Přibyslavicích, který představoval další kanovnickou prebendu.³⁰

Po smrti Štěpána roku 1342 byl tišnovskou abatyší Adelheid na místo probošta prezentován lékař a mistr Heřman z Durynska.³¹ Heřman byl generálním vikářem olomouckého biskupa do roku 1351 a byl blízkou osobou Karla IV. Mistr Heřman působil také jako písař desk zemských v letech 1348 až 1350 a i nadále se v tomto úřadu střídali do doby předhusitské kanovníci z Brna a Olomouce.³² Ze zápisu z desk zemských se dozvídáme o dalším kanonikátu, který založil brněnský měšťan Mořic a byl dotován deseti hřivnami jeho výnosu z mlýna na Dornychu.³³ Stejnou částku deseti hřiven pak připojil ještě jeho syn Ditvín roku 1351 ze vsi Vlasatice.³⁴ Další prebendu založili Jan a Pešek Šmerclínovi, členové významné brněnské rodiny. Právo prezentace k tomuto kanonikátu a prebendě jim probošt a kapitula potvrdili roku 1353 a toho času ji držel budoucí brněnský probošt Mikuláš z Kroměříže.³⁵

Po smrti Heřmana z Durynska sehrály ve volbě nového probošta významnou roli papežské rezervace, které narušily prezentační právo tišnovského kláštera. Když byl totiž abatyší tišnovskou prezentován petrovický farář Albert Albertův, olomoucký biskup Jan Očko z Vlašimi jí sice vyhověl a Alberta investoval, problém však nastal v momentě, kdy nebylo zcela jisté zda se na brněnské proboštví nevztahuje některá z papežských generálních rezervací.³⁶ Albert se proto chtěl ujistit a požádal papeže o potvrzení brněnské proboštví,

²⁷ CDM VI, č. 371.

²⁸ CDM VI, č. 425.

²⁹ CDM VI, č. 434.

³⁰ ŠEBÁNEK, J.: *Listiny přibyslavické*, s. 38.

³¹ CDM VII, č. 430.

³² JAN, L.: *Sedm set let brněnské kapituly*, s. 50-51

³³ ZDB I, č. 74, s. 5.

³⁴ ZDB I, č. 29, s. 14.

³⁵ CDM VIII, č. 243.

³⁶ TENORA, J.: *Prezentační právo*, s. 341.

kteřé mu Innocenc VI. 25. října 1357 udělil.³⁷ Několik dní na to se na papeže obrátil i Karel IV. s prosbou o udělení proboštství jeho protonotáři Mikuláši z Kroměříže a papež i této žádosti vyhověl.³⁸ A tak měla brněnská kapitula probošty dva. Nakonec byla Albert nucen svému králem podporovanému sokovi ustoupit a jistou kompenzací mu bylo získání proboštství kroměřížského.³⁹ Prezentační právo tišnovských abatyšů bylo znovu uplatněno po smrti Mikuláše z Kroměříže, kdy byl zvolen Mikuláš z Veselí, kterému bylo proboštství potvrzeno Urbanem VI. 7. dubna 1377.⁴⁰

Na konci 14. století se v pramenech objevují další kanovnícké prebendy například ze svědectví o dotování jednoho kanonikátu z fary v Troubsku.⁴¹ V roce 1390 pak byla k již existujícímu kanonikátu pana Šmerclína, připojena ves Mokrá, kterou koupil Jan z Miličina, brněnský kanovník a protonotář markraběte Jošta.⁴² Kanonikátů neustále přibývalo a některé z nich byly už od založení opatřeny příslušnou prebendou, společné jmění kapituly se pak stejnou měrou rozdělovalo mezi prebendátní kanovníky. Sama kapitula koupila v roce 1348 část vsi Podolí, majetky v Bedřichovicích, Vážanech a zaniklých Želechovicích, a pak roku 1367 vesnici Prace a v letech 1369 a 1381 vesnici Nebovidy. V roce 1373 koupila kapitula od markraběte Jana Jindřicha tvrz se dvorem a plat 18 hřiven v Horních Heršpicích, 1374 přikoupila vesnici Bohunice, 1378 půlku vesnice Ořechov, a nakonec v roce 1384 část vsi Tikovice.⁴³ Pravděpodobně z důvodu přibývání kanovníckých prebend, majetku kapituly a kanovníků samotných se nástupce Mikuláše z Veselí, Ditvín z Vratislavi, rozhodl 17. května 1392 společně s kapitulou, že společné statky kapituly mají být rozděleny do devíti obediencí a každá z nich má být spravována prebendátním kanovníkem.⁴⁴ Do těchto devíti obediencí patřily: Podolí, Velešovice, Prace, Ořechov, Bedřichovice, Bohunice, Nebovidy, Horní Heršpice a dvůr v Horních Heršpicích. Ditvín také stanovil, že musí být vždy jeden z nich kurátním kanovníkem, tzv. svatopetrským plebánem.⁴⁵

³⁷ MV II, č. 652.

³⁸ MV II, č. 655, 658.

³⁹ WOLNÝ, Ř.: *Kirchliche Topographie, Olmützer Erzdiöcese II.*, s. 92.

⁴⁰ MV IV, č. 1174; JAN, L.: *Dějiny Brna 2*, s. 682-683.

⁴¹ CDM XI, č. 322.

⁴² ZDB VIII, č. 799, s. 194.

⁴³ JAN, L.: *Sedm set. let brněnské kapituly*, s. 53-54.

⁴⁴ CDM XII, č. 84.

⁴⁵ TENORA, J.: *Statek sv. Petra v Brně*, s. 11-20.

Roku 1397 udělil kapitule markrabě Jošt *annus gratiae* pro napravení škod, které byly kapitule způsobeny během domácích válek mezi ním a jeho bratrem Prokopem.⁴⁶ Podstatou milostivého roku bylo, že nově prezentovaní hodnostáři, anebo nově přijatí kanovníci, měli v prvním roce jejich působení odevzdat polovinu svých příjmů proboštovi, jako vyjádření patřičné úcty ke svému předchůdci, pro konání mši a modliteb za zemřelého. V konfirmaci olomouckého biskupa Lacka z Kravař z roku 1403 je také vyjmenováno všech 20 členů kapituly.⁴⁷ Na základě žádosti Markraběte Jošta byl papežem Bonifácem IX. připojen 16. listopadu 1398 ke svatopetrské mense farní kostel sv. Jakuba a k tomu ještě kurátní beneficium zvané plebánství na Petrově.⁴⁸ Toto ustanovení vedlo dlouhému sporu o patronátní právo ke kostelu sv. Jakuba, které do té doby náleželo oslavanským cisterciáčkám. Roku 1403 se stal proboštem Bartoloměj z Uničova. Doba vlády markraběte Jošta byla plná nepokojů a církevní statky v ní často strádaly. Jošt proto před svou smrtí kapitule odkázal 1000 hřiven grošů. Se souhlasem krále Václava IV. za ně kapitula koupila zeměpanský Rousínov. Roku 1417 pak kapitula prodala Rousínov Brnu, ale již jen za 900 hřiven.⁴⁹

Bartoloměj z Uničova působil jako brněnský probošt do roku 1425 a po něm se proboštem stal Křišťan z Hradce Králové, který však o proboštství musel vést spor.⁵⁰ V této době byly již husitské války v plném proudu a v době obou těchto proboštů patřila k vyhraněným protihusitským centrům. To se projevilo zejména v roce 1435 během jednání delegace basilejského koncilu a husitskou stranou v Brně, kdy probošt Křišťan ve jménu celého kléru žádal koncil o zákaz přijímání podobojí, o snížení břemen ukládaných církevním osobám a také o navrácení statků, které byly církvi zabaveny. Basilejské poselstvo se snažilo obě strany nasměrovat spíše ke shovívavosti. Jejich úsilí ale ztroskotalo, když do Brna přijela delegace husitských Čechů, jejichž kněží začali sloužit mše v některých kostelech. Největší problém pak nastal, když na nešpory ke sv. Petru přišli Menhart z Hradce a Vilém Kostka z Postupic, přičemž na Viléma byla stále ještě uvalena exkomunikace. Tato bohoslužba byla přerušena, ale když Menhart na výzvu zástupců delegace odváděl z kostela exkomunikované začaly zvonit kostelní zvony. To v momentě, kdy byli ještě postrkovaní žáky petrovské školy, pochopili jako

⁴⁶ CDM XII, č. 398.

⁴⁷ CDM XIII, č. 271.

⁴⁸ MV V, č. 1378.

⁴⁹ JAN, L.: *Dějiny Brna 2*, s. 684-686; JAN, L.: *Sedm set let brněnské kapituly*, s. 54-56.

⁵⁰ MV VII, č. 1279.

urážku. Situaci zachránil vévoda Albrecht, který jim domluvil, aby na jednání zůstali, vyjednávání však nedospěla ke chtěnému cíli.⁵¹ Samotný probošt Křišťan z Hradce Králové stál v čele kapituly do roku 1439, kdy byl své funkce zbaven pravděpodobně v rámci církevních trestů, které ho stihly za jeho podporu vzdoropapeže Felixe V., a jeho nástupcem se stal brněnský rodák Jan Polzmacher.⁵²

3 Proces přijímání do kapituly a vliv kurie

K získání církevního benefícia, ať už toho v kostele katedrálním, kapitulním, farním anebo jinde, vedla řada právně závazných úkonů, které obecně vyplývaly z platného kanonického práva. V případě kapitulních kostelů mohlo dojít ke jmenování kanovníkem a získání patřičné prebendy několika způsoby. První z možností bylo jmenování biskupem, který tak mohl učinit po poradě se samotnou kapitulou.⁵³ K dosažení prebendy v kapitule pak mohli kanovníci využít tzv. *ius optionis*, kdy v případě uprázdnění některé prebendy mohl kanovník s chudším beneficiem požádat o přidělení prebendy s lepším nadáním v okamžiku, kdy se některá taková uvolnila. K dosažení k těmto prebendám však docházelo také podle získaných hodností a věku a při jeho využití by zůstala vždy nejchudší kanovnická prebenda uprázdněna. Právo opce se však mohlo využít za předpokladu, kdy už žadatel byl kapitulou a proboštem přijat do kapitulního sboru a již získal kněžské svěcení, náležité vzdělání a vedl tak zvaně bezúhonný život.⁵⁴

Další možností, jak dosáhnout kanonikátu a prebendy, bylo využití *ius patronatus*, kdy patron konkrétního kanonikátu prezentoval uchazeče biskupovi, který ho potvrdil. To znamená, že patron ať už světský či duchovní musel učinit pomyslný první krok a další fáze už byly v rukou biskupa a jeho úředníků, kteří přistoupili k reálné investituře k beneficiu. V brněnské kapitule měl presentační právo ke dvěma kanonikátům už od samotného založení sám probošt, kdy se jednalo o kurátní kanonikáty, které byly uděleny stávajícím vikářům Hartlínovi a Dětríchovi a presentační právo k hodnosti probošta získal cisterciácký klášter Porta Coeli v Tišnově.⁵⁵ V únoru 1327 daroval Jan Lucemburský patronátní právo ke kanovnické prebendě

⁵¹ JAN, L.: *Sedm set let brněnské kapituly*, s. 59-61.

⁵² Viz heslo o Křišťanovi z Hradce Králové (č. 169).

⁵³ RADZIMIŃSKI, A.: *Duchowieństwo kapitul katedrálních w Polsce*, s. 169-182.

⁵⁴ PEJŠKA J.: *Církevní právo*, s. 197-198; HLEDÍKOVÁ, Z.: *Arnošt z Pardubic*, s. 324.

⁵⁵ CDM V, č. 45.

v Měnině klášteřu *Aula Sanctae Mariae* na Starém Brně a v únoru toho roku k němu přidal ještě patronátní právo farního kostela v Kralicích na Hané, které bylo také spjato s jednou kanovnickou prebendou.⁵⁶ Dalšími patrony k jednomu kanonikátu byli Jan a Pešek Šmerclínovi, kteří zároveň i jimi dotovanou prebendu zřídili a u tohoto kanonikátu také víme, že k němu byl prezentovaný budoucí brněnský probošt Mikuláš z Kroměříže.⁵⁷ Minimálně jedna z kanovnických prebend byla také na přímou kolaci panovníka, tzv. *prebenda imperialis*, kterou držel v roce 1365 Reinhard z Hanau.⁵⁸ Roku 1373 si nechal Křišťan Šebestiánův z Mladějova potvrdit papežem prebendu v kostele sv. Petra v Brně na základě prezentace jeho patronky Kunhůty.⁵⁹ Pravděpodobně bylo takovýchto kanonikátů spadajících pod některý patronát i víc, ale nedochovaly se nich informace.

Poslední možností k získání kanonikátu a prebendy bylo za pomoci papežských provizí a expektancí. Ve 13. a 14. století se totiž začíná plně prosazovat papežský centralismus, který upevňoval papežskou moc v globálním měřítku, tak aby se kurie nemusela ohlížet na práva biskupů a metropolitů v dosazování církevních beneficií.⁶⁰ Na základě systému generálních a speciálních rezervací se tak mnoho beneficií nedalo získat jinak než na základě papežské milosti, což dávalo kurii do rukou obrovskou moc. Tento systém však nepřinesl jen negativa, která v českých zemích vyústila v husitské hnutí a v Evropě v reformní koncily. Pozitivním vlivem kuriálního centralismu byl tzv. *kuriální trh s beneficií*, který umožňoval dosáhnout benefícia v některých sociálně uzavřených kapitulách či případně městských farních kostelech širší vrstvě kléru.⁶¹ Tuto možnost využívali klerici pocházející zejména z univerzitního prostředí a ze středních měšťanských vrstev, kteří by jinak k získání těchto beneficií moc šanci neměli.⁶²

Největší šanci k získání benefícia pomocí papežské milosti poskytovala tzv. provize, která se udělovala na konkrétní uprázdněné beneficium, a to z důvodu smrti předchozího

⁵⁶ CDM VI, č. 326, 338.

⁵⁷ CDM VIII, č. 243.

⁵⁸ MV III, č. 570.

⁵⁹ MV IV, č. 674.

⁶⁰ Podrobně se tématu vlivu papežské kurie na české země zabývá KROFTA, K. v *Kurie a církevní správa v českých zemích v době předhusitské* a ERŠIL, J. v *Správní a finanční vztahy avignonského papežství k českým zemím ve třetí čtvrtině 14. století*.

⁶¹ SCHWARZ, B.: *Römische Kurie und Pfründenmarkt*, s. 138.

⁶² ELBEL, P.: *Kapitoly z dějin katolické církevní správy* s. 215-219.

držitele, rezignace, směny nebo případně odebrání. Další typem milosti byly expektance, které jak už jejich samotný název napovídá, představovaly pouze možnost získání takového benefícia, které se jako první uprázdní v dané lokalitě nebo kolaci, na kterou je expektance vystavena a zájemce musel čekat. Expektance se pak mohou ještě dělit na několik druhů. Nejběžnějším druhem expektance je *provisio de canonicatu sub expectatione prebendae*, kterou uchazeč automaticky získal kanonikát v daném kostele s čekatelstvím na prebendu, za předpokladu že prošel všemi formalitami spjatými s přijetím do kapituly. V případě, že bylo několik uchazečů, kteří drželi tento druh expektance, a došlo k uvolnění některé prebendy, měl vždy přednost ten, který měl listinu nejstaršího data.⁶³ Velice podobným typem expektance je *provisio de canonicatu sub expectatione praebendae, dignitatis, personatus seu officii*, kterou se udílí kanovníctví daného kostela s čekatelstvím na prebendu, ale případně i na dignitu, personatus nebo officium v onom kostele.⁶⁴ Jednodušší verzí je *provisio de beneficio vacante vel vacaturo*, kterou se rezervuje pouze beneficium určité kolatury nebo diecéze a dá se ještě rozlišovat, jestli se jedná beneficium kurátní či nekurátní. Tento typ se dal navíc expedovat ještě ve dvojí formě, a to *forma speciali* a *in communi forma pauperum*.⁶⁵ Důležitou součástí byla vždy klauzule *non obstantibus*, ve které se uváděly veškeré překážky, které případně mohly bránit k získání onoho benefícia, většinou se jednalo o výčet jiných již získaných beneficií. Postupem času se stala celkem běžnou zjednodušená verze expektancí *dignum arbitramur*, která už pověřovala exekutory nebo exekutora, aby přikročili k exekuci dané listiny s čímž odpadla povinnost dvojího vyhotoveních, jak pro příjemce, tak pro exekutory.

V druhé polovině 14. století se začaly objevovat nové druhy provizních listin jako je *provisio nova*. Tento druh provize představoval po vzoru konfirmací v podstatě obnovení provize dřívější, čímž si příjemce potvrzoval nárok na již získané beneficium a fakticky nedocházelo k žádné další změně. Dalšími jsou pak provize, které se začaly objevovat ve spojitosti s vedením sporů o benefícia, jedná se o *surrogace, si neutri* a *si nulli*. *Surrogaci* byla uvedena jedna z procesních stran do veškerých práv strany druhé, cílem bylo, aby si na místě zesnulého nemohl beneficium nárokovat někdo jiný. Další možností bylo, že byla do veškerých práv k určitému beneficium uvedena třetí osoba a tím pádem spor mohl dále pokračovat. Mohl

⁶³ BUDSKÝ, D.: *Kanovníci Metropolitní kapituly pražské*, s. 42-43.

⁶⁴ KROFTA, K.: *Kurie a církevní správa*, s. 281-282.

⁶⁵ ERŠIL, J.: *Papežské expektance in communi forma pauperum*, s. 105-137.

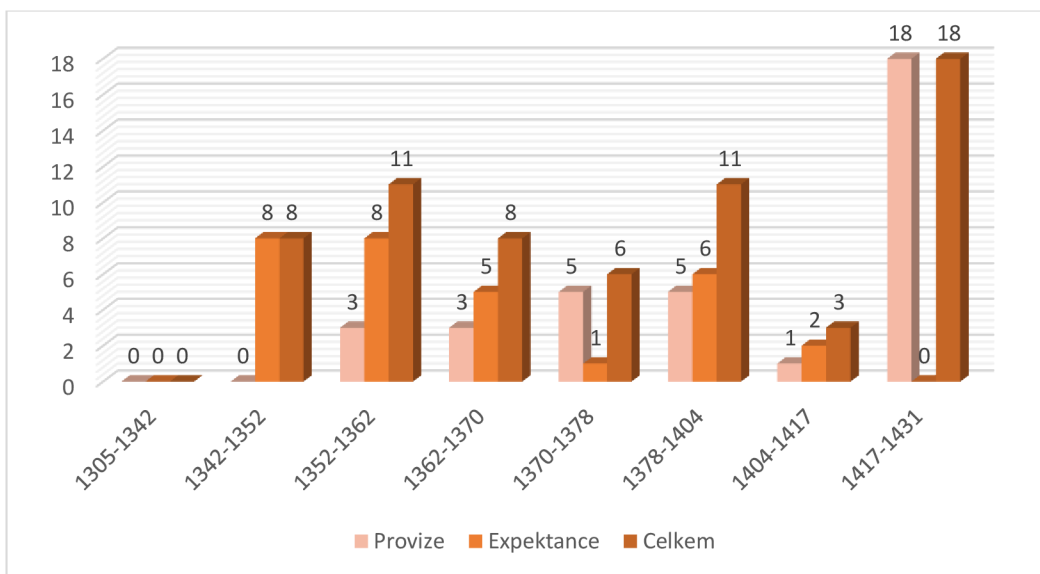
nastat i závod s časem, pokud šel spor k neutrálnímu výsledku, protože v tom případě šlo o to, kdo jako první z procesních stran získá provizi *si neutri* a tím pádem dané beneficium získá v případě vynesení onoho neutrálního rozsudku. V soudních sporech s více jak dvěma uchazeči se tento druh provize označoval jako *si nulli*.⁶⁶

První doložená provizní listina na kanonikát a prebendu v kostele sv. Petra v Brně byla udělena Dětrichovi z Hradce Králové papežem Klementem VI. roku 1344.⁶⁷ Brněnská kapitula tedy nejspíš do této doby nebyla papežských centralismem nijak významně ovlivněna. V době pontifikátu Klementa VI. v letech 1342-1352 máme doložených osm expektancí a ani jedinou provizi. Papež Inocence VI. udělil na brněnskou kapitolu stejně jako jeho předchůdce osm expektancí, ale k tomu ještě tři provize. Mezi léty 1362-1370 během pontifikátu Urbana V. jde o pět expektancí a tři provize. Obrat nastal za Řehoře XI. u kterého máme doloženou pouze jedinou expektanci a šest provizí. V poměrně dlouhém období mezi léty 1378 až 1404 je počet poměrně vyrovnaný na šest expektancí a pět provizí a ke značnému úbytku došlo mezi léty 1404 až 1417, kdy se jedná pouze o dvě expektance a jednu provizi. Za Martina V. však opět došlo k menšímu obratu, kdy se jedná výhradně o provize v celkovém počtu 18. Tento přehled uvádím ještě v předloženém grafu.⁶⁸

⁶⁶ ELBEL, P: *Kapitoly z dějin katolické správy*, s. 221-224.

⁶⁷ MV I, č. 189; Tvrzení, že první papežskou provizní listinou na brněnský kanonikát byla expektance pro Vítka z Pacova, jak jsem uvedla ve své bakalářské práci (KUČEROVÁ, T.: *Papežské provize a expektance na beneficia v brněnské kolegiální kapitule*, s. 47.), je chybný, protože v ní vycházím z RBM III, č. 1140, kde je listina vyložena nesprávně. Správné znění této listiny podává edice *Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia: Tomus prodromus* z 2003 od Zdeňky Hledíkové. Zde se brněnský kanonikát uvádí až v klauzuli *non obstantibus*, tím pádem je zřejmé, že expektance se týkala kanonikátu a prebendy v Olomouci.

⁶⁸ KUČEROVÁ, T.: *Papežské provize a expektance*, s. 47-48.

Zde musím i částečně poupravit závěry, ke kterým jsem došla ve svojí předešlé práci, protože počet kanovníků ve sledovaném období byl o něco větší. Pokud nebudu počítat pět kanovníků zasahujících až do pontifikátu Evžena IV., jedná se dohromady o 174 kanovníků doložených v brněnské kapitule v letech 1296 až 1431. V tomto období máme taky doloženo na 30 expektancí a 35 provizí. Při zohlednění ca. 50 % ztát papežských register se mohlo jednat až o dvojnásobek a v extrémním případě i mnohem víc, kdy se skutečně přibližujeme k samotnému počtu kanovníků. Zde se však objevuje další problém a tím je zánik vlastního archivu a knihovny brněnské kapituly během třicetileté války roku 1643 a tím pádem i počet kanovníků, kteří se dnes už nedají doložit, mohl být mnohem větší. Značná část provizních listin také nemusela být využita, a i s jejich postupným přibýváním, zde nejspíš stále převažovali kanovníci, kteří se do kapituly dostali *auctoritate ordinaria*. Důkazem toho je také poměrně značné množství konfirmací a provizí *de novo*. Přestože také víme, že papežský centralismus zasáhl hned do dvou voleb probošta, jeho vliv na samotnou kapitulou nebyl nejspíš tak zásadní, jako u některých biskupských kostelů.⁶⁹

4 Sociální rozvrstvení

Zjištění sociálního původu jednotlivých osob nebylo nijak jednoduchým úkolem a bohužel u velké části kanovníků nebylo vůbec možné nebo se o něm dá pouze spekulovat.

⁶⁹ KUČEROVÁ, T.: *Papežské provize a expektance*, s. 48-49.

Vůbec samotné určení šlechtického původu ve 14. století nebylo ještě zcela ustálené, tak jako tomu bylo koncem 15. a začátkem 16. století. Urozený původ už sice začínal být ceněným faktorem, ale ještě se nejednalo o rozhodující znak šlechtice. Bohatí měšťani, kteří zakoupili alodní majetek a tím pádem se vyčlenili z města a jeho práva se v ten okamžik mohli stát příslušníky nižší šlechty. Z toho důvodu při vymezování pojmu šlechta nelze aplikovat definici vztahující se právě spíše až na konec 15. a začátek 16. století, že šlechta je sociální vrstvou se zvláštním právním postavením, které se neváže na osobu samotnou, ale je dědičné a nebo přidělené vládcem.⁷⁰ Ale i tvrzení, že šlechticem byl ten, který vlastnil alodní majetek a podléhal tak zemskému soudu, není zcela pravdivým, do zemských desk totiž nezapisovali svůj majetek ti, kteří ho drželi lenním právem a tím pádem nepodléhali zemskému soudu, což se týkalo i některých významných šlechtických rodin. Ze všeobecnějšího hlediska se tedy za šlechtu mohly označit rodiny, které držely alodní nebo lenní majetky a byly povinny vojenskou službou panovníkovi nebo svému lennímu pánovi.⁷¹ V této době nebyla šlechta ještě zcela uzavřeným stavem, a ještě se nedala zcela dělit na pány a rytíře, a proto se ještě nedalo užívat obecnějšího termínu vyšší a nižší šlechta. Vzhledem k tomuto nejasnému členění jsem se v určování šlechty rozhodla ponechat tuto část pouze jako jedinou skupinu *šlechta* a to i z toho důvodu, že tato skupina je poměrně malá a její další dělení by bylo zbytečné.⁷² Určování měšťanského původu také není zcela jednotné, protože v různých městech byl rozsah práv měšťanů rozdílný a jak už bylo řečeno mohli některé bohatší měšťanské rodiny přejít ke šlechtě. Od roku 1350 máme 33 nepochybně doložitelných měst, jak už královských, poddanských anebo jiných, pak jsou samozřejmě i další lokality u kterých není jisté, zda se jednalo o města či městečka. V církevním prostředí však ale nejspíš nemá větší význam mezi nimi dělat nějaké větší rozdíly, protože v momentě, kdy se člen některé měšťanské rodiny dal na církevní dráhu, pro něj městská práva daného města přestala platit.

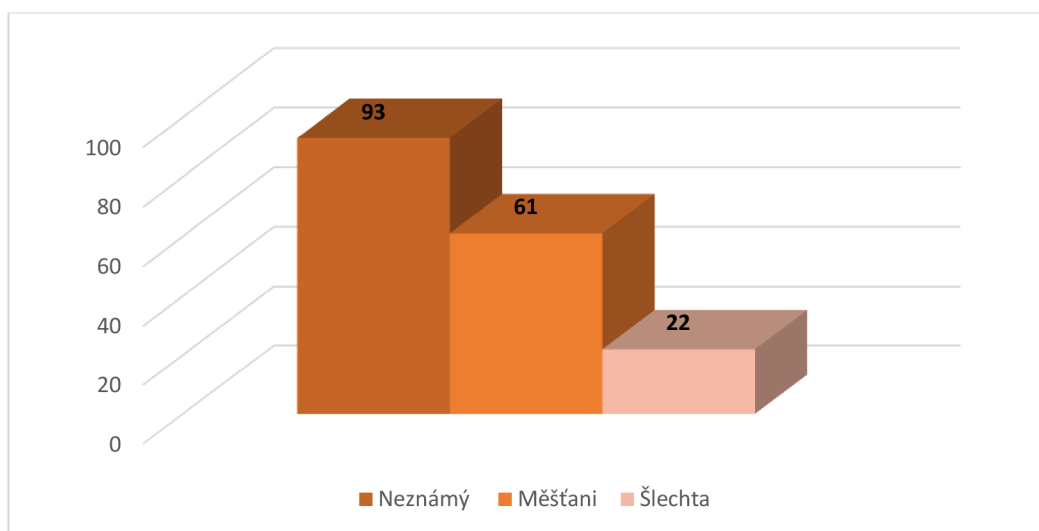
Vzhledem ke složitému určování původu jsem v případě, že se jasně nedal určit na základě informací o rodině a jména, přistoupila k určování na základě lokality, která se většinou objevuje za jménem jako přídomek. V tomhle případě však jde vždy o pouhou hypotézu, protože i přídomky nemusí vždy poukazovat přímo na lokalitu odkud osoba skutečně

⁷⁰ FIALA, Z.: *Předhusitské Čechy*, s. 17-18.

⁷¹ MEZNIČEK, J.: *Lucemburská Morava*, s. 129-138.

⁷² PAPAČEK, D.: *Nejvýznamnější šlechtické rody na Moravě*, s. 519-532.

pocházela, ale může se jednat o první místo působení, kterým se pak daný klerik prezentoval. Takovýmto případem je třeba probošt Mikuláš z Kroměříže, který ve skutečnosti pocházel z Mělníka a přídomek z Kroměříže získal na základě jeho prvního kanonikátu a prebendy. V případě, že se tedy jednalo o město, určila jsem kanovníka jako měšťana, a v případě venkovských lokalit jsem se snažila dohledat spojitost s některým šlechtickým rodem. Zde však nastal další z problémů, protože některé měšťanské rodiny se psaly podle okolní vesnice. Pokud však nešlo danou osobu s rodinou spojit, jeho sociální původ označuji v následujícím shrnutí jako neznámý, ale do této skupiny mohli samozřejmě spadat jak osoby měšťanského původu, tak případně některá nižší šlechta.

Z předloženého grafu vychází, že nejvíce duchovních se nedala s určitostí přiřadit do měšťanského či šlechtického původu. Nemalé zastoupení celkem 61 osob mají osoby z měšťanského prostředí a nejmenší skupinu představují zástupci šlechtických rodin, což je přesným opakem složení třeba v kapitule pražské.⁷³ Za celé období lze také sledovat postupný nárůst jak měšťanské, tak i šlechtické vrstvy. Celkově se tedy dá říct, že brněnská kapitula nebyla až tak významně vyhledávána zájemci pocházejícími ze šlechtických rodů a spíše se zde uplatnili lidé měšťanského původu. Důvodem k tomu mohlo být i nepříliš velké množství vysoce výnosných kanovníckých prebend, a tak se zájemci z vyšších vrstev obraceli spíše na prestižnější kapitulní a katedrální kostely. Ovšem i tento závěr nemusí být zcela pravdivý kvůli

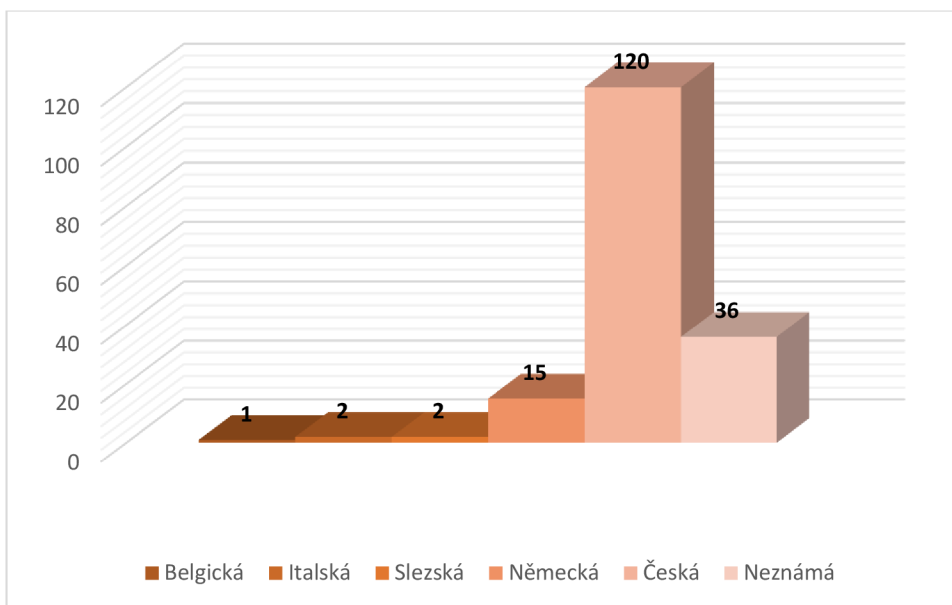
⁷³ BUDSKÝ, D.: *Kanovníci Metropolitní kapituly pražské*, s. 88-89.

vysokému množství neurčených osob. I v tomto případě se však domnívám, že neurčené osoby spíše připadaly právě k měšťanstvu používající jako přídomek vesnickou lokalitu.

4.1 Národnostní složení

Vzhledem k procesu středověké kolonizace, probíhajícímu ve 12., a pak nejvíce ve 13. století, bylo obyvatelstvo na Moravě v podstatě rozděleno na Němce a Čechy. Určovat národnostní složení obyvatel ve 14. století je opět velice problematickým, protože se národnost nedá určovat na základě dnešních kritérií, kdy záleží zejména na tom, k jaké národnosti se sám člověk hlásí. Tehdejší společnost nevnímala národnost tak, jak je tomu dnes, a spíše než o národnostní povědomí šlo o to, jakým jazykem kdo mluvil. S tímto kritériem je spojen jeden zásadní problém a tím je to, že ve vyšších vrstvách společnosti, jako byli šlechtici, měšťané a duchovní, bylo velké množství lidí, kteří mluvili oběma jazyky, jak česky, tak německy. Dalším háček je, že většina dobových pramenů je psána latinsky, a proto i místní a osobní jména, přezdívková a povolání, která se později vyvinula v dnešní příjmení, byla psána latinsky, nebo mohla být přejata Čechy od Němců a naopak.⁷⁴ Proto jsou výsledky na základě těchto kritérií přibližné a pouze poskytují jakýsi náhled do národnostního složení v kapitule. U převážné většiny osob, jsem jejich národnost určovala na základě jejich místního přídomku, v případě některých osob pomohly i univerzitní matriky, ve kterých byli zapsáni jako posluchači české či německé národnosti. I když ani zde se nejedná o zcela jasnou informaci, protože v rámci českého národa mohli být v matrikách zapsáni čeští a moravští Češi i Němci. Zde jsem však posluchače české národnosti přiřadila k Čechům a jako Němce jsem určila posluchače saského a bavorského národa. Pokud se národnost nepodařilo určit, uvádím tyto osoby v následující tabulce jako národnost *neznámá*.

⁷⁴ MEZNIK, J.: *Lucemburská Morava*, s. 67-71.

Z tohoto grafu vychází, že národnostní složení v kapitule bylo poměrně pestré, nicméně přesto výrazně převažuje národnost česká. Značná část kanovníků se také určit nedala, ale i tak se domnívám, že většina z nich by spadala do české národnosti a menší část pak do německé.

5 Dosažené vzdělání

Dosažení náležitého vzdělání bylo velice důležitým aspektem v dalším kariérním růstu. Přestože část duchovních v brněnské kapitule dosáhla vysokoškolského titulu, u většiny kanovníků informace o jejich vzdělání nemáme. To však samozřejmě neznamená, že žádné vzdělání neměli. V polovině 14. století se za vzdělaného člověka dá pokládat někdo, kdo uměl číst a psát a ovládal alespoň základy latiny, což bylo u duchovenstva povinné pro získání duchovního stavu.⁷⁵ Prvotní středověkou vzdělávací institucí byly kláštery podle jejichž vzoru začaly pro vzdělávání světských kněží vznikat i školy katedrální, kapitulní a farní, kde se mimo jiné mohly vyučovat i základy kanonického práva.⁷⁶ V Brně existovaly již od 13. století farní školy rovnou dvě, jedna byla přímo u kostela sv. Petra a druhá při kostele sv. Jakuba. Na rozdíl od jiných farních škol v té svatopetrské nebyl scholastik členem kapituly a vyučovali zde světší

⁷⁵ MEZNIK, J.: *Lucemburská Morava*, s. 89-94.

⁷⁶ KÁDNER, O.: *Dějiny pedagogiky*, s. 130-140.

učitelé. Roku 1352 známe scholastika mistra Jana, který se pravidelně objevuje mezi brněnskými měšťany až do roku 1358.⁷⁷

Někteří se rozhodli jít studovat na některou zahraniční univerzitu a po založení pražské univerzity roku 1348 se mohli přihlásit na univerzitu domácí, případně později na některé další blízké zahraniční univerzity v Krakově a ve Vídni. Pro vykonávání určitých profesí jako například v biskupských či královských kancelářích však nebylo nutné studium úspěšně zakončit, ale stačilo absolvovat několik semestrů a před získáním nejnižšího gradu bakaláře studium přerušit. Lze uvést například Jindřicha z Norimberku, který působil v královské kanceláři Jana Lucemburského a pak i Karla IV., u kterého by se dalo předpokládat, že musel mít nějaké právní vzdělání, ale za celou dobu jeho působení není o získání titulu ani zmínka.⁷⁸ Podobným případem je i registrátor královské kanceláře a generální vikář a oficiál olomouckého biskupství Vilém Kortelangen.⁷⁹ Ale nešlo pouze o právní vzdělání, jako u kanovníka Matyáše, který se uvádí jako teolog, ale nikde se nepíše o získání některého titulu, i když je jasné, že nějaké vzdělání získat musel.⁸⁰ Titulu nedosáhl ani Dětrich Divišův z Jindřichova Hradce, o kterém se roku 1343 píše jako o znalci kanonického práva, ale nikdy nejspíš studium nedokončil.⁸¹ Studentem artistické fakulty, pravděpodobně v Praze, byl i lucemburský levoboček Jan z Moravy, který svá studia také nejspíš nikdy nedokončil.⁸²

Mezi členy kapituly patřili samozřejmě i lidé, kteří univerzitní titul získali. Prvním z nich byl probošt Petr z Pontecorva, který získal mistrovský univerzitní grad, pravděpodobně na některé italské univerzitě.⁸³ Mezi členy brněnské kapituly patřilo také několik lékařů, prvním byl dvorní lékař Elišky Rejčky a markraběte Karla mistr Heřman z Durynska, potom se jednalo mistra Baltaraza de Marcellinis, který působil jako dvorní lékař Karla IV. Medicínské vzdělání měl také mistr Jindřich z Roztok, který se ale nikde neuvádí jako dvorní lékař a svou praxi vykonával nejspíš přímo v Brně.⁸⁴ Mistr *in artibus et in medicina* byl i probošt Ditvín

⁷⁷ MEZNÍK, J.: *Lucemburská Morava*, s. 321-324.

⁷⁸ Viz. č. 22 – Jindřich „Poklad“ z Norimberku.

⁷⁹ Viz. č. 75 – Vilém Hilariův Kortelangen.

⁸⁰ Viz. č. 16 – Matyáš.

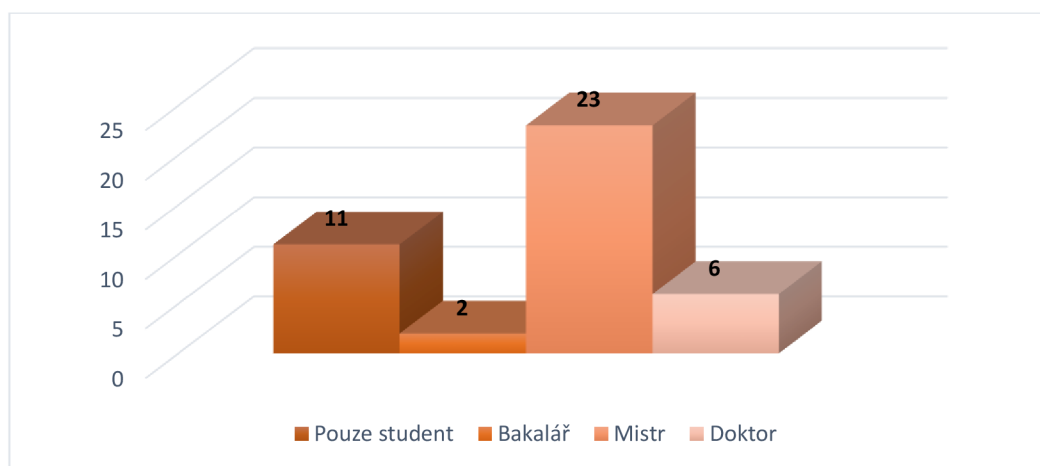
⁸¹ Viz. č. 24 – Dětrich Divišův z Jindřichova Hradce.

⁸² Viz. č. 66 – Jan z Moravy.

⁸³ Viz. č. 1 - Mistr Petr z Pontecorva.

⁸⁴ Viz. č. 9 - Mistr Heřman z Durynska; Viz č. 42 - Mistr Baltazar de Marcellinis; Viz č. 88 - Mistr Jindřich z Roztok.

z Vratislavi.⁸⁵ Poslední dva působili jako lékaři Zikmunda Lucemburského a jedná se o Marka z Litovle a Žibřida Degemberga.⁸⁶ Za sledované období je prokazatelné, že ze 179 členů kapituly na univerzitě studovalo zhruba 40 lidí a z toho 2 lidi započaté studium ukončili získáním titulu bakalář, 23 s titulem mistra a 6 s titulem doktora. Zde je však potřeba upozornit na osoby, které vystudovaly více oborů, jako například mistr Pavel z Prahy, který získal titul mistra *in artibus*, titul bakaláře z teologie, a navíc ještě započal studium práv, která nedokončil.⁸⁷ Někteří po úspěšném ukončení jejich studií zůstali působit rovnou na univerzitách, jako například Štěpán z Manic a Smil z Vícova, kteří se stali rektory právnické fakulty, a Jan z Hradce Králové působil na stejné univerzitě jako regent artistické fakulty.⁸⁸ Objevují se tu i dva profesori, Křišťan z Hradce Králové, působící na univerzitě ve Vídni a Pavel z Prahy na Karlově Univerzitě v Praze na artistické fakultě.⁸⁹ Největší zájem byl o studium na artistických fakultách a hned potom na fakultách vyučujících kanonické právo.

6 Služba u dvorů a v kancelářích

Vedle církevní a univerzitní kariéry se díky svému povinnému vzdělání mohli duchovní často uplatňovat i ve službě na markraběcím, královském či případně císařském a papežském dvoře a jejich kancelářích. Mimo to se konkrétně brněnští kanovníci jmenovali již od založení moravských zemských desk roku 1348 jako jejich nejvyšší písaři, kterými byli Heřman

⁸⁵ Viz. č. 102 - Ditvín z Vratislavi.

⁸⁶ Viz. č. 149 - Mistr Marek z Litovle; Viz. č. 165 - Žibřid Degenberg.

⁸⁷ Viz. č. 168 - Mistr Pavel z Prahy.

⁸⁸ Viz. č. 101 - Štěpán z Manic; Viz. č. 132 - Smil z Vícova; Viz. č. 162 - Mistr Jan z Hradce Králové.

⁸⁹ Viz. č. 166 - Mistr Křišťan z Hradce Králové; Viz. č. 168 - Mistr Pavel z Prahy.

z Durynska a Ondřej z Třeboně.⁹⁰ Písaři zemských desk pak byli Dětrich Petrův z Prahy a Ondřej z Modřic. Působení u moravských zemských desk bylo většinou vázané také na kancelář moravského markraběte, jak tomu bylo například právě u Ondřeje z Třeboně, který působil jako protonotář markraběte Jošta a podnikal pro něj různé diplomatické cesty, zejména do Itálie.⁹¹ Stejně tak v Joštově kanceláři působil jako registrátor a protonotář Dětrich Petrův z Prahy a jako písař Ondřej z Modřic.⁹² Dalším Joštovým protonotářem, který již ale nepůsobil u zemských desk, byl Jan z Miličina.⁹³ V markraběcí kanceláři budoucího krále Karla IV. působil jako kancléř Mikuláš Eberhardův z Brna a jako notář Jindřich z Norimberku, který působil jako písař i v královské kanceláři Jana Lucemburského a později si ho Karel IV. ponechal i ve své královské kanceláři.⁹⁴ Jindřich z Norimberku krále doprovázel na různých diplomatických cestách a v Karlově císařské kanceláři zastával i funkci korektora.⁹⁵ Protonotářem markraběcí kanceláře byl i Jan Jagal.⁹⁶ Mimo kancelář na markraběcím dvoře působil i Heřman z Durynska jako dvorní lékař.⁹⁷

Ještě v době vlády Václava II. byl jeho blízkou osobou první brněnský probošt Petr z Pontecorva, který zastával i funkci protonotáře v jeho kanceláři a později se stal i kancléřem Václava III.⁹⁸ Jisté vnitřní vazby ke královskému dvoru Jana Lucemburského měl i Reinhard z Hanau, který sice nezastával žádnou z funkcí, ale díky vysokému postavení svého otce Oldřicha z Hanau, jenž působil jako Janův rádce a diplomat, získal kontakty nejen na dvoře královském, ale i papežském, kde získal hodnost papežského kaplana.⁹⁹ I když tato hodnost měla význam spíše osobního vyznamenání dotyčné osoby. Jan Mikulášův z Litomyšle byl notářem, registrátorem a strážcem pečete Karla IV.¹⁰⁰ Dalšími osobami zastávajícími funkci notáře a protonotáře byli Mikuláš Frindlinův z Brna a brněnský probošt Mikuláš z Kroměříže, který působil i jako kancléř císařovny Anny Svidnické, protonotář Arnošta z Pardubic

⁹⁰ Viz. č. 9 - Mistr Heřman z Durynska; Viz. č. 106 - Mistr Ondřej Mikulášův z Třeboně.

⁹¹ MEZNÍK, J.: *Lucemburská Morava*, s. 242-246.

⁹² Viz. č. 110 - Dětrich Petrův z Prahy; Viz. č. 129 - Ondřej z Modřic.

⁹³ Viz. č. 104 - Jan alias Ješek z Miličina.

⁹⁴ Viz. č. 12 - Mikuláš Eberhardův z Brna.

⁹⁵ Viz. č. 22 - Jindřich „Poklad“ z Norimberku

⁹⁶ Viz. č. 141 - Jan Jagal.

⁹⁷ Viz. č. 9 - Mistr Heřman z Durynska.

⁹⁸ Viz. č. 1 - Mistr Petr z Pontecorva.

⁹⁹ Viz. č. 23 - Reinhard Oldřichův z Hanau.

¹⁰⁰ Viz. č. 28 - Jan Mikulášův z Litomyšle.

a generální vikář a oficiál Jana ze Středy.¹⁰¹ Pravděpodobně familiárem Anny Svídnické byl i královský kaplan Petr Vavřincův, který byl zároveň několikrát v pramenech jmenován jako familiář Karla IV.¹⁰² Jako písař se v královské kanceláři objevuje Mikuláš Lvův, který býval jako posel vyslán na různé diplomatické cesty.¹⁰³ Funkci subnotáře vykonával Petr Konrádův z Modřic a v úřadu pokladníka královské komory a zároveň i notáře Karla IV. vykonával Jan Pavlův.¹⁰⁴ Z Karlovy kanceláře se pak do kanceláře Václava IV. dostal jako registrátor Vilém Kortelangen, blízký přítel a generální vikář Jana ze Středy.¹⁰⁵ Dalším notářem byl ještě Jan Jakubův ze Sloupnice.¹⁰⁶ Na dvoře Václava IV. pak působili ještě Václav Albertův z Domažlic, který vykonával funkci královského kaplana a ingrosátor Ondřej z Jevíčka.¹⁰⁷ Na dvoře Zikmunda Lucemburského se zdržoval jeho přítel a doktor Žibřid Degenberg, doktor Marek z Litovle a bratři kancléře Kašpara Šlika Mates a Jindřich, kteří získali funkce notářů a sekretářů.¹⁰⁸ Velice významnou osobu v Zikmundově kanceláři představoval Michal z Břestu, který zde začínal jako konceptní úředník a později působil jako protonotář, který koncipoval velké množství jeho listin.¹⁰⁹ Další blízkou osobou Zikmunda byl jeho prokurátor Jindřich Roraw.¹¹⁰

Působišťem několika duchovních se stal i papežský dvůr. Před tím, než se stal protonotářem Václava II., působil Petr z Pontecorva jako kaplan papeže Řehoře IX. Později byl jmenovaný Alexandrem IV. papežským kolektorem v českých zemích, v Uhrách a Polsku. Nicméně tato funkce přinesla i menší problémy nejspíš z důvodů vlastní nezodpovědnosti nebo snad i užívání vybraných peněz ve vlastní prospěch, takže mu bylo papežem nařízeno peníze neprodleně odevzdat olomouckému biskupovi k přepočítání a odvezení do Benátek.¹¹¹ Jako kolektor papežského desátku působil dále Heřman z Durynska, Jan Mikulášův z Litomyšle

¹⁰¹ Viz. č. 35 - Mikuláš Frindlinův z Brna; Viz. č. 37 - Mikuláš z Kroměříže (Mělníka).

¹⁰² Viz. č. 45 - Petr Vavřincův.

¹⁰³ Viz. č. 50 - Mikuláš Lvův.

¹⁰⁴ Viz. č. 59 - Petr Konrádův z Modřic; Viz. č. 67 - Jan Pavlův.

¹⁰⁵ Viz. č. 75 - Vilém Hilariův Kortelangen.

¹⁰⁶ Viz. č. 79 - Jan Jakubův ze Sloupnice.

¹⁰⁷ Viz. č. 78 - Václav Albertův z Domažlic; Viz. č. 81 - Ondřej Mikulášův z Jevíčka.

¹⁰⁸ Viz. č. 165 - Žibřid Degenberg; Viz. č. 167 - Mates Šlik; Viz. č. 170 - Jindřich Šlik.

¹⁰⁹ Viz. č. 151 - Michal z Břestu.

¹¹⁰ Viz. č. 175 - Jindřich Roraw.

¹¹¹ Viz. č. 1 - Mistr Petr z Pontecorva.

a Vilém Kortelangen.¹¹² Kolektoři byli v podstatě zvláštní formou papežských nunciů, vysílaných za jiným účelem než pouze diplomatických jednání, zejména pro shromažďování papežského desátku a později annát. Kolektoři stejně jako nunciové a legáti mohli získat ve svých pověřovacích listinách další úkoly jak týkající financí, tak i přesahující tuto oblast. Většinou se jednalo o možnost udělovat různé milosti a oprávnění, která měla jejich činnost usnadnit.¹¹³ Funkci papežského kaplana také vykonávalo hned několik dalších členů brněnské kapituly, jednalo se o Reinharda z Hanau, Ditvína z Vratislavi, Petra Blažejova z Nemotic, Blažeje z Uherského Brodu a Kuneše ze Zvole, který byl navíc ještě auditorem papežského soudu.¹¹⁴ Přímo v papežské kanceláři působil jako prokurátor Mikuláš Pelhřimův, který nejspíš trávil na papežském dvoře převážnou část svého života.¹¹⁵ Papežským dvořanem a knězem byl několik let Martin z Úterý, který se stal i úředníkem papežské kuchyně.¹¹⁶ Abreviátorem a notářem papežské kanceláře se stal Albert Creyenberk.¹¹⁷ Jindřich Roraw Také působil jako abreviátor, ale na rozdíl od Alberta Creyenberka se stal ještě papežským akolytou a vzhledem jeho dlouhodobému působení v českém hospicu v Římě, ke kterému mu dopomohl papež Kalixt III., je zřejmé že jeho vazby k papežskému dvoru měly velký přínos v jeho kariérním růstu.¹¹⁸

Vedle uplatnění u papežského dvora a jednotlivých kuriálních úřadů se řada brněnských kanovníků uplatnila ve službách biskupů či arcibiskupů, zejména pak ve funkcích generálních vikářů a oficiálů. Jako generální vikář olomouckého biskupství za Jana Volka působil Heřman z Durynska.¹¹⁹ Jan Mikulášův z Litomyšle zvaný *kantor*, působil jako administrátor, registrátor a strážce pečete v litomyšlském biskupství v době episkopátu Jana ze Středy a později se stal i generálním vikářem pražského arcibiskupství.¹²⁰ V litomyšlském biskupství působil jako oficiál mistr Günter z Erfurtu.¹²¹ Generálním vikářem Jana ze Středy v době jeho litomyšlského

¹¹² Viz. č. 9 - Mistr Heřman z Durynska; Viz. č. 28 - Jan Mikulášův z Litomyšle; Viz. č. 75 - Vilém Hilariův Kortelangen.

¹¹³ HLEDÍKOVÁ, Z.: *Počátky avignonského papežství*, s. 140-149.

¹¹⁴ Viz. č. 23 - Reinhard Oldřichův z Hanau; Viz. č. 102 - Ditvín z Vratislavi; Viz. č. 105 - Petr Blažejův z Nemotic; Viz. č. 109 - Blažej z Uherského Brodu; Viz. č. 155 - Kuneš ze Zvole.

¹¹⁵ Viz. č. 62 - Mikuláš Pelhřimův.

¹¹⁶ Viz. č. 131 - Martin z Úterý.

¹¹⁷ Viz. č. 134 - Mistr Albert Creyenberk.

¹¹⁸ Viz. č. 175 - Jindřich Roraw.

¹¹⁹ Viz. č. 9 - Mistr Heřman z Durynska.

¹²⁰ Viz. č. 28 - Jan Mikulášův z Litomyšle.

¹²¹ Viz. č. 46 - Mistr Günter z Erfurtu.

i olomouckého episkopátu byl Mikuláš z Kroměříže, který zároveň ještě vykonával funkci protonotáře pražského arcibiskupa Arnošta z Pardubic.¹²² Dalšími olomouckými oficiály a generálními vikáři byli Vilém Kortelangen, Smil z Vícova, Pavel z Prahy a Bohuš ze Zvole.¹²³ Kromě Pavla z Prahy všichni také vykonávali funkci administrátora *sede vacante* olomouckého biskupství.¹²⁴ Úřad generálních vikářů pražského arcibiskupa vykonávali Adam z Nežetic a Václav z Kuřimi, který byl navíc ještě oficiálem.¹²⁵ Jako pokladník pražského arcibiskupa se objevuje Bedřich z Olbramkostela.¹²⁶

Služba u dvora a v kancelářích byla pro brněnské kanovníky a probošty poměrně běžnou záležitostí i když početně se nejednalo o zas až tak velkou skupinu. Na markraběcím dvoře se jednalo o osm lidí, kdy sedm z nich působilo přímo v markraběcí kanceláři. V okruhu královského a císařského dvora se zdržovalo asi dvacet osob, z nichž patnáct zastávalo některou funkci v kanceláři. V papežské kanceláři však působil pouze jeden a na papežském dvoře se s nějakou funkcí zdržovalo asi třináct členů kapituly. Deset osob pak zastávalo některou úřední funkci na biskupských dvorech či přímo v arcibiskupství pražském. Zde je však nutné upozornit i na to, že mnoho z těchto lidí vykonávalo více funkcí v různých kancelářích a na různých dvorech, a proto se jsou tato čísla pouze orientační a dohromady se pak jednalo o 40 lidí jejichž působnost zasahovala do některého z těchto státních či církevních úřadů.

7 Typologie kariér

Jak již částečně vyplývá z těchto kapitol, brněnskou kapitolu tvořily různé skupiny lidí pocházející z různých sociálních prostředí, pro které získání kanonikátu a prebendy ve svatopetrském kostele mělo jiný význam během jejich církevní kariéry. Objevují se zde skupiny, u kterých byl brněnský kanonikát v podstatě kariérním vrcholem a o žádná výnosnější benefícia už nezískali, na druhou stranu jsou tu i opačné případy kdy byl brněnský kanonikát pouze jednou z mnoha prebend sloužících k finančnímu zajištění a v tomto žebříčku se ještě nacházel velice nízko. Neexistovaly tu však pouze tyto dvě skupiny a někde mezi oběma zmíněnými se objevují například univerzitní vzdělanci, kteří možná nerezidovali v kapitule

¹²² Viz. č. 37 - Mikuláš z Kroměříže (Mělník).

¹²³ Viz. č. 75 - Vilém Hilariův Kortelangen; Viz. č. 168 - Mistr Pavel z Prahy.

¹²⁴ Viz. č. 132 - Smil z Vícova; Viz. č. 171 - Bohuš ze Zvole.

¹²⁵ Viz. č. 103 - Mistr Adam z Nežetic; Viz. č. 137 - Mistr Václav z Kuřimi.

¹²⁶ Viz. č. 80 - Bedřich z Olbramkostela.

pořád, ale určitě pro ni mohli znamenat značný přínos stejně tak jako různí úředníci a dvořané. Mohlo se jednat o pozvednutí úrovně místní kapitulní školy, na které sice nemuseli osobně vyučovat, ale díky svým kontaktům pro ni mohli sehnat kvalitní učitele. Dále také mohli být přínosem pro rozvoj kapitulní knihovny, která však bohužel byla zničena požárem během švédského obléhání, takže o ní téměř nic nevíme.

Jakousi vyhraněnou sociální skupinu představovali i probošti brněnské kapituly, nedá se samozřejmě říct, že by jejich kariéry byly totožné, ale jistá podobnost se tu objevuje. Brněnští probošti se dají rozdělit do dvou skupin, kdy první skupinu představují univerzitní vzdělanci, případně osoby s lepším vzděláním, kteří s výjimkou mistra Jana, měli všichni nějaké vazby ke královskému, papežskému nebo biskupskému dvoru a druhou skupinu pak představují osoby měšťanského původu s ne až tak rozšířeným polem svojí působnosti. Poměr těchto dvou skupin z řad proboštů je poměrně vyrovnaný na pět ku šesti.

Podobným způsobem se pak dá rozčlenit i zbytek kapituly, kdy jednu skupinu představují právě univerzitní vzdělanci, kteří působili na univerzitách a mimo kapitolu a svoje benefícia získali převážně skrze papežskou kurii. Mezi takovéto osoby patří zejména první profesor na pražské lékařské fakultě mistr Baltazar de Marcellinis, rektor právnické fakulty v Praze mistr Adam z Nežetic, regent pražské artistické fakulty v Praze mistr Jan z Hradce Králové, lékař a akademik Žibřid Degemberg, profesor vídeňské univerzity Křišťan z Hradce Králové a profesor pedagogické fakulty v Praze mistr Pavel z Prahy. Tato skupina se vyznačovala také tím, že brněnská kapitula pro ně nebyla nijak významným beneficiem a představovala opět spíše finanční zajištění. Tyto osoby se také nejspíš nikdy moc dlouhodobě v kapitule nezdržovaly. Výjimku zde představuje pouze Křišťan z Hradce Králové, který se stal brněnským proboštem a svoje povinnosti zde musel osobně vykonávat.

Další skupinkou jsou osoby pocházející z významnějších šlechtických rodů, které díky svému původu získaly několik církevních beneficií a patřily tak mezi brněnské přední mnohoobročníky. Mezi ně patří lucemburský levoboček Jan z Moravy, který na přímluvu svých příbuzných získal několik beneficií včetně toho v Brně, litomyšlské biskupství, a nakonec se stal aquilejským patriarchou. Dalším je Reinhard z Hanau, syn hraběte Oldřicha II. z Hanau, který byl přítelem a poradcem Jana Lucemburského, díky čemuž získal víc než pět církevních beneficií. V případě dalších osob pocházejících ze šlechtických rodin se spíš týká o zástupce nižší šlechty, u které se nedá přímo říct, že jejich postavení jim přímo zaručovalo nějakou protekci k získání dalších a dalších beneficií. V brněnské kapitule se tento fenomén dosazování

šlechtických synů neprosadil, tak jako tomu bylo například v olomoucké kapitule, a to nejspíš i proto, že brněnské kanovnícké prebendy nebyly tak výnosné.

V podstatě jednu z největších skupin představují osoby, které získaly brněnský kanonikát pouze jako několikátý v řadě a v brněnské kapitule vůbec nerezidovaly. Mezi neúspěšnější mnohoobročníky se mohou počítat například Jindřich z Norimberku, Jan z Miličina, mistr Petr Blažejův z Nemotic, mistr Jiří z Jevíčka, Smil z Vícova, Albert Creyenberk, Michal z Břestu, Kuneš ze Zvole a Jan z Hradce Králové. V konečném součtu se v brněnské kapitule pohybovalo na 91 duchovních, kteří drželi dvě a více beneficií současně. Ve většině případů se jedná o kanonikát olomoucký, případně farní kostel nebo oltář. Mnohoobročníky se také nejčastěji stávali nejen již zmínění univerzitní vzdělanci, ale všeobecně bývalí studenti, ale zejména i veřejní činitelé, kterým tímto způsobem panovníci zajišťovali další finanční zajištění, jako právě již zmíněný královský notář a sekretář Jindřich z Norimberku nebo první brněnský probošt a královský kancléř Petr z Pontecorva, který v jednu dobu držel dokonce jedenáct beneficií.¹²⁷

Nakonec je přece jen poměrně početnou skupinou duchovních, kteří skutečně nejspíš brněnskou kapitolu nevnímali pouze jako přechodné působiště jejich kariéry, i u těchto osob se však objevují další církevní benefícia, zejména pak farní kostely a případně i oltáře. Do této skupiny se zařadili zejména kanovníci pocházející z měšťanských rodin. Jejich počet se pohybuje kolem 30-40, ale jde pouze jen o orientační číslo, protože u některých se nedá s určitostí tvrdit, že skutečně do této skupiny patřili kvůli nedostatečnému množství pramenů. Jistým příkladem je významná brněnská rodina Rotenderů, kteří měli v kapitule hned dva zástupce, Jana a Ondřeje Rotenderovy. Stejně tak významná měšťanská rodina Pohořelických, kterou v kapitule zastupovali kanovníci Jan a Lukáš.

¹²⁷ MV Prod., č. 2. - Od roku 1305 byl jmenován jako pražský probošt a roku 1306 mu bylo potvrzeno držení probošství vyšehradského, a navíc ještě kanonikáty s prebendami v Praze, Olomouci, Vratislavi a Salské. Zároveň měl rezignovat na prebendy v Krakově, na Vyšehradě, Boleslavi a Litoměřicích a děkanství kostela krakovského.

8 Seznam kanovníků

V tomto seznamu uvádím kanovníky a probošty kostela sv. Petra v Brně z období od roku 1296 až do roku 1437. V závorce uvádím dobu, kdy je daná osoba doložitelná jako člen kapituly. Dále jsou osoby rozděleny do tří skupin. První skupinou jsou osoby, které získaly pouze expektanci na beneficium na kolaci probošta a kapituly brněnské. U těchto osob nelze doložit zda byla expektance realizována, a proto jsou označeny *kurzívou*. Druhou skupinou jsou pak osoby, u nichž víme, že získaly provizi na kanonikát s čekatelstvím prebendy, anebo kanonikát, resp. kanonikát s prebendou prokazatelně držely, označeny **tučně**. Poslední skupinou jsou osoby, které získaly provizi na proboštví anebo proboštví prokazatelně držely. Tato skupina je označena **tučně a podtrženě**. Tímto způsobem jsou osoby označeny i v následujícím katalogu, v deváté kapitole.

1) <u>Mistr Petr z Pontecorva</u>	(1296-1305)
2) Hartlín	(1296)
3) Dětrich	(1296)
4) <u>Mistr Jan</u>	(1306-1315)
5) Albert	(1311)
6) <u>Konrád</u>	(1315-1317)
7) Mistr Jindřich	(1319)
8) <u>Šebestián z Tasova</u>	(1321-1342)
9) <u>Mistr Heřman z Durynska</u>	(1321-1357)
10) Bedřich	(1321)
11) Štěpán	(1322)
12) Mikuláš Eberhardův z Brna	(1323)
13) Vítek z Pacova	(1325)
14) Jindřich Býk	(1328)
15) Mikuláš z Telnice	(1328)
16) Matyáš	(1333)
17) Konrád	(1338-1353?)
18) Petr	(1338)
19) Mikuláš z Hoštic	(1338-1341)
20) Mikuláš z Podivína	(1341)
21) Mistr Jindřich z Hlucholaz	(1341)

22) Jindřich „Poklad“ z Norimberku	(1342-1351)
23) Reinhard Oldřichův z Hanau	(1342-1373)
24) Dětrich Divišův z Jindřichova Hradce	(1343-1351)
25) Jan z Pohořelic	(1343-1352)
26) Pavel Ondřejův z Hlubčic	(1344)
27) Lukáš z Pohořelic	(1345-1353)
28) Jan Mikulášův z Litomyšle	(1346-1364)
29) Jan Hugův z Brna	(1346)
30) Jan Konrádův	(1346)
31) Mikuláš Pavlův ze Slavkova	(1346-1357)
32) Petr z Wolkensteinu	(1346-1371)
33) Jakub Goblinův z Brna	(1348)
34) Jakub Janův z Tišnova	(1349)
35) Mikuláš Fridlinův z Brna	(1349-1353)
36) Jan ze Stendalu	(1350)
37) <u>Mikuláš z Kroměříže (Mělníka)</u>	(1351-1377)
38) Jan Heuglínův	(1351)
39) Mikuláš z Netolic	(1352)
40) Dětrich z Brna	(1352)
41) Jan řečený <i>Diabolus</i>	(1352-1357)
42) Mistr Baltazar de Marcellinis	(1353)
43) Jan Thamarův	(1353)
44) Michal Konrádův z Horní Pěny	(1354)
45) Petr Vavřincův	(1354-1359)
46) Mistr Günter z Erfurtu	(1355-1356)
47) Petr	(1356-?)
48) Matyáš Wodacher	(1356)
49) Žibřid Cyrimonův z Libosvár	(1356-1359)
50) Mikuláš Lvův	(1357)
51) <u>Albert Albertův</u>	(1357-1363)
52) Tomáš z Kroměříže	(1357-1372)
53) <i>Matyáš Sas</i>	(1357)
54) Mistr Čekan Thimonův	(1358-1359)

55) Zdislav Jaroslavův z Mitrovic	(1358)
56) Mikuláš Ludvíkův z Uničova	(1359)
57) Henlín Hermanův <i>in Acie</i>	(1359)
58) Volkmar Buškův ze Stan	(1361)
59) Petr Konrádův z Modřic	(1361)
60) Dětrich Maříkův	(1361)
61) Bernhard Pruchpeutel	(1361)
62) Mikuláš Pelhřimův	(1363)
63) Jan Rotender	(1363-1387)
64) Ota Petrův z Velké Bíteše	(1364)
65) Petr Henslinův z Litomyšle	(1364)
66) Jan z Moravy	(1365-1380)
67) Jan Pavlův	(1366)
68) Mikuláš z Mýta	(1366-1381)
69) Mikuláš ze Šlapanic	(1366-?)
70) Mikuláš z Mutěnic	(1366-1381)
71) Bartoloměj, farář v Troskovicích	(1366-1379)
72) Ota ze <i>Sorzigenu?</i>	(1368)
73) Oldřich Petrův ze Šlapanic	(1368)
74) Jan z Opavy	(1368)
75) Vilém Hilariův Kortelangen	(1368)
76) Jan Jindřichův z Boskovic	(1370)
77) Petr z Kunovic	(1371)
78) Václav Albertův z Domažlic	(1371-1373)
79) Jan Jakubův ze Sloupnice	(1372 - 1374)
80) Bedřich z Olbramkostela	(1372)
81) Ondřej Mikulášův z Jevíčka	(1372~1389)
82) Jakub z Němčic	(1373)
83) Křišť'an Šebestiánův z Mladějova	(1373)
84) Heřman, řečený Hereš	(1373)
85) Matyáš z Kroměříže	(1373)
86) <i>Jan Mikulášův z Jevíčka</i>	(1374)
87) Jan, farář ze Strážku	(1375)

88) Mistr Jindřich z Roztok	(1376-1378)
89) Petr Lísek	(1376-1384)
90) Petr z Budějovic	(1376)
91) Mistr Křišťan	(1377?)
92) <u>Mikuláš z Veselí</u>	(1377-1389)
93) Hartléb z Bukoviny	(1377-1387)
94) Mistr Filip ze Strážku	(1378-1411)
95) Dětrich Kroměřížský	(1378)
96) Konrád Smerbek	(1378-1400)
97) Filip Oldřichův z Želetavy	(1381-1403)
98) Jindřich z Meziříčí	(1381)
99) Jindřich Cobicz	(1384-1393)
100) Jan ze Stříbra	(1386)
101) Štěpán z Manic	(1386-1406)
102) <u>Ditvín z Vratislavi</u>	(1387-1403)
103) Mistr Adam z Nežetic	(1389)
104) Jan neboli Ješek z Miličina	(1390-1396)
105) Petr Blažejův z Nemotic	(1390-1402)
106) Mistr Ondřej Mikulášův z Třeboně	(1391-1397)
107) Mistr Tomáš Maříkův z Prahy	(1393)
108) Mikuláš z Hradiště	(1393-1406)
109) Blažej z Uherského Brodu	(1394)
110) Dětrich Petrův z Prahy	(1395)
111) Šalomoun	(1397)
112) Mistr Jiří Bisunti z Jevíčka	(1397-1403)
113) Mikuláš Štěpánův z Hradiště	(1397-1401)
114) Jan Kovářův (Fabri)	(1402)
115) <u>Bartoloměj z Uničova</u>	(1403-1425)
116) Mikuláš ze Slavkova	(1403)
117) Plebán Lukáš	(1403-1408)
118) Jan Maršálkův	(1403)
119) Mikuláš Obsas	(1403-1405)
120) Lítek z Březinky	(1403-1417)

121)	Johánek z Vlašimi	(1403-1408)
122)	Ondřej Rotender	(1403)
123)	Mikuláš z Velešina	(140?)
124)	Franěk z Pacova	(1403-1422)
125)	Sulek	(1403)
126)	Šimon	(1403-1406)
127)	Martin	(1403-1404)
128)	Hynek	(1403)
129)	Ondřej z Modřic	(1403-1412)
130)	Rudolfz Radovesnic	(1403-1423)
131)	Martin z Úterý	(1404)
132)	Smil z Vícova	(1404)
133)	<i>Jan Hersevelt</i>	<i>(1404)</i>
134)	Mistr Albert Creyenberk	(1404-1413)
135)	Martin Pavlův z Týnce	(1404)
136)	Václav Martinův z Hnojnic	(1405)
137)	Mistr Václav z Kuřimi	(1406-1418)
138)	Prokop Janův z Chotětova	(1407)
139)	Jakub z Moravských Budějovic	(1407)
140)	Jan z Pelhřimova	(1409)
141)	Jan Jagal	(1410-1411)
142)	Václav z Hustopečí	(1413-1418)
143)	Václav řečený Stos	(1413)
144)	Martin z Kroměříže	(1413)
145)	Křišťan Jindřichův z Brna	(1414)
146)	Jan z Lovešice	(1414)
147)	Jan z Radostic	(1415)
148)	Ondřej z Radostic	(1415)
149)	Mistr Marek z Litovle	(1416-1429/30)
150)	Jan Salczar	(1417)
151)	Michal z Břestu	(1417-1427)
152)	Mikuláš Ditlinův ze Znojma	(1417-1418)
153)	Petr z Račic	(1417-1451)

154)	Jan ze Zvole	(1418)
155)	Kuneš ze Zvole	(1418-1431)
156)	Racek z Trpenovic	(1419)
157)	Prokop Klementův z Hradce Králové	(1419-1420)
158)	Tomáš z Klatov	(1420)
159)	Petr z Uherského Hradiště	(1420)
160)	Václav Sindlinův z Brna	(1420-1432)
161)	Kašpar z Chebu	(1422)
162)	Mistr Jan z Hradce Králové	(1423-1427)
163)	Jan Biluš (z Brna)	(1423-1426)
164)	Štěpán Hrzlinův z Hustopečí	(1425-1435)
165)	Žibřid Degenberg	(1425)
166)	<u>Mistr Křišť'an z Hradce Králové</u>	(1425-1439) -1445?
167)	Mates Šlik	(1428-1430)
168)	Mistr Pavel z Prahy	(1426/30-1441)
169)	Jan z Poděbrad	(1427)
170)	Jindřich Šlik	(1429)
171)	Bohuš ze Zvole	(1431)
172)	Petr (?)	(1432)
173)	Jan	(1434)
174)	Jan Petrův z Hodonína	(1436)
175)	Jindřich Roraw	(1436-1441?)
176)	Petr Jakubův	(1436)

9 Prosopografie

1. Mistr Petr z Pontecorva

Historicky prvním proboštem brněnské kapituly se stal Petr z Pontecorva, olomoucký kanovník, královský protonotář a familiář krále Václava II.¹²⁸ Petr se narodil Angelovi z Pontecorva, v Čechách žijícímu Italovi a jeho manželce Petruši.¹²⁹ Angelus se po smrti své manželky dal také na církevní dráhu a stal se na základě papežské provize Inocence IV. kanovníkem vyšehradským.¹³⁰ Petr se pravděpodobně narodil někdy před rokem 1241, vzhledem k jeho jmenování papežským kaplanem za Řehoře IX., jehož pontifikát končí právě tímto rokem.¹³¹ Na rozdíl od svého otce byl předurčen k církevní dráze již od svého mládí a pravděpodobně získal v Itálii mistrovský univerzitní grad. Papežské přízně mu bylo projeováno i za Alexandra IV., který ho jmenoval 11. října 1255 kolektorem dávek na podporu Sváté říše, s titulem nuncia, které zahrnovaly i papežský desátek a tzv. halěř sv. Petra, a to jak v Čechách a na Moravě, tak i v salcburské, řezenské, freisinské a pasovské diecézi.¹³² Jako papežský kolektor v následujících letech působil i v Polsku a Uhrách. Do Čech přišel v květnu 1256 a zde také působil až do roku 1261, kdy mu papež nařídil, aby všechny peníze z uvedených zemí poslal do Benátek a sám spěchal ke kurií. Záhy na to roku 1262 papež vydal nový rozkaz, aby všechny peníze odevzdal olomouckému biskupovi, který je má poslat do Benátek a v momentě kdy dorazí ke kurií, má předložit účet o penězích, které vybral.¹³³ Z toho, co se událo potom, vyplývá, že Petr z Pontecorva buď tento účet nepředložil, a nebo k němu již kurie neměla dostatečnou důvěru. 3. května 1263 byl Urbanem IV. úřadu zbaven z důvodu nedostatečného odvádění dávek.¹³⁴ Roku 1263 bylo dokonce nařízeno biskupovi pražskému, pasovskému a olomouckému spolu s vídeňským farářem nařízeno, aby vyšetřili, kolik skutečně Petr z Pontecorva vybral peněz pro papežskou komoru v českých zemích.¹³⁵ Jeho kariérní růst se tak na nějakou dobu pozastavil.

¹²⁸ JAN, L.: *Sedm set let brněnské kapituly*. Brno, s. 44–45.

¹²⁹ ZEMEK, M.: *Posloupnost kanovníků*, č. 108; JIREČEK, H.: *Právnícký život*, č. 53.

¹³⁰ RBM II, č. 1339; BOBKOVÁ, L.: *Jan Lucemburský*, s. 90; Jak uvádí Krofta i Hledíková, jednalo se o historicky první provizi do českých zemí.

¹³¹ BAIER, H.: *Päpstliche Provisionen*, s. 247.

¹³² CDB V, č. 54; KOLLMAN, H.: *O kolektorech*, s. 28.

¹³³ RBM II, č. 328; RBM II, č. 364; RBM II, č. 365; KROFTA, K.: *Kurie III.*, s. 23–24.

¹³⁴ KOLLMAN, H.: *O kolektorech*, s. 14.

¹³⁵ RBM II, č. 433.

Důležitým životním mezníkem pro Petra z Pontecorva, byl příchod krále Václava II. do Čech roku 1283, kdy se začal Petr z Pontecorva orientovat na jeho dvůr. Jeho začátky se však neobešly bez komplikací a hned z počátku jeho působení u dvora, byl nařknut z nelegitimního původu kvůli otcově církevní dráze. Tato tvrzení však byla vyvrácena a Petr získal na přímluvu krále od pražského biskupa Tobiáše z Bechyně kanonikát v Sadské.¹³⁶ 21. prosince 1289 je poprvé uveden jako Mistr Petr z Pontecorva, královský protonotář, kdy pověřoval listinu Václava II. pro cisterciácký klášter v Plasech.¹³⁷ V této listině je uveden i jako kanovník vyšehradský. Krátkou dobu před tím tedy musel tento kanonikát získat. Nedlouho nato následovaly i další kanonikáty, které mu měly zaručit dostatečný přísun peněz. V roce 1291 získal kanonikát pražský, hned další rok to byl kanonikát vratislavský a roku 1296 olomoucký. V březnu 1296 při příležitosti povýšení brněnského kostela na kolegiální, jej olomoucký biskup Dětrich jmenoval prvním proboštem této nové kapituly. V letech 1298 a 1305 ještě získává kanonikáty ve Staré Boleslavi, Litoměřicích a Krakově.¹³⁸ Roku 1305 byl jmenován po smrti Oldřicha pražským proboštem a v lednu 1306 mu papež potvrdil držení vyšehradského probošství spolu s kanonikáty v Praze, Olomouci, Vratislavi a Sadské. Vzdát se však měl prebend v krakovském, vyšehradském, boleslavském a litoměřickém kostele a stejně tak děkanství kostela krakovského.¹³⁹ V této listině už není žádná zmínka o probošství kostela brněnského a to z prostého důvodu. Petr na tuto dignitu někdy během roku 1305 rezignoval, a to pravděpodobně kvůli získání jiných dvou probošství a začátku jeho kariéry kancléře české kanceláře. Přece jen královskému kancléři byla Praha mnohem bližší než Brno. Z této listiny však také vyplývá, že důchody z vyšehradského probošství neměl pobírat Petr z Pontecorva, nýbrž jeho předchůdce Petr z Aspelu, v té době biskup basilejský, a to kvůli špatné finanční situaci. Možná díky této ne zcela běžné situaci byl právě s Petrem z Aspelu zaměňován, na to však upozornil již Emler.¹⁴⁰

Petr z Pontecorva byl opravdu váženou osobou krále Václava II., což se mnohokrát potvrdilo při získávání různých církevních beneficií. Samotné probošství v Brně bylo poněkud oříškem, a i přesto, že Petr byl jmenován proboštem již v listině o povýšení kostela, nebylo jeho

¹³⁶ CDB VII, č. 313. Konfirmace této listiny – CDM VI, č. 59.

¹³⁷ RBM II, č. 1488.

¹³⁸ CDM V, č. 45.; JIREČEK, H: *Právní život*, č. 53.

¹³⁹ MV Prod., č. 2.

¹⁴⁰ JIREČEK, H: *Právní život*, č. 53.

jmenování bez problému. Patronátní právo k tomuto kostelu totiž daroval roku 1240 král Václav I. klášteru v Tišnově pro spásu své zemřelé matky Konstancie a zakladatelky tohoto kláštera.¹⁴¹ Petr z Pontecorva ale nebyl prezentován klášterem, nýbrž vybrán králem, což se klášteru nezamlouvalo. Když totiž zemřel bývalý správce kostela Jakub, prezentovala tišnovská abatýše na jeho místo Konráda z Prahy, faráře ve Vémyslicích. Olomoucký biskup ho však neinvestoval, protože už věděl o úmyslech panovníka. Jako záminka mu posloužila synodální statuta mohučského arcibiskupa Gerharda, vyhlášena roku 1292 na synodě v Aschaffenburgu, podle kterých nemohli řeholníci svěřit duchovní správu farních a kapitulních kostelů do rukou jiných řeholníků stejného řádu. Toto tvrzení mělo malý háček. Konrád z Prahy byl farářem, nikoli řeholníkem a do žádného řádu nikdy ani nevstoupil. Konrád se obrátil na mohučského arcibiskupa Gerharda, který mu vyhověl a pověřil pražského a mělnického probošta vyšetřením této záležitosti. Jestliže by nenašli žádné překážky, měl ho olomoucký biskup Dětrich investovat, pokud by tak neučinil, měl ho k tomu neustále pobízet. Olomoucký biskup mu ale nevyhověl, a to i přes Gerhardovo vysvětlení, že jeho statuta se na Konráda nijak nevztahují. Mohučský arcibiskup tedy vydal další listinu, ve které znovu nařídil Dětrichovi, aby Konráda investoval do patnácti dnů, pod trestem exkomunikace. Pokud tak ve stanoveném termínu neučiní, má být po jeho uplynutí Konrád považován za investovaného.¹⁴² Tuto listinu Gerhard vydal k 15. březnu 1296, jen několik dní po povýšení kostela na kapitulní a jmenování Petra z Pontecorva jeho proboštem. Konrád z Prahy byl tedy nucen od sporu odstoupit a ponechat proboštsví královi protonotáři. Listina Václava II. z 22. července 1292 jasně dokazuje, že to byl právě král, kdo stál za investováním Petra z Pontecorva a povýšením kapituly. Biskup Dětrich pouze konal jeho vůli. Vzhledem k tomu, že Václav již docílil svého, vzdal se ve sporu o patronátní právo kostela ve prospěch kláštera. Celou událost ještě pojistil biskup Dětrich, když tuto listinu potvrdil a dodal, že povýšení kapituly a ustanovení probošta se uskutečnilo až potom, co abatýše a konvent nevyužili svého patronátního práva. Dále klášter ujistil, že vesnice Bosonohy a desátek z Kuřimi, který získal pro doživotní užívání Petr z Pontecorva, po jeho smrti získá znovu nazpět.¹⁴³

¹⁴¹ CDB III/2, č. 259, 260; TENORA, J.: *Prezentační právo*, s. 337-338.

¹⁴² CDM V, č. 35, 47; TENORA, J.: *Prezentační právo*, s. 338-339.

¹⁴³ CDM V, č. 72, 79; Jan, L.: *Sedm set let kapituly*, s. 44.

Vrcholem Petrovy kariéry ale nebylo získání prelatury v některém z významných kostelů, ale působení v královské kanceláři Václava II. Poprvé je zmíněn jako protonotář ve formuli *datum per manus* v listině z 21. prosince 1289.¹⁴⁴ Ve zmíněné formuli se Petr objevuje až do července 1297 v listinách pro české příjemce. V této době se totiž stal novým kancléřem Petr z Aspelu a namísto protonotáře Petra z Pontecorva a moravského protonotáře Jana ze Sadské se v oné formuli objevuje pouze kancléřovo jméno. Když roku 1304 Petr z Aspelu opustil Čechy, Petr z Pontecorva v podstatě vedl panovnickou kancelář a v roce 1306 se mu díky přízni mladého krále Václava III. dostalo povýšení na kancléře, a s tím i spojené vyšehradské probošství.¹⁴⁵ Kancléřem zůstal i po smrti Václava III. a aktivně se podílel na chodu kanceláře. V roce 1311 získal ještě olomoucké biskupství po Janu Holém. Opět se však začal řešit jeho původ a papež mu biskupství uznal až roku 1312.¹⁴⁶ Roku 1315, se o něm už mluví jako o bývalém protonotáři a kancléři. Petr z Pontecorva umírá 7. června 1316.¹⁴⁷

2. a 3. Hartlín a Dětrich

Hartlín a Dětrich byli před povýšením kostela na kapitolu doživotními vikáři, tím pádem skutečně vykonávali funkci duchovní správy kostela. Tato funkce jim v podstatě zůstala i po jeho povýšení na kapitolu, kdy byli oba jmenováni na kanovníky. Biskup Dětrich připojil k těmto dvěma kanonikátům ještě prebendy, které mají být navždy spojeny s péčí o kostel, kterou jsou povinni bez výmluv nepřetržitě konat. Tyto dvě prebendy v případě smrti jejich příslušely na kolaci probošta.¹⁴⁸ Jedná se tedy o kanovníky, u kterých se dá říct, že rezidovali při kostele, jak vyplývá z určení jejich benefícia. Znovu se objevují ještě 23. října 1298 v listině papeže Bonifáce VIII. Tato listina se týkala stížnosti faráře Jana, který tvrdil, že při kostele sv. Jakuba byla škola, avšak nově zvolený probošt Petr z Pontecorva, vikáři Heřman a Hartlín a rektor místní školy Hennig Sas, brání ve fungování této školy. Papež tedy pověřil děkana kroměřížské kapituly Viléma, aby tuto stížnost prošetřil.¹⁴⁹ V této listině je vikář Hartlín uveden jako *Erolinus* namísto původního tvaru *Hartlinus*, otázkou je, jestli se jedná o stejného

¹⁴⁴ CDB VII, č. 457.

¹⁴⁵ VAŠKŮ, V.: *K otázce individuálního stylu*, s. 75-77.

¹⁴⁶ JAN, L.: *Sedm set let kapituly*, s. 46.

¹⁴⁷ JIREČEK, H.: *Právníký život*, č. 53.

¹⁴⁸ CDM V, č. 45.

¹⁴⁹ CDM V, č. 101.

kanovníka jako v zakládací listině, a došlo pouze ke zkomolení jména v papežské kanceláři.¹⁵⁰ V pozdějších pramenech se již žádný z nich neobjevuje.

4. Mistr Jan

Druhým brněnským proboštem se stal mistr Jan, pravděpodobně někdy během roku 1305 nebo na začátku roku 1306, po rezignaci Petra z Pontecorva. Nejpozději však do 10. ledna 1306, kdy mu Václav III. potvrdil, že občané na Ponavě, tamní usedlíci, klerici a všichni ostatní proboštovi poddaní, mohou užívat proboštský dům pod kostelem i kapitulní domy, které stojí na Petrově mezi kostelem a městskou zdí. Dále král potvrdil, že mohou využívat stejných práv a svobod, které měli za probošta Petra z Pontecorva, a tím pádem jsou zbaveni zemských i městských povinností.¹⁵¹ O mistru Janovi se jako o proboštovi dozvídáme znovu až 13. ledna 1312 z listiny papeže Klementa V., kdy nařídil Oldřichovi z Paběnic, doktorovi dekretů a olomouckému kanovníkovi, aby se postaral o to, aby mistru Janovi nebyla nikterak na škodu jeho nepřítomnost v kapitule po dobu jeho pobytu u papežské kurie.¹⁵² Další zprávy o mistru Janovi nemáme, ale pravděpodobně byl proboštem ještě roku 1315. O získání jeho mistrovským titulu žádné informace nejsou, ale nejspíš ho dosáhl stejně jako jeho předchůdce v Itálii. Mistr Jan zemřel nejspíš někdy na začátku roku 1315, protože od března toho roku je již doložen nový probošt Konrád.¹⁵³

5. Albert

Dalším členem kapituly, o kterém se dozvídáme 14. listopadu 1311, je kanovník Albert. Vystupuje jako svědek v listině týkající se patronátního práva kostela v Krasonicích, které Vratislava, vdova Štěpána z Krasonic, spolu se svými syny, uděluje zábrdovickému a novoříšskému klášteru. Mezi svědky se vedle kanovníka Alberta objevili ještě mistr Křišťan, farář v Rouchovanech a Jakub, farář z Jemnice.¹⁵⁴ Jedná se však o jedinou zmínku o tomto kanovníkovi.

¹⁵⁰ Zemek uvádí v *Pořad proboštů a děkanů kolegiálních kapitul v Brně a Kroměříži*, zvlášť vikáře Hartlína a Erklína, u obou však píše, že byli jmenováni kanovníky při povýšení kostela na kapitolu.

¹⁵¹ CDM VI, č. 12.

¹⁵² CDM VI, č. 57.

¹⁵³ CDM VI, č. 89.

¹⁵⁴ CDM VII, č. 183, (str. 798).

6. Konrád

Po smrti mistra Jana byl tišnovskou abatyší a konventem prezentován Konrád, který je jako probošt poprvé zmíněn 4. března 1315. Šlo o urovnání soudního sporu mezi proboštem Konrádem a radou města, který se týkal trestních soudních pravomocí vůči lidem žijícím na Ponavě. Závažné trestné činy měly být souzeny městským rychtářem a pokuty získané z těchto soudů pak měly připadnout proboštovi, nižší trestné činy měl mít na starost místní rychtář, kterého zvolil probošt. Zdejší poddaní měli být osvobozeni od poplatků a daní na pozemcích probošta a mohli zde prodávat dva pekaři a dva řezníci, dále zde mohly být dvě hospody, z nich jedna měla náležet rychtáři a druhá proboštovi. Proboštovi poddaní mohli také prodávat na brněnských tvrzích svoje plodiny a od sv. Michala po sv. Martina byl povolen prodej vína.¹⁵⁵

Ponava byla v podstatě proboštskou osadou, která vznikla ve 13. století zhruba v místech dnešního Cejlu jako důležitá spojnice mezi městem a zábrdovickým klášterem. Svoji polohou tato osada představovala předměstí a s tím byla spojena i zvláštní práva a svobody, a to zejména díky prvnímu brněnskému proboštovi Petrovi z Pontecorva. V době, kdy už nezastával úřad brněnského probošta a stal proboštem pražským, zaručil se o to, aby brněnská kapitula nepřišla o svoje výsady a získal ochranné privilegium od Václava II. pro svoje nástupce, které zaručovalo všechny získané statky, práva a svobody. Petr sám neměl úplně vždy dobré zkušenosti s městem a zároveň si pravděpodobně uvědomoval, že většina výsad, jež mu byly jako brněnskému proboštovi uděleny, jsou spojeny s jeho osobou, nikoli s proboštvím. Spor, který vznikl necelých deset let na to skončil vzájemnou dohodou, což je v případě konfrontací mezi městy a cizími vrchnostmi na předměstí poměrně překvapující, zejména ze strany města Brna. Nestandardní je zejména část, kdy při vznesení žaloby na některého z obyvatel Ponavy, se má spor řešit u proboštova rychtáře a v případě těžkých trestních činů u rychtáře městského. Výnosy z těchto soudů však vždy připadnou proboštovi. Zejména tato část je velice překvapující, neboť je v přímém rozporu s privilegiem Přemysla Otakara II. z roku 1276, týkající se jurisdikce města Brna.¹⁵⁶

Ačkoliv se o Konrádově působení v kapitule dozvídáme pouze z jednoho dochovaného pramene, dá se říct, že poměrně obstojně hájil práva brněnské kapituly. Znovu je zmíněn až

¹⁵⁵ CDM VI, č. 89.

¹⁵⁶ FLODR, M.: *Úsilí městské rady o jurisdikci.*, s. 28.

v listině probošta Heřmana z Durynska, kdy se opět dostalo na řešení onoho sporu a probošt Heřman namítal, že dochází k porušování zmíněné dohody.¹⁵⁷

7. Mistr Jindřich

Mistr Jindřich se v pramenech objevuje pouze dvakrát a v obou případech se listina netýká přímo jeho. V první vystupuje jako svědek v transsumptu buly papeže Klementa V., olomouckým biskupem Konrádem ze 4. září 1309, která se týkala jmenování opata benediktínského kláštera sv. Petra v Erfurtu obráncem cisterciáckého řádu. Listina byla vystavena v Brně v domě měšťana Bartoše za přítomnosti mistra Jindřicha, kanovníka brněnského a pana Kolmana, písaře olomouckého biskupa Konráda.¹⁵⁸

V druhé listině je mistr Jindřich uveden jako právní zástupce Františka Eberlinova z Kamene, faráře kostela Panny Marie před Týnem, který vedl spor s děkanem Držislavem a kapitulou vyšehradskou o patronátní právo týneckého kostela.¹⁵⁹ Výrok v tomto sporu vynesli pražský scholastik mistr Oldřich a mistr Řehoř, který působil jako děkan kostela sv. Jiljí v Praze.¹⁶⁰ Mistr Jindřich v tomto sporu sice nehraje nijak významnou roli, je však zajímavé, že vystupuje jako prokurátor Františka Eberlinova z Kamene, tedy na straně týneckých měšťanů. Jako prokurátor zde vystupuje pouze jednou a nedá se s určitostí nějakým způsobem s rodinou Františka z Kamene spojit.

8. Šebestián z Tasova

Nástupcem probošta Konráda byl Šebestián z Tasova, o jehož příchodu do kapituly se nic nedochovalo, nejspíš však byl prezentován olomouckému biskupovi tišnovskou abatyší stejně jako jeho předchůdce. Poprvé se jako probošt objevuje v listině olomouckého biskupa Konráda z 2. července 1321, která se týkala uklidnění sporu o dotování kostela v Moravanech z dvoru a pole tamtéž, který se vedl mezi moravským farářem Otem a brněnským měšťanem Bartošem. Spolu s Šebestiánem se zde objevují ještě dva brněnští kanovníci Heřman z Durynska a Bedřich.¹⁶¹ Ve spojitosti s řešením dalšího sporu, tentokrát před olomouckým

¹⁵⁷ CDM VII, č. 450.

¹⁵⁸ CDM XV, č. 32.

¹⁵⁹ Podrobněji o sporu o patronát týneckého kostela v: MALÝ, J.: *Vlastenský slovník historický*, s. 309-310; TOMEK, V. V.: *Dějepis města Prahy I.*, s. 401-408.

¹⁶⁰ RBM III, č. 544.

¹⁶¹ CDM VI, č. 187.

biskupem Konrádem, vystupuje Šebestián znovu o rok později. Tentokrát se spor týkal jeho a olomouckého probošta Sboru. Sbor totiž nebyl jen proboštem olomouckým, ale také brněnským arcijáhmem, a tak chtěl uplatnit práva, která byla s tímto důstojenstvím spojená. Už od dob Jindřicha Zdíka byl vždy jmenován jeden ze členů olomoucké kapituly brněnským arcijáhmem, s jehož úřadem bylo spojeno i právo vizitace.¹⁶² To se však Šebestiánovi nelíbilo, a proto se se Sborem pustil do sporu. Biskup Konrád rozhodl tak, že svatopetrský kostel i se všemi jeho osobami má být navždy osvobozen od všech práv, které k němu brněnský arcijáhen měl. Sborovi však povolil, aby on a jeho nástupci mohli jednou ročně svatopetrskou farnost vizitovat s tím, že mu má být při tom nápomocen brněnský kanovník Štěpán. A jako náhradu za škody, které mu vznikly na jeho arcijáhenských právech, mu má kapitula při těchto ročních vizitacích vyplácet 22 grošů.¹⁶³

Šebestián byl pravděpodobně v dobrém vztahu s tehdejšími panovníky Janem Lucemburským, o čemž svědčí několik listin týkající se různých práv a privilegií, jak pro něj samotného, tak pro kapitolu. 6. února 1327 král potvrdil cisterciáckému klášteru na Starém Brně darování zboží v Hustopečích, Skoronicích a Měnině s patronátním právem od Elišky Rejčky, vdovy po králi Václavovi II. Mimo to se v listině uvádí, že král jako spoluzakladatel kláštera se vzdal všech prezentačních a patronátních práv ke kostelům v uvedených vesnicích včetně prezentace kanonikátu u sv. Petra v Brně spojeného s prebendou v Měnině.¹⁶⁴ Toho roku král cisterciáčkám udělil prezentační právo i k další nově zřízené prebendě v Kralicích na Hané.¹⁶⁵ Dále také potvrdil zvětšení jedné již existující prebendy, ke které brněnští měšťané, tesař Štěpán a jeho žena Libšta, připojili dva lány v Kuřimi, které dříve držela Markéta, dcera Býka z Brna.¹⁶⁶ Roku 1331 král udělil proboštovi a kapitule patronátní právo ke kostelu v Bzenci, dále jim potvrdil veškeré platy a jiné příjmy v Brně nebo jeho okolí.¹⁶⁷

Za probošta Šebestiána z Tasova kapitula prosperovala a její příjmy se stejně tak jako počty kanovníků zvyšovaly. Na základě žádosti krále Jana Lucemburského bylo Šebestiánovi

¹⁶² JAN, L.: *Sedm set let kapituly*, s. 48.

¹⁶³ CDM VI, č. 212.

¹⁶⁴ CDM VI, č. 326.

¹⁶⁵ CDM VI, č. 338.

¹⁶⁶ CDM VI, č. 371.

¹⁶⁷ CDM VI, č. 425.

v březnu 1331 uděleno kanovnictví olomoucké s expektancí na prebendu.¹⁶⁸ Král chtěl svého familiáře odměnit ještě víc, a tak se rozhodl zvednout prestiž kapituly a připojil k ní prelátskou hodnost děkana. Kapitula si děkana mohla svobodně volit a jako hmotné zajištění připojil farní kostel v Rousínovci. Zároveň se také ve prospěch kapituly vzdal prezentačního práva k této nové prebendě.¹⁶⁹ Další zprávy o proboštovi Šebestiánovi máme až z 19. červencem 1342, kdy se dozvídáme, že zemřel, a tišnovská abatyše prezentuje novým proboštem Heřmana z Durynska.¹⁷⁰

9. Mistr Heřman z Durynska

Jak již bylo řečeno brněnským proboštem se v roce 1342 po smrti Šebestiána z Tasova stal Heřman z Durynska, někdy zvaný z Erfurtu. Prezentovala ho tišnovská abatyše Adelheid a olomoucký biskup Jan Volek jej hned druhý den potvrdil a uvedl k brněnskému proboštví.¹⁷¹ Heřman ale v kapitule působil už nějakou dobu před tím, než se stal proboštem. První zmínka o něm je z 2. července 1321, kdy spolu s proboštem Šebestiánem vystupoval jako svědek v listině týkající se sporu mezi moravským farářem Otou a brněnským měšťanem Bartošem.¹⁷² Heřman však nebyl jenom kanovníkem brněnským, ale i olomouckým, arcijáhen břeclavským, olomouckým scholastikem a farářem v Nové Cerekvi. Navíc ještě v lednu 1333 získal expektanci na kanonikát s prebendou v kostele pražském.¹⁷³ Dále se také uvádí jako medik, pravděpodobně byl lékařem královny Elišky Rejčky a pak i markraběte Karla.¹⁷⁴ Během Heřmanova působení na dvoře Jana Lucemburského jako jeho kaplan se nejspíš zalíbil mladému markraběti a stal se pro něj velmi blízkou osobou.¹⁷⁵ O jeho náklonosti pro Heřmana svědčí listina z 6. prosince 1342, týkající se úmluvy s brněnskými měšťany o statku na Ponavě, ve které ho označuje jako svého *familiaris noster dilectus*.¹⁷⁶ V podstatě se jednalo o potvrzení dřívější dohody z roku 1315 o trestní jurisdikci lidí na Ponavě a další rozšíření této dohody. Toto potvrzení vzniklo na základě stížnosti probošta Heřmana a další rozšíření a benefity, které

¹⁶⁸ MV Prod., č. 877.

¹⁶⁹ CDM VI, č. 434.

¹⁷⁰ CDM VII, č. 429.

¹⁷¹ CDM VII, č. 430; JAN, L.: *Sedm set let brněnské kapituly*, 49; TENORA, J.: *Prezentační právo*, s. 340-341.

¹⁷² CDM VI, č. 187.

¹⁷³ ZEMEK, M.: *Posloupnost kanovníků*, č. 165.

¹⁷⁴ WOLNÝ, Ř.: *Kirchliche Topographie, Brüner Diözese I.*, s. 46.

¹⁷⁵ HLAVÁČEK, I.: *Überlegungen zum Kapellanat am Luxemburgischen*, s. 83-111.

¹⁷⁶ CDM VII, č. 450.

z něj plynuly, se dají spojit s blízkým vztahem, který mezi sebou Karel IV. a Heřman měli. Tato listina postavila město Brno do poměrně nepříjemné situace, kdy se v podstatě nemohlo nijak hájit a muselo toto nové privilegium pouze akceptovat, a naopak kapitulu do pozice až nadmíru výhodné.¹⁷⁷ Za probošta Heřmana také v kapitule vzniklo několik nových kanonikátů s prebendami. Ze zápisu v zemských deskách se dozvídáme o získání benefícia spojeného s novým kanonikátem a založeného měšťanem Mořicem, který jej podporoval výnosem ze svého mlýna na Dornychu, který činil deset hřiven.¹⁷⁸ O dva roky později Mořicův syn Ditvín dokonce připojil ještě dalších deset hřiven ze vsi Vlasatice.¹⁷⁹ O dalším beneficiu se dozvídáme z listiny, kterou probošt Heřman potvrdil právo prezentace k tomuto kanonikátu a prebendě brněnskému měšťanovi Janu Šmerclínovi a jeho synovi, kteří ho zřídili a podporovali ze svého majetku a kterou v té době držel kroměřížský kanovník Mikuláš.¹⁸⁰

Dokladem o tom, že Heřmanova kariéra byla na vzestupu je i jeho jmenování generálním vikářem olomouckého biskupa Jan Volka.¹⁸¹ V tomto úřadu působil pravděpodobně v letech 1343 až 1351, během nepřítomnosti biskupa ho tedy zastupoval při různých biskupských pravomocech, jako potvrzování prezentovaných farářů, souzení sporů apod.¹⁸² 9. května 1346 mu papež Klement VI. udělil listinu, kdy mu v případě smrti jsou odpuštěny veškeré hříchy, což nejspíš nijak nesouviselo s jeho zdravotním stavem a spíš si tuto listinu obstaral z prozíravosti. Tomu nasvědčuje i to, že o necelé dva roky později stál u vzniku brněnských desk zemských, ke kterým jako zemský notář napsal úvodní slovo. U zemských desk brněnské cúdy působil až do roku 1350, kdy se zavedl systém pouze jednoho písaře pro obě řady olomouckých i brněnských desk a byl jím většinou buď brněnský nebo olomoucký kanovník.¹⁸³

V roce 1354 byl Heřman spolu s kroměřížským proboštem Mikulášem výběřčím papežského desátku. Karel IV. totiž získal od papeže Klementa VI. povolení vybírat tento desátek po dobu tří let ke snazšímu splacení dluhů, které vznikly při jeho boji proti protivníkům

¹⁷⁷ FLODR, M.: *Úsilí městské rady o jurisdikci.*, s. 31-33.

¹⁷⁸ ZDB I, č. 74, s. 5.

¹⁷⁹ ZDB I, č. 29, s. 14.

¹⁸⁰ CDM VIII, č. 243.

¹⁸¹ BISTRICKÝ, J.: *Urkunden des Olmützer Generalvikariats*, s. 42.

¹⁸² HLEDÍKOVÁ, Z.: *Úřad generálních vikářů*, s. 13. V poznámce č. 26; Jako generální vikář se Heřman objevuje v listinách: CDM VII, č. 528, 537, 539, 815; VIII, č. 79, 84, 101, 117.

¹⁸³ PARMA, T.: *Několik poznámek k reorganizaci*, s. 125.

církve. Papež však také určil, že třetinu vybraného desátku má král odvést kurii a dvě třetiny si může král nechat. Pražský biskup Arnošt, který byl zvolen hlavním výběřčím tohoto desátku, ustanovil několik dalších výběřčích, na Moravě jím pak byli právě Heřman a Mikuláš.¹⁸⁴

V září 1357 Heřman opět získal od papeže listinu pro odpuštění všech hříchů v případě jeho smrti, tentokrát však na tom Heřman byl nejspíš zdravotně skutečně špatně, protože hned v říjnu toho roku tišnovská abatyše prezentovala nového probošta a nedlouho nato několik kanovníků žádalo o získání jeho beneficií.¹⁸⁵ Heřman zemřel 29. srpna 1357.¹⁸⁶

10. Bedřich

Kanovník Bedřich se objevuje jako svědek listiny pouze 2. července 1321, při uklidnění sporu mezi moravským farářem Otou a brněnským měšťanem Bartošem, který mezi sebou vedli o dvůr v Moravanech.¹⁸⁷ Tento spor mohl souviset s tím, že bývalý farář Heřman toho roku zemřel.¹⁸⁸ Nový farář Otta totiž tvrdil, že onen dvůr i s jeho příslušenstvím patří faře, ale měšťan Bartoš, který tento dvůr nedávno před tím získal, tvrdil opak a také prohlašoval, že se z něj pouze mají platit ročně dvě hřivny kostelu. Prostřednictvím olomouckého biskupa Konráda mezi nimi došlo k dohodě. Bartoš se měl dvora vzdát s tím, že mu farář za to musí zaplatit do svátku narození Panny Marie 14 ¼ hřiven. Když by mu to ale do té doby farář nezaplatil, tak dvůr připadne Bartošovi, a ten odtud má platit každý rok dvě hřivny platu faráři. Kanovník Bedřich se už v jiných pramenech neobjevuje.

11. Štěpán

Kanovník Štěpán se objevuje v roce 1322 v listině olomouckého biskupa Konráda. Tentokrát však ne pouze jako svědek, jak tomu bylo u kanovníka Bedřicha. Jak již bylo řečeno ohledně sporu mezi brněnských proboštem Šebestiánem z Tasova a olomouckým proboštem a brněnským arcijáhnem Sbořem, nakonec byla svatopetrská kapitula osvobozena od veškerých práv, které k ní Sbor jako brněnský arcijáhen měl, ale jako kompenzaci za uniklé zisky mu bylo dovoleno vizitovat jednou ročně a kapitula mu měla ročně platit 22 grošů. Při této vizitaci mu

¹⁸⁴ CDM VIII, č. 279; KROFTA, K.: *Kurie a církevní správa*, s. 174-176.

¹⁸⁵ MV II, č. 645, 652, 655.

¹⁸⁶ ZEMEK, M.: *Posloupnost kanovníků*, č. 165; DUDÍK, B.: *Über Nekrologe der Olmützer*, s. 559.

¹⁸⁷ CDM VI, č. 187.

¹⁸⁸ SLAVÍK, A. F.: *Brněnský okres, Vlastivěda moravská*, s. 211.

měl být nápomocen právě kanovník Štěpán, podávat mu potřebné informace a vyrovnat onu finanční újmu 22 grošů.¹⁸⁹

12. Mikuláš Eberhardův z Brna

Mikuláš pocházel z brněnské měšťanské rodiny a jeho otcem byl starý městský písař Eberhard, který se stal roku 1328 městským radním. Jeho rodina tedy získala již počátkem 14. století poměrně významné postavení. Mikulášovými sourozenci byli bratři Jan a Pavel a sestry Eliška a Markéta. Významnější bratr Jan působil v letech 1343 až 1349 v městské radě a patřil mezi nejbohatší obyvatele Brna. Téměř každý rok byl Jan výběřčím městské sbírky a jezdil na důležitá a významná poselství ke králi, zúčastnil se také korunovace Karla IV. v Praze.¹⁹⁰ Známy je také Mikulášův bratr Jakub, který se stal farářem u sv. Jakuba v Brně a kanovníkem olomouckým.¹⁹¹

Z papežské listiny z roku 1323 se dozvídáme o udělení kanonikátu v Olomouci s expektancí na prebendu, a to na základě žádosti francouzského krále Karla a jeho manželky Marie. V klauzuli *non obstantibus* je pak informace o tom, že drží kanonikát a prebendu v Brně a farní kostel v Křenovicích.¹⁹² Mikuláš skutečně olomoucký kanonikát získal a jako olomoucký kanovník se připomíná v letech 1325 a 1328.¹⁹³ V roce 1334 získal ještě kanonikát s prebendou v kostele pražském, který se uprázdnil smrtí Matyáše, probošta v Sadské.¹⁹⁴ V klauzuli *non obstantibus* se znovu zmiňuje kanonikát v Olomouci i farní kostel v Křenovicích. Zároveň také držel další expektanci na některou dignitu, personatus či officium v olomouckém kostele, díky které nejspíš získal olomoucké děkanství, ale není jasné, kdy přesně k tomu došlo. V roce 1338 dosáhl vrcholu své kariéry, když byl zvolen biskupem tridentským. Jeho olomoucký kanonikát byl na základě tohoto povýšení udělen Mikuláši Luckovu z Brna, se kterým byl dříve zaměňován, stejně tak získal Mikuláš Luckův i olomoucké děkanství v roce 1341.¹⁹⁵ Tridentské biskupství získal nejspíše díky jeho službě pro markraběte

¹⁸⁹ RBM III, č. 788.

¹⁹⁰ MEZNÍK, J.; *Brněnský a olomoucký patriciát*, s. 353.

¹⁹¹ ZEMEK, M.: *Posloupnost kanovníků*, č. 166.

¹⁹² MV Prod., č. 288.

¹⁹³ RBM III, č. 1129, 1484.

¹⁹⁴ RBM IV, č. 91.

¹⁹⁵ CDM VII, č. 219; RBM IV, č. 869.

Karla kdy pravděpodobně v roce 1332 a 1334 působil jako jeho kancléř. Mikuláš zemřel někdy na sklonku roku 1347.¹⁹⁶

13. Vítek z Pacova

V září 1325 získal brněnský kanovník Vítek z Pacova od papeže Jana XXII. provizi na kanovníctví kostela olomouckého s expektancí na prebendu. V klauzuli *non obstantibus* se dovídáme že nebyl pouze kanovníkem, ale skutečně držel i některou z prebend tohoto kostela.¹⁹⁷ V dřívějších edicích i zpracováních olomouckých či brněnských kanovníků se tato provize uvádí jako expektance na kanonikát s prebendou buď v Olomouci nebo v Brně, tím pádem se předpokládalo, že na základě této provize získal právě brněnský kanonikát. Z posledního edičního zpracování této listiny od Zdeňky Hledíkové, však jasně vyplývá, že brněnský kanonikát i s prebendou Vítek už získal dříve a naopak, že tato listina mu sloužila k získání kanonikátu s prebendou v kostele olomouckém.¹⁹⁸

14. a 15. Jindřich Býk a Mikuláš z Telnice

Tito dva kanovníci jsou zmíněni pouze jednou jako svědci v listině ohledně dohody ve sporu, který se vedl mezi Perchtou, vdovou po Vítkovi ze Švábenic, a zderazským klášteřem. Jedná se o poměrně komplexní spor, který způsobil tomuto klášteři nemalé problémy. Perchta se totiž ohrazuje proti donaci vsi Moravany, kterou učinila se svým manželem pro zmíněný klášter v roce 1311, a která představovala spíše splátku dluhu. Perchta však měla zároveň v této vsi zapsané svoje věno, se kterým její manžel nemohl disponovat, a proto se klášter pojistil a vyžádal si potvrzení donace i od samotné Perchty, která k ní vydala vlastní listinu.¹⁹⁹ Po smrti svého manžela ale tuto donaci napadla s tím, že k ní nemohla dát souhlas vzhledem k tomu, že s věnem nemohla volně disponovat. Toto věno mohla pouze odkázat, což neučinila, a proto i přestala klášteři odvádět dané dávky z této vesnice. Zderazský klášter se celou věc snažil řešit, ale po neúspěších domluvy se obrátil s řešením problému na kurii. Papež Jan XXII. proto

¹⁹⁶ KLICMAN, L.: *Mikuláš z Brna a Mikuláš Luckův z Brna*, s. 251-255; Podrobněji k dějinám tridentského biskupství a k osobám z českých zemí, ve službách Lucemburků na severoitalských biskupstvích – DANIELA RANDO: *Böhmischer Adler und böhmische Bischöfe – ‚going-between‘ im Trient des 14. und 15. Jahrhunderts*. In: *Forschungen zur Kaiser-und Papstgeschichte des Mittelalters. Beihefte zu J. F. Böhmer, Regesta Imperii*, č. 29. 2009, s. 143-156.

¹⁹⁷ MV Prod., č. 474.

¹⁹⁸ S tímto výkladem se setkáme hlavně v pracích Metoděje Zemka, který vycházel z RBM III, č. 1140.

¹⁹⁹ CDM VII, č. 184.

pověřil olomouckého biskupa, aby tuto záležitost vyřešil.²⁰⁰ Spor se však začal natahovat a Perchta dokonce odkázala velkou část vesnice Moravany v hodnotě 350 hřiven stříbra cisterciáckému klášteru na Starém Brně.²⁰¹ Roku 1328 byla tedy zvolena komise složená z moravských církevních představitelů, která vydala 11. listopadu rozhodnutí. Paní Perchtě bylo uznáno její vlastnictví ve vsi Moravany a zderazskému klášteru bylo dokonce pohroženo pokutou, pokud by se ještě nějak snažil její vlastnictví zpochybnit.²⁰²

V listině se uvádí, že k výroku došlo v kostele sv. Petra v Brně, a jako svědci jsou uvedeni dva brněnští kanovníci Jindřich Býk a Mikuláš z Telnice, z čehož se dá usoudit, že tito kanovníci nějakým způsobem reprezentovali kapitolu. Mimo to se v listině jako další svědkové objevují tři svatopetrští vikáři, Tyl a dva Janové, kteří mohli být v zastoupení jiných kanovníků.

16. Matyáš

Jedinou zprávu máme o brněnském kanovníkovi Matyášovi, který je zmíněn v roce 1333. Je chválen jako vynikající a slavný teolog, jehož rukopisy jsou uloženy v olomoucké univerzitní knihovně. Bohužel další informace o něm jako o kanovníkovi nejsou a o jeho teologické práci se také nic nedochovalo.²⁰³

17. a 18. Petr a Konrád

Petr a Konrád jsou dalšími z kanovníků, o kterých máme pouze jednu zprávu, a to z 3. listopadu 1338. Listinu vydal veřejný notář Michal Dětrichův z Prahy, který byl pověřený prozkoumáním sporu mezi dolnobobrovským farářem Buškem a Wachsmundem, komendátorem špitálu sv. Ducha na Starém Brně, který se týkal desátku ze vsi Mirošov. Michal Dětrichův z Prahy tak zlistiňoval smír uzavřený mezi oběma stranami. Petr je zde uvedený jako kanovník, ale také jako místoarcijáhen brněnský v Říčanech. S tímto titulem se dochovala i jeho pečeť. Konrád je zde jmenován i jako farář u Všech svatých v Brně.²⁰⁴ Kanovník Konrád se navíc objevuje také v zápisu nejstarší pamětní knihy města Brna, pocházejícím z roku 1353, který se týkal prodeje platu z domu na ulici Veselé. Tento plat si koupil brněnský písař Jan od

²⁰⁰ MV Prod., č. 226.

²⁰¹ CDM VI, č. 310.

²⁰² CDM VI, č. 373; Sporem mezi zderazským klášterem a pány ze Švábenic se podrobněji zabývá POKORNÝ, F.: *Švábenice. Rod pánů ze Švábenic*, s. 223, 226-231.

²⁰³ WOLNÝ, Ř.: *Kirchliche Topographie, Brüner Diözese. I.*, s. 45.

²⁰⁴ CDM VII, č. 217.

brněnského vikáře Jana a kupní sumu 18 hřiven přepočítal a převzal v jeho zastoupení právě kanovník Konrád.²⁰⁵ Zde se však nedá s určitostí říct, jestli se skutečně jednalo o totožné osoby. Jiný kanovník s tímto jménem se však neobjevuje až do roku 1400.

19. Mikuláš z Hoštic

V již zmíněné listině z 3. listopadu 1338 byl jako svědek uveden ještě jeden brněnský kanovník, a to Mikuláš z Hoštic, o kterém se však dochovalo více informací než o kanovnících Petrovi a Konrádovi. Na této listině se dochovala i jeho pečeť. Znovu se objevuje ještě 1. července 1341 v listině, kterou farář Oldřich z Dolní Bobrové dosvědčuje, že je povinen dávat z příjmů bobrovského kostela, které plynou z vesnice Mirošov, špitálu sv. Jana 5 grošů pražských na svátek archanděla Michaela, a potom ještě 16 grošů, jak je libo. Iniciátorem k vydání této listiny byl dříve zmíněný Wachsmund, který se již s předchozím dolnobobrovským farářem Buškem pustil do sporu o tento desátek. Znovu se také objevuje veřejný notář Michal Dětrichův z Prahy, který měl tento spor prozkoumat.²⁰⁶ Opět se zde dochovala i Mikulášova pečeť, na které je vyobrazen Beránek boží.²⁰⁷

Další listina, ve které se Mikuláš objevuje se znovu týká sporu. Tentokrát jde však o spor o desátky z Hrušovan u Brna, který mezi sebou vedli opat žďárského kláštera Mikuláš s vesnicí Hrušovany na straně jedné a unkovický farář Jindřich na straně druhé. Vydavateli jsou vizovický opat Jan a lékař Heřman, kanovník olomoucký a brněnský, tedy budoucí brněnský probošt Heřman z Durynska. Listinu opět sepsal veřejný notář Michal Dětrichův z Prahy a bylo stanoveno, že hrušovanskí příště nebudou dávat desátky z polí, které se lidově nazývají *vinohrady*. Desátek se z těchto polí se totiž neplatil ani dříve i kdyby na nich vinohrady byly.²⁰⁸

Když nahlédneme do Hosákových *Hradů, zámků a tvrzí*, na heslo Hoštice, uvádí se, že hoštická tvrz byla vybudovaná v první polovině 14. století a sídlili tu vladkyové z Hoštic, konkrétně roku 1341 Mikuláš z Hoštic.²⁰⁹ Mikuláš z Hoštic ale pravděpodobně žádným vladkou, jak je zde uvedeno, nebyl. Nejenže neexistuje žádná listina, která by jakéhokoli

²⁰⁵ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 577.

²⁰⁶ CDM VII, č. 217; CDM VII, č. 322.

²⁰⁷ Šebánek, *Archivy*, č. 648.

²⁰⁸ CDM VII, č. 338.

²⁰⁹ HOSÁK, L., ZEMEK, M.: *Hrady, zámky a tvrze I, Jižní Morava*, s. 105; Jedná se o Hoštice 6 km od Zdounek na Kroměřížsku.

Mikuláše označovala jako vladyku v Hošticích, ale dokonce když nahlédneme do *Místní jména na Moravě a ve Slezsku*, zjistíme že je zde uvedena právě listina z 1. června 1341, ve které je Mikuláš zmíněn jako kanovník v Brně.²¹⁰ Pravděpodobně byl Mikuláš automaticky přiřazen jako vladyka z Hoštic, i když jím ve skutečnosti nebyl.

20. Mikuláš z Podivína

Spolu s Mikulášem z Hoštic se ve svědečné formulí v listině, která se vztahovala ke sporu o desátky z Mírošova jmenuje Mikuláš z Podivína, který listinu opatřil i svojí pečeti, oválného tvaru s vyobrazením sv. Václava s korouhví a nesoucího v pravici štít, na kterém je orlice.²¹¹ Jedná se však o jedinou zmínku o tomto kanovníkovi.

21. Mistr Jindřich z Hlucholaz

Ve stejné listině jako Mikuláš z Hoštic a Mikuláš z Podivína se opět objevuje ve svědečné formulí další brněnský kanovník, Jindřich, pocházející ze slezských Hlucholaz. Stejně tak jako Mikuláš z Podivína, se objevuje pouze jednou. Je zde však uveden i s titulem Mistr, což svědčí o jeho univerzitním vzdělání.²¹² Kde však dosáhl svého titulu, není známo.

22. Jindřich „Poklad“ z Norimberku

Jindřich z Norimberku, řečený Poklad, je poprvé zmíněn jako kanovník v kostele sv. Petra v Brně v roce 1342, kdy získal od papeže Klementa VI. kanonikát řezenský s expektancí na prebendu. Podle této expektance Jindřich nejenže měl kanonikát brněnský s prebendou, ale k tomu vedl spor před římskou kurií o scholasterii kostela v Hlohově, ve vratislavské diecézi.²¹³ Brněnské kanovníctví tedy už pravděpodobně nějakou dobu držel, ale nedá se říct, od kdy tomu bylo, pravděpodobně až po roce 1331. V tom roce Jindřich získal na základě supliky krále Jana kanonikát pražský s expektancí na prebendu, přičemž v klauzuli *non obstantibus* brněnský kanonikát ještě zmíněn není. O rok dříve získal expektanci na církevní beneficium kurátní či nekurátní na kolaci bamberského biskupa, pokud by přislíbené beneficium snad nemělo mít pro něj užitek, má setrvat v tom, které již má.²¹⁴ Téhož dne bylo

²¹⁰ HOSÁK, L., ŠRÁMEK, R.: *Místní jména I, A-L*, s. 283.

²¹¹ CDM VII, č. 322; Šebánek, *Archivy*, č. 657.

²¹² CDM VII, č. 338.

²¹³ MV I, č. 140.

²¹⁴ MV Prod., č. 877.

vydáno hned několik podobných expektancí na přímluvu Jana Lucemburského pro jeho blízké osoby a dále následovala řada diplomatické korespondence, která souvisela s jednáním královských vyslanců týkající se urovnání vztahu s Ludvíkem Bavorem.²¹⁵ Není pochyb, že se Jindřich počítal mezi osoby, které byly králi blízké. Ve zmíněných listinách je titulován jako *notarius domesticus Johannis regis* a jako královský písař působil v letech 1330 až 1346.²¹⁶ Jindřich také krále doprovázel na jeho cestách, svědčí o tom i jeho dopis z královské výpravy roku 1331 zbraslavskému opatovi Petru Žitavskému.²¹⁷

V květnu 1343 byl Jindřich jako vyslanec na žádost krále Jana u papežského dvoru. Při té příležitosti mu byla udělena provize na řezenské proboštství na základě žádosti uherského krále Ludvíka a moravského markraběte Karla.²¹⁸ Jako podmínka mu byla papežem stanovena rezignace na jeho scholasterii v Hlohově, o kterou stále vedl spor. V této provizi je označen jako *notarius secretarius*, pravděpodobně tedy již působil i jako notář markraběte Karla. Poslední expektance, kterou Jindřich získal na přímluvu krále Jana, zněla na kanonikát a prebendu pražskou. Zajímavou částí je pak opět klauzule *non obstantibus*, ve které je zmíněno, že stále vede spor o scholasterii v Hlohově a že získal provizi na proboštství řezenské. To znamená, že se k přislíbené prelaturě moc nehrnul, a dokonce stále nezískal prebendu v Řezně, na kterou držel expektanci už tři roky.²¹⁹ Tato expektance je také dokladem toho, že stále nezužitoval ani tu z roku 1330 na pražský kanonikát a prebendu, a proto mu král vyžádal expektanci novou.

Jindřich Poklad dále působil v královské kanceláři i po smrti Jana Lucemburského a pravděpodobně před tím ještě v kanceláři markraběcí v letech 1343-1346. Poté se uplatnil i v kanceláři královské a císařské za vlády Karla IV. V provizi z roku 1351 je opět jmenován jako *notarius domesticus et secretarius Caroli IV.* Jako královský písař Karla IV. působil až do roku 1363 a stejně tak působil v kanceláři císařské, pravděpodobně mezi léty 1355-1363.²²⁰

Z provize, která mu byla udělena na základě supliky Karla IV. v říjnu 1350, vyplývá, že Jindřich stále nedosáhl kanonikátu pražského s prebendou na základě expektance, kterou získal

²¹⁵ HLEDÍKOVÁ, Z.: *Počátky avignonského papežství*, s. 79-80.

²¹⁶ TADRA, F.: *Kanceláře a písaři*, s. 15.

²¹⁷ FRB IV, č. 309.

²¹⁸ MV I, č. 200, 201.

²¹⁹ MV I, č. 550, 551.

²²⁰ TADRA, F.: *Kanceláře a písaři*, s. 28.

ještě za vlády Jana Lucemburského. Tato nová provize byla na konkrétní prebendu, která byla uprázdněná smrtí Pavla z Kladna. Dále je zde uvedeno, že Jindřich stále vedl spor o scholasterii v Hlohově a ten samý den žádal, aby mu bylo umožněno získat řezenské proboštví jiným způsobem. Dále je uvedeno, že drží kanovníctví a prebendu v Brně u sv. Petra a ve Vratislavi u sv. Kříže a že konečně dosáhl prebendy v Řezně na základě papežské rezervace.²²¹ V listopadu toho roku pro něj ještě aquilejský patriarcha Mikuláš žádal v hromadné suplice o kanovníctví a prebendu kostela vratislavského, které se uprázdnilo smrtí Stanislava, děkana a kanovníka vratislavského a získal ji skrze papežskou rezervaci. Zde se dovídáme, že Jindřich také dosáhl řezenského proboštví.²²² V březnu 1351 mu byla udělena provize na vratislavský kanonikát a prebendu.²²³ Je zajímavé sledovat změnu, která nastala v době Jindřichova působení v královské kanceláři Karla IV., jak se z průměrně zámožného klerika stal příkladný mnohoobročník během pouhých pár let. S těmito beneficiemi si již pravděpodobně vystačil a později vzdal i spor o scholasterii v Hlohově a získal scholasterii v Norimberku. Poslední zmínka je z 31. července 1363, kdy je připomínán jako korektor listů královské kanceláře.²²⁴ Jeho jméno je také spojeno s několika konfirmačními listinami Karla IV., na kterých se stylisticky podílel.²²⁵

Jindřich „Poklad“ z Norimberku byl výraznou osobností zejména na královském dvoře a v kanceláři, ale jeho vliv na brněnskou kapitolu byl pravděpodobně velmi malý. S jeho profesním vytížením a později i beneficiálním zajištěním je pravděpodobnější, že trvale pobýval v Praze. Brněnský kanonikát byl tedy spíše zdrojem financí a to po poměrně dlouhou dobu, minimálně tedy mezi léty 1342 až 1363. Jak už napovídá jeho jméno pocházel nejspíš z Norimberku a jeho německý původ se dá částečně přiřazovat i k jeho označení *Poklad*. V pramenech totiž není takto označován pouze latinským slovem *Thesauri*, ale i německým synonymem *Schatz*. Mimo to je již od počátku označován jako klerik bamberské diecéze, jeho první známé místo působení bylo ve Frankách.

²²¹ MV I, č. 1301; MV I, č. 1302.

²²² MV I, č. 1315.

²²³ MV I, č. 1327.

²²⁴ TADRA, F.: *Kanceláře a písaři*, s. 28.

²²⁵ SPĚVÁČEK, J.: *Významní notáři-diplomaté*, s. 755; Jedná se o listiny CDM VII, č. 790, 798, 823 a RBM V/I, č. 383, 384.

23. Reinhard Oldřichův z Hanau

Reinhard z Hanau (Hánova) byl poprvé zmíněn jako kanovník brněnský 5. listopadu 1342 v expektanci, kterou získal na kanonikát a prebendu v Mohuči od papeže Klementa VI. V této listině je jmenován jako student kanonického práva a držitel několika kanonikátů a probošství. Konkrétně se jednalo o kanonikáty s prebendami v Brně a Bamberku a probošství v kapitule týnecké.²²⁶ Pravděpodobně měl i další benefícia, protože v prosinci 1344 žádal papeže, aby mu byly uděleny jeho důchody a platy i v době jeho nepřítomnosti z prebend v Bamberku a Brně a také ze zmíněného probošství a dále různých dalších beneficií, která nejsou vyjmenovaná, po dobu tří let kvůli jeho studiím v Římě.²²⁷ Stejného data je také papežská listina, která mu tuto milost opravdu udílí, ale na dobu dvou let.²²⁸ V obou písemnostech je také jmenován jako papežský kaplan.

Reinhard z Hanau byl tedy dobře zajištěn a patřil do řad mnohoobročníků, kteří při brněnské kapitule evidentně nerezidovali. K získání jak prestižního vzdělání, tak několika výnosných beneficií hrál pravděpodobně do karet i jeho původ. Reinhard byl totiž synem z Německa pocházejícího hraběte Oldřicha II. z Hanau, který byl osobou z úzkého okruhu královského dvora Jana Lucemburského.²²⁹ V kronice Petra z Dusburgu je zmíněn jako jeden z vznešených příslušníků Janova oddílu v souvislosti s dobytím Medwiagonie. Oldřich II. z Hanau byl také jedním z Janových blízkých rádců a diplomatů.²³⁰ O vztahu, který jeho otec měl ke dvoru, může svědčit také expektance, kterou Reinhard získal v květnu 1346 na žádost krále Jana, na kanovníctví a prebendu v Olomouci.²³¹ Další zprávu o něm máme až o jedenáct let později, kdy mu papež Inocenc VI. udělil konfirmaci na probošství a arcijáhensství kostela v Xantenu, ve které je zmíněno, že zároveň držel kustodii v Mohuči a další kanonikát s prebendou v Sadské.²³² Králova přízeň mu zůstala zachována i za vlády Karla IV., který pro něj u papeže Urbana V. vyžádal dispens, aby mohl společně s proboštvím kostela v Xantenu

²²⁶ MV I, č. 124.

²²⁷ MV I, č. 453.

²²⁸ MV I, č. 454.

²²⁹ Genealogie rodu Hanau: *Hanau* [online]. 2003 [cit. 21. června 2030]. Dostupné z:

<http://genealogy.euweb.cz/hanau/hanau1.html>; DECKER, K. P.: *Die ritterschaftliche Familie von Hutten und Grafen von Hanau und von Ysenburg sterben*, s. 23-48.

²³⁰ BOBKOVÁ, L.: *Jan Lucemburský*, s. 202-203, 211.

²³¹ MV I, č. 664.

²³² MV II, č. 579.

vykonávat ještě úřad pokladníka v Mohuči. Dále je uvedeno, že má kanonikát v brněnském kostele s tzv. císařskou prebendou, pod patronátem českého krále, jenž byl v tuto dobu císařem.²³³ Vzhledem k charakteru tohoto kanonikátu je zřejmé, že jej Reinhard bezpochyby získal díky otcovu vztahu ke královskému dvoru.

Reinhard z Hanau pravděpodobně zemřel někdy před koncem roku 1372, protože 20. prosince toho roku jeho uprázdněné kanovníctví a prebendu v Brně získal Ondřej Mikulášův z Jevíčka.²³⁴ V této provizi ale prebenda není označena jako *imperialis* a 1. dubna 1373 je Reinhardův kanonikát s prebendou udělen dalšímu kanovníkovi Jakubovi z Němčic, který je mu potvrzen *auctoritate apostolica*.²³⁵ Pravděpodobně se tedy po smrti Reinharda na tento kanonikát a prebendu vztahovala generální rezervace *Execrabilis*.²³⁶

24. Dětrich Divišův z Jindřichova Hradce

29. dubna 1343 byl Dětrichovi z Jindřichova Hradce udělen kanonikát kostela sv. Petra v Brně s expektancí na prebendu. Jedná o první doloženou provizní listinu na brněnský kanonikát. Neuvádí se zde však, za jakých okolností a na čí žádost byla tato expektance udělena. Z klauzule *non obstantibus* plyne, že Dětrich byl farářem v Rudolci a že již dříve získal jinou expektanci na kanonikát s prebendou v kostele olomouckém.²³⁷ Expektance na olomoucký kanonikát mu byla udělena nedlouho před tou brněnskou a to 17. dubna, kde je v klauzuli *non obstantibus* navíc uvedeno, že výnos z farního kostela v Rudolci, který drží, nepřekračuje 35 zlatých florénů ročně.²³⁸

Dětrich byl synem brněnského měšťana Diviše a roku 1343 je uveden jako znalý kanonického práva.²³⁹ Později se ale nikde neuvádí s nějakým univerzitním titulem a lze tedy soudit, že absolvoval pouze část studií. V lednu 1345 je jmenován spolu s brněnským proboštem Heřmanem jako rozhodčí ve sporu mezi tišnovským klášteřem a farářem ze Zaječce o desátky.²⁴⁰ Znovu se objevuje v nepřítomnosti probošta Heřmana jako rozhodčí ve sporu

²³³ MV III, č. 570

²³⁴ MV IV, č. 605.

²³⁵ MV IV, č. 664.

²³⁶ Krofta, K.: Kurie a církevní správa, s. 178-180.

²³⁷ MV I, č. 189.

²³⁸ MV I, č. 182.

²³⁹ BRETHOLZ, B.: *Geschichte der Stadt Brunn I*, s. 160.

²⁴⁰ CDM VII, č. 584.

o desátky ze vsi Bohdalice a Holasovice, který vedli farář z Horních Borů a komtur johanitského špitálu na Starém Brně. V případě této listiny je Děřřich přímo vydavatelem a je jmenován jako generální vikář olomouckého biskupa Jana Volka, kdy tuto funkci vykonával v zastoupení Heřmana z Durynska.²⁴¹ Objevuje se také v zápisu z nejstarší pamětní knihy města Brna spolu s dalšími významnými brněnskými měšťany, jako byli bratři Albert a Jan Rotenderovi, také zvaní *Cum ruffis Finibus*, a Mikuláš Leuthery.²⁴² Zápis se týkal prodeje Albertovy renty 10 hřiven z domu na Rybím trhu za 60 hřiven právě Děřřichovi z Hradce. Jako svědci jsou uvedeny další známé osoby z Brna, jako písař Jan, Milota z Huzové a Marek Pohořelický, který byl bratrem kanovníků Jana a Lukáše Pohořelických. Dále se v zápisu uvádí, že se Albertovi ručitelé zavázali k ležení v případě nevyplácení výplaty a Děřřich nebo případně ten, komu ho odkáže, si tento plat může takto vymáhat. Přestože byl Albert velice významným a bohatým měšťanem, měl v tuto dobu pravděpodobně jisté finanční potíže; každopádně se Děřřichovi zavázal, že dům nikdy neprodá, a pokud ano, tak pouze s Děřřichovým souhlasem, anebo až po splacení dluhu.²⁴³ Děřřich tedy nebyl jen vážená osoba v kapitule a Brně, ale dokonce na tom nemohl být špatně ani finančně. Důkazem toho, že Děřřich z Jindřichova Hradce byl pro olomouckou kapitolu velice významnou osobou, a nejen pro ni; je také fundace založená na jeho památku olomouckou kapitulou 27. října 1351.²⁴⁴ Anniversárium bylo založeno při kostele sv. Jakuba v Brně a jako datum úmrtí je uveden 26. říjen.²⁴⁵

25. Jan z Pohořelic (Pohořelický)

Jan Pohořelický je poprvé zmíněn jako brněnský kanovník 27. září 1343, kdy získal od papeže Klementa VI. kanonikát olomoucký s expektancí na prebendu. Z této expektance rovněž plyne, že získání olomouckého kanonikátu s prebendou nemá být na obtíž to, že již drží kanonikát a prebendu v kostele sv. Petra v Brně. Jan také zároveň působil jako rektor farního kostela v Drnholci.²⁴⁶ Další zmínka o Janovi se nachází v nejstarší pamětní knize města Brna, kdy je jmenován opět jako farář v Drnholci a kanovník brněnský i olomoucký. To znamená, že

²⁴¹ CDM VII, č. 815.

²⁴² MEZNÍK, J.; *Členové brněnských městských rad*, s. 59. MEZNÍK, J.; *Brněnský a olomoucký patriciát*, s. 347-348.

²⁴³ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 19; ŘEPA, M.; *Dějiny Králova Pole*, s. 36.

²⁴⁴ CDM IX, č. 14.

²⁴⁵ ZEMEK, M.; *Posloupnost kanovníků*, č. 176.

²⁴⁶ MV I, č. 247; ZEMEK, M.; *Posloupnost kanovníků*, č. 178.

pravděpodobně uplatnil svoji expektanci na olomoucký kanonikát.²⁴⁷ Roku 1352 Jan také zřídil anniversarium v kostele sv. Petra v Brně, které dotoval šesti hřivnami svého ročního zisku.²⁴⁸ Z těchto informací lze usoudit, že po dobu, kterou lze sledovat, se opravdu účastnil kapitulního života.

S tím souvisí i jeho rodinné vazby k Brnu, protože jméno Pohořelický patřilo k těm významným. Jan byl synem Konráda Pohořelického, brněnského měšťana a velkého obchodníka. Nejstarším známým členem rodiny je pravděpodobně Janův děd Dominik z Pohořelic, který byl brněnským konšelem roku 1307.²⁴⁹ I Janův otec působil v městské radě a roku 1323 spolu s Mikulášem z Huzové a dalšími brněnskými měšťany dodal jako dar Jana Lucemburského uherskému králi Karlu Robertovi do Hodonína sukno, klenoty a koně v ceně až několika set hřiven, které jim potom král Jan zajistil na kutnohorské urbuře.²⁵⁰ Dá se také předpokládat, že šlo o tohoto Konráda, který se objevil v roce 1337 při obchodních jednáních v Benátkách. Většinu svých zisků ukládal do nemovitostí, a tak jich rodina Pohořelických vlastnila hned několik. Jednalo se například o velký mlýn u Brna a dále o biskupské léno s polnostmi 1 ½ lánu ve Šlapanicích. Významným měšťanem však nebyl pouze Janův otec, ale i jeho bratr Marek. V roce 1343 platil přes 14 hřiven ve městské sbírce a v letech 1345-1350 8-10 hřiven, v letech 1351-1353 4,5-5 hřiven a naposled v letech 1354-1356 7,5-9 hřiven. V podstatě všechny Konrádovy děti se objevují ve sporu o jeho dědictví roku 1348.²⁵¹ Marek nezdědil sice celý Konrádův majetek, ale vlastnil velké statky v Ostopovicích a Tikovicích a v Brně a okolí mu náleželo několik rent. Dalšími Janovými sourozenci byli Matěj, brněnský kanovník Lukáš a Eliška. Eliška se provdala za Petra Šmerclína, který spolu se svým otcem Janem Šmerclínem založil kanovnickou prebendu, kterou dotovali ze svého majetku.²⁵² V roce 1353 jim probošt Heřman potvrdil právo prezentace k tomuto kanonikátu.²⁵³ Přestože Jan patřil k takto významné rodině, později se stejně jako jeho bratr Lukáš v pramenech neobjevuje.

26. Pavel Ondřejův z Hlubčic

²⁴⁷ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 1715.

²⁴⁸ WOLNÝ, Ř.; *Kirchliche Topographie, Brüner Diözese II*, s. 64.

²⁴⁹ MEZNÍK, J.; *Brněnský a olomoucký patriciát*, s. 421.

²⁵⁰ CDM VI, č. 244.

²⁵¹ CDM VII, č. 814.

²⁵² MEZNÍK, J.; *Členové brněnských městských rad*, s. 121-123.

²⁵³ CDM VII, č. 243.

Pavel z Hlubčic, syn Ondřeje Duriona, byl klerikem olomoucké diecéze, který v roce 1344 získal expektanci na žádost Jana Albuse z Lucemburku, která zněla na kolaci biskupa a kapituly olomoucké nebo probošta a kapituly brněnské.²⁵⁴ Expektance, kterou následně získal, už však byla omezena pouze na beneficium na kolaci probošta a kapituly brněnské. Dále se vyměňuje, že pokud by se jednalo o kurátní beneficium, nemají jeho důchody překračovat 30 hřiven stříbra ročně a v případě nekurátního pak 20 hřiven. Mělo se také jednat o beneficium, které se odedávna udělovalo světským klerikům. Pavel ani nemusel platit povinnou taxu za tuto expektanci a získal ji *gratis pro eo*.²⁵⁵ Tato suplika a následná expektance jsou však jediné dva prameny ve kterých je Pavel z Hlubčic zmíněn, těžko tedy říct, zda skutečně získal některé beneficium na kolaci probošta a kapituly nebo dokonce přímo prebendu v kostele sv. Petra.

27. Lukáš z Pohořelic (Pohořelický)

Lukáš byl bratrem Jana Pohořelického, který byl už uveden dříve. Lukáš byl stejně jako Jan synem Konráda Pohořelického, a bratrem Marka Pohořelického, brněnských významných měšťanů a obchodníků.²⁵⁶ Lukáš je poprvé zmíněn jako brněnský kanovník v roce 1345 spolu s proboštem Heřmanem a Dětrichem z Jindřichova Hradce.²⁵⁷ Další zmínka z roku 1346 pochází z nejstarší pamětní knihy města Brna, kdy je uveden jako svědek spolu s Janem Švercerem, dalším významným měšťanem. Jednalo se však o zmínku listiny starší a mimo to Jan Švercer byl již v červnu 1346 mrtev.²⁵⁸ Stejně jako jeho bratři se objevuje také v listině týkající se sporu o otcovo dědictví z roku 1348.²⁵⁹ Dvě poslední zmínky o něm jsou opět z nejstarší pamětní knihy města Brna z roku 1353. V první je zmíněn jako svědek spolu s proboštem Heřmanem a kanovníkem Janem Thamarovým. V tomto zápisu se objevuje slavný brněnský písař Jan, který koupil od brněnského vikáře Jana tři hřivny platu z domu na ulici Veselé, který dříve patřil jinému městskému písaři Jindřichovi. Písař Jan zaplatil kupní sumu 18 hřiven v domě probošta Heřmana, kterou v zastoupení vikáře Jana převzal a přepočítal kanovník Konrád. Později toho dne byl v sakristii kostela sv. Petra písařem Janem spraven zápis

²⁵⁴ MV I, č. 347.

²⁵⁵ MV I, č. 348.

²⁵⁶ MEZNÍK, J.; *Členové brněnských městských rad*, s. 121-123. MEZNÍK, J.; *Brněnský a olomoucký patriciát*, s. 421-423.

²⁵⁷ CDM VII, č. 584

²⁵⁸ MEZNÍK, J.; *Členové brněnských městských rad*, s. 152.

²⁵⁸ CDM VII, č. 243.

²⁵⁹ CDM VII, č. 815.

za přítomnosti probošta Heřmana a zmíněnými kanovníky Janem Thamarovým a Lukášem Pohořelickým.²⁶⁰ Z druhého zápisu vychází, že Lukáš pravděpodobně sám vlastnil nějaký plat z domu v ulici Široké (dnešní Jezuitské) a paní Kunhůta mu vyplatila střední hřivnu. V tomto zápisu je spolu s Lukášem opět Jan Thamarův, který měl také podíl na tomto domě.²⁶¹

28. Jan Mikulášův z Litomyšle

Jan byl synem litomyšlského měšťana Mikuláše. Studoval na univerzitě v Padově, kde také získal doktorát z kanonického práva a stal se jedním z administrátorů litomyšlského biskupa Jana ze Středy.²⁶² K tomuto úřadu se dostal možná proto, že byl jeho příbuzným, v listině z 24. března 1358 je vedle něj připomínán společně ještě s bratrem Lvem. V biskupské kanceláři působil jako registrátor a správce pečete. Stal se také notářem, registrátorem a strážcem pečete Karla IV.²⁶³ Od roku 1366 působil v úřadu generálního vikáře pražského arcibiskupství, a to do roku 1377.²⁶⁴

18. března 1346 mu byl udělen kanonikát u sv. Petra v Brně s expektancí na prebendu.²⁶⁵ Z klauzule *non obstantibus* v další expektanci z roku 1355, tentokrát určené na kanonikát a prebendu v Olomouci, plyne že brněnský kanonikát opravdu získal.²⁶⁶ Karel IV. pro něj jako pro svého váženého klerika a strážce pečete, žádal o udělení dignity, personatu nebo benefícia na kolaci abatyše a konventu kláštera Porta Coeli v Tišnově.²⁶⁷ V klauzuli *non obstantibus* této expektace se uvádí, že stále nezískal prebendu v Olomouci a naopak v Brně již benefícia dosáhl. Další dvě provizní listiny získal v roce 1358 na žádost pontského biskupa Guida. V prvním případě se jednalo o provizi na kanonikát a prebendu ve vratislavském kostele, který byl uprázdněn smrtí kantora Ondřeje z Roslavic, s podmínkou, že se musí vzdát své fary v Nezideru, ležící v rábské diecézi v Uhrách.²⁶⁸ V druhém případě šlo o expektanci na dignitu, personatus nebo ofícium ve vratislavském kostele, na kolaci biskupa a kapituly vratislavské.²⁶⁹

²⁶⁰ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 577.

²⁶¹ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 579.

²⁶² NEJEDLÝ, Z.; *Dějiny města Litomyšle*, s. 144.

²⁶³ TADRA, F.; *Kanceláře a písaři*, s. 33-34, 57, 71; TOMEK, V. V.; *Dějepis města Prahy V*, s. 50.

²⁶⁴ HLEDÍKOVÁ, Z.; *Úřad generálních vikářů*, s. 123.

²⁶⁵ MV I, č. 549.

²⁶⁶ MV I, č. 851.

²⁶⁷ MV II, č. 565.

²⁶⁸ MV II, č. 734, 735.

²⁶⁹ MV II, č. 808, 809.

V této druhé suplice jej pontský biskup označil jako svého prokurátora. V pozdějších suplikách na další benefícia se už fara v Nezideru neobjevuje, a naopak se zmiňuje o kanonikátu s prebendou ve Vratislavi, z čehož se dá soudit, že na ni skutečně rezignoval a provizi uplatnil. Tento byl kanonikát spojený s vratislavskou kantorií. Jako vratislavský kantor podal 25. února 1364 supliku na kanonikát kostela pražského s expektancí na prebendu nebo dignitu, personatus či officium a v případě, že mu bude opravdu udělen, vzdá se kanonikátu s prebendou v Brně a kantorství ve Vratislavi.²⁷⁰ Druhý den mu byla listina udělena.²⁷¹ Roku 1364, už jako kanovníkovi pražskému mu byla udělena další expektance na dignitu, personatus nebo officium na kolaci arcibiskupa a kapituly pražské. V klauzuli *non obstantibus*, je však stále uvedeno, že drží kanonikát Brně a kantorství ve Vratislavi a s tím kanonikát pražský s expektancí na prebendu.²⁷² To může znamenat, že si tuto další expektanci na pražský kostel vyžádal právě proto, že ještě nedosáhl chtěné prebendy. Nakonec i tu získal, důkazem toho je listina nařizující olomouckému oficiálovi, aby uvedl Petra Henslinova, litomyšlského klerika, ke kanonikátu a prebendě, která je uprázdněna právě rezignací Jana z Litomyšle, který dosáhl na základě expektance některé hodnosti v Praze.²⁷³ Jednalo se o prebendu v Nehvizdech.²⁷⁴

Jan z Litomyšle ale pravděpodobně na kantorství kostela vratislavského rezignoval až někdy po 16. červenci 1366, kdy s touto hodností ještě žádal pro svého mladičkého synovce o provizi na kanonikát a prebendu ve vratislavském kostele, který byl zrovna uvolněný povýšením pana Petra, biskupa Lübeckého. Stejného data je pak i mandát arcibiskupovi pražskému na přezkoumání, zda je vhodné, aby se ho ujal v jeho věku šestnácti let, a pokud usoudí, že to žádný problém nepředstavuje, aby ho k tomuto kanonikátu a prebendě uvedl.²⁷⁵ Na rezignaci se však musel chystat, protože vratislavská kantorie byla už v lednu 1365 rezervována Mikuláši Šimonovu, řečenému Rosemberk. V této rezervaci se píše, že kantorie má být uvolněná Janem z Litomyšle, protože dosáhl svého kanonikátu v Praze na základě papežské expektance.²⁷⁶ Kantorem se jmenuje i 8. listopadu 1365 jako papežský výběrčí servícií

²⁷⁰ MV III, č. 280.

²⁷¹ MV III, č. 281.

²⁷² MV III, č. 405.

²⁷³ MV III, č. 424.

²⁷⁴ Tomek, V. V.: *Dějepis města Prahy, V*, s. 143.

²⁷⁵ MV III, č. 725, 726.

²⁷⁶ MV III, č. 429.

od pražského arcibiskupa Jana a litomyšlského biskupa Alberta.²⁷⁷ A znovu ještě 19. října 1366, tentokrát u arcibiskupa pražského a biskupa olomouckého.²⁷⁸ Jeho synovec Jan z Litomyšle mu opět jako vratislavskému kantorovi zaplatil 22. října 1366 annáty za získaný kanonikát a prebendu ve Vratislavi.²⁷⁹ 30. října téhož roku dokonce byl Jan přijat jako nuncius Karla IV. v Avignonu u papeže Urbana V.²⁸⁰ V červenci 1367 mu byl udělen kanonikát a prebenda v Praze, která byla uvolněná Volkem z Čech, který zemřel v říjnu 1366. V klauzuli *non obstantibus* se objevuje i děkanát sv. Apolináře v Praze, který získal již dříve. Dále se ještě uvádí, že drží děkantsví s prebendou ve vratislavské kapitule.²⁸¹ Zde také vyplývá, že jeho kantorie ve Vratislavi byla jeho velmi známou hodností, a přestože zde není jmenován jako kantor Vratislavský, je zde alespoň jmenován jako Jan z Litomyšle, řečený Kantor.²⁸² Konečně až 11. července 1367 víme, že Jan rezignoval. Toho dne byl papežem vydán mandát pro vratislavského oficiála, aby uvedl Otu z Brna k vratislavské kantorii, kterou dříve držel Jan z Litomyšle, děkan kostela sv. Apolináře v Praze.²⁸³ Každopádně Jan „Kantor“ už byl v té době velice váženou osobou, a tak mu bylo umožněno, aby si v případě, že to bude možné, směnil svou stávající prebendu za některou lepší v kostele vratislavském nebo vratislavské diecézi. V roce 1367 opět podnikl cestu do Říma jako vyslanec Karla IV., a pak ještě znovu roku 1376.²⁸⁴ Jan také získal v roce 1374 dispens od papeže Řehoře XI., který ho označuje v této listině jako kolektora papežské komory, aby mohl přijmout svůj doktorát kanonického práva v Praze, přestože studoval v Padově.²⁸⁵ Roku 1377 získal papežským rozhodnutím kanovníctví s prebendou a scholasterii ve Vratislavi po smrti Šimona z Legnice, měl proto uvolnit svoji dosavadní vratislavskou prebendu. Tím se v podstatě urovnal spor, který vznikl mezi ním a Mikulášem z Legnice, který propukl po opci vratislavského kanovníctví.²⁸⁶

²⁷⁷ MV III, č. 640, 641, 642.

²⁷⁸ MV III, č. 756.

²⁷⁹ MV III, č. 760.

²⁸⁰ MV III, č. 771.

²⁸¹ MV III, č. 828; V této klauzuli je v Monumenta Vaticana odkaz na listiny č. 725 a č. 726, ty se však nevztahovaly na Janův kanonikát a prebendu, ale na benefícia jeho synovec Jana. Domnívám se, že zde mohlo dojít k záměně, protože jeho synovec se jmenoval Jan Mikulášův z Litomyšle, v případě, kdy není uveden nějaký přídavek jako právě kantor či kanovník pražský, je těžké je od sebe rozeznat. Každopádně nějakou prebendu pravděpodobně měl, protože mu bylo později umožněno ji směnit za lepší.

²⁸² Je tedy možné, že na kantorství rezignoval již mnohem dříve, ale byl tak nadále označován.

²⁸³ MV III, č. 837.

²⁸⁴ MV III, č. 859; HLEDÍKOVÁ, Z.: *Úřad generálních vikářů*, s. 123.

²⁸⁵ MV IV, č. 828.

²⁸⁶ MV IV, č. 1157, 1191.

Poslední zmínka o Janu „Kantorovi“ z Litomyšle je z 9. března 1381, kdy se jeho kanovníctví a prebenda v Praze udílí Petrovi ze Všerub. Jan tedy zemřel nedlouho před tímto datem.²⁸⁷

29. Jan Hugův z Brna

Jan, syn Huga z Brna, je zmíněn v pramenech pouze v roce 1346, kdy pro něj markrabě Karel žádal o udělení kurátního či nekurátního benefícia na kolaci abatyše a konventu kláštera v Tišnově.²⁸⁸ V podstatě tedy pro něj žádal o proboštví kostela sv. Petra, protože tišnovský klášter měl právo prezentace právě na tuto prelaturu.²⁸⁹ Jan byl ale pravděpodobně brněnským kanovníkem už delší dobu, protože v klauzuli *non obstantibus* je uvedeno, že vede spor o kanonikát a prebendu v kostele sv. Petra v Brně. Stejného data je pak i samotná expektance, kde je upřesněno, že se mu rezervuje benefícium kurátní či nekurátní, které se dle zvyků uděluje světským klerikům, a to s důchody nepřekračujícími 30 hřiven ale zároveň přesahujícím 20 hřiven stříbra ročně, na kolaci abatyše a konventu kláštera v Tišnově.²⁹⁰ Pravděpodobně se tedy mohlo jednat i o jiné benefícium, než přímo o proboštví, například o některou faru; v roce 1346 byl totiž proboštem Heřman z Durynska, který jim byl až do roku 1357.

30. Jan Konrádův

U Jana Konrádova se dá jen těžko určit, zda byl opravdu brněnským kanovníkem. 22. listopadu 1346 získal na základě hromadné suppliky Karla IV. expektanci na kurátní či nekurátní benefícium, které mělo dle zvyků být udělováno světským klerikům, s důchodem v rozmezí 18-25 hřiven stříbra, a to na kolaci abatyše a konventu kláštera cisterciáček v Tišnově.²⁹¹ Tišnovský klášter měl právo prezentovat brněnského probošta, je však možné, že Jan získal například některý farní kostel či jiné benefícium, které patřilo k některému brněnskému kanonikátu.²⁹²

31. Mikuláš Pavlův ze Slavkova

²⁸⁷ MV V, č. 58.

²⁸⁸ MV I, č. 676.

²⁸⁹ TENORA, JAN: *Prezentační právo abatyší tišnovských*, s. 337-345.

²⁹⁰ MV I, č. 677.

²⁹¹ MV I, č. 745, 747.

²⁹² TENORA, JAN: *Prezentační právo abatyší tišnovských*, s. 337-345.

Kanovník Mikuláš byl synem brněnského měšťana Pavla.²⁹³ Brněnským kanovníkem se stal v roce 1346, kdy na žádost krále Karla IV. získal od papeže Klementa VI. expektanci na prebendu v Brně.²⁹⁴ Naposledy je Mikuláš Pavlův zmíněn v listině papeže Inocence VI. ze 4. listopadu 1357, která se však netýkala přímo jeho. Listina byla určena novému brněnskému proboštovi Albertu Albertovu a šlo o dohodu ohledně placení annát z probošství kostela sv. Petra v Brně ve výši 117 ½ zlatých florénů. Mikuláš Pavlův byl spolu s prokurátorem u kurie Olenem Pražským uveden jako ručitel.²⁹⁵ Další prameny se už o Mikuláši nedochovaly. Dá se však předpokládat, že vzhledem k tomu, že měl dohlížet na naplnění znění této listiny, musel být aktivním členem brněnské kapituly.

32. Petr z Wolkensteinu

Petr z Wolkensteinu se objevuje výhradně v nejstarší pamětní knize města Brna a v Brně pravděpodobně i nejčastěji pobýval. První zápis je z roku 1346, kdy mu jistý Mikuláš Maříkův nezaplátil už několikátým rokem plat, a tak požadoval, aby mu byl zastaven Mikulášův majetek na dobu, dokud by nebyl plat splacen. Toto prohlásil za přítomnosti městské rady Mikuláše Bernhardova, Alberta Rotendera a Jana Šmerclína.²⁹⁶ Další záznam je až z roku 1366, kdy Petr vystupuje jako exekutor testamentu Michala z Králova Pole, který odkazoval svojí manželce Kateřině, synovi Václavovi a dcerám Markétě a Barboře dvůr v Králově Poli. Svědky tohoto testamentu byli královopolští přísežní Mikuláš Wisentův a Jiljí Čech.²⁹⁷ Později se Petr přel s Ješkem z Olomouce o rozšíření jistých sousedících pozemků v Brně, ve kterém rozhodl brněnský purkmistr Jakub Karlův dne 19. listopadu 1370.²⁹⁸ Naposledy je Petr zmíněn spolu s brněnským vikářem Petrem z Pohořelic jako svědek v testamentu pana Mikuláše Hirsína dne 1. února 1371.²⁹⁹ Petr se objevuje pouze ve věcech týkajících se města Brna nebo jeho okolí, a přestože se uvádí jako *de Wolkenstein* a pravděpodobně tedy pocházel z Německa, nejspíš převážnou část svého života strávil právě na Moravě. Existuje zde také pravděpodobnost, že

²⁹³ BRETHOLZ, B.: *Geschichte der Stadt Brünn I*, s. 160.

²⁹⁴ MV I, č. 745, 805.

²⁹⁵ MV II, č. 657.

²⁹⁶ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 1907.

²⁹⁷ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 1571.

²⁹⁸ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 178.

²⁹⁹ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 2280.

Petr patřil do slavného tyrolského rodu Wolkensteinů a mohl tak být spřízněný se slavným básníkem, skladatelem a diplomatem Oswaldem z Wolkensteinu.³⁰⁰

33. Jakub Goblinův z Brna

V prosinci 1348 žádal Mikuláš Luckův z Brna, pražský probošt a královský kancléř, o udělení různých beneficií pro své familiáře a osoby blízké. Mezi nimi byl i Jan Goblinův z Brna, pro kterého žádal o udělení probošství v Míšenském kostele, na které sám rezignoval před apoštolským stolcem. Podle klauzule *non obstantibus* Jan Goblinův v této době již získal kanonikát a prebendu v kostele sv. Petra v Brně, ke kterému však ještě nemohl být uveden, protože nedosáhl potřebného věku 22 let a nebyl mu ani udělen potřebný dispens.³⁰¹ V tomto případě se jednalo o hromadnou supliku pro několik kleriků a Mikuláši Luckovu z Brna pravděpodobně hodně záleželo nejen na tom, aby Jakub z Brna ono probošství získal, ale aby byl také uveden ke kanonikátu a prebendě v Brně. Proto o čtyři dny později podal novou supliku, ve které žádal nejen o udělení probošství míšenského, ale i o udělení dispensu, tak aby Jakub mohl být uveden ke kanonikátu a prebendě v Brně.³⁰² Stejného data je pak samotná provize na míšeňské probošství a příslušný dispens na brněnský kanonikát a prebendu.³⁰³ Mikuláš byl pravděpodobně synem Brněnského měšťana Goblína, jehož rodina přešla v polovině 14. století ke šlechtě. Stalo se tak zejména díky působení u dvora. Konrád Goblínův, pravděpodobně Mikulášův bratr, působil jako brněnský radní v roce 1343 a měl důležité postavení ve službách Karla IV. Pravděpodobně další bratr Jan se stal biskupem ve Feltre. Rodina Goblínů, však stále udržovala styky s Brnem, a to zejména sňatky dcer.³⁰⁴

34. Jakub Janův z Tišnova

Pro Jakuba, syna Jana z Tišnova, žádal 11.ledna 1349 král Karel IV. o kurátní či nekurátní beneficium, dignitu, personatus nebo ofícium na kolaci či prezentaci biskupa, probošta anebo děkana či kapituly v Olomouci.³⁰⁵ V této suplice je již jmenován jako brněnský kanovník, takže se jím musel stát už někdy před tímto datem. Jednalo se o supliku hromadnou

³⁰⁰ WOLKENSTEIN-RODENEGGA, A.: *Oswald von Wolkenstein*. In: Schlern-Schriften. Innsbruck 1930.

³⁰¹ MV I, č. 1043.

³⁰² MV I, č. 1047.

³⁰³ MV I, č. 1048.

³⁰⁴ MEZNÍK, J.: *Brněnský a olomoucký patriciát*, s. 380-381.

³⁰⁵ MV I, č. 1056.

pro Karlovy notáře a kleriky, takže se Jakub musel nacházet v bližším okruhu královského dvora, ale o úřad notáře se však pravděpodobně nejednalo. Stejného data je pak samotná rezervace na kurátní či nekurátní církevní beneficium s důchody, které se mají pohybovat v rozmezí 18-25 hřiven stříbra ročně.³⁰⁶

35. Mikuláš Frindlinův z Brna

První zmínka o Mikuláši Frindlinovu z Brna je z roku 1345, kdy byl pražským klerikem a kardinál Quido z Bologně pro něj žádal o expektanci na kurátní či nekurátní beneficium na kolaci abatyše a konventu kláštera na Starém Brně. Zde ho označuje jako svého prokurátora v českém království.³⁰⁷ Stejného data je i vydaná rezervace, kde je specifikováno, že příslušné beneficium nemá přesahovat 25 hřiven stříbra ročně, nejméně má však činit 20 hřiven.³⁰⁸ Kardinál pro něj žádal o udělení benefícia ještě znovu v roce 1351, kdy se jedná se o kanonikát a prebendu ve vyšehradském kostele, která se uprázdnila smrtí Šimona z Jičina. Zde ho znovu jmenuje jako svého prokurátora v českých zemích, a navíc jako svého familiáře.³⁰⁹ Mikuláš byl také familiářem Kateřiny Habsburské, paní z Coucy, která zemřela nedlouho potom, co pro Mikuláše žádala o udělení církevního benefícia.³¹⁰ Pro Mikuláše žádala o udělení kurátního či nekurátního benefícia na kolaci abatyše a konventu klášterů v Tišnově a na Starém Brně. V klauzuli *non obstantibus* je také uvedeno, že nemá být této expektanci na obtíž, že tišnovská abatyše má právo prezentace pouze na jedinou dignitu, a to na probošství kostela sv. Petra v Brně. Dále nemá být listině na obtíž, že Mikuláš je kanovníkem brněnským a drží zde i příslušnou prebendu, kterou musel získat někdy mezi léty 1345 a 1349.³¹¹

V roce 1353 získal Mikuláš arcijáhenství boleslavské díky žádosti Karla IV., který ho označil v příslušné suplice jako svého familiáře. Dozvídáme se tak z mandátu pro biskupa olomouckého, děkana vyšehradského a sakristiána avignonského, kteří měli k arcijáhenství uprázdněného smrtí arcijáhna Petra uvést Mikuláše Frindlinova, kanovníka brněnského.³¹² O pět let později v březnu Mikuláš žádal sám o udělení kanonikátu a prebendy v kostele

³⁰⁶ MV I, č. 1063.

³⁰⁷ MV I, č. 505.

³⁰⁸ MV I, č. 506.

³⁰⁹ MV I, č. 1389.

³¹⁰ HAMANN, B.: *Habsburkové*, s. 222-223.

³¹¹ MV I, č. 1155.

³¹² MV II, č. 131.

pražském, který byl uprázdněn smrtí lékaře Mikuláše. V této suplice se Mikuláš z Brna jmenuje jako notář u císařského dvora a uvádí, že drží obedienci v kostele vyšehradském a kanonikát a prebendu v kostele sv. Jiljí v Praze, která dohromady činí 40 zlatých ročně.³¹³ Pražský kanonikát a prebenda mu byla udělena až o rok později *motu proprio*, kde se uvádí, že po dobu onoho roku se kanovníctví a prebendy ujal Vilém Jan Pavlův, pražský kanovník. Ten na tento kanonikát rezignoval a tak papež udělil dalšímu v pořadí, přičemž se uvádí, že Mikuláš je notář Karla IV.³¹⁴ Další rezervace *motu proprio* mu byla udělena o něco dříve na kanonikát a prebendu v Olomouci, případně dignitu, personatus či officium či prelaturu onoho kostela kromě biskupství.³¹⁵ V této listině je jmenován jako Mikuláš Frindlinův z Prahy, což může být kvůli jeho působení v Praze jako kanovník pražský, a pak také jako notář Karla IV. Mimo to se v těchto rezervacích nikde nezmiňuje o jeho kanonikátu a prebendě v Brně, musel se ho tedy někdy mezi léty 1353 až 1358 vzdát. Později se stal rovněž pražským scholastikem a Karel IV. mu za jeho věrnou službu sekretáře nechal zapsat 20 pražských grošů z příjmů města Kolína. Mikuláš měl také svého vlastního písaře Martina Frindlinova, olomouckého klerika, který mohl být snad jeho bratrem. Roku 1359 pro něj žádal o udělení církevního benefícia na kolaci olomouckého kostela.³¹⁶ D. Budský tohoto Martina určil jako měšťana královského města, ale neuvádí kterého, takže se nevyklučuje, že skutečně pocházel z Brna.³¹⁷ Jakýsi sladovník Frindlin byl členem městské rady v letech 1346-1353, jehož majetek byl v roce 1394 rozdělen mezi jeho syny Alberta a Jana. Zde se však nedá jistě určit, jestli se opravdu mohlo jednat o Mikulášova otce.³¹⁸

36. Jan ze Stendalu

Jan ze Stendalu byl již podjáhmem a farářem v Žatčanech, když pro něj 19. srpna 1350 Karel IV. žádal o udělení kanovníctví s expektancí na prebendu v kostele sv. Petra v Brně.³¹⁹ Expektance mu byla na základě této hromadné supliky s tímto datem i vydána.³²⁰ Pro Jana ze Stendalu žádal Karel IV. ještě o jeden kanonikát a to v kostele pražském, který se uvolnil

³¹³ MV II, č. 728.

³¹⁴ MV II, č. 950.

³¹⁵ MV II, č. 924, 925.

³¹⁶ TADRA, F.: *Kanceláře a písaři*, s. 105; MV II, č. 978.

³¹⁷ BUDSKÝ, D.: *Kanovníci metropolitní kapituly pražské*, s. 191-192.

³¹⁸ MEZNÍK, J.: *Brněnský a olomoucký patriciát*, s. 441.

³¹⁹ MV I, č. 1279

³²⁰ MV I, č. 1290.

povýšením Jana, biskupa olomouckého.³²¹ 2. března 1353 byl papežem vystaven mandát pro biskupa míšeňského, sakristiána avignonského a avignonského oficiála, kteří mají Jana ze Stendalu uvést k jeho právům, která má ke kanonikátu a prebendě kostela pražského.³²² V klauzuli *non obstantibus* je však uveden pouze farní kostel Žatčanech. Je tedy možné, že Jan stále nedosáhl kanonikátu a prebendy v Brně, a tak pro něj Karel IV. požádal o uvolněný kanonikát v Praze. Přestože není uveden v žádném úřadu, který by mohl na dvoře Karla IV. zastávat, byl mu minimálně osobou blízkou, jak už vyplývá z jeho snahy získat pro něj příhodné beneficium, tak z označení *pro eodem Johanne, dilecto suo*.

37. Mikuláš z Kroměříže (Mělníka)

Dalším z řady brněnských kanovníků a později také proboštem brněnské kapituly byl Mikuláš z Kroměříže, syn Elba z Mělníka.³²³ Než se však opravdu stal proboštem, sehrály poprvé velkou roli papežské expektance v jeho dosazení. Prezentační právo na brněnské proboštví náleželo abatysi a konventu kláštera v Tišnově, a tak když v roce 1357 zemřel Heřman z Duryňka, abatysa navrhla olomouckému biskupovi kroměřížského kanovníka a petrovického faráře, Alberta Albertova. Albert byl skutečně potvrzen, a dokonce v roce 1359 odevzdal kurii část taxy za nově získané proboštví.³²⁴ Avšak pouhých několik dnů po schválení Alberta požádal Karel IV. o udělení proboštví pro svého protonotáře a sekretáře a mimo to i faráře ve Zhořelci a brněnského kanovníka, mistra práv Mikuláše z Kroměříže.³²⁵ Šlo o poměrně komplexní žádost, protože pro něj žádal i o Heřmanův kanonikát s prebendou v Olomouci a také, aby mu byl potvrzen kanonikát a prebenda v Brně, kterou směnil s Tomášem z Kroměříže. Mikuláš už od roku 1354 držel expektanci na kolaci abatysa a konventu kláštera v Tišnově, kterou získal rovněž na základě královy žádosti.³²⁶ Tato situace je velice zajímavá, protože stejného data jsou jak listina, která určovala Albertu Albertovu částku, kterou má zaplatit za udělené proboštví, tak provize na proboštví pro Mikuláše z Kroměříže.³²⁷ Stejného dne také kurie vydala pro Mikuláše dvě konfirmace, a to na kanonikát

³²¹ MV II, č. 33.

³²² MV II, č. 35.

³²³ MV III, č. 205.

³²⁴ TENORA, J.: *Prezentační právo*, s. 341-343.

³²⁵ JIREČEK, H.: *Právníký život v Čechách a na Moravě*, s. 121.

³²⁶ MV II, č. 305, 306.

³²⁷ MV II, č. 655, 657, 658.

a prebendu olomouckou a také na směněný kanonikát a prebendu v Brně.³²⁸ V roce 1358 je už Mikuláš zmíněn jako brněnský probošt a vzhledem k tomu, že Albert nerezignoval, měla kapitula probošty dva.³²⁹ Vzhledem k tomu, že Mikuláš měl podporu panovníka, byl Albert nucen rezignovat a brněnské proboštsví mu nakonec přenechat. To však stále nebyl konec. V srpnu 1363 byla Mikulášova držba proboštsví napadnuta jiným brněnským kanovníkem Mikulášem Pelhřimovým. Ten žádal papeže, aby bylo proboštsví uděleno jemu, neboť podle něj na základě generální rezervace mělo být po smrti Heřmana z Durynska proboštsví připadnout papeži. Mikuláš Pelhřimův měl sice pravdu, ale tato situace byla již dávno vyřešena a on se tak o proboštsví hlásil pozdě.³³⁰

Jak už bylo řečeno, Mikuláš působil v kapitule dříve, než se stal proboštem a první zmínka o něm jako o kanovníkovi brněnském je z roku 1351 ze zápisu nejstarší pamětní knihy města Brna.³³¹ Znovu se objevuje v listině z roku 1353, kdy tehdejší probošt Heřman potvrzoval prezentační právo na jeden z kanonikátů s prebendou Janu a Petrovi Šmerclínovým, kteří kanonikát založili a dotovali ze svého majetku. Tento kanonikát držel Mikuláš, kanovník z Kroměříže.³³² Odtud lze pravděpodobně odvozovat Mikulášův přídomek z Kroměříže, protože v jiných pramenech se jmenuje Mikuláš z Mělníka, odkud skutečně pocházel.³³³ V lednu 1354 pro něj Arnošt z Pardubic žádal o udělení kanonikátu s expektancí na prebendu v kostele olomouckém. V té době byl Mikuláš už farářem v Louce, kanovníkem s prebendou v kostele sv. Mořice v Kroměříži a dále také vedl spor o jeho kanonikát a prebendu v Brně.³³⁴ V březnu 1357 žádal Karel IV. pro Mikuláše o udělení dignity, personatu nebo officia na kolaci arcibiskupa kapituly pražské, přitom již měl kanonikát v Praze a Olomouci s expektancí na prebendu.³³⁵ Ze zápisu v nejstarší pamětní knize města Brna plyne, že Mikuláš vybral roku 1359 lozungu od kožešníka Frindlina za dům na ulici Kobližné.³³⁶ V dubnu 1361 pro něj Karel IV. opět žádal o udělení prebendy v pražském kostele a v klauzuli *non obstatibus* se píše o již získaném arcijáhenství v Boleslavi a kanonikátech s prebendami v Praze, Olomouci

³²⁸ MV II, č. 659, 660.

³²⁹ MV II, č. 793.

³³⁰ MV III, č. 205.

³³¹ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 61.

³³² CDM VIII, č. 243.

³³³ MV II, č. 800; Zde se jmenuje jako Mikuláš z Mělníka, brněnský probošt.

³³⁴ MV II, č. 198, 201.

³³⁵ MV II, č. 565.

³³⁶ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 771.

a Sadské.³³⁷ Rezervace na pražskou prebendu mu byla udělena 18. listopadu 1362 a navíc se v ní uvádí, že držený kanonikát s prebendou v Praze byl u sv. Apolináře.³³⁸

Mikuláš působil jako protonotář arcibiskupa Arnošta z Pardubic v letech 1354 až 1366 a také jako notář a protonotář v královské kanceláři mezi léty 1354 až 1363.³³⁹ Stal se také kancléřem císařovny Anny a generálním vikářem biskupa Jana ze Středy v letech 1359 až 1371.³⁴⁰ Velice často cestoval, zejména do Norimberku a Avignonu. V jednom ze zápisů se také uvádí, že při jeho návštěvě v Avignonu v roce 1362 zakoupil za 30 solidů knihu „*Historia Hierosolymatana Thaddae Messanesis*“, kde píše že by koupil knihy lepší, kdyby nebylo tak draho.³⁴¹ Informace o tom, že zemřel již před rokem 1367, kterou podává například F. Tadra a H. Jireček, je mylná, a upozornil na to již J. Tenora ve své studii o prezentačním právu tišnovských abatyšů.³⁴² K záměně nejspíš došlo kvůli shodě jména a kanonikátu s prebendou u sv. Apolináře. Roku 1364 totiž tuto prebendu získal jistý Václav Benešův z Újezdu po smrti Mikuláše z Kroměříže. V tomto případě se však jednalo o jinou osobu.³⁴³ Stejně tak se objevuje záznam v konfirmační knize z toho samého roku, kde se znovu objevuje prebenda u sv. Apolináře a v tomto případě ji získal Hynek z Malovar.³⁴⁴ U provize pro Václava z Újezda ale figuruje navíc ještě kanonikát s prebendou v kostele sv. Jiljí, o kterém se nikdy dříve u probošta Mikuláše nepíše. Mikulášem z Kroměříže se zabýval také E. Dostál, který zcela vyvrací, že by se kdy stal brněnským proboštem. Toto tvrzení je ale také mylné a i Dostálova argumentace byla vyvrácena.³⁴⁵ Na základě tohoto tvrzení se snažil Dostál vyvrátit domněnku Z. Nejedlého o tom, že Mikuláš se v Avignonu za podpory Jana ze Středy učil umění iluminátorství, a tím pádem nemohl být Jan z Opavy, autor výzdoby evangeliáře pro Albrechta III., jeho žákem.³⁴⁶ Vzhledem k tomu, že se Dostálova tvrzení vyvrátila, je opravdu možné že

³³⁷ MV II, č. 1203.

³³⁸ MV III, č. 17.

³³⁹ HLEDÍKOVÁ, Z.: *Úřad generálních vikářů*, s. 13, pozn. č. 26; TADRA, F.: *Kanceláře a písaři*, s. 32.

³⁴⁰ MV III, č. 16; CDM IX, č. 159; CDM X, č. 47; CDM XV, č. 78; JAN, L.: *Die Rolle des Brüner Kollegiatstiftes*, s. 227-228.

³⁴¹ JIREČEK, H.: *Právníký život*, s. 121.

³⁴² TENORA, J.: *Prezentační právo*, s. 343, pozn. č. 2; Stejný názor podává i L. Jan a navíc upozorňuje na četné nepřesnosti E. Dostála v článku *Čechy a Avignon*. (JAN, L.: *Sedm set let brněnské kapituly*, s. 51-52, 103 v poznámce č. 30.)

³⁴³ MV III, č. 398.

³⁴⁴ LC I/2, s. 57

³⁴⁵ DOSTÁL, E.: *Čechy a Avignon*, s. 61-64.

³⁴⁶ NEJEDLÝ, Z.: *Dějiny města Litomyšle*, s. 147.

Mikuláš z Kroměříže byl iluminátorem brněnského misálu nebo takzvaného misálu probošta Mikuláše, do kterého byl vepsán na prvním listě nápis *Dominus Nicolaus prepositus Brunnensis*.³⁴⁷ Mikuláš tedy působil jako probošt až do roku 1377 a zemřel někdy před 22. březnem. Toho dne byl jmenován generálním vikářem Jakubem z Kaplic, nový probošt Mikuláš z Veselí.³⁴⁸

38. Jan Heuglinův

Jan Heuglinův se objevuje pouze jednou v záznamu z nejstarší pamětní knihy města Brna z října 1352, týkající se jistého dluhu. Šlo o peníze pana Pelhřima, který když zemřel, stal se jeho dědicem Mikuláš Pavlův ze Slavkova. Pelhřim si ještě za svého života, ale půjčil od jistého řezenského kanovníka Oldřicha, a tak bylo kvůli tomuto nesplacenému dluhu vzato 11 hřiven stříbra do zástavy k brněnským měšťanům Heuglinovi a Mikuláši řečenému Ellendi, než bude dluh splacen. V dalším insertu Oldřich přiznává, že mu byl dluh splacen a Mikuláši Pavlovu může být vrácena zastavená suma. V inzertu z ledna 1351 se dozvídáme, že tato suma byla uschovaná u Heuglinova syna Jana, kanovníka brněnského. Celkový zápis byl pak vyhotoven až právě 29. října 1352, kdy se uvádí, že peníze si vyzvedl Pavel ze Slavkova jménem svého syna Mikuláše, klerika olomoucké diecéze, ve výši pět a čtvrt hřivny.³⁴⁹

39. Mikuláš z Netolic

Mikuláš byl synem Konráda z Netolic. Stal se rektorem farního kostela v Michelstetten v pasovské diecézi a dosáhnul titulu bakaláře v kanonickém právu. Byl rovněž kaplanem krále Karla IV., který pro něj 22. srpna 1347 žádal o udělení kurátního či nekurátního benefícia na kolaci biskupa a kapituly pasovské. Klement VI. mu na základě této žádosti udělil expektanci na kurátní či nekurátní beneficium na kolaci biskupa, probošta, děkana či kapituly pasovské, které nemá přesahovat 40 hřiven stříbra ročně, avšak minimálně má činit 20 hřiven. V té době také držel kapli ve Frejštejně v olomoucké diecézi a na základě *presentationem laicorum* nějaký

³⁴⁷ DVOŘÁK, M.: *Die Illuminatoren des Johann von Neumarkt*, s. 91; HLAVÁČKOVÁ, H. J.: *Knižní malba na lucemburském dvoře, v: Lucemburkové. Česká koruna uprostřed Evropy*. Edd. František Šmahel, Lenka Bobková. Praha 2012, s. 534-543; KRÁSA, J. *České iluminované rukopisy 13.-16. století*. Praha, 1990.

³⁴⁸ CDM XI, č. 72.

³⁴⁹ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 1959

další nejmenovaný kanonikát. Mikuláš byl také ochotný se vzdát svého farního kostela v Michelstetten, pokud by dosáhl lepšího kurátního benefícia.³⁵⁰

Když byl elekt gurský Pavel jako vyslanec uherského krále Ludvíka u římské kurie, podal hromadnou suppliku na různá benefícia pro několik kleriků. Jedním z těchto kleriků byl Mikuláš z Netolic, kterému měl být udělen kanonikát kostela sv. Petra v Brně s čekatelstvím na prebendu.³⁵¹ Kromě této suppliky se však další listina o udělení expektance nedochovala a i později prameny o tomto klerikovi mlčí.

40. Dětrich z Brna

Elekt gurský žádal o udělení benefícia ve stejné hromadné supplice jako pro Mikuláše z Netolic také, ještě pro Dětricha z Brna. Opět se jednalo o udělení kanovníctví s expektancí na prebendu v kostele sv. Petra v Brně.³⁵² V jeho případě se dochovala i samotná expektance, která však moc informací o Dětrichovi neposkytuje. Těžko říct, jestli Dětrich brněnského kanonikátu a prebendy dosáhl, ale zpravidla byl expektant s tímto druhem listiny přijat za kanovníka. V pramenech se však už ve spojitosti s kapitulou neobjevuje.

41. Jan/Ješek řečený *Diabolus* (Čert)

Ze záznamu z roku 1352 v nejstarší pamětní knize města Brna plyne, že brněnský kanovník Jan, řečený *Diabolus*, koupil od paní Kláry z Reusch plat, který měla z brněnského pivovaru, který se nacházel naproti židovské bráně u řeky Svratky, a to od roku 1047. Jednalo se o čistou hřivnu, která měla být vyplacena vždy na sv. Michala.³⁵³ Další záznam z pamětní knihy z roku 1357 se znovu týká platu, a to z domu na ulici Veselé, který patřil brněnskému mandlíři Ondřeji; plat měl být vyplácen na sv. Michala a na svátek Těla Kristova. V zápisu je uvedeno, že mu tento plat byl předán kanovníky a kapitulou sv. Petra, plat tedy mohl patřit pod některou svatopetrskou prebendu.³⁵⁴ Zajímavý je Janův přídomek *Diabolus*. Mohlo se jednat o latinskou verzi jména Tschertte (Čert) a tedy o jednoho z předků Kryštofa Čerta, brněnského radního v roce 1471. Kryštofův syn Jan se na počátku 16. století odstěhoval do Vídně, kde se

³⁵⁰ MV I, č. 910, 911.

³⁵¹ MV I, č. 1494.

³⁵² MV I, č. 1494, 1496.

³⁵³ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 376.

³⁵⁴ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 600.

stal královským stavitelem.³⁵⁵ Jedná se však pouze o hypotézu, neboť ve 14. ani v první polovině 15. století v Brně rodinu Čertů doloženou nemáme.

42. Mistr Baltazar de Marcellinis (z Toskány)

Baltazar pocházející z italské Toskány působil jako dvorní lékař krále a císaře Karla IV. Už jako mistr *in artibus* přišel na pražskou univerzitu jako první z povolaných profesorů na lékařskou fakultu.³⁵⁶ Na této fakultě vyučoval zároveň s dalším lucemburským lékařem mistrem M. Walterem a přednášel zde v letech 1353 až 1357.³⁵⁷ Na které univerzitě získal titul mistra, není známo, ale nejspíš se jednalo o univerzitu v Padově.³⁵⁸ Přestože patřil k váženým a známým profesorům na pražské univerzitě, o jeho působení se moc zpráv nedochovalo. Až z roku 1407, tedy již z doby plného fungování univerzity, se dochovala ukázka přednášek z cyklu *Úvod do studia lékařství*, které jsou obsaženy v kodexu vratislavské univerzitní knihovny.³⁵⁹ Tento kodex byl kompletně sepsán v Praze a obsahuje různé lekce z lékařské fakulty. Je zde jmenováno několik dvorních lékařů Václava IV., jako byl Mistr Gallus, Mistr Zachariáš, Albík z Uničova a také Baltazar de Marcellinis. Tato jména jsou pak připojena k různým receptům, které se stále používaly i přesto, že jejich autoři byli dávno po smrti.³⁶⁰ Další informací je, že Baltazar v roce 1357 získal v Praze také dům na Valentýnské ulici na Starém Městě pražském, který hned toho roku také prodal.³⁶¹ Co se týče Baltazarovy další kariéry mimo univerzitu, víme, že 12. července 1353 sám podal suppliku na kanonikát v kostele kamínském s expektancí na prebendu, dignitu, personatus či officium na kolaci biskupa, děkana, probošta a kapituly onoho kostela. Stejného data je pak vydaná listina na příslušný kanonikát. V suplice je také uvedeno, že Baltazar již dříve získal kanonikát a prebendu v Brně.³⁶² Expektance mu byla udělena a následující den ještě žádal o možnost jmenování čtyř osob do úřadu zpovědníka.³⁶³ Tato benefícia vzhledem k jeho profesorskému vytižení pravděpodobně

³⁵⁵ MEZNÍK, J.: *Brněnský a olomoucký patriciát*, s. 350.

³⁵⁶ ŘÍHOVÁ, M.: *Lékaři na dvoře Karla IV.*, s. 37-38.

³⁵⁷ TADRA, F.: *Kulturní styky Čech*, s. 285.; ŠMAHEL, F.: *Alma mater Pragensis*, s. 134, 138, 145.

³⁵⁸ NIKLÍČEK, L.: *Dějiny medicíny v datech*, s. 45.

³⁵⁹ Wroclaw, sign. BU III Q 4.

³⁶⁰ ŘÍHOVÁ, M.: *Lékaři na dvoře Karla IV.*, s. 37-38.

³⁶¹ ŠMAHEL, F.: *The Charles university in the middle ages*, s. 137.

³⁶² MV II, č. 92.

³⁶³ MV II, č. 93, 122.

představovala jeho hmotné a finanční zajištění. Později se už v pramenech neobjevuje a není známo ani přibližné datum jeho smrti.

43. Jan Thamarův

Jan byl synem brněnského měšťana Thamara a bratr Mikuláše Thamarova. Oba se objevují jako členové městské rady. Jeho rodina pocházela z Kutné Hory. V jedné zprávě z roku 1354 se jeho otec uvádí jako *Thamar de Montibus Chutnis* a uvádí se i poloha jeho domu, takže nemohlo dojít k záměně. Thamarovy patřil velký dvůr v Heršpicích, který se podle něj nazýval Thamarův ještě v roce 1365.³⁶⁴ Janově matce pak po smrti Thamara patřila ještě nějaká vesnice v ceně 200 hřiven; o kterou vesnici šlo, se však neuvádí.³⁶⁵ Jan Thamarův se v pramenech objevuje dvakrát a v obou případech jde o zápis v nejstarší pamětní knize města Brna, kde vystupuje s dalšími brněnskými kanovníky. První je z května 1353 ohledně prodeje platu z domu na ulici Veselé, kde vystupuje Jan jako svědek spolu s Lukášem Pohořelickým a proboštem mistrem Heřmanem.³⁶⁶ A znovu se s Lukášem objevuje i v zápise z října téhož roku, kdy Janovi bylo svěřeno právo na podíl z Domu na ulici Široké.³⁶⁷ Další zmínky o kanovníkovi Janovi se nedochovaly.

44. Michal Konrádův z Horní Pěny

Pro Michala, syna Konráda z Horní Pěny, žádal pan Oldřich z Jindřichova Hradce o udělení kanonikátu a prebendy v kostele sv. Petra v Brně 24. dubna 1354. Tato supplika byla podána spolu s žádostí o udělení milosti pro Oldřicha a jeho ženu na možnost zvolit si zpovědníka v případě jejich smrti, a aby lichváři byli donuceni navrátit jeho majetek držený v zástavě. Tato žádost byla pravděpodobně hlavním důvodem podání této suppliky, která pak zahrnovala ještě žádost o udělení kanonikátu pro několik familiářů a společníků pana Oldřicha. Stejného data je pak rovnou prostý mandát pro arcibiskupa pražského Arnošta z Pardubic, který má jako jediný exekutor uvést tohoto pražského klerika k držbě brněnského kanovnictví s expektancí na prebendu. Další zprávy se o kanovníku Michalovi už ale nemáme.³⁶⁸

³⁶⁴ MEZNÍK, J.; *Brněnský a olomoucký patriciát*, s. 462-463.

³⁶⁵ MEZNÍK, J.; *Členové brněnských městských rad*, s. 156.

³⁶⁶ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 577; Tento případ je popsán u kanovníka Lukáše Pohořelického.

³⁶⁷ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 579.

³⁶⁸ MV II, č. 236, 238.

45. Petr Vavřincův

První zmínkou o kanovníku Petrovi Vavřincovu je suplika Karla IV. z roku 1354, kdy pro něj žádal o udělení dignity, personatu nebo oficia na kolaci olomouckého biskupa v olomouckém kostele, anebo jinde. Petr byl už zároveň farářem ve Zbraslavi a držel expektanci na prebendu kostela brněnského, kterou získal *auctoritate ordinaria*.³⁶⁹ O Petra Vavřincova se pravděpodobně jednalo i v listině vydané necelý měsíc před Karlovou suplikou, která se týkala patronátního práva kostela ve Zbraslavi, kterou vydal olomoucký biskup. Zde je uveden jako svědek pouze Petr, kanovník kostela brněnského. Je však dost pravděpodobné, že se jedná právě o Petra Vavřincova, který byl zbraslavským farářem.³⁷⁰ Další žádost pro něj Karel IV. podal v roce 1357, kdy společně žádal ještě o několik milostí pro Mikuláše z Kroměříže. Pro Petra žádal jako pro svého familiáře a kaplana o konfirmaci olomoucké scholasterie, kterou získal po smrti Heřmana z Durynska na základě expektance z roku 1354, anebo má být na něj udělena nová listina. Důkazem kladného vyřízení je pak konfirmace stejného data.³⁷¹ V roce 1359 pro něj žádala o udělení další papežské milosti římská císařovna Anna Svídnická v její hromadné suplice. Petr totiž působil v olomouckém kostele už několik let *auctoritate ordinaria* a stále nezískal žádnou prebendu; proto mu měla být udělena expektance na některou prebendu v onom kostele.³⁷² Z této supliky také plyne, že Petr Vavřincův spíš působil v olomouckém kostele než v tom brněnském, a není ani jisté, zda v Brně získal některou prebendu.

46. Mistr Günter z Erfurtu

Mistr Günter z Erfurtu působil jako oficiál litomyšlského biskupství, pravděpodobně někdy do roku 1355, kdy se litomyšlským oficiálem stal Mikuláš Děpoltův z Pelhřimova. Od kdy přesně Günther jako oficiál působil, se neví.³⁷³ Pokud se dá spoléhat na jeho přídomek z Erfurtu, mohl Günter pocházet právě odtud. První zmínka se týkala sporu ohledně platu ke správě špitálu sv. Materny v Ústí a to mezi mistrem Lvem, konventem křižovníků, a Albertem, správcem špitálu, na straně jedné a ústeckým farářem Janem Somburgem na straně druhé. Mistr Günter zde vystupuje jako svědek spolu se Štěpánem, generálním vikářem arcibiskupa Arnošta,

³⁶⁹ MV II, č. 305.

³⁷⁰ CDM VIII, č. 280.

³⁷¹ MV II, č. 655, 656.

³⁷² MV II, č. 932.

³⁷³ NEJEDLÝ, Z.: *Dějiny města Litomyšle*, s. 278.

notářem arcibiskupské kanceláře Bernardem a generálním prokurátorem pražské konzistoře Vavřincem.³⁷⁴ Další zmínkou z roku 1355 je instrument veřejného notáře Lva Mikulášova z Broumova, který zlistiňuje odvolání kněze Jana z Münsterberku k pražskému kostelu a arcibiskupovi proti exkomunikaci uvalené na něj mistrem Günterem z Erfurtu, oficiálem litomyšlského biskupství.³⁷⁵ V tomto instrumentu se také Günter poprvé uvádí jako brněnský kanovník. Naposledy se pak objevuje v listině z 4. února 1356, kdy se jmenuje pouze jako kanovník brněnský.³⁷⁶ Jak dlouho pak ještě působil v kapitule, se jistě říct nedá.

47. Petr ?

4. února 1356 se ve svědečné formulí objevuje jinak neznámý kanovník Petr, který zároveň působil jako probošt kláštera Aulæ sanctæ Mariæ na Starém Brně. Listina se týkala výměny benefícia pražského kanovníka Heřmana, které měl v Praze za beneficium v kostele sv. Jakuba v Praze.³⁷⁷ V tomto případě je určení osoby složitější, protože v pramenech z této doby se vyskytuje hned několik Petřů. V zápisech nejstarší pamětní knihy města Brna, zemských deskách a v listinném materiálu jsou to Petr z Wolkensteinu, Petr Vavřincův, Petr Konrádův z Modřic, Petr z Litomyšle, Petr Lísek, později pak ještě Petr z Budějovic a pak několikrát pouze Petr bez přízviska.³⁷⁸ V některých případech se dá odvodit, o koho se jedná díky kontextu daného pramene, v některých případech to však určit nelze. U žádného z těchto jmenovaných kanovníků se však nikdy neobjevuje informace o proboštví kláštera na Starém Brně a nemáme další informace ani o proboštovi starobrněnského kláštera Petrovi.

48. Matyáš Wodacher

O Matyáši Wodacharovi existuje pouze jediná zmínka z 12. července 1356, kdy mu byl papežem Inocencem VI. potvrzen kanonikát a prebenda v magdeburském kostele, který směnil s Bohuslavem z Pardubic za svůj kanonikát a prebendu v Olomouci. O kanonikátu a prebendě

³⁷⁴ NA-ŘKř, č. 280. Dostupné na: <https://www.monasterium.net/mom/CZ-NA/RKř/280/charter>

³⁷⁵ RBM VI/I, č. 85.

³⁷⁶ CDM IX, č. 6.

³⁷⁷ CDM IX, č. 6.

³⁷⁸ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 1907; MV II, č. 352, 1234; MV III, č. 424; CDM IX, č. 419; CDM XI, č. 27, 54.

brněnské se pak píše v klauzuli *non obstantibus*, ve které se uvádí, že o něj vede spor před papežskou kurií.³⁷⁹ Další informace o Matyáši nejsou.

49. Žibřid Cyrimonův z Libosvár

Olomoucký klerik Žibřid byl synem Cyrimona z Libosvár. Získal pravděpodobně někdy před 23. listopadem 1356 expektanci na kanonikát s prebendou v kostele sv. Petra v Brně, protože tohoto data je mandát pro zvěřinského biskupa Alberta, který měl Žibřida uvést ke kanonikátu s čekatelstvím na prebendu.³⁸⁰ Ta mu však k získání prebendy pravděpodobně nedopomohla, a tak pro něj původní exekutor Albert žádal 7. května 1359 o udělení expektance znovu. Ta obsahovala ještě žádost, aby Žibřid mohl složit příslušné zkoušky ve své diecézi.³⁸¹ Žibřid tedy pravděpodobně byl brněnským kanovníkem, ale vzhledem k tomu, že už o něm nejsou další zmínky, nedá se zjistit, jestli získal také některou prebendu. V jeho případě se u přídomku z Libosvár jedná o místo, odkud skutečně mohl pocházet, protože zde v této době ani neexistovala žádná farnost, ale pouze tvrz. Tuto tvrz držel v Roce 1351 Černín z Libosvár, který mohl být s Žibřidem příbuzný.³⁸² Otázkou je, zda se nemohlo jednat o Žibřidova otce a v papežské kanceláři nedošlo pouze k chybnému přepisu jména Černín.

50. Mikuláš Lvův

Mikuláš Lvův vykonával funkci královského notáře a posla Karla IV. Dochovala se i konkrétní zpráva, kdy 17. května 1357 papež Inocenc VI. posílal svoji odpověď pro Karla, římského císaře, skrze nuncia Mikuláše Lvova, brněnského kanovníka.³⁸³ Jiné informace o něm ale nejsou.

51. Albert Albertův

Albert Albertův byl již zmíněn u kanovníka Mikuláše z Kroměříže, který se nakonec stal namísto Alberta brněnským proboštem. Než byl Albert prezentován abatyší a konventem kláštera v Tišnově, působil jako farář v Petrovicích a jako kroměřížský kanovník.³⁸⁴ Když v roce 1357 zemřel probošt Heřman, Jan Očko z Vlašimi neviděl žádný problém

³⁷⁹ MV II, č. 457.

³⁸⁰ MV II, č. 532.

³⁸¹ MV II, č. 917.

³⁸² MUSIL, F.: *Zaniklé hrady, zámky a tvrze*, s. 182-183;

³⁸³ MV II, č. 616.

³⁸⁴ TENORA, J.: *Prezentační právo*, s. 341.

a prezentovaného Alberta Albertova investoval za probošta v Brně.³⁸⁵ Albert se tedy kanonicky stal proboštem, ale z obavy, že by se na brněnské probošství mohla vztahovat některá z papežských rezervací, obrátila se brněnská kapitula na papeže s žádostí o potvrzení Albertovy investitury. Papež skutečně Albertovi probošství potvrdil, s tím že se však má vzdát jeho fary v Petrovicích.³⁸⁶ Důkazem toho, že byl Albert potvrzeným proboštem, je i platba annát z roku 1359, kdy kurii zaplatil 110 zlatých z celkové částky 117 a půl zlatých florénu.³⁸⁷

Jak už bylo řečeno, Albert a Mikuláš byli po nějakou dobu oba probošty svatopetrského kostela. Mikuláš z Kroměříže ale představoval poměrně nerovného soka vzhledem k tomu, že za ním stál samotný císař. Albert byl tedy nucen resignovat nejspíš někdy do roku 1363 a jako jistá kompenzace mu bylo uděleno probošství v Kroměříži. Kdy přesně se stal kroměřížským proboštem, se neví. Poprvé je zmíněn v roce 1374 a pak ještě roku 1380.³⁸⁸ Někdy po roce 1374 se dostal do nějakého sporu, který pro něj neskončil kladně. Čeho přesně se týkal, není jisté. Olomouckému biskupovi však evidentně záleželo na tom, aby tato pře s Oldřichem z Boskovic skončila v Albertův prospěch, a tak požádal papežského auditora, aby spor odevzdal biskupskému oficiálovi, kde by měl Albert větší šanci na úspěch, ale o dalším průběhu už informace nejsou. Albert jako kroměřížský probošt také daroval roku 1383 oltáři sv. Kateřiny při kostele sv. Mořice v Kroměříži 6 lánů, 2 podsedky a 2 krčmy v Těšánkách a Zdounech, které vynášely 10 hřiven ročního platu, tak aby kapitulní probošt tento plat rozdělil mezi kanovníky, vikáře a školního rektora. V této době už byl olomouckým biskupem Petr III. Jelito, který zavedl do kapitulních statut, že každý probošt kroměřížský má být zároveň kanovníkem olomouckým, což mělo v podstatě zajistit důchod jednomu z olomouckých kanovníků.³⁸⁹ Papež Urban VI. tato statuta potvrdil 13. listopadu 1386.³⁹⁰ Albert se tedy musel stát i olomouckým kanovníkem a dále působil jako správce biskupské komory. Roku 1390 se již uvádí jako mrtvý.³⁹¹

³⁸⁵ JAN, L.: *Sedm set let brněnské kapituly*

³⁸⁶ MV II, č. 651, 652.

³⁸⁷ MV II, č. 657, 907.

³⁸⁸ Podle Wolného se poprvé objevuje jako kroměřížský probošt roku 1368, ale mohl jím být již dříve (WOLNÝ, Ř.: *Kirchliche Topographie, Olmützer Erzdiocese II.*, s. 92.); CDM XI, č. 190.

³⁸⁹ PEŘINKA, F. V.: *Dějiny města Kroměříže*, s. 46, 50-51.

³⁹⁰ MV V, č. 132.

³⁹¹ PEŘINKA, F. V.: *Dějiny města Kroměříže*, s. 472.

52. a 53. Tomáš z Kroměříže a Matyáš Sas

Tomáš z Kroměříže a Matyáš Sas se objevují v suplice Karla IV. pro Mikuláše z Kroměříže na brněnský kanonikát. Král žádal o potvrzení držby brněnského kanonikátu a prebendy, který Mikuláš směnil s Tomášem z Kroměříže, kanovníkem kostela sv. Petra v Brně, neuvádí se však za jaký kanonikát. V klauzuli *non obstantibus* je uvedeno, že Matyáš Sas přišel ke kurii, aby vedl o tento kanonikát s Tomášem spor, kde také zemřel.³⁹² Přestože tedy o Matyáši Sasovi existuje první zmínka z 4. listopadu 1357, byl již tohoto data mrtvý. Nikde se Matyáš neuvádí jako kanovník brněnský, ale vzhledem k tomu, že vedl spor o prebendu, s největší pravděpodobností jím byl. I když si na brněnský kanonikát mohl pouze činit nárok, třeba na základě dřívější expektance či provize. Tomáš z Kroměříže se pak objevuje ještě v konfirmaci o směně benefícia pro Mikuláše z Kroměříže.³⁹³ Neznámý Tomáš se pak objevuje v záznamu z nejstarší pamětní knihy města Brna, který byl současně zapsán i do Knihy počtů města Brna. Zápis se týkal prodeje Tomášova domu na rohu Židovské ulice na Horním náměstí Židům Merklínovi staršímu, Jakobovi z Hory a Paterovi.³⁹⁴ Ten samý Tomáš navíc působil v kostele sv. Petra jako farář v letech 1365-1371.³⁹⁵ Posmrtně se Tomáš z Kroměříže uvádí v konfirmaci o nabytí rektorství svatopetrského kostela v dubnu 1373 pro Matyáše z Kroměříže, což znamená, že jde o totožnou osobu.³⁹⁶ Tomáš tedy nejspíš dále v kapitule působil až do jeho smrti minimálně jako rektor kostela, otázkou však zůstává, proč po jeho smrti prebendu, kterou měl získat směnou Mikuláš z Kroměříže, dostal Jan ze Sloupnice.³⁹⁷ Možností je, že se Mikuláš této prebendy nikdy neujal a Tomášovi zůstal i brněnský kanonikát.

54. Mistr Čekan Tymonův

První zmínka o Čekanovi Tymonovu je v listině z 31. ledna 1358. V té Adam Vlkův z Třebíče, klerik olomoucké diecéze a veřejný notář, zlistiňuje rozsudek trebičského opata Adama, novoříšského probošta Hostislava a znojenského arcijáhna Bořity, delegovaných soudců ve sporu mezi Vojslavem, správcem kaple na Špilberku, a starobrněnským klášterem

³⁹² MV II, č. 655.

³⁹³ MV II, č. 660.

³⁹⁴ FLODR, M.: *Pamětní kniha města Brna*, č. 1592; O prodeji domu kanovníka Tomáše píše i Bretholz s tím, že k prodeji došlo někdy v roce 1392, což nemůže být pravda vzhledem k tomu, že Tomáš zemřel někdy před rokem 1372. (BRETHOLZ, B.: *Geschichte der Stadt Brünn I*, s. 203.)

³⁹⁵ WOLNÝ, Ř.: *Kirchliche Topographie, Brüner Diözese I.*, s. 28

³⁹⁶ MV IV, č. 675.

³⁹⁷ Jan ze Sloupnice získal Tomášův kanonikát uprázdněný jeho smrtí 18. července 1372. MV IV, č. 517.

cisterciáček o dvůr a čtyři lány v Řečkovicích, které podle Vojslava měly patřit k majetku kaple. Spor se dostal až k papeži Inocenci VI., který jej delegoval na uvedené kleriky. Na konci uvedeného notářského instrumentu se jako jeden ze svědků uvádí brněnský kanovník mistr Čekan Tymonův.³⁹⁸ Znovu a tentokrát bez titulu mistra se objevuje Čekan v papežské kvitanci o odvedení annát Alberta Albertova za jemu udělené brněnské proboštství, a to ve výši 110 zlatých.³⁹⁹ Poslední zmínka o Čekanovi se týká jeho menší prebendy v míšeňském kostele, kde žádá o udělení rezervace na prebendu vyšší. Zároveň se zde také píše, že drží nejen kanonikát v Brně, ale i příslušnou prebendu a k tomu ještě vede spor o farní kostel v Kostelní Myslové.⁴⁰⁰ Jiné zprávy už o Čekanovi nejsou. Vzhledem k jeho působení pouze na Moravě se však dá soudit, že odtud i pocházel.

55. Zdislav Jaroslavův z Mitrovic

Pražský klerik Zdislav, syn Jaroslava z Mitrovic, sám žádal o udělení expektance na beneficium na kolaci probošta a kapituly kostela sv. Petra v Brně dne 14. října 1358.⁴⁰¹ Kromě této expektance o něm žádné další zmínky nejsou, je tedy otázkou, zda se vůbec brněnským kanovníkem stal a případně i získal nějaké beneficium. Mohl ale získat některý patronátní kostel.

56. Mikuláš Ludvíkův z Uničova

V hromadné suplice zvěřinského biskupa Alberta ze 7. května 1359, která již byla zmíněna u Žibřida z Libosvár, byla ještě jedna žádost týkající se brněnského kanonikátu a prebendy. Šlo o biskupova kaplana a olomouckého kněze Mikuláše, syna Ludvíka z Uničova, pro kterého žádal o udělení brněnského kanonikátu s čekatelstvím na prebendu.⁴⁰² O tom, jestli skutečně prebendy dosáhl nebo jestli působil jako brněnský kanovník, se informace nedochovaly.

57. Henlín Heřmanův in Acie

³⁹⁸ CDM IX, č. 87.

³⁹⁹ MV II, č. 907.

⁴⁰⁰ MV II, č. 988.

⁴⁰¹ MV II, č. 849.

⁴⁰² MV II, č. 917.

Když freisinský biskup Pavel podal hromadnou suppliku na různé milosti pro několik osob, objevil se mezi nimi i litomyšlský klerik Henlín, a šlo o udělení brněnského kanonikátu s expektancí na prebendu.⁴⁰³ Stejného dne, tedy 10. června 1359 byl vydán i mandát pro litomyšlského oficiála, aby Henlína uvedl k brněnskému kanonikátu s čekatelstvím na prebendu.⁴⁰⁴ Henlín se tedy brněnským kanovníkem s největší pravděpodobností opravdu stal. O tom jestli však získal i některou prebendu, se už nikde nedozvídáme. Henlín byl synem litomyšlského měšťana Heřmana a jeho rodina pravděpodobně vlastnila dům *na hrádku*.⁴⁰⁵

58. Volkmar Buškův ze Stanu

Volkmar byl synem urozeného rytíře Buška ze Stanu a narodil se někdy v roce 1340.⁴⁰⁶ Jeho rodina vlastnila vladycké sídlo ve vsi Stan u Bezdržic.⁴⁰⁷ První zmínka o něm je z 15. července 1355, kdy pro něj a několik dalších osob žádala císařovna Anna o udělení některého benefícia. V případě Volkmara šlo o kanonikát a prebendu v kostele sv. Petra na Vyšehradě. Stejného data je pak i expektance ve formě prostého mandátu pro biskupa litomyšlského, který má Volkmara k tomuto kanonikátu s čekatelstvím na prebendu uvést a tím pádem Volkmar získal své první beneficium už v jeho patnácti letech.⁴⁰⁸ Zajímavé je, že zde není zmínka o nějakém dispenzu kvůli nedosažení dostatečného věku, která ale nejspíš musel získat. Roku 1361 získal expektanci na kanonikát v kostele sv. Petra v Brně, s rezervací prebendy na kolaci probošta a kapituly na přimluvu markraběte Jana z Montferratu. Bohužel tato hromadná supplika neobsahuje plné znění klauzule *non obstantibus*, takže se nedá říct, zda již získal některou prebendu na Vyšehradě.⁴⁰⁹ Na sklonku roku 1362 je už jasné, že byl minimálně kanovníkem v pražské diecézi, a dokonce že skutečně získal prebendu ve vyšehradském kostele. Dochovala se totiž papežská listina, která hovoří o směně tohoto kanonikátu s prebendou za farní kostel v Jaroslavicích v olomoucké diecézi na dobu dvou let. Montferratský markrabě Jan žádal, aby byl Volkmarovi na tento kostel udělen dispenz, protože nebyl ještě vysvěcen, ale potřeboval důchody z tohoto kostela při svých studiích kanonického práva. Navíc je uvedeno, že po

⁴⁰³ MV II, č. 963.

⁴⁰⁴ MV II, č. 966.

⁴⁰⁵ NEJEDLÝ, Z.: *Dějiny města Litomyšle*, s. 287-289.

⁴⁰⁶ MV III, č. 90, 572.

⁴⁰⁷ SEDLÁČEK, A.: *Mistopisný slovník historický*, s. 828.

⁴⁰⁸ MV II, č. 352, 357.

⁴⁰⁹ MV II, č. 1207.

uplynutí doby dvou let může být jeho nárok na jaroslavický kostel napaden, že je v rozporu s ustanoveními druhého lyonského koncilu. Dispens mu byl ve stejném znění udělen.⁴¹⁰ Důkazem je i obligace k zaplacení poloviny poplatku za onen farní kostel, který má od něj vybrat prokurátor Jan z Načeradce s poznámkou, že v červenci 1365 už byla vyřešena.⁴¹¹ K doplnění této splátky je ještě další obligační listina z července o zaplacení 25 florénů.⁴¹² A pak znovu ještě z října 1364, která uvádí, že celá částka činila 130 zlatých florénů a Volkmar má doplatit zbylou část, tak aby činila 65 florénů za tento rok, a na další svátek narození Krista pak doplatit druhou polovinu 65 florénů.⁴¹³ Celá situace se vyřešila, když konečně získal ve věku 25 let svěcení a žádal proto papeže Urbana V., aby mu byl farní kostel v Jaroslavicích potvrzen.⁴¹⁴ Papež mu vyhověl a nechal vystavit mandát pro opata kláštera v Louce a děkana kostela sv. Agricola v Avignonu, aby Volkmar v držení tohoto kostela potvrdili. Naposledy je Volkmar zmíněn v provizním mandátu pro pražského oficiála, který ho měl uvést k držení kanonikátu a prebendu v boleslavském kostele, který byl uprázdněn smrtí Petra Balisty.⁴¹⁵

Otázkou zůstává, jestli se Volkmar opravdu stal členem brněnské kapituly, protože se v žádných zmíněných pramenech jako kanovník nejmenuje. Zpravidla se však klerik stal automaticky kanovníkem kostela, ke kterému držel expektanci na prebendu. Důvodem, proč se v žádném z těchto pramenů nejmenuje jako kanovník brněnský, může být, že se zejména prezentoval jako kanovník vyšehradský, kde také získal prebendu, a brněnský kanonikát bez prebendy nebylo pak nutné jmenovat. Nebylo tedy nutné jmenovat v hromadných suplikách kanonikát, u kterého nedržel prebendu. Nelze však vyloučit možnost, že se nikdy brněnským kanovníkem nestal.

59. Petr Konrádův z Modřic

Petr, syn Konráda z Modřic, získal roku 1353 expektanci na kanonikát a prebendu v olomouckém kostele na základě hromadné supliky Karla IV.⁴¹⁶ Petr byl Karlovým subnotářem a působil jako rektor farního kostela v Pustiměři.⁴¹⁷ Olomouckou prebendu na

⁴¹⁰ MV III, č. 32, 33.

⁴¹¹ MV III, č. 90.

⁴¹² MV III, č. 353.

⁴¹³ MV III, č. 402.

⁴¹⁴ MV III, č. 572.

⁴¹⁵ MV III, č. 1049.

⁴¹⁶ MV II, č. 60, 63.

⁴¹⁷ TADRA, F.: *Kanceláře a písaři*, s. 31.

základě zmíněné supliky skutečně získal, jak se dozvídáme z další supliky a následné expektance na kanonikát a prebendu v Brně. Tentokrát hromadnou supliku podal Dětrich, elekt magdeburský, který kromě toho v první řadě žádal o udělení odpustků všem, kteří navštíví klášter ve Skalici.⁴¹⁸ Petr Konrádův z Modřic se už v jiných pramenech neobjevuje, je však možné, že by se dal ztotožnit s některým z blíže neurčených kanovníků Petřů.

60. a 61. Dětrich Maříkův a Bernhard Pruchpeutel

O brněnských kanovnících Dětrichovi a Bernhardovi se dochoval pouze jediný záznam v nejstarší pamětní knize města Brna. Tito dva kanovníci si z podrobněji nespecifikovaných důvodů vyměnili domy, které patřily k jejich prebendám s tím, že měly stejnou nebo podobnou hodnotu. Stalo se tak před městskou radou 17. července 1361 za účasti jejich prokurátorů Petra z Troskovic a Dětrichova kaplana. O které domy se přesně jednalo, není uvedeno.⁴¹⁹ Oba dva tedy museli být prebendátními kanovníky, ale o jejich dalším působení v kapitule už informace nejsou.

62. Mikuláš Pelhřimův

Kanovník Mikuláš Pelhřimův byl již zmíněn v souvislosti s Mikulášem z Kroměříže, kdy ho napadl jako uchvatitele brněnského proboštství u papežského dvora. Mikuláš Pelhřimův byl klerikem olomoucké diecéze, studoval kanonické právo a po dobu sedmnácti let působil jako prokurátor u římské kurie. Zároveň byl už nějakou dobu brněnským kanovníkem. V srpnu 1363 napadl držbu proboštství Mikulášem z Kroměříže, protože se domníval, že po smrti Heřmana z Durynska se jak na brněnské proboštství, tak ještě na olomouckou scholasterii vztahovala generální rezervace (na základě bully *Execrabilis* papeže Jana XXII). Mikuláš Pelhřimův se domníval, že Mikuláš z Kroměříže drží brněnské proboštství neprávem, a tak chtěl využít situace a sám požádal, aby mu bylo uděleno.⁴²⁰ Bohužel pro něj, problém s generální rezervací byl vyřešen už mnohem dříve a papež Inocenc VI. už dávno Mikuláše z Kroměříže potvrdil jako brněnského probošta.⁴²¹ Mikuláš Pelhřimův se brněnským proboštem nestal a ani jako kanovník pravděpodobně v kapitule moc času netrávil vzhledem k jeho

⁴¹⁸ MV II, č. 1234, 1238.

⁴¹⁹ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 135.

⁴²⁰ MV III, č. 205.

⁴²¹ MV II, č. 658.

sedmnáctiletému působení u kurie jakožto prokurátor. Těžko říct, jak jeho obvinění zapůsobilo později na jeho držení brněnského kanonikátu, každopádně další zmínky o něm jako kanovníkovi brněnském nejsou.

63. Jan Rotender

Jan Rotender neboli také *Cum ruffis finibus* se narodil do významné brněnské rodiny měšťanovi Albertu Rotederovi. Albert působil v městské radě v letech 1344 až 1357. Roku 1346 působil dokonce jako mistr komory a téměř bez přerušení byl výběřčím městské sbírky a zároveň se účastnil cest ve významných městských poselstvích.⁴²² Patřil také mezi největší poplatníky daní, které činily ve splátkách 19 hřiven a 37 grošů.⁴²³ Významné postavení v Brně měl také jeho strýc Jan, který je doložený v městské radě mezi léty 1350 až 1356, a pravděpodobně jde o něj i v letech 1358, 1360 a 1362. Jeho obchodní aktivita byla také poměrně bohatá a náležely mu vinice za 37 hřiven a renty za 18 a půl hřivny, většinou půjčoval na zástavu a dále také obchodoval se sukrem. Janova rodina vlastnila majetek na venkově, mezi který patřila část Kobelnic, mlýn na Dornychu a velký dvůr v Králově Poli, který byl prodán v roce 1360 za 140 hřiven.⁴²⁴ Největším majetkem však byly renty a roku 1365 byl Janův bratr Albert mladší největším vlastníkem rent v Brně vůbec. Mimo Alberta mladšího měl Jan ještě bratra Mikuláše a sestru Markétu. I on působil v městské radě v roce 1363.⁴²⁵

Přesně se nedá určit, od kdy byl Jan Rotender brněnským kanovníkem. Poprvé je zmíněn v lednu 1363 v souvislosti s prodejem platu z domu na Dolním trhu jistému helmíři Tomáši.⁴²⁶ Další zmínka je z 1. října 1369, kdy mu Petr z Měnína dlužil 20 hřiven a brněnským měšťanům Bohušovi z Tišnova, Jakubovi Pretschelch a Ctiborovi 18 hřiven z domu na ulici Běhounské. Když Petr zemřel, rozhodli se jeho věřitelé dohromady prodat plat panu Jakubovi řečenému *Heupil* a slíbili mu, že ho budou případně hájit proti nárokům Petrových dědiců.⁴²⁷ Přestože byla rodina Rotenderů jednou z nejbohatších v Brně a několikrát i půjčovali peníze městu, postihly je finanční problémy. Janův bratr si totiž půjčoval u Židů a po jeho smrti byl jeho dům tak zadlužen, že dokonce nemohli být vyplaceni všichni jeho věřitelé. Jan je přímo v tomto

⁴²² BRETHOLZ, B.: *Geschichte der Stadt Brünn I*, s. 327; MEZNÍK, J.: *Brněnský a olomoucký patriciát*, s. 347-348.

⁴²³ ŠVÁBENSKÝ, M.: *K hospodářským dějinám Brna*, s. 241.

⁴²⁴ ŘEPA, M.: *Dějiny Králova Pole*, s. 35-37.

⁴²⁵ MEZNÍK, J.: *Členové brněnských městských rad*, s. 59-60; MEZNÍK, J.: *Brněnský a olomoucký patriciát*, s. 347.

⁴²⁶ FLODR, M.: *Pamětní kniha města Brna*, č. 2266.

⁴²⁷ FLODR, M.: *Pamětní kniha města Brna*, č. 1331.

zápise z května 1373 také zmíněn.⁴²⁸ Naposledy se Jan Rotender uvádí roku 1387 v berním rejstříku města Brna při platbě do městské sbírky.⁴²⁹

64. Ota Petrův z Velké Bíteše

Ota, farář olomoucké diecéze, získal 20. října 1364 expektanci na kurátní či nekurátní beneficium na kolaci probošta a kapituly kostela sv. Petra v Brně, s důchodem, který nemá přesahovat 18 hřiven stříbra ročně.⁴³⁰ Jedná se však o jedinou zmínku, na základě které Ota sice mohl získat brněnský kanonikát, vzhledem k tomu že už nejspíš nějaký farní kostel měl, ale v expektanci se uvádí pouze olomoucká diecéze. Teoreticky se mohlo jednat o farní kostel ve Velké Bíteši. Další informace o něm však nemáme.

65. Petr Henslínův z Litomyšle

Kanovník Petr, syn Henslína z Litomyšle, se poprvé a také naposledy objevuje v souvislosti s jiným litomyšlským klerikem Janem z Litomyšle přezdíváním Kantor. Ten v této době rezignoval na svoje kanovnictví s prebendou v Brně kvůli dosažení pražského benefícia na základě papežské expektance. Petr, který byl navíc ještě v listině označen jako soudce litomyšlský, tak získal Janův kanonikát i prebendu a uvést ho k němu měl pražský oficiál.⁴³¹ Přestože jde o jasnou provizi a nejspíš byl Petr hned k tomuto kanonikátu uveden, znovu už se jako brněnský kanovník nikde neobjevuje.

66. Jan z Moravy

Mezi brněnskými kanovníky se objevila také poměrně zajímavá postava z rodiny Lucemburků. Byl jím nemanželský syn markraběte Jana Jindřicha, tedy synovec Karla IV., zvaný Jan z Moravy.⁴³² Datum ani místo narození není známo. Každopádně v roce 1365 byl zhruba dvacetiletý, což znamená, že se narodil někdy okolo roku 1345.⁴³³ Vzhledem k Janovu nelegitimnímu původu byl jeho život od začátku směřován k církevní dráze. Podle všeho

⁴²⁸ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 2227.

⁴²⁹ URBÁNKOVÁ, K., WIHODOVÁ, V.: *Brněnské berní rejstříky*, s. 200.

⁴³⁰ MV III, č. 406.

⁴³¹ MV III, č. 424.

⁴³² Rozsáhlou biografii tohoto zapomenutého Lucemburka popsal Ondřej Schmidt v knize *Jan z Moravy (SCHMIDT, ONDŘEJ: Jan z Moravy: zapomenutý Lucemburk na aquilejském stolci*. Vyšehrad 2016).

⁴³³ MV III, č. 568.

vyrůstal na Moravě, kde minimálně v letech 1357 a 1358 studoval.⁴³⁴ K tomu, aby mohl skutečně vstoupit do duchovní služby, potřeboval i příslušné dispensace, o které pro něj požádal jeho otec 2. prosince 1357. Jan příslušné dispenzy získal a k tomu ještě dvě benefícia.⁴³⁵ Nedlouho na to pro něj Jan Jindřich žádal ještě o třetí beneficium, kdy se má jednat o kanonikát s prebendou nebo případně kurátní beneficium či dignitu v některém katedrálním kostele s tím, že smí tato benefícia směnit.⁴³⁶ Znovu se v pramenech objevuje až v roce 1365, kdy pro něj jeho strýc Karel IV. žádal během jeho návštěvy u papežského dvora v Avignonu o udělení kanonikátu s rezervací prebendy nebo případně některé dignity v pražské nebo jiné kapitule na kolaci arcibiskupa pražského nebo probošta, děkana či kapituly a navíc ještě požádal o příslušný dispens kvůli jeho nízkému věku. Jak vyplývá z klauzule *non obstantibus*, Jan byl studentem *in artibus* a kanovníkem kostela sv. Petra v Brně s prebendou, takže ho musel získat někdy mezi léty 1357 až 1365.⁴³⁷ O kterou univerzitu se jednalo, se v této suplice nepíše.⁴³⁸

V roce 1368 se vydal Jan spolu se svým strýcem Karlem IV. a bratrem Janem Soběslavem na cestu do Říma. Jan se na této cestě musel seznámit s množstvím významných osobností jak v průvodu, tak potom v samotné Itálii. Tato cesta pro Jana představovala životní mezník v jeho kariéře, během ní totiž zemřel vyšehradský probošt Burchard z Hardeku, který byl členem Karlova doprovodu, a císař se rozhodl tento úřad svěřit mladému synovci.⁴³⁹ Oficiálně se Jan svého úřadu ujal po návratu z Říma v létě 1369.⁴⁴⁰ Vyšehradským proboštem byl až do roku 1380, kdy byl zvolen po smrti Albrechta ze Šternberka litomyšlským biskupem.⁴⁴¹ Po získání litomyšlského biskupství Jan rezignoval jak na vyšehradské proboštví, tak na brněnský kanonikát.⁴⁴² Původně se však měl stát litomyšlským biskupem Hynek Kluk z Kluvačova, kterého do úřadu jmenoval papež Klement VII., ale vzhledem k faktu, že jak Karel IV. tak Václav IV. uznávali římského papeže Urbana VI., byl Hynkův vliv

⁴³⁴ MV III, č. 680, 824: uvádí se jako „žák olomoucké diecéze“.

⁴³⁵ MV II, č. 677, 680.

⁴³⁶ MV II, č. 822.

⁴³⁷ MV III, č. 568.

⁴³⁸ Podle O. Schmidta se mohlo jednat o nedlouho před tím založenou pražskou univerzitu, jejíž děkanská kniha byla založena až roku 1367. Přestože se v ní Jan z Moravy ani tak neobjevuje, mohl v této době studium již ukončit. Podrobněji v SCHMIDT, O.: *Jan z Moravy*, s. 37.

⁴³⁹ MV III, č. 1073.

⁴⁴⁰ SCHMIDT, O.: *Jan z Moravy*, s. 39-41.

⁴⁴¹ NEJEDLÝ, Z.: *Dějiny města Litomyšle*, s. 172-184.

⁴⁴² AICP II, č. 69.

nulový.⁴⁴³ Janův episkopát probíhal téměř bez problému, až na spor s jeho nadřízeným pražským arcibiskupem Janem z Jenštejna, který si na něj stěžoval, že se k němu chová nepřátelsky a neprojevuje mu náležitou úctu a poslušnost. Střet vyvrcholil vzájemnou exkomunikací v roce 1384. S odstupem času se však jejich vztahy urovnaly.⁴⁴⁴

Janovy ambice směřovaly dál a již na přelomu roku 1380 a 1381 se ucházel o místo olomouckého biskupa, které bylo uprázdněno smrtí Jana ze Středy. Přestože byl Jan za podpory Václava IV. skutečně kapitulou zvolen, nakonec tuto pozici kvůli momentálním církevně politickým zájmům krále získal Petr Jelito.⁴⁴⁵ Po smrti Petra Jelita v roce 1387 se Jan znovu pokusil o získání olomouckého biskupství proti vůli Václava IV., tentokrát za pomoci svých nevlastních bratrů Jošta a Prokopa. Ani tentokrát nedosáhl svého a i přesto, že byl pravděpodobně znovu kapitulou zvolen, král požádal papeže o jmenování Mikuláše z Riesenberka, v čemž mu Urban VI. vyhověl a Jan z Moravy se olomouckým biskupem nestal.⁴⁴⁶

Jeho působení v Olomouci stejně jako episkopát v Litomyšli byla ukončena jeho jmenováním aquilejským patriarchou 27. listopadu 1387. Jan byl v patriarchátu přijat s nadšením zejména v Udine, které bylo hospodářským a strategickým centrem. V 80. letech 14. století zde totiž probíhaly vnitřní nepokoje a země byla vyčerpána válkou. Místní obyvatelstvo tak pravděpodobně vkládalo do nového patriarchy velké naděje pro nastolení starých dobrých časů. Když však Jan dorazil v září následujícího roku do Itálie, provedl nemalé reformy, kterými si chtěl zajistit jeho moc. Tímto se dostal do konfliktu s místní šlechtou, takže se naopak krize v patriarchátu ještě prohloubila. Navíc se Janovi dávala za vinu smrt Frederica Savorgnana. Spustil se tak nepředvídatelný vír událostí, které vedly k zabití Janova rádce biskupa Augustina, bývalého převora augustiniánského kláštera v Brně rodem Savorgnanů. Nakonec byl v Udine 13. října 1394 zavražděn i sám Jan z Moravy a kvůli špatným vztahům s místními rodinami nebyl Jan pochován ve vlastním hrobě, ale jeho tělo bylo uloženo v hrobce jeho strýce, patriarchy Mikuláše. Janovo působení v patriarchátu však nezachovalo pouze

⁴⁴³ NEJEDLÝ, Z.: *Dějiny města Litomyšle*, s. 172-173.

⁴⁴⁴ SCHMIDT, O.: *Jan z Moravy*, s. 54-55.

⁴⁴⁵ ELBEL, P.: *Markrabě Jošt*, s. 44; ELBEL, P.: *Osobnost Petra řečeného Jelito*, s. 4-26.

⁴⁴⁶ SCHMIDT, O.: *Jan z Moravy*, s. 57.

negativní odkaz, jak tomu bylo v Udine, kde byl líčen jako tyran; ale naopak v Cividale byl poměrně oblíbený a těšil se značné úctě.⁴⁴⁷

67. Jan Pavlův

Jan Pavlův byl klerikem pražské diecéze, studoval právo v Bologni, poté se stal pokladníkem královské komory a dále působil jako notář v královské kanceláři Karla IV.⁴⁴⁸ V roce 1358 získal po rezignaci Bohuše z Hostinného kanonikát s prebendou v Olomouci.⁴⁴⁹ 17. dubna 1363 pro něj král Karel IV. žádal v rotulové suplice o udělení pražského kanonikátu s čekatelstvím na prebendu. V této době držel ještě kanonikát s prebendou u Všech svatých na Pražském hradě.⁴⁵⁰ V další rotulové suplice Karla IV. pro Jana žádal o udělení dispenzu na wetzlarské proboštství, které získal na základě císařské kolace. Toto proboštství v trevírské diecézi se uvolnilo povýšením werdenského biskupa Rudolfa rukou papeže, a proto se Jan pravděpodobně obával, že by se na něj mohla vztahovat rezervace, v důsledku čehož by na něj na základě císařovy kolace neměl nárok. Zároveň také držel několik jiných beneficií včetně kanonikátu s prebendou v Brně. Rozhodl se si proto ponechat pouze kanonikát a prebendu v Olomouci a kanonikát s expektancí na prebendu v Praze.⁴⁵¹ Rezignace se tedy týkala Brna, Vyšehradu a Všech svatých na Pražské hradě. Poslední zmínka o něm pochází z 5. ledna 1371, kdy mu Řehoř XI. potvrdil kanonikát s prebendou v Praze, který mu byl udělen Urbanem V., po smrti Viléma z Lestkova.⁴⁵²

68., 69. a 70. Mikuláš z Mýta, Mikuláš ze Šlapanic a Mikuláš z Mutěnic

Jako svědci listiny brněnského probošta věnované řešení desátku z dvou vinic u Znojma pro velehradský klášter z roku 1366 se objevují hned tři brněnští kanovníci Mikuláš z Mýta, Mikuláš ze Šlapanic a Mikuláš z Mutěnic.⁴⁵³

Mikuláš z Mýta získal roku 1371 od papeže *absolutio plaenaria in mortis articulo*, tedy úplné rozhřešení pro případ smrti.⁴⁵⁴ Roku 1373 je brněnský kanovník Mikuláš jeden

⁴⁴⁷ TÝŽ: 73-150.

⁴⁴⁸ ZEMEK, M.: *Posloupnost kanovníků*, č. 233; TADRA, F.: *Kanceláře a písaři*, s. 36-37.

⁴⁴⁹ MV II, č. 805.

⁴⁵⁰ MV III, č. 110, 112.

⁴⁵¹ MV III, č. 689.

⁴⁵² MV IV, č. 1.

⁴⁵³ CDM IX, č. 445.

⁴⁵⁴ MV IV, č. 356.

z rozhodčích ve sporu mezi starobrněnskou komendou a klášteřem cisterciáček na Starém Brně o desátky z jistého pole mezi Královým polem a Manicemi.⁴⁵⁵ Mohlo se jednat o kteréhokoliv z těchto Mikulášů nebo navíc i o Mikuláše Pelhřimova, u kterého se také nedá přesně určit doba jeho působení v kapitule. V roce 1381 jsou znovu společně Mikuláš z Mýta a Mikuláš z Mutěnic v soudních aktech konzistoře Pražské jako prokurátoři v řešení sporu o beneficium.⁴⁵⁶

Mikuláš z Mýta i Mikuláš z Mutěnic v kapitule tedy působili zhruba ve stejném období v letech 1366 až 1381. Mikuláš ze Šlapanic se objevuje pouze v roce 1366, pokud nejde právě o něho v roce 1373.

71. Bartoloměj

První zmínka o brněnském kanovníkovi Bartoloměji je z nejstarší pamětní knihy města Brna, kde vystupuje jako vykonavatel závěti při zřízení věčného vikářství ve svatopetrském kostele. Pan Mikuláš Boskovický věnoval na jeho zřízení 60 hřiven a jako vikář byl určen Adam Šimonův z Podivína. Dále měl být za 20 hřiven koupěn plat dvou hřiven a za něj měla být konána každý rok dvě anniversária. Zde je mimochodem Bartoloměj jmenován jako farář v Troskovicích.⁴⁵⁷ Naposledy je kanovník Bartoloměj zmíněn až roku 1379, kdy uzavřel dohodu se zábrdovickým klášteřem ohledně placení desátků z pole, které mu patřilo v Husovicích při Hořejším dvoře.⁴⁵⁸ V tomto sporu rozhodl brněnský probošt Mikuláš z Veselí a mistr Berthold, farář u sv. Jakuba, že má Bartoloměj ročně klášteři odvádět metrác pšenice.⁴⁵⁹

72. a 73. Ota ze *Sorzigenu*? a Oldřich Petrův ze Šlapanic

V jediné provizi papeže Urbana V. se objevují dva kanovníci, o kterých se žádné jiné informace nedochovaly. Jednalo se o provizi ve formě mandátu pro tři exekutory, biskupa terstského a probošta a děkana kroměřížského kostela, kteří měli uvést Oldřicha, syna Petra ze Šlapanic, ke kanonikátu a prebendě v kostele sv. Petra v Brně, uprázdněný smrtí kanovníka Oty ze *Sorzigenu*. O kanovníkovi Otovi se z listiny nedá určit víc, než že mohl pocházet z Německa nebo být německým klerikem, pravděpodobně z Durynska. Zemřel v Říme pravděpodobně na

⁴⁵⁵ CDM X, č. 190, 198

⁴⁵⁶ AICP II, č. 180.

⁴⁵⁷ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 288.

⁴⁵⁸ CDM XI, č. 143; MRÁZEK, K.: *Město Husovice*, s. 9.

⁴⁵⁹ RBMV IV, č. 2.

přelomu roku 1367 a 1368. Oldřich byl naopak nejspíš z českých zemí a působil jako farář v olomoucké diecézi. Mohlo se tedy jednat přímo o kostel ve Šlapanicích.⁴⁶⁰

74. Jan z Opavy

Jan z Opavy byl písařem a iluminátorem. Působil jako kanovník kostela sv. Petra v Brně a zároveň také jako farář v Lanškrouně. Pracoval pro císařského kancléře, biskupa Jana ze Středy, a roku 1368 dokončil iluminovaný evangeliář pro zetě Karla IV., rakouského vévodu Albrechta III., který byl vypracován k příležitosti Albrechtovi korunovace.⁴⁶¹ Jan z Opavy se umění iluminátorství učil od brněnského kanovníka a probošta Mikuláše z Kroměříže, který se za podpory Jana ze Středy vydal do Avignonu, kde se tomuto umění učil a po svém návratu do Čech šířil zejména v okolí olomouckého biskupa.⁴⁶² Rukopis se dnes nachází v národní knihovně ve Vídni, kam se dostal v 18. století.⁴⁶³ Na foliu 190^v se uvádí sám písař „*Et ego Johannes de Oppavia presbiter, canonicus Brunensis, plabanus in Lanskrona hunc librum cum auro purissimo de pena scripsi, illuminavi atque Deo cooperante complevi in anno Domini millesimo trecentecimo sexagesimo VIII.*“⁴⁶⁴

75. Vilém Hilariův Kortelangen

O Vilémovi Kortelangenovi se nedá zcela jasně říct, zda byl brněnským kanovníkem, nebo ne. Dochovala se pouze expektance na kanonikát s čekatelstvím prebendy, ale poté se již v jiných pramenech jako brněnský kanovník neobjevuje. Pokud se však dá vycházet z předpokladu, že expektance většinou automaticky vedla ke jmenování kanovníkem, minimálně na sklonku roku 1368 jím byl.⁴⁶⁵ V letech 1363-1378 působil jako registrátor v kanceláři Karla IV., a pak znovu za Václava IV. v letech 1378-1381. Ve stejnou dobu v královské kanceláři působil s Janem ze Středy, který byl jeho důvěrným přítelem.⁴⁶⁶ Právě od něj Vilém získal zmíněnou expektanci na brněnský kanonikát jako pro svého familiáře

⁴⁶⁰ MV III, č. 939.

⁴⁶¹ TADRA, F.: *Kulturní styky*, s. 209; TESÁŘ, P.: *Nejocenoňanější úředník města*, s. 11.

⁴⁶² NEJEDLÝ, Z.: *Dějiny města Litomyšle*, s. 147; Jiný názor na to však podává DOSTÁL, E.: *Čechy a Avignon*, s 61-66.

⁴⁶³ Wolný uvádí navíc ještě dalšího kanovníka Jana z Opolí, který se měl zapojit do výzdoby tohoto evangeliáře, jeho existence je však nejistá. (WOLNÝ, Ř.: *Kirchliche Topographie, Brüner Diözese I.*, s. 45).

⁴⁶⁴ V překladu: „*Já, Jan z Opavy, kněz, kanovník brněnský, farář v Lanškrouně, napsal jsem tuto knihu perem nejčistším zlatem, iluminoval a s Boží pomocí dokončil léta Páně 1368.*“

⁴⁶⁵ MV III, č. 1048.

⁴⁶⁶ TADRA, F.: *Kanceláře a písaři*, s., s. 36, 45.

v listopadu 1368.⁴⁶⁷ Nejčastěji bývá zmíněn v souvislosti s jeho olomouckým kanonikátem. Poprvé se tak objevuje v listině z 2. října 1383, kdy mu Vok VI. z Kravař, nejvyšší komorník olomoucké cúdy, prodal jménem svým i svých synů Voka a Lacka vesnice Jeseník nad Odrou a Mankovice včetně fojtství Horka a veškerého příslušenství, jako doživotní příjmy, za 220 hřiven grošů.⁴⁶⁸ Znovu pak v prosinci 1390 v listině o placení servicií hradištského opata Vikéře, které měl spolu s olomouckým knězem Filipem z Brna vybrat pro papežskou komoru.⁴⁶⁹ Držel ještě farní kostel sv. Mořice, o který vedl spor s Křížem Albertovým z Černín. Spor nakonec vyhrál a rozhodčí tohoto sporu ho měli uvést k držbě znovu získaného farního kostela, který Bonifác IX. inkorporoval k Vilémovu olomouckému kanonikátu.⁴⁷⁰ Navíc v Olomouci působil i jako vikář.⁴⁷¹

V lednu 1403 získal od papeže Bonifáce IX. provizi na kanonikáty s prebendami v Opolí a Hnězdně, které se mají uprázdnit díky povýšení Lacka z Kravař. Ten byl totiž zvolen olomouckým biskupem a na tato beneficia měl rezignovat. V provizi se navíc uvádí, že Vilém ještě držel kanovníctví a prebendu v Litoměřicích v kostele sv. Štěpána.⁴⁷² To, že získal tyto beneficia, však nebyla zcela náhoda a pravděpodobně jej o jejich udělení požádal sám Lacek po jeho zvolení biskupem. Když byl totiž Lacek vyzván k zaplacení servicií, je Vilém uvedený jako jeho prokurátor.⁴⁷³ Také působil jako olomoucký oficiál a generální vikář přibližně v letech 1406-1408.⁴⁷⁴ Rok 1406 však není úplně jistý, jeho předchůdce se totiž naposledy dokládá 1405, kdy teoreticky ještě mohlo dojít k výměně a Vilém mohl získat tento úřad.⁴⁷⁵

V roce 1414, kdy byl Vilém Kortelangen už zasloužilým kanovníkem, se dostal do sporu s olomouckým biskupem Václavem Králíkem z Buřenic, který málem vedl až k jeho exkomunikaci. Vilém se totiž neúčastnil mimořádného zasedání kapituly a olomoucký biskup ho takto chtěl potrestat. To byl podle Viléma neadekvátní trest, protože jak bylo zvykem, za nepřítomnost na zasedáních by mohl přijít pouze o každodenní porce, a proto odmítl jet na

⁴⁶⁷ MV III, č. 1048.

⁴⁶⁸ CDM XI, č. 14.

⁴⁶⁹ MV V, č. 418

⁴⁷⁰ MV V, č. 521.

⁴⁷¹ MV V, č. 1522.

⁴⁷² MV V, č. 2037.

⁴⁷³ MV V, č. 2096, 2097.

⁴⁷⁴ CDM XIII, č. 412; CDM XIV, č. 2.

⁴⁷⁵ ELBEL, P.: Oficiálát v olomoucké diecézi ve středověku, s. 324-342.

předvolání do Kroměříže. Domníval se totiž, že biskup je zaujatý vůči jeho osobě, přičemž upozornil na již dřívější spor s Matějem z Jevíčka, kdy Viléma biskup záměrně nepodpořil. Vzájemná nevraživost mezi Vilémem Kortelangenem a biskupem vznikla hlavně kvůli Králíkové finančnímu hospodaření s biskupskou pokladnou, které Vilém neschvaloval, a pak hlavně kvůli rozdílným postojům k české reformaci. Vilém Kortelangen byl totiž na rozdíl od Václava Králíka z Buřetic přesvědčeným a velmi aktivním Husovým odpůrcem. Dokonce udržoval korespondenci s dolanským převorem Štěpánem, asi nejznámějším protivníkem husitství na Moravě.⁴⁷⁶ Roku 1416 se zúčastnil volby nového olomouckého biskupa a zapřisáhlého odpůrce Viklefova a Husova učení Jana Železného, kterého se účastnil také další brněnský kanovník Jan Jagal.⁴⁷⁷

Jak už bylo řečeno, pravděpodobně Vilém Kortelangen v brněnské kapitule nezískal žádnou prebendu, a pokud byl vůbec kanovníkem, určitě jím nemohl být dlouho. Několikrát však vystupoval jako olomoucký generální vikář a oficiál ve spojitosti s brněnskou kapitulou, jako například při řešení sporu mezi brněnským kanovníkem Šimonem a klášterem v Tišnově, kdy vynesl rozsudek spolu s brněnským proboštem Bartolomějem.⁴⁷⁸ Několikrát se také v pramenech objevuje spolu s budoucím brněnským kanovníkem a kandidátem na biskupský stolec Smilem z Vícova, coby administrátoři *sede vacante* olomouckého biskupství při potvrzování obsahu listiny či při rozhodování sporu o desátky z Hradčan.⁴⁷⁹

Jméno Kortelangen bylo příjmením starého cizího rodu, který se objevoval v Rakousku a na Moravě. Vilém byl blízkým příbuzným s Oldřichem Kortelangenem, který byl kantorem u sv. Štěpána ve Vídni. Pravděpodobně to byl ten samý Oldřich, který koupil roku 1376 Valašské Meziříčí s Arnoltovicemi a měl za manželku dceru Jana ze Strebec, jeho syn byl Henzlín. Rodina Kortelangenů žila na Moravě minimálně ještě v roce 1445, kdy se uvádí Markéta z Kortelangen a Milostic.⁴⁸⁰ Vilém Kortelangen zemřel někdy mezi léty 1417-1420, kdy o něm nejsou žádné další zprávy. Až právě z října 1420, kdy o provizi *si neutri* na jeho

⁴⁷⁶ ELBEL, P.: *Kapitoly z dějin*, s. 23-25; BRANDL, V.: *Spor o biskupství*, s. 32-36.

⁴⁷⁷ RBMV IV, č. 662; ELBEL, P.: *Dvě neznámé listiny*, s. 105-115.

⁴⁷⁸ RBMV VII, č. 477.

⁴⁷⁹ CDM XII, č. 427.

⁴⁸⁰ PILNÁČEK, J.: *Staromoravští rodové*, s. 385.

kanonikát a prebendu v olomoucké kostele, spojenou s farním kostelem sv. Mořice, žádal kolínský klerik Jan Scallerman z Vestfálska, který o něj vedl spor s Kunešem ze Zvole.⁴⁸¹

76. Jan Jindřichův z Boskovic

Pro Jana, syna Jindřicha z Boskovic, se dochovala pouze jediná expektance na kanonikát s čekatelstvím prebendy v kostele sv. Petra v Brně. Zajímavou je klauzule *non obstantibus*, kde se uvádí, že nemá být na obtíž, pokud je v kapitule stanoven určitý počet kanovníků, anebo jiné případné protichůdné zvyklosti. Žádné jiné informace o dalších beneficiích uvedeny nejsou.⁴⁸² Je možné, že Jan byl v nějakém příbuzenském vztahu s pány z Boskovic, případně pouze z Boskovic pocházel a jako poslední možnost připadá, že v Boskovicích dříve působil.⁴⁸³

77. Petr z Kunovic

Brněnský kanovník Petr z Kunovic se objevuje v listině Jana Bítovského z Lichtenberka. Jan Bítovský se v ní zavázal, že věno v částce 200 kop grošů českých, které mu bylo vyplaceno na základě svatební smlouvy sepsané k sňatku jeho syna Hynka se Zikmundou, dcerou Fraňka z Kunovic, navrátí Fraňkovi z Kunovic a jeho bratrům Václavovi proboštovi v Dolních Kounicích, Petrovi kanovníkovi v Olomouci a Brně, dále Benešovi z Kravař a Držislavovi ze Šelmberka. Pouze však v případě smrti jednoho ze snoubenců před uzavřením sňatku.⁴⁸⁴ Dozvídáme se zde tedy, že Petr byl kanovníkem brněnským i olomouckým, a že pocházel z moravské vladycké rodiny z Kunovic u Uherského Hradiště. Poprvé je zmíněn roku 1359 spolu s bratrem Fraňkem, který byl brněnským sudím.⁴⁸⁵ Jeho druhým bratrem byl Václav, který se podobně jako on dal na církevní dráhu a stal se proboštem v Dolních Kounicích.⁴⁸⁶

78. Václav Albertův z Domažlic

11. července 1371 získal Václav Albertův z Domažlic expektanci na kanonikát s prebendou v kostele pražském ve formě prostého mandátu pro pražského oficiála. Václav byl

⁴⁸¹ MV VII, č. 669.

⁴⁸² MV III, č. 1200.

⁴⁸³ PILNÁČEK, J.: *Staromoravští rodové*, s. 32.

⁴⁸⁴ CDM XV, č. 129.

⁴⁸⁵ CDM XV, č. 71.

⁴⁸⁶ PILNÁČEK, J.: *Staromoravští rodové*, s. 28.

kaplanem Karla IV. a expektanci získal nejspíš na základě jeho supliky. V této době již byl brněnským kanovníkem s prebendou.⁴⁸⁷ Na svátek sv. Jiří v roce 1373 byl imatrikulován na pražské univerzitě jako posluchač práv brněnský kanovník Václav a zaplatil poplatek 4 groše.⁴⁸⁸ Bohužel se zde neobjevuje nějaký z jeho přídomků, tak jako v papežské listině z roku 1371. Jiný Václav, coby brněnský kanovník, se však v této době v pramenech neobjevuje. Je tedy dost pravděpodobné, že jde o tu samou osobu. Pokud ano, Václav se od roku 1373 musel zdržovat spíš v Praze a s jeho povinnostmi královského kaplana nejspíš i roky před tím. Václavův sociální původ se nedá přesně určit z jediné informace o tom, že byl synem Alberta z Domažlic. Jednou z možností může být, že odtud opravdu pocházel z některé měšťanské rodiny.

79. Jan Jakubův ze Sloupnice

Jan, syn Jakuba ze Sloupnice, získal brněnský kanonikát a prebendu, který byl uprázdněn smrtí Tomáše z Kroměříže, na základě papežské provize 18. července 1372.⁴⁸⁹ Již dříve v roce 1372 získal papežskou expektanci na kanonikát a prebendu v Olomouci, o kterou pro něj coby svého notáře požádal Karel IV.⁴⁹⁰ Jan měl ještě kanonikáty s prebendami v kostele týneckém a pražském a v klauzuli *non obstantibus* se uvádí, že je ochoten se jich v případě získání prebendy v Olomouci dobrovolně vzdát. Roku 1374 se o něm píše jako o kanovníkovi olomouckého kostela, a zároveň je zmíněn kanonikát v Týně nad Vltavou a farní kostel sv. Ondřeje v Praze; prebendu v Olomouci ale zatím nezískal. Tato listina ho měla uvést do veškerých práv, která měl Petr Herzlín k farnímu kostelu ve Staňkově, o nějž vedl spor s Albertem Martinovým, poté co byl uprázdněn smrtí jakéhosi Račka. Jednalo se o tvz. surrogaci a Jan ještě navíc uvedl, že pokud by si tento kostel podmanil, je ochoten se vzdát kostela sv. Ondřeje v Praze.⁴⁹¹ Zvláštní je, že se v listině neuvádí brněnský kanonikát a prebenda, protože jen o čtyři měsíce později získal další surrogaci na kostel sv. Jiljí v Praze, kdy získal všechna práva, která k němu měl Jindřich biskup z Varmie. Tentokrát se již uvádí jak brněnský kanonikát s prebendou, tak nedávno získaná prebenda v Olomouci.⁴⁹² Další

⁴⁸⁷ MV IV, č. 217.

⁴⁸⁸ MHUP II, s. 30.

⁴⁸⁹ MV IV, č. 517.

⁴⁹⁰ MV IV, č. 98; TADRA, F.: *Kanceláře a písaři*, s. 40.

⁴⁹¹ MV IV, č. 790.

⁴⁹² MV IV, č. 848.

zprávy o něm nejsou, takže se nedá určit, do kdy přesně mohl působit v brněnské kapitule ani nikde jinde.

80. Bedřich z Olbramkostela

Bedřich zvaný z Olbramkostela, kde započal svoji kariéru jako probošt kostela Panny Marie, byl jednak kanovníkem kostela sv. Petra v Brně a také kanovníkem v Praze. Jako probošt v Olbramkostece se poprvé objevuje v roce 1354.⁴⁹³ V roce 1358 se dostal do sporu se znojemskými klariskami o desátky z vesnice Stopěšice, který nakonec připadl klariskám.⁴⁹⁴ Další zpráva o Bedřichovi z roku 1367, se týkala zaplacení papežských desátků, které přijal jako pokladník pražského arcibiskupa od subkolektorů Buška, arcijáhna kouřimského, Sezemy, pražského kanovníka a probošta v Týně nad Vltavou, ve výši 1452 kop 54 grošů.⁴⁹⁵

V srpnu 1372 mu byla udělena provize na proboštství kostela olomouckého, které se uprázdnilo smrtí Petra, syna zlatníka z Vratislavi, i s uvolněným kanonikátem a prebendou.⁴⁹⁶ Další zmíněná benefícia v Brně, Praze i Olbramkostece si směl ponechat, a navíc se připisuje, že brněnský a pražský kanonikát získal *auctoritate ordinaria*. Přestože si Bedřich proboštství kostela v Olbramkostece mohl ponechat, v lednu 1373 na žádost Karla IV. získal na něj provizi Jindřich Elbingo, zatímco Bedřich na něj měl v krátké chvíli rezignovat.⁴⁹⁷ Další změna nastala opět za rok v únoru, kdy téměř stejnou provizi jako získal Jindřich Elbingo získal Jakub Wigandův z Uničova, který se nakonec olbramkosteckým proboštem stal.⁴⁹⁸ Z 22. ledna 1377 se dochoval také testament olomouckého probošta Bedřicha, ve kterém neopomněl ani kostel v Olbramkostece.⁴⁹⁹ Nakonec 21. září 1377 získal olomoucké proboštství Jakub, přičemž bylo nařazeno arcibiskupovi pražskému, aby Jakuba potvrdil, protože proboštství bylo uprázdněno smrtí Bedřicha z Olbramkostela.⁵⁰⁰ Naposledy je ještě znovu posmrtně zmíněn roku 1392 v souvislosti se sporem o jeho bývalé kanovníctví a prebendu v Olomouci, které nakonec získal

⁴⁹³ CDM VIII, č. 283.

⁴⁹⁴ CDM IX, č. 86.

⁴⁹⁵ ERŠIL, J., PRAŽÁK J.: Katalog I., č. 377; Jedná se o opis na papírovém listě. Tentýž list obsahuje ještě zápis, který se týkal zaplacení papežského desátku ve výši 212 kop 12 grošů a 28 zlatých Bedřichovi, z 9. dubna 1367.

⁴⁹⁶ MV IV, č. 533.

⁴⁹⁷ MV IV, č. 628.

⁴⁹⁸ MV IV, č. 793.

⁴⁹⁹ CDM 11, č. 65.

⁵⁰⁰ MV IV, č. 1209.

Sander z Rambowa.⁵⁰¹ Jako brněnský kanovník je zmíněn pouze jednou, takže se nedá říct, jestli jím byl až do své smrti v roce 1377. Navíc vzhledem k získání brněnského kanonikátu *auctoritate ordinaria* se v rámci kuriálních pramenů už neobjevuje.

81. a 82. Ondřej Mikulášův z Jevíčka a Jakub z Němčic

V prosinci 1372 byla Ondřeji, synovi Mikuláše z Jevíčka, udělena provize na kanovníctví a prebendu uprázdněné smrtí Reinharda z Hanau.⁵⁰² V této provizi je Ondřej označen jako kanovník brněnský, a tím pádem bylo jeho oficiální uvedení k prebendě pouhou formalitou. Přesto se však nejspíš svojí prebendy neujal a v dubnu 1373 byl *auctoritate apostolica* potvrzen uprázdněný kanonikát s prebendou Jakubovi z Němčic.⁵⁰³ Pro Jakuba byl brněnský kostel pravděpodobně jeho prvním působištěm, protože z klauzule *non obstantibus* plyne, že dříve získal tzv. expektanci pro chudé kleriky, a sice na kolaci abatyše a opata kláštera v Trebniczi ve vratislavské diecézi, které nemá být na škodu získanému kanonikátu a prebendě v Brně - nikoli však naopak.⁵⁰⁴ V tom případě, že by získal některé beneficium na základě této expektance, musel by se pravděpodobně brněnského kanonikátu vzdát. Tento typ expektance mohl získat jen takový klerik, který dosud neobdržel žádné beneficium, anebo jen tak chudé, že se z něho nemohl uživit. Ve 14. století se však udělování těchto expektancí upřesnilo a mohl ji získat i klerik, který už měl třeba tři beneficia, jejichž výnos nepřesahoval 15 liber.⁵⁰⁵ U Jakuba z Němčic se však dá předpokládat, že vzhledem k tomu, že v jeho provizi není nic dalšího zmíněno, jiné beneficium ani neměl. Nicméně se Jakub už znovu v pramenech neobjevuje, naopak Ondřej z Jevíčka je znovu zmíněn roku 1389 v souvislosti s brněnským kanonikátem. Z jeho nově získané expektance na kanonikát s čekatelstvím prebendy v Olomouci plyne, že se stal farářem v Kelči a působil jako ingrosátor v královské kanceláři Václava IV., který pro něj o olomoucký kanonikát zažádal. Zavazuje se také, že pokud získá kanonikát s prebendou v Olomouci, dobrovolně se vzdá svých nároků na ten v Brně.⁵⁰⁶ Nabízí se možnost, že Ondřej se ujal prebendy až poté, co byla uprázdněna Jakubem z Němčic. Těžko se však dá určit, kdy tomu bylo.

⁵⁰¹ MV V, č. 654.

⁵⁰² MV IV, č. 605.

⁵⁰³ MV IV, č. 664.

⁵⁰⁴ MV IV, č. 664.

⁵⁰⁵ ERŠIL, J: *Papežské expektance*, s. 108.

⁵⁰⁶ MV V, č. 212

83. a 84. Křišťan Šebestiánův z Mladějova a Heřman řečený Hereš

Křišťan, syn Šebestiána z Mladějova, pravděpodobně žádal nedlouho před 1. dubnem 1373 o confirmaci na získaný brněnský kanonikát, neboť z tohoto data se dochoval mandát pro olomouckého oficiála, aby mu jej potvrdil. Křišťan získal kanonikát a prebendu po již zemřelém kanovníku Heřmanovi, řečenému Hereš, a to na základě prezentace patronky tohoto kanonikátu paní Kunhuty. Z mandátu také plyne, že Křišťana dokonce již potvrdil brněnský probošt Mikuláš z Kroměříže. Zde se však opět projevil vliv systému generálních rezervací, protože Hereš zemřel na papežském dvoře, a tím pádem se na jeho kanonikát automaticky tato rezervace vztahovala. To byl pravděpodobně i důvod, proč se musel Křišťan obrátit na kurii s prosbou o potvrzení získaného kanonikátu.⁵⁰⁷ O jeho přijetí mezi kanovníky brněnské kapituly hovoří také listina zaznamenaná v Listáři veřejného notáře ze 14. století, kde se bohužel neuvádí datum.⁵⁰⁸ Křišťan byl také kanovníkem olomouckým a tento kanonikát pravděpodobně získal nedlouho po 17. dubnu 1359, kdy získal expektanci na základě žádosti francouzského korunního prince Karla.⁵⁰⁹ Další zmínky o kanovníku Křišťanovi nejsou.

Ještě méně informací máme o kanovníkovi Heřmanovi, kterému se říkalo Hereš. Jediným zdrojem o jeho existenci jsou ony dvě zmíněné listiny, kdy už byl po smrti. Nedá se tedy určit, jak dlouho v kapitule působil. Jisté je, že minimálně jednou cestoval k papežské kurii, kde také jeho cesta skončila.

85. Matyáš z Kroměříže

Matyáš z Kroměříže nebyl brněnským kanovníkem, ale stal se farářem kostela sv. Petra po smrti Tomáše z Kroměříže, který byl jak rektorem, tak kanovníkem s prebendou. Rektorství kostela se ujal a bylo mu potvrzeno na základě expektance pro chudé kleriky, znějící na benefícium kurátní či nekurátní na kolaci probošta kostela sv. Petra v Brně.⁵¹⁰ Znovu už zmíněn není.

⁵⁰⁷ MV IV, č. 674.

⁵⁰⁸ TADRA, F.: *Listář veřejného notáře*, č. 62.

⁵⁰⁹ MV II, č. 359.

⁵¹⁰ MV IV, č. 675.

86. Jan Mikulášův z Jevíčka

Jan Mikulášův z Jevíčka, klerik olomoucké diecéze, získal v prosinci 1374 expektanci na kurátní či nekurátní beneficium s ročními důchody v rozmezí 18–25 hřiven stříbra na kolaci probošta, kapituly a jednotlivých kanovníků kostela sv. Petra v Brně.⁵¹¹ Mohl tedy získat některý kanonikát s prebendou, ale je taky možné, že získal některý farní kostel v okolí.

87. Jan, farář ze Strážku

Jan byl farářem farního kostela ve Strážku a zároveň také vikářem a kanovníkem kostela sv. Petra. Jeho otcem byl neznámý Heřman. Poprvé se objevuje v zápise nejstarší pamětní knihy města Brna v roce 1353, kdy prodal Janovi, brněnskému písaři, tři hřivny z domu na ulici Veselé, který dřív patřil městskému písaři Jindřichovi. V záznamu se píše také o předání 18 hřiven za tento plat v kamenné světnici v domě Mistra Heřmana, probošta brněnského. Kanovník Konrád tento plat přepočítal a v zastoupení Jana vikáře jej přijal. Záznam o předání pak napsal písař Jan v sakristii kostela sv. Petra za účasti probošta mitra Heřmana a kanovníků Lukáše Pohořelického a Jana Thamarova.⁵¹² V tomto záznamu o přeprodání platu Jan ještě kanovníkem nebyl a jmenuje se pouze jako vikář. Jako kanovník se objevuje až roku 1375 opět v pamětní knize města Brna, kdy získal plnou moc od pražských měšťanů Leona krejčího a Petra Litoměřického. Plnou moc od nich získal ve věci Václava Švercera, brněnského měšťana, který si od těchto dvou pánů půjčil 90 hřiven a zastavil jim své majetky v Komíně. Jan měl tedy tento dluh od pana Václava zpátky vybrat, aby oba Pražané nemuseli jezdit do Brna.⁵¹³ To znamená, že Jan musel mívat časté cesty do Prahy. Další zprávy už o něm nemáme a o dalším plebánovi ze Strážku se dovídáme až 1405, kdy jím byl další brněnský kanovník, Mistr Filip.⁵¹⁴ Jan však nebyl kanovníkem již v roce 1403, protože se neobjevuje v listině Lacka z Kravař, která obsahuje výčet všech kanovníků.

⁵¹¹ MV IV, č. 910.

⁵¹² FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 577

⁵¹³ FLODR, M.; *Pamětní kniha města Brna*, č. 649.

⁵¹⁴ RBMV VII, č. 417.

88. Mistr Jindřich z Roztok

Mistr Jindřich z Roztok byl lékař a poprvé se jako brněnský kanovník objevuje roku 1376.⁵¹⁵ Od září 1367 studoval na lékařské fakultě v Praze, kterou úspěšně dokončil.⁵¹⁶ Roku 1378 se objevuje jako jeden z rozhodčích ve sporu o desátky mezi zábrdovickým klášteřem a brněnským proboštem Mikulášem z Veselí z jistého pole zvaného *Ubrakir*, které se nacházelo v blízkosti Židenic. Jak bylo ustanoveno již v roce 1360, měl z tohoto pole brněnský probošt Heřman odvádět desátky a jednu hřivnu zábrdovickému klášteřu.⁵¹⁷ Probošt Mikuláš ale tento závazek nedodržel, a tak se znovu stal předmětem sporu. Ten byl zakončen opětovným nařízením markraběte Jošta k placení desátku.⁵¹⁸ Jindřich z Roztok se také objevuje jako svědek v listině litomyšlského biskupa Alberta ze Šternberka roku 1376, kterou vydával předpisy a různá ustanovení pro regulované kanovníky zřizovaného klášteřa augustiniánů ve Šternberku. Jindřich se zde jmenuje pouze jako brněnský lékař.⁵¹⁹ Jistý lékař mistr Jindřich se objevuje ještě také jako jeden z poplatníků městské sbírky z roku 1387 v brněnské čtvrti, jistě se však nedá tvrdit, že šlo skutečně o něj.⁵²⁰

89. Petr Lísek

Poprvé je kanovník Petr zvaný „Lísek“ zmíněn roku 1376 v listině o koupi platu čtvrtiny hřivny panem Petrem, rybářem na Starém Brně, od Gertrudy, podpřevorkyně herburského klášteřa v Brně. Plat byl ze zahrady pana Petra a jeho manželky Elišky v Křídlovicích a odkoupili jej za 1¼ hřivny grošů pražských. Petr Lísek je zmíněn ve svědečné formulí jako kanovník brněnský, listinu však svědčil jistě především proto, že byl zároveň i proboštem zmíněného klášteřa.⁵²¹ 3. března 1384 ve vyškovském domě generálního vikáře a olomouckého oficiála Jana z Hulína dosvědčil Jan z Buchlovic, farář v Troubsku, že byl prezentován ke svému úřadu brněnským kanovníkem a farářem v Uherském hradišti Petrem Lískem, protože patronátní právo ve vsi Troubsko náleží ke kanonikátu a prebendě, kterou Petr Lísek drží. Z tohoto kostela odváděl farář Jan z Buchlovic kanovníkovi Petrovi 8 hřiven s tím, že jedna

⁵¹⁵ CDM XV, č. 167.

⁵¹⁶ MHUP I, s. 135.

⁵¹⁷ CDM IX, č. 160.

⁵¹⁸ CDM XI, č. 115.

⁵¹⁹ ZEMEK, M., TUREK, A.: *Regesta listin z Lichtenštejnského archivu*, s. 202, č. 133.

⁵²⁰ URBÁNKOVÁ, K., WIHODOVÁ, V.: *Brněnské berní rejstříky*, s. 200.

⁵²¹ CDM XI, č. 27.

hřivna připadla kapitule a proboštovi kostela sv. Petra na anniversarium olomouckého biskupa Konráda.⁵²² Petr Lísek je tedy jeden z mála kanovníků, u nichž se ví, jakým způsobem byla jeho prebenda hmotně zajištěna. Zprávy o tom, kdy Petr Lísek zemřel, se nedochovaly, každopádně v roce 1393 kapitula a Konrád Smerbek vedli spor o roční plat z této fary.⁵²³ V lednu 1401 se pak uvádí Mikuláš, farář z Troubska a kanovník kostela sv. Petra; dá se tedy předpokládat, že Petr Lísek byl buď po smrti, nebo kapitolu opustil.⁵²⁴

90. Mistr Petr z Budějovic

Mistr Petr z Budějovic, znalec práva, se objevuje v notářském instrumentu Petra z Křemže, klerika pasovské diecéze, o listině určené rektorům farních kostelů v olomoucké a pražské diecézi, kterou Donát, opat kláštera Skotů ve Vídni, informoval o navrácení několika koní.⁵²⁵ Znovu už zmíněn jako brněnský kanovník není, a je obtížné jej nějakým způsobem ztotožnit případně s některým z Petřů bez přízviska; navíc jeden takový se objevuje i přímo ve zmíněném notářském instrumentu.⁵²⁶ Mistr Petr z Budějovic je pak zmíněn v roce 1378 ve svědečné formulí, když si Jakub Mikulášův z Budenic ustanovoval své prokurátory kvůli dosažení benefícia.⁵²⁷ V této písemnosti je však zástupcem duchovních z olomoucké diecéze, přestože se zde objevují i dva brněnští kanovníci. V jiných pramenech už se Petr z Budějovic neobjevuje.

91. Mistr Křišťan

Křišťan je poprvé zmíněn 14. října 1368 jako kanovník olomoucký.⁵²⁸ Znovu se objevuje také v testamentu jiného brněnského kanovníka a hlavně probošta kostela olomouckého, Bedřicha z Olbramkostela, v roce 1377, kdy je uveden opět jako kanovník olomoucký a navíc jako mistr svobodných umění.⁵²⁹ Současně se toho roku Křišťan jmenuje v Moravských zemských deskách jako kanovník olomoucký a brněnský, kdy byl určen jako

⁵²² CDM XI, č. 322.

⁵²³ MV V, č. 707.

⁵²⁴ CDM XIII, č. 146; MV V, č. Mikuláš, farář z Troubska, může být totožný s Mikulášem z hradiště, který se uvádá v listině o sporu o zaplacení annát z troubského kostela v roce 1393 s kapitulou a Konrádem Smerbekem.

⁵²⁵ CDM XI, č. 54.

⁵²⁶ Viz. č. 49 o několika Petrech.

⁵²⁷ TADRA, F.: *Listář veřejného notáře*, č. 28.

⁵²⁸ CDM X, č. 51; V listině se uvádí pouze ve svědečné formulí jako Křišťan, s Křišťanem z Odlochovic ho ztotožnil METODĚJ ZEMEK viz. *Pořad děkanů, proboštů a kanovníků olomoucké kapituly*, č. 302.

⁵²⁹ CDM XI, č. 65.

jeden z poručníků dětí a statků Václava z Radějova, nejvyššího písaře země moravské, v případě jeho smrti. Kromě Křišťana jmenoval poručníkem ještě svého bratra Jaroslava z Odlochovic, purkrabího ve Šternberku, dále pak Unka z Majetína, nejvyššího cúdaře brněnské cúdy a svoji manželku Annu.⁵³⁰ Kdy přesně se stal Křišťan brněnským kanovníkem, není jasné. Dochoval se však nedatovaný zápis v Listáři veřejného notáře ze 14. století o přijetí Křišťana kanovníka olomouckého, který už byl zmíněn u Křišťana z Mladějova, není zde totiž uvedeno žádné přízvisko, a tak se mohl týkat i tohoto Křišťana.⁵³¹

Otázkou je, jestli se nemůže jednat o jednu a tu samou osobu, protože i když Metoděj Zemek ve svých pracích uvádí Křišťana z Odlochovic, neexistuje jediný pramen, ve kterém by se tak skutečně jmenoval. Ani v zápise Václava z Radějova se Odlochovice netýkají jeho, ale Václavova bratra Jaroslava. Další indicií je pak olomoucký kanonikát, který se uvádí v obou případech. I doba, kdy se začíná jmenovat kanovníkem brněnským, by seděla na období někdy po roce 1373. Naposledy se mistr Křišťan objevuje v listině o koupi domu olomouckého věčného vikáře Mikuláše z Hlubčic roku 1391, kde je jmenován spolu s kanovníky kostela olomouckého.⁵³²

92. Mikuláš z Veselí

Po smrti Mikuláše z Kroměříže (Mělníka) prezentovala tišnovská abatyše olomouckému biskupovi Janovi ze Středy na místo nového probošta Mikuláše z Veselí, jevišovického faráře a provizora tišnovského kláštera.⁵³³ V Modřicích 22. března 1377 byl na základě této prezentace ustanoven proboštem kostela sv. Petra generálním vikářem olomouckého biskupa Jakubem z Kaplic a při investituře ho zastupoval jeho prokurátor a brněnský kanovník Hartléb z Bukoviny.⁵³⁴ Vzhledem ke komplikacím, které provázely volbu předešlého probošta Mikuláše z Kroměříže v souvislosti se systémem generálních rezervací, získal Mikuláš z Veselí toho roku ještě papežkou konfirmací a navíc mu bylo dovoleno ponechat si farní kostel v Jevišovicích.⁵³⁵

⁵³⁰ ZDB VI., č. 531, s. 130.

⁵³¹ TADRA, F.: *Listář veřejného notáře*, č. 62.

⁵³² CDM XII, č. 11.

⁵³³ JAN, L.: *Sedm set let brněnské kapituly*, s. 53.

⁵³⁴ CDM XI, č. 72.

⁵³⁵ MV IV, č. 1174

Funkční období Mikuláše z Veselí, které trvalo do roku 1389, probíhalo bez komplikací a s pozitivním dopadem na kapitolu. Jan ze Středy 9. prosince 1380 udělil Mikulášovi právo rozhodovat a rozsuzovat všechny církevní záležitosti a případy týkající se Brňanů, které jinak náležely pod olomouckou konzistoř, samozřejmě však s možností odvolání.⁵³⁶ Roku 1381 získal Mikuláš a s ním celá kapitula papežské ochranné privilegium od Urbana VI., který vzal pod ochranu veškeré osoby a statky kostela sv. Petra a dále mu také potvrdil všechna privilegia, imunity a exempce, které kapitula získala jak od církevních, tak světských osob a institucí.⁵³⁷ Dříve byl Mikuláš z Veselí zaměňován s Mikulášem z Riesenburku, který se stal v roce 1383 kostnickým biskupem a roku 1386 biskupem olomouckým. Mikuláš z Reisenburku byl totiž i proboštem v německém Bonnu, díky čemuž došlo k zaměnění *Bunnensem* za *Brunnensem*.⁵³⁸ Naposledy je zmíněn v listině veřejných notářů a kleriků pražské diecéze Václava Bartolomějova z Poleňky a Václava Miláčkova z Rokycan. Ti zlistiňovali, že Blažek, plebán kostela sv. Václava na Starém Brně, upustil od sporu, který vedl s klášterem cisterciáků na Starém Brně o kapli sv. Prokopa a Oldřicha na Starém Brně.⁵³⁹ Roku 1386 Mikuláš a kapitula odprodali díl vsi Silůvky se vším právem a příslušenstvím dolnorakouskému proboštovi a tamnímu konventu za 82 hřiven.⁵⁴⁰ Určit, kdy přesně zemřel, je problematické, protože prameny o volbě nového probošta Ditvína z Vratislavi se nedochovaly a poprvé je zmíněn až roku 1392.⁵⁴¹ Mikuláš tedy musel zemřít někdy mezi 25. červnem 1389 a 17. květnem 1392.

93. Hartléb z Bukoviny

Hartléb z Bukoviny se poprvé objevuje v pramenech jako brněnský kanovník v rolích prokurátora nově zvoleného probošta Mikuláše z Veselí a správce kostela v Jevišovicích.⁵⁴² Hartléb spolu s jeho bratry Jindřichem, Smilem, Erhardem a Janem z Bukoviny v letech 1349 a 1350 drželi nezcelené dominium, které tvořil hrad a ves Bukovina, Jiříce, Našiměřice, Mašůvky Chvalovice, Bojanovice, Hrušovany, Zárubice u Hrotovic a Hostim.⁵⁴³ V souvislosti s Bukovinou je pak Hartléb s bratry v brněnských zemských deskách zmíněn ještě v roce 1360

⁵³⁶ CDM XI, č. 206.

⁵³⁷ RBMV IV, č. 43.

⁵³⁸ TENORA, J.: *Prezentační právo*, s. 343.

⁵³⁹ CDM XI, č. 559.

⁵⁴⁰ ZEMEK, M., TUREK, A.: *Regesta listin z Lichtenštejnského archivu*, s. 216, č. 177.

⁵⁴¹ CDM XII, č. 84

⁵⁴² CDM XI, č. 72.

⁵⁴³ NEKUDA, V.: *Moravskobudějovicko*, s. 198; ZDB I., č. 140, s. 8; ZDB I, č. 216, s.12.

a 1364.⁵⁴⁴ V roce 1365 je pak poprvé jmenován jako kněz z Bukoviny, kdy prodává Sezimovi z Kunštátu a na Jevišovicích 47 lánů v Bojanovicích za 30 hřiven stříbra.⁵⁴⁵ V srpnu 1378 byl ustanoven markrabětem Joštem jako rozhodčí ve sporu mezi oslavanským klášteřem a Ratiborem z Myslibořic o dvůr a desátky ze vsi Míroslavi. S Hartlébem byli jmenováni ještě Konrád z Kafunku, vřatislavský kanovník a opolský probošt, Ctibor z Cimburka a Albrecht z Kafunku. Ve sporu rozhodli ve prospěch klášteřa.⁵⁴⁶ Hartláb se mezi rozhodčími objevil nejspíš proto, že byl vlastníkem dvorů Bohmdorf a Mitterdorf v Míroslavi, které roku 1386 prodal hraběti z Hardeku.⁵⁴⁷ Dalšího roku se v zemských deskách píše, že Artláb z Myslibořic prodal Zikmundovi z Myslibořic a brněnskému kanovníkovi Hartlábovi dva a půl lánů a polovinu lesa v Klučově.⁵⁴⁸ Hartlába se týká také jeden ze seznamů poplatníků městské sbírky z roku 1387, ve čtvrti brněnské, ve kterém se objevuje i několik dalších kanovníků.⁵⁴⁹ Později se už v pramenech neobjevuje a pravděpodobně někdy před rokem 1398 zemřel.⁵⁵⁰

94. Mistr Filip ze Strážku

Poprvé se objevuje roku 1378 po boku Mistra Jindřicha z Roztok jako rozhodčí ve sporu mezi zábrdovickým klášteřem a brněnským proboštem Mikulášem z Veselí, kdy probošt Mikuláš nedodržel jeho závazek k placení desátku tomuto klášteřu z jistého pole nedaleko Židenic.⁵⁵¹ V této listině se však uvádí pouze jako Filip, kanovník brněnský, a tak může být tato zmínka stejně tak přisouzena i dalšímu kanovníkovi Filipovi z Želetavy, který se objevuje v roce 1381.⁵⁵² Stejným případem je pak listina o prodeji tří lánů s příslušenstvím ve Chvalovicích tišnovským klášteřem za 33 hřiven stříbra klášteřu louckému.⁵⁵³ Na této listině se dochovala i Filipova pečeť s vyobrazením postavy světce v gotické architektuře. Roku 1387 se objevuje kanovník Filip v seznamu plátců do městské sbírky v brněnském berním rejstříku spolu s několika dalšími kanovníky za dům v brněnské čtvrti.⁵⁵⁴ Když byla v roce 1403

⁵⁴⁴ ZDB III, č. 567, s. 43; ZDB IV, č. 121, s. 51.

⁵⁴⁵ ZDB IV, č. 363, s. 62.

⁵⁴⁶ CDM XI, č. 121.

⁵⁴⁷ ZDB VII, č. 510, s. 178.

⁵⁴⁸ ZDB VII, č. 523, s. 179.

⁵⁴⁹ URBÁNKOVÁ, K., WIHODOVÁ, V.: *Brněnské berní rejstříky*, s. 200.

⁵⁵⁰ NEKUDA, V.: *Moravskobudějovicko*, s. 198.

⁵⁵¹ CDM XI, č. 115.

⁵⁵² MV V, č. 57.

⁵⁵³ RBMV VII, č. 11.

⁵⁵⁴ URBÁNKOVÁ, K., WIHODOVÁ, V.: *Brněnské berní rejstříky*, s. 201.

olomouckým biskupem Lackem z Kravař potvrzena kolegiální kapitule v Brně listina markraběte Jošta o tzv. milostivém roku z 11. května 1397, byl také zahrnut mezi devatenácti jmenovanými kanovníky.⁵⁵⁵ O tři roky dříve založil spolu s knězem Mikulášem oltář u sv. Michala ve Znojmě.⁵⁵⁶ Z této listiny plyne, že byl bakalářem dekretů a stal se farářem ve Strážku. Sice se zde neuvádí jako kanovník brněnský, ale díky zřízení nadace u téhož oltáře v roce 1405, se jistě jedná o tu samou osobu. Zde se totiž uvádí jako Filip, bakalář dekretů, kanovník kolegiálního kostela sv. Petra v Brně a také rektor farního kostela ve Strážku. Filip měl také patronátní právo k tomuto oltáři a oltářník, kterého prezentoval, mohl navíc disponovat domem, který k oltáři připojil. Patronátní právo měl po dobu svého života a po jeho smrti mělo přejít na rektora farního kostela sv. Michala ve Znojmě.⁵⁵⁷ Roku 1406 se Filip uvádí jako svědek ve sporu mezi tišnovským klášterem a brněnským kanovníkem Šimonem, farářem ve Velké Bíteši.⁵⁵⁸ Vedle toho se objevuje jako svědek transsumptu několika listin týkající se sporu mezi louckým opatem a znojenským knězem Adamem o práva kostelů sv. Mikuláše a sv. Michala ve Znojmě v roce 1411, kde je jmenován jako mistr i bakalář dekretů, kanovník brněnský a farář ve Strážku.⁵⁵⁹ Až roku 1423 se uvádí, že Jan Biluš žádá o kanonikát s prebendou v Brně, na který rezignoval bakalář dekretů Filip ze Strážku.⁵⁶⁰ V roce 1378 se na pražské právnické univerzitě zapsal jistý Filip z Brna a roku 1382 získal titul bakalář dekretů.⁵⁶¹ Skutečně by se mohlo jednat o Filipa ze Strážku, protože jeho přízvisko mu bylo přiřčeno až později a brněnským kanovníkem se opravdu jmenuje poprvé roku 1378 a to ještě bez bakalářského titulu. Titul mistra nejspíš získal již před rokem 1378 na artistické fakultě v Praze.

95. Dětrich Kroměřížský

Když roku 1378 ustanovuje Jakub Mikulášův z Budenic, olomoucký klerik, za své prokurátory koněšinského faráře Pertolda a Mikuláše z Prahy, protonotáře markraběte Jošta, při dosažení jistého benefícia, jako svědci jsou zde jmenovaní dva brněnští kanovníci: Dětrich

⁵⁵⁵ RBMV IV, č. 480.

⁵⁵⁶ CDM XV, č. 400.

⁵⁵⁷ CDM XIII, č. 350.

⁵⁵⁸ RBMV VII, č. 447.

⁵⁵⁹ RBMV VII, č. 555.

⁵⁶⁰ MV VII, č. 1044.

⁵⁶¹ TRÍŠKA, J.: *Životopisný slovník*, s. 469.

Kroměřížský a Konrád Smerbek.⁵⁶² Kanovník Dětrich Kroměřížský se již v žádném jiném pramenu nejmenuje.

96. Konrád Smerbek

Ve stejné listině jako Dětrich Kroměřížský z roku 1378 se objevuje i kanovník Konrád. Spolu s brněnskými kanovníky, Mikulášem z Mýta a Mikulášem z Mutěnic, se objevuje v zápise ze soudních akt konzistoře pražské v řešení sporu o jisté beneficium. Zde je však Konrád uveden jako brněnský vikář.⁵⁶³ V soudních aktech se nejspíš objevuje znovu ještě roku 1392, v zápise o suspendování kněze vratislavské diecéze z úřadu kazatele, kde je uvedeno pouze jméno Konrád, kanovník kostela sv. Petra v Brně.⁵⁶⁴

Konrád se do dějin kapituly zapsal jako velice kontroverzní postava, která vedla nejeden spor. Jedním z prvních ne tak závažných byl spor o faru v Troubsku roku 1393, kdy se Konrád, probošt a kapitula soudili o roční plat z této fary.⁵⁶⁵ Fara v Troubsku totiž představovala hmotné zajištění jedné z kanovnických prebend ve výši 8 hřiven stříbra, z čehož se měla odvádět jedna hřivna proboštovi a kapitule. Probošt, kapitula a Konrád Smerbek vymáhali tuto částku po Mikuláši z Hradiště, tehdejším brněnském kanovníkovi s touto prebendou a celá záležitost měla být prošetřena opatem kláštera Skotů ve Vídni. Další spor měl Konrád již coby viceplebán farního kostela sv. Jakuba v roce 1400 s dominikánským, augustiniánským a minoritským řádem v Brně.⁵⁶⁶ Tento spor se týkal udílení zpovědi a svátostí. Olomoucký biskup Jan Mráz učinil konečný rozsudek, ze kterého plynulo, že světské kněžstvo neuznávalo jurisdikce řeholních kněží i přesto, že ji obdrželi od diecézního biskupa. Jan Mráz tedy Konrádovi nařídil, aby z kazatelny veřejně prohlásil, že řádoví kněží prezentovaní svými ordináři smějí svátosti udílet.⁵⁶⁷ Posledním a také nejzapeklitějším sporem, ve kterém Konrád figuroval, byl spor mezi kapitulou kostela sv. Petra a oslavanským klášterem o svatojakubskou faru. V listopadu 1398 totiž papež Bonifác IX. připojil k brněnské kapitulní menze kostel sv. Jakuba a svatopetrské plebánství. Problém byl v tom, že patronátní právo k svatojakubské faře měl oslavanský klášter a svatopetrskému blebánství pak sám probošt. Když tedy v únoru roku 1400 zemřel

⁵⁶² TADRA, F.: *Listář veřejného notáře*, č. 28.

⁵⁶³ AICP II, s. 107.

⁵⁶⁴ AICP III, s. 77.

⁵⁶⁵ MV V, č. 707.

⁵⁶⁶ CDM XIII, č. 70.

⁵⁶⁷ NEUMANN, A.: *Prameny k dějinám duchovenstva*, s. 25.

svatojakubský farář Jan Hank, svatopetrská kapitula dosadila na jeho místo Konráda Smerbeka. Proti tomu samozřejmě oslavanský klášter protestoval a papež na přimluvu krále Václava IV. opět připojil kostel sv. Jakuba oslavanskému klášteru.⁵⁶⁸ Svatopetrská kapitula však odmítla kostel sv. Jakuba předat, a tak jim bylo vyhrožováno i církevními tresty. Nakonec opat Skotského kláštera ve Vídni Patricius kapitulu exkomunikoval a oslavanský klášter si mohl konečně farní kostel převzít.⁵⁶⁹ To však stále nebyl konec a roku 1401 dokonce příznivci kapituly vtrhli na svatojakubskou faru, kde zrovna oslavanská abatyše s několika sestrami pobývala, a vyhnali ji. Několik přítomných kaplanů dokonce uvěznili. Celý spor byl vyřešen až na přelomu let 1404 a 1405 přímým zásahem papeže, který dal zapravdu oslavanskému klášteru.⁵⁷⁰ Konrád se ve spojitosti s tímto táhlým sporem objevuje v pramenech až do roku 1405, ale mimo tento spor byl také jmenován jako jeden z devatenácti kanovníků v listině o milostivém roku.⁵⁷¹

97. Filip Oldřichův z Želetavy

Filip byl synem Oldřicha z Želetavy, který patřil k vladyckému rodu spřízněnému s rody ze Stonařova, Loučky, Prusenovic, Rancírova, Milčan, Peče, Tulešic a Chudobína. Oldřich se poprvé uvádí v roce 1349, kdy držel Litohoř. Jeho první manželkou byla Markéta z Vlašimi a druhou v roce 1364 Lukarda, ale není známo, která z nich byla Filipovou matkou.⁵⁷² V únoru 1381 Filip získal expektanci na kanonikát a prebendu v pražském kostele, zároveň však už byl kanovníkem s prebendou v Brně, kanovníkem s čekatelstvím prebendy ve Vratislavi a nadto držel farní kostel v Boskovicích.⁵⁷³ Pokud se nejednalo o mistra Filipa ze Strážku, vztahuje se k němu i zápis o plátcích do městské sbírky z roku 1387.⁵⁷⁴ V roce 1396 mu papež potvrdil platnost jeho provize na kanonikát a prebendu v pražském kostele, který se uprázdnil smrtí Jakuba ze Sušice, přestože se o něj stále vede spor.⁵⁷⁵ V této listině se však nezmiňuje jeho kanonikát a prebenda v Brně, ale pouze v Olomouci a Vratislavi, a farní kostel ve Valči. Takže ani farní kostel v Boskovicích se už neuvádí, ale na základě expektance, o které se píše

⁵⁶⁸ CDM XIII, č. 29.

⁵⁶⁹ RBMV VIII, č. 180, 181.

⁵⁷⁰ MV V, č. 2215; JAN, L.: *Sedm set let brněnské kapituly*, s. 54-55.

⁵⁷¹ RBMV VIII, č. 266; RBMV IV, č. 480.

⁵⁷² PILNÁČEK, J.: *Staromoravští rodové*, s. 155; VOHRYZEK, S.: *Šlechta na jihozápadní Moravě*, s. 102-103, 122.

⁵⁷³ MV V, č. 57.

⁵⁷⁴ URBÁNKOVÁ, K., WIHODOVÁ, V.: *Brněnské berní rejstříky*, s. 200.

⁵⁷⁵ MV V, č. 971.

v předchozí listině, Filip získal kanonikát a prebendu v Olomouci. V roce 1396 žádal o kapli sv. Mikuláše v kostele sv. Mořice v Olomouci, ale žádost byla zamítnuta a prezentován byl střílecký farář Petr. Listina ale informuje, že Filip byl v tomhle roce už i kanovníkem vyšehradským.⁵⁷⁶ Naposledy je Filip z Želetavy zmíněn v březnu 1403, kdy byl již po smrti a jeho kanonikát s prebendou získal Jan Augustiánův.⁵⁷⁷

98. a 100. Jindřich z Meziříčí a Jan ze Stříbra

Tito dva kanovníci se objevují pouze v seznamu imatrikulovaných studentů jako posluchači pražské právnické fakulty, Jindřich roku 1381 a Jan roku 1386.⁵⁷⁸ Pokud se jedná o stejnou osobu, objevuje se Jan ze Stříbra ve spojitosti s univerzitou ještě jednou. Zde se uvádí, že působil jako kazatel pražských Němců u sv. Havla a napsal *Sermo de oratione*. Měl rozsáhlé přátelské styky, jejichž důkazem jsou jeho věnování v teologických traktátech.⁵⁷⁹ Působil také jako kanovník pražský mezi léty 1393-1409 a rektor farního kostela sv. Havla v Praze. Zemřel pravděpodobně v roce 1412.⁵⁸⁰

99. Jindřich Cobicz

Dalším je kanovník Jindřich Cobicz, který figuruje poprvé v roce 1384, kdy působil jako prokurátor faráře v Říčanech spolu s dvěma svatopetrskými vikáři Markem a Ondřejem.⁵⁸¹ Znovu se Jindřich objevuje až o šest let později, kdy se nařizuje olomouckému arcijáhnovi, aby postoupil v exekuci listiny papeže Urbana VI. ve věci sporu o rektorství ve farním a kolegiálním kostele sv. Petra v Brně. K tomuto sporu již byly vydány tři různé rozsudky, jelikož kapitula a kanovník a rektor brněnského kostela Jindřich Cobicz odmítali přijmout kněze Lukáše Fojtů. Konečným rozsudkem měl být Jindřich zbaven jeho rektorství, který neuposlechl, a tak mu hrozila i exkomunikace a v důsledku mohl přijít i o kanovníctví. Touto listinou měl být tedy případ znovu prošetřen, a pokud by Jindřichovi bylo kanovníctví odejmuto, má ho olomoucký

⁵⁷⁶ CDM XII, č. 241.

⁵⁷⁷ MV V, č. 2060.

⁵⁷⁸ MHUP II, s. 36,40.

⁵⁷⁹ TRÍŠKA, J.: *Literární činnost*, s. 65.

⁵⁸⁰ TRÍŠKA, J.: *Životopisný slovník*, s. 278.

⁵⁸¹ AICP II, s. 275.

arcijáhen udělit Petrovi z Nemotic.⁵⁸² Jindřich však nedbal výhrůžek exkomunikace, a než byl vůbec kanonikátu zbaven, zemřel někdy v roce 1393.⁵⁸³

101. Štěpán z Manic

Stejně jako Jindřich z Meziříčí a Jan ze Stříbra i Štěpán z Manic byl studentem práva na pražské univerzitě a to od roku 1386.⁵⁸⁴ Působil zde navíc ještě jako rektor právnické fakulty v letech 1400 a 1401 a uvádí se v univerzitní matrice jako kanovník brněnský a olomoucký.⁵⁸⁵ Během svého působení na pražské univerzitě zakoupil od Jakeše z Kostelce *Decretales, Sextum cum Clementinis* za 16 grošů.⁵⁸⁶ Patřil do vladycké rodiny z Manic, která se takto začala psát od roku 1372, kdy Manice koupil Štěpánův otec Aleš z Mělníka s jeho manželkou Kateřinou od brněnského měšťana Šmerclína.⁵⁸⁷ Roku 1391 mu byli svěřeni do opatrovnictví dva sirotci po jeho bratrovi Alešovi z Manic, včetně majetku v Křižanovicích u Slavkova.⁵⁸⁸ Roku 1398 Štěpán prodal Jindřichovi a Artlebovi a jiným bratřím z Říčan vsi Manice a Žabovřesky s tvrzí, poli, vinicemi, vinnými desátky, lesy a mlýnem.⁵⁸⁹ Kanovník Štěpán se pak objevuje v listině Lacka z Kravaň z roku 1403 k tzv. milostivému roku a naposledy je zmíněn spolu s kanovníkem Martinem roku 1406 při převzetí 14 hřiven od nájemníka fary v Pozořicích.⁵⁹⁰

102. Mistr Ditvín z Vratislavi

Probošt Mikuláš z Veselí je naposledy zmíněn v roce 1389 a jeho nástupcem se pak stal Ditvín z Vratislavi. Než se jím však stal, působil v kapitule jako kanovník a poprvé je zmíněn v roce 1387 jako plátce do městské sbírky z Brněnské čtvrti *Aree canonicorum sancti Petri*.⁵⁹¹ 9. listopadu 1389 Ditvín z Vratislavi, mistr svobodných umění a medicíny, získal kanonikát s expektancí na prebendu v kostele vratislavském. Zároveň už byl kanovníkem s prebendou

⁵⁸² MV V, č. 371.

⁵⁸³ MV V, č. 683; Posmrtně je Jindřich Cobicz zmíněn ještě roku 1396, v listině o udělení jeho kanonikátu Petrovi z Nemotic v též edici č. 1375.

⁵⁸⁴ MHUP II, s. 40

⁵⁸⁵ MHUP II, s. 19.

⁵⁸⁶ CDM XIII, č. 100.

⁵⁸⁷ PEŠA, V.; DRÍMAL, J.: *Dějiny města Brna 2*, s. 294.

⁵⁸⁸ CDM XII, š. 60

⁵⁸⁹ ZDB VII, č. 148, s.

⁵⁹⁰ RBMV IV, č. 480; AICP V, s. 295.

⁵⁹¹ URBÁNKOVÁ, K., WIHODOVÁ, V.: *Brněnské berní rejstříky*, s. 200.

v Brně i Olomouci a měl oltář sv. Alžběty ve Vratislavi.⁵⁹² 5. ledna 1396 byl papežem Bonifácem IX. jmenován papežským kaplanem.⁵⁹³

Kdy přesně se stal proboštem, se nedá určit, protože se nedochovala biskupská ani papežská listina o jeho investituře. Pravděpodobně ale jeho jmenování proběhlo bez problému na základě prezentace tišnovské abatyše. Poprvé je zmíněn jako probošt až v roce 1392, kdy na základě zasedání a v souladu s olomouckými kapitulními statuty stanovil, že veškeré kapitulní statky mají být rozděleny mezi prebendátní kanovníky do devíti obediencí s tím, že každou má spravovat jeden z těchto kanovníků. Těchto devět obediencí bylo Podolí, Velešovice, Prace, Ořechov, Bedřichovice, Bohunice, Nebovidy, Horní Heršpice a hornoherspický dvůr.⁵⁹⁴ Stanovilo se také, že jeden z těchto devíti prebendátních kanovníků má být kanovníkem kurátním a nazýval tzv. svatopetrským plebánem. Zároveň měli prebendátní kanovníci povinnost rezidovat nepřetržitě v kapitule šest měsíců anebo s přetržkou sedm měsíců v roce. Ve zvláštních případech, jako je například studium na vysokých školách, mohl dostat kanovník výjimku. Toto ustanovení ve formě statut potvrdil 24. května 1392 olomoucký biskup Mikuláš z Riesenburku. Navíc doplnil, že kanovníci mají z obediencí platit svým vikářům každý rok na sv. Jiljí a na sv. Václava 4 groše.⁵⁹⁵ 11. května 1397 obdařil markrabě Jošt brněnského probošta a kapitulní tzv. *anuam gratiae*, podle kterého měl nově prezentovaný prelát či kanovník v prvním roce svého působení odevzdat polovinu svého platu proboštovi a kapitule na zajištění liturgické památky jeho předchůdce.⁵⁹⁶ Probošt Ditvín se také zapletl do táhlého sporu s oslavanským klášterem o faru sv. Jakuba, který byl popsán u kanovníka Konráda Smerbeka. Současně s oslavanským klášterem vedl i spor o kapli sv. Mikuláše.⁵⁹⁷ Tyto spory však už Ditvín neurovnal a tato úloha přešla na dalšího probošta Bartoloměje z Uničova. Kdy přesně Ditvín zemřel, není známo, ale pravděpodobně někdy v roce 1403, kdy je poprvé zmíněn jeho nástupce Bartoloměj.⁵⁹⁸

103. Mistr Adam z Nežetic (z Moravy)

⁵⁹² MV V, č. 209.

⁵⁹³ MV V, č. 961.

⁵⁹⁴ CDM XII, č. 84.

⁵⁹⁵ CDM XII, č. 86.

⁵⁹⁶ CDM XII, č. 398.

⁵⁹⁷ Ke sporu o svatojakubskou faru viz. č. 100; CDM XIII, č. 127.

⁵⁹⁸ RBMV IV, č. 480.

Adam byl synem pana Beneše a pocházel z Nežetic, asi 20 km od Vyškova.⁵⁹⁹ Studoval na univerzitě v Praze, kde prvně získal titul mistra na artistické fakultě v roce 1373 a o šest let později se zapsal na právnickou univerzitu, kde získal roku 1383 titul bakalář dekretů a o dalších šest let později doktorát.⁶⁰⁰ Působil zde také jako rektor právnické fakulty v letech 1405-1406.⁶⁰¹ Jeho církevní kariéra začala ve farním kostele v Ostravě, kde začal působit asi někdy před rokem 1378. Poprvé je ostravský kostel zmíněn, když Adam získal od papeže Urbana VI. expektanci na některé církevní beneficum v olomoucké diecézi, a to na kolaci olomouckého biskupa. A v případě, že beneficum získá, má se vzdát fary v Ostravě.⁶⁰² Ještě v době jeho studií se stal kanovníkem v Brně a Olomouci a roku 1396 arcijáhnem hradeckým, kterým byl až do své smrti.⁶⁰³ Někdy před rokem 1400 se stal kancléřem vřatislavské kapituly, ke které dostal dispens od papeže, aby mohl tuto funkci vykonávat souběžně s arcijáhenstvím hradeckým. Roku 1401 se jmenuje ještě kanovníkem pražským.⁶⁰⁴ Od roku 1395 se stal generálním vikářem pražského arcibiskupa. Zůstal jím až do roku 1407, kdy byl vystřídán Janem Kbelem.⁶⁰⁵ Adam byl jedním z Viklefových odpůrců a pravděpodobně byl také členem komise, která odsoudila jeho díla.⁶⁰⁶

Adam z Nežetic zemřel někdy po 26. červenci 1414 a z ledna toho roku se zachoval jeho obsáhlý testament, ve kterém pražské kapitule odkázal dva domy pro hradecké arcijáhny a pražské kanovníky, kteří získají jeho prebendu v Kbelích. Rozhodl se také financovat ročním platem 20 kop grošů jednoho studenta teologie a jednoho studenta práv na pražské univerzitě, s podmínkou, že nesmí být podezřelí z wiklefishmu. A konečně odkázal velkou část svojí osobní knihovny, která obsahovala na 62 knih, pražské kapitule s tím, že mají být přístupné studentům.⁶⁰⁷ Některé knihy daroval osobám z roudnického kláštera, augustiniánské kanonii

⁵⁹⁹ V tomto případě není jasné, ze kterých Nežetic Adam pocházel. V *Monumenta Vaticana* od Krofty jsou určeny jako Nežetice u Vyškova, ale naopak Šebánek v *Archivy zrušených klášterů*, uvádí Nežetice v okrese Českých Budějovic, jako součást města Trhové Sviny. V některých pramenech se však uvádí jako Mistr Adam z Moravy a také beneficia, která postupně získával byla od počátku na Moravě, proto se domnívám, že pocházel spíše z Nežetic u Vyškova.

⁶⁰⁰ TRÍŠKA, J.: *Životopisný slovník*, s. 13-14.

⁶⁰¹ HAASOVÁ-JELINKOVÁ, M.: *Správa kanceláře pražské univerzity*, s. 33.

⁶⁰² MV V, č. 48.

⁶⁰³ TRÍŠKA, J.: *Životopisný slovník*, s. 13-14.

⁶⁰⁴ MV V, č. 1599, 1842.

⁶⁰⁵ HLEDÍKOVÁ, Z.: *Úřad generálních vikářů*, s. 129-130.

⁶⁰⁶ JIREČEK, H.: *Životopisy některých právníků*, s. 17.

⁶⁰⁷ ERŠIL, J., PRAŽÁK J.: *Katalog I.*, č. 862; PODLAHA, A.: *Series*, č. 488.

v Rokycanech, klášteře celestinů na Novém Městě pražské a klášteře benediktinů v Břevnově.⁶⁰⁸

104. Jan neboli Ješek z Miličina

První zmínky o Janovi z Miličina jsou ze soudních akt konzistoře pražské, kde je uveden jako svědek. Poprvé se uvádí v roce 1380 jako klerik a podruhé jako jáhen roku 1381.⁶⁰⁹ V letech 1384 a 1385 zde vystupuje jako veřejný notář.⁶¹⁰ V lednu 1390 se nařizuje třem exekutorům, aby Jana z Miličina, bakaláře *in artibus* a rektora farního kostela v Sudoměřicích, uvedli v držbu kanovníctví a prebendy kostela olomouckého, která se uprázdnila smrtí Jana z Boskovic. Tato provize zároveň obsahuje poměrně bohatou klauzuli *non obstantibus*, kde se píše o jeho kanonikátech s prebendami v Brně, Kroměříži a Bratislavě a také o nekurátní kapli sv. Ladislava v Bratislavě. K tomu měl ještě expektance na kostel pražský a vratislavský a zavázal se dobrovolně vzdát bratislavské kaple.⁶¹¹ Jan pravděpodobně olomouckou prebendu získal, protože v prosinci 1390 dostal jeho bratislavskou kapli, a dokonce i kanonikát s prebendou a kustodii Petr Blažejův z Nemotic, v jeho provizi se však neuvádí rezignace Jana z Miličina, ale uprázdnění smrtí předešlého kanovníka Bernarda.⁶¹² 8. června 1391 získal Jan od papeže Bonifáce IX. dispens na další kurátní beneficium. Zde už se uvádí jako prebendátní kanovník v Olomouci, ale zároveň je zde stále uvedený jako kanovník bratislavský i s ladislavskou kaplí.⁶¹³ Roku 1393 byl navíc ještě farářem v Dyjákovicích a získal od papeže přednost přede všemi uchazeči v pražském kostele na prebendu, dignitu, personatus či oficiem.⁶¹⁴ Jan vystupuje také jako svědek v notářském instrumentu z 22. prosince 1394, který se týkal sporu o pustiměřický kostel mezi tamním farářem Dětrichem z Vyškova a oltářníkem sv. Kříže Janem Salsarem.⁶¹⁵ Biskupovi z Ferentina bylo roku 1396 nařizeno, aby uvedl Antonína z Kácova do všech práv, která měl Jan z Miličina k farnímu kostelu ve Skramníkách, o který se v minulých letech soudil po smrti Matyáše ze Skramníků.⁶¹⁶ Poslední papežská milost

⁶⁰⁸ HLAVÁČEK, I.: *Knihy a knihovny v českém středověku*, s. 234-251.

⁶⁰⁹ AICP II, s. 30,94.

⁶¹⁰ AICP II, s. 285, 347.

⁶¹¹ MV V, č. 300.

⁶¹² MV V, č. 426. Petr Blažejův z Nemotic se později stal také brněnským kanovníkem, viz. č. 108.

⁶¹³ MV V, č. 534.

⁶¹⁴ MV V, č. 676.

⁶¹⁵ CDM XII, č. 224.

⁶¹⁶ MV V, č. 990.

a zároveň poslední zmínka o Janovi z Miličina je z roku 1396, kdy mu bylo rezervován jedno kurátní a jedno nekurátní beneficium v olomoucké diecézi s tím, že pokud jich dosáhne, má se vzdát svého kanovnictví a prebendy v olomouckém kostele. Samozřejmě si opět mohl ponechat své prebendy v Brně, Kroměříži i Bratislavě, kostel v Dyjákovicích a svatoladislavskou nekurátní kapli, které se nakonec nikdy nevzdal a možná místo toho opustil farní kostel v Sudoměřicích, který nebyl tak výnosný.⁶¹⁷

Jan z Miličina, byl jedním z příkladných mnohoobročníků své doby a je těžko zjištělné, jestli v některém ze svých kanovnictví opravdu rezidoval. K jejich získání mu nejspíš dopomohla jeho pozice protonotáře v kanceláři markraběte Jošta, kterou zastával v letech 1387-1392, a díky tomu mohl také dost často pobývat v Brně.⁶¹⁸

105. Petr Blažejův z Nemotic

Petr z Nemotic už byl několikrát zmíněn u jiných brněnských kanovníků a v kapitule poněkud vyčníval nad ostatními jak svými ambicemi, tak i svým překvapivým koncem. Už od počátku je Petr označován jako farář v Drnholci, kde pravděpodobně začala jeho církevní kariéra, v prosinci 1390 byl jmenován papežským kaplanem.⁶¹⁹ Petr také odkoupil roku 1390 dvůr se vším příslušenstvím v Novosedlech za 12 a půl hřivny od Jana z Vrbova a jeho manželky Anny s tím, že prodávající se zaručili ke splnění prodejních podmínek a ke vkladu do zemských desk pro drnholecký kostel.⁶²⁰ O dva roky poději koupil Petr jednu hřivnu a 16 grošů platu na dvou lánech polí se vším příslušenstvím ve Vrbově od Zikmunda s Myslibořic a to za 13 hřiven grošů. Jako ručitelé dodržení smlouvy pod závazkem ležení v Brně byli Jan hrabě z Hardeku a Ješek Puška z Kunštátu.⁶²¹

Papež Urban VI. zemřel v říjnu roku 1389, kdy se ještě řešil spor brněnského kanovníka Jindřicha Cobicze o rektorství kostela sv. Petra, kterého měl být zbaven. K tomuto sporu byly vyneseny na tři různé rozsudky a až roku 1390 nařídil papež Bonifác IX., aby olomoucký arcijáhen postoupil v exekuci listiny vydané papežem Urbanem VI. a Jindřich Cobicz, který

⁶¹⁷ MV V, č. 1033.

⁶¹⁸ TADRA, F.: *Kanceláře a písaři*, s. 109; BALETKA, T.: *Dvůr, rezidence a kancelář*, s. 376-378; MEZNÍK, J.: *Lucemburská Morava*, s. 288.

⁶¹⁹ MV V, č. 409.

⁶²⁰ ZEMEK, M., TUREK, A.: *Regesta listin z Lichtenštejnského archivu*, s. 219, č. 187

⁶²¹ ZEMEK, M., TUREK, A.: *Regesta listin z Lichtenštejnského archivu*, s. 221, č. 195.

neuposlechl a v rektorství setrval i přes hrozbu trestu exkomunikace, byl zbaven i kanovníctví a prebendy, která má být udělena Petrovi z Nemotic.⁶²² Jindřich však byl už roku 1393 mrtvý a o jeho kanonikát si zažádal Tomáš Mařík z Prahy, který měl být exekutory ke kanonikátu uveden.⁶²³ Spor byl před Jindřichovou smrtí stále nedořešen, a než se Petr z Nemotic o kanonikát stihl přihlásit, byl už udělen někomu jinému. Petr si dal sice pár let načas, ale nakonec se rozhodl o brněnský kanonikát přece jen usilovat. Nemusel se naštěstí pouštět do žádného sporu a celá záležitost byla nejspíš vyřešena dohodou obou stran. Tak bylo v listopadu 1398 nařízeno třem exekutorům, aby Petra Blažejova z Nemotic uvedli ke kanonikátu a prebendě v Brně, která dříve náležela Jindřichovi Cobiczovi, a to na základě rozhodnutí papeže Urbana VI., který před svou smrtí nestihl vydat Petrovi příslušnou listinu.⁶²⁴

Na konci roku 1390 mu byl potvrzen kanonikát s prebendou a kustodií v bratislavské kapitule a kaple sv. Ladislava, která se uprázdnila smrtí Bernarda.⁶²⁵ Všechna tři tato beneficia do této doby držel jiný brněnský kanovník Jan Ješek z Miličina, který měl rezignovat na svatoladislavskou kapli v důsledku získání kanonikátu s prebendou v Olomouci.⁶²⁶ Jak přesně se tato situace dál vyvíjela, není jisté, protože Jan z Miličina držel kapli sv. Ladislava a stejně tak prebendu v Bratislavě ještě roku 1396.⁶²⁷ V té době však Petr řešil spíš svůj brněnský kanonikát, a tak od této provize na Bratislavu opustil. Z listiny také plyne, že dříve získal kapli sv. Petra ve Znojmě. K této kapli byl uveden 2. ledna 1391, na základě prezentace jejího patrona, moravského markraběte Jošta po rezignaci Mikuláše z Gorziczan. V klauzuli *non obstantibus* se ale již uvádí jak kanonikát s prebendou v Brně, tak v Bratislavě.⁶²⁸ Později o tuto kapli vedl spor s Mikulášem Štěpánovým z Hradiště, který se stal také brněnským kanovníkem a spor roku 1399 vyhrál spolu s oltářem sv. Kateřiny v Podivíně, kdy ještě navíc držel kapli v Pozořicích a oltář sv. Spasitele v Brně.⁶²⁹ Petrovy výnosy stále stoupaly a ještě toho roku mu byla udělena expektance na pražský, olomoucký a brněnský kostel, kde mohl získat některou prebendu, dignitu, personatu či officium a navíc získal přednost přede všemi uchazeči kromě

⁶²² MV V, č. 371.

⁶²³ MV V, č. 683.

⁶²⁴ MV V, č. 375.

⁶²⁵ MV V, č. 426.

⁶²⁶ MV V, č. 300.

⁶²⁷ MV V, č. 1033

⁶²⁸ MV V, č. 439.

⁶²⁹ MV V, č. 1448.

kardinálů a papežských dvořanů. Navíc se mohlo jednat o nejvyšší dignitu po biskupovi v kostele pražském a olomouckém a v kostele sv. Petra v Brně o proboštví. To stále nebylo všechno. Petr měl i přednost přede všemi jinými providovanými kleriky, vybavenými ve svých listinách klausulí *anteferri*, pokud v ní nebude výslovně zmíněno jinak, a dále se expektance rozšířila na tzv. větší prebendy v Praze a Olomouci.⁶³⁰ Tato listina byla téměř neprůstřelná a mohla Petrovi zajistit poměrně slibnou budoucnost.

Poslední speciální papežská milost byla Petrovi udělena 1. května 1399. Tu mohl Petr využít v případě, když bude rezignovat z důvodu směny na některé ze svých beneficí do rukou některého biskupa, tento biskup bude mít právo udělit směňovaná beneficia příjemci i těm, s nimiž svá beneficia směňuje.⁶³¹ Na konci července toho roku však Petr z Nemočic o všechno přišel. Petr byl nejspíš nejen ambiciózní, ale pravděpodobně i dost vznětlivý a dostal se na Starém Brně do potyčky s bratrem špitálního řádu sv. Jana Jeruzalémského a zranil ho tak, že byla prolita i krev. Olomoucký biskup měl tuto kauzu prošetřit, a pak zbavit Petra z Nemočic všech jeho beneficí a přenést je na Mikuláše Štěpánova z Hradiště. Mikuláš měl získat zpět kapli a oltář, o který se s Petrem dřív přel, a navíc měl dostat faru v Drnholci a kapli sv. Michala v Pozořicích.⁶³² Petr ještě usiloval o děkanství kostela kroměřížského, ale samozřejmě bez úspěchu.⁶³³ Ironicky jeho poslední síly vložil do sporu o farní kostel v Drnholci a kanonikát s prebendou v Brně, kde všechno začalo a také skončilo. 11. března 1401 už byl po smrti a jeho práva na obě beneficia byla svěřena Janu Kovářovi.⁶³⁴

106. Mistr Ondřej Mikulášův z Třeboně

Ondřej z Třeboně patřil k významným osobnostem moravské politické a kulturní scény a může být považován za jednoho z představitelů tzv. raného humanismu. Působil jako notář, vyslanec a důvěrník moravského markraběte Jošta, v jehož službě byl několikrát vyslán do Itálie, kde se také setkal s významným florentským humanistou Colucciem Saltatim. V letech 1386-1404 zastával funkci olomouckého děkana.⁶³⁵ Poprvé se jako notář v Joštově listině objevuje 27. ledna 1386 a jen o několik dnů dříve je Ondřej zmíněn při otevření moravských

⁶³⁰ MV V, č. 1450.

⁶³¹ MV V, č. 1455.

⁶³² MV V, č. 1482.

⁶³³ MV V, č. 1740.

⁶³⁴ MV V, č. 1907.

⁶³⁵ HRADSKÁ, V.: *Ondřej z Třeboně*, s. 353-375.

zemských desk brněnské cúdy.⁶³⁶ V Zemských deskách se objevuje celkem čtyřikrát v úvodních zápisech obou cúd.⁶³⁷ Pravděpodobně pocházel z české rodiny, ale díky jeho používanému přízvisku *Futfan*, případně *Fucwan* a *Furfan*, mohl mít vztahy i k jazykově německému prostředí.⁶³⁸ Ondřej je roku 1406 v listině Lacka z Kravař označen titulem mistr a pravděpodobně se mu dostalo právnického vzdělání. Zůstává však otázkou, kde studoval.⁶³⁹

8. června 1391 získal Ondřej z Třeboně od papeže dispens pro užívání více beneficií, tedy děkanství kostela olomouckého a zároveň kanovníctví a prebendu v kostele olomouckém a brněnském. Zároveň držel také kanonikát v Praze s čekatelstvím prebendy.⁶⁴⁰ V dubnu roku 1392 mu bylo uděleno neblíže specifikované beneficium v olomoucké diecézi.⁶⁴¹ Nejspíše na základě této expektance měl být Ondřej uveden k prebendě v Dětrichově, která náležela ke kanonikátu olomouckého kostela, který byl uprázdněn smrtí Václava z Prahy.⁶⁴² Dětrichovskou prebendu nejspíš opustil a roku 1395 získal další ve Vítonicích, která byla uprázdněná smrtí Martina z Jevíčka. Z provize také vychází, že měl navíc farní kostel ve Velké Bíteši.⁶⁴³ Ondřej tak držel několik kurátních beneficií, na která roku 1397 získal příslušný dispens a tou dobou jeho celkové roční výnosy činily 50 hřiven stříbra, což už nebyla úplně zanedbatelná suma.⁶⁴⁴ Až roku 1413 se uvádí, že olomoucký děkan držel za svého života prebendu v Koběřicích.⁶⁴⁵ Brněnský kanonikát ale nejspíš neměl až do konce svého života, protože naposledy je připomínán v roce 1397 a roku 1403 už v listině Lacka z Kravař, která uvádí všechny členy kapituly, není.

Podle dřívějších historiků se Ondřej z Třeboně vzdal svého postu děkana v roce 1403 a odešel do benediktinského kláštera v Břevnově.⁶⁴⁶ Ondřej se však v listinách markraběte Jošta objevuje až do roku 1407 a minimálně roku 1404 se jmenuje ještě jako olomoucký děkan; navíc

⁶³⁶ CDM XI, č. 385; ZDB VII, č. 367, s.

⁶³⁷ ZDB VII, č. 472, s. 176; ZDO IV, č. 740, s. 161; ZDO V, č. 1., s. 167.

⁶³⁸ Český původ mu přisuzuje J. Mezník v „*Notáři markraběte Jošta*“, možnost německého původu pak V. Hradská ve zmíněném článku z roku 1998.

⁶³⁹ CDM XIII, č. 413.

⁶⁴⁰ MV V, č. 535

⁶⁴¹ MV V, č. 618.

⁶⁴² MV V, č. 663.

⁶⁴³ MV V, č. 918.

⁶⁴⁴ MV V, č. 1200.

⁶⁴⁵ MV VI, č. 835, 838.

⁶⁴⁶ KRUGER, J.: *Sacri pulveres sacerrimae memoriae inclity Regni Bohemiae*, s. 310; HRADSKÁ, V.: *Ondřej z Třeboně*, s. 373.

jeho nástupce Jan ze Strážnice je poprvé doložen až v prosinci 1404.⁶⁴⁷ Mikuláš musel zemřít někdy po roce 1407, nejpozději však v roce 1413, kdy už je uváděn jako mrtvý.

107. Mistr Tomáš Maříkův z Prahy

Tomáš, syn Maříka z Prahy, byl rektorem farního kostela ve Věstonicích a roku 1375 je zapsán mezi posluchači české národnosti na právnické fakultě v Praze, kde získal titul bakaláře a stal se i mistrem svobodných umění.⁶⁴⁸ Tomáš získal 12. května 1393 provizi na brněnský kanonikát a prebendu, která se uvolnila smrtí Jindřicha Cobicz. Toho dne také získal kanonikát s prebendou v Olomouci a držel kanonikát s čekatelstvím prebendy v Praze.⁶⁴⁹ Jak už bylo řečeno u kanovníka Jindřicha Cobicz, měla být jeho prebenda udělena Petrovi z Nemotic.⁶⁵⁰ Urban VI. však před svou smrtí nejspíš nevydal Petrovi příslušnou provizi a nestihl zbavit Jindřicha jeho prebendy. Tomáš z Prahy tedy využil situace a sám se o tuto prebendu přihlásil a papež Bonifác IX. mu ji bez potíží udělil. Dlouho si však prebendy neužil, protože Petr z Nemotic se rozhodl jednat a obrátit ke kurii s prosbou, aby mu byl kanonikát udělen na základě rozhodnutí papeže Urbana VI. z roku 1388. Bonifác IX. mu vyhověl a vydal mu příslušnou provizní listinu, vysvětlující v naraci celý případ.⁶⁵¹ V listopadu 1398 tak Tomáš o tuto prebendu přišel. Vzhledem k tomu, že se později nepouštěl do žádného sporu, nejspíš toto nedorozumění skončilo dohodou.

108. Mikuláš z Hradiště

Mikuláš z Hradiště je poprvé zmíněn ve sporu o faru v Troubsku, která představovala hmotné zajištění jedné z kanovníckých prebend u sv. Petra v Brně.⁶⁵² Tento spor se vedl s Konrádem Smerbekem, který byl také jedním ze svatopetrských kanovníků.⁶⁵³ Spor vyhrál a roku 1401 se jmenuje Mikuláš, farář v Troubsku. Jedná se o listinu olomouckého biskupa Jana, kterou potvrdil majetkovou směnu mezi převorem kláštera kartuziánů z Králova Pole Jiřím a Mikulášem. Královopolský klášter postoupil Mikulášovi částečně zanedbanou vinici poblíž Bosonoh, kterou si dříve pronajímal Metlin za tři hřivny věčného platu z Černovic, které

⁶⁴⁷ CDM XIII, č. 485; CDM XIII, č. 318; CDM XV, č. 432.

⁶⁴⁸ MHUP II, s. 31.

⁶⁴⁹ MV V, č. 707.

⁶⁵⁰ MV V, č. 371.

⁶⁵¹ MV V, č. 1375.

⁶⁵² MV V, č. 707.

⁶⁵³ Viz. č. 96 - Konrád Smerbek.

pak musel převor s konventem odvádět Mikulášovi.⁶⁵⁴ Zmíněn je také v listině Lacka z Kravař z roku 1403.⁶⁵⁵ Naposledy se Mikuláš objevuje v lednu roku 1406 jako svědek ve sporu mezi brněnským kanovníkem Šimonem, rektorem farního kostela ve Velké Bíteši, a tišnovským klášteřem o roční důchody.⁶⁵⁶ Další zmínky už o něm nejsou.

109. Blažej z Uherského Brodu

Blažej, syn Adama, byl rektorem farního kostela v Uherském Brodě, podle kterého nejspíš vzniklo i jeho přízvisko. 10. září 1394 požádal papeže o udělení hodnosti papežského kaplana a v říjnu téhož roku o udělení kanonikátu v kostele sv. Petra v Brně s expektancí na prebendu.⁶⁵⁷ Blažej musel vést o svůj farní kostel v Uherském Brodě spor s Jiřím Kruklinem, který napadl jeho převzetí farnosti po smrti předchozího faráře Jana Malého. Blažej však spor vyhrál a všechna práva k tomuto kostelu byla udělena jemu.⁶⁵⁸ V souvislosti s kostelem sv. Petra v Brně už dále nevystupuje a po vyřešení sporu s Jiřím Kruklinem už se neobjevuje v žádných pramenech.

110. Dětrich Petrův z Prahy

9. listopadu 1389 je nařizeno pražskému oficiálovi, aby uvedl pražského klerika Dětricha z Prahy ke kanonikátu s čekatelstvím prebendy ve vyšehradském kostele.⁶⁵⁹ Další zmínka uvádí, že když Dětrich Petrův z Prahy získal farní kostel sv. Michala ve Znojmě, kanonikát s prebendou v kostele sv. Petra v Brně a kanonikát s čekatelstvím prebendy na Vyšehradě, měl pouze nižší svěcení. Proto mu byl papežem Bonifácem IX. udělen dispens na dobu pěti let, aby si mohl zmíněný farní kostel ponechat, i když v této době nedosáhne vyššího svěcení.⁶⁶⁰ Roku 1407 se stal také věčným vikářem mělnické kapituly. Dětrich také působil v kanceláři markraběte Jošta v letech 1388 až 1398, kde začínal pravděpodobně jako registrátor a od roku 1394 působil jako protonotář.⁶⁶¹ V roce 1397 byl přítomen na zasedání

⁶⁵⁴ CDM XIII, č. 146; ŘEPA, M.: *Dějiny Králova Pole*, s. 48.

⁶⁵⁵ RBMV IV, č. 480.

⁶⁵⁶ RBMV VII, č. 477.

⁶⁵⁷ MV V, č. 848, 870.

⁶⁵⁸ MV V, č. 1041.

⁶⁵⁹ MV V, č. 210.

⁶⁶⁰ MV V, č. 947.

⁶⁶¹ TADRA, F.: *Kanceláře a písaři*, s. 81.

olomoucké cúdy, kde se jmenuje jako notář zemských desk. Děťřich byl synem Petra z Prahy a jedná se nejspíš o téhož Petra z Prahy, který byl roku 1393 písařem markraběte Prokopa.⁶⁶²

111. Šalomoun

Pouze v jediné zmínce roku 1397 se objevuje brněnský kanovník Šalomoun, kdy je jmenován jako prokurátor olomouckého děkana Ondřeje z Třeboně při řešení dluhu jistému pražskému a olomouckému kanovníkovi Filipovi ve výši 30 hřiven grošů moravských.⁶⁶³ Zároveň se zde píše, že druhý uvedený děkanův prokurátor je Šalomounův bratr Slávek z Jarohněvic, který byl hlavním prokurátorem konzistoře a veřejným notářem.⁶⁶⁴ Nakonec se zde objevuje ještě jeden zápis o Jakobovi řečeném Šalomoun, písaři z Jarohněvic, kde je otázkou, zda je táž osoba.⁶⁶⁵

112. Mistr Jiří Bisunti z Jevíčka

Jiří z Jevíčka získal titul bakalář práv na pražské univerzitě a 26. července roku 1383 mu by udělen licenciát pod děkanem mistrem Janem z Moravy.⁶⁶⁶ Působil jako farář v Hevlíně a do roku 1397 získal kanonikáty s prebendou v kostele brněnském a vyšehradském, a ještě držel provizi na církevní benefícium na kolaci olomouckého kostela. Téhož roku mu byl udělen kanonikát v kostele sv. Jiljí v Praze, který byl uprázdněn smrtí Václava ze Stříbra, a kanovníctví a prebenda kostela Panny Marie v Hlohově uprázdněná rezignací mistra Jana z Bořečnice. O rok později získal Jiří z Jevíčka surrogaci na kanonikát a prebendu v Olomouci, o kterou vedl spor Jan Kbel s Mikulášem z Jevíčka po smrti olomouckého kanovníka Vojtěcha. Ten ho však roku 1401 prohrál a o olomouckou prebendu přišel.⁶⁶⁷ Roku 1399 vedl další spor se Zavišem ze Zap o jeho kanonikát a prebendu v kostele sv. Jiljí v Praze, který naopak vyhrál. Touto dobou už Jiřího výnosy ze všech jeho benefícií činily dohromady 100 hřiven stříbra ročně, a to navíc ještě držel expektanci na církevní benefícium na kolaci olomouckého biskupa.⁶⁶⁸ Roku 1403 výhodně směnil s kardinálem Baltazarem své kanovníctví a prebendu v kostele sv. Jiljí v Praze s platem 20 hřiven stříbra ročně za svatojakubský farní kostel v Brně s výnosem 30 hřiven

⁶⁶² JIREČEK, H.: *Václav Mladějovec z Mladějova*, s. 110.

⁶⁶³ AICP III, s. 242.

⁶⁶⁴ AICP III, s. 59, 300.

⁶⁶⁵ AICP III, s. 42.

⁶⁶⁶ MHUP I, s. 212.

⁶⁶⁷ MV V, č. 1825.

⁶⁶⁸ MV V, č. 1446.

stříbra ročně. Zároveň mu byl udělen dispenz na farní kostel v Hevlíně na dobu jednoho roku a po uplynutí této lhůty se měl rozhodnout, který z těchto farních kostelů si ponechá.⁶⁶⁹ Jiří se tedy zhostil své funkce svatojakubského plebána a jmenoval se jím až do roku 1404, kdy 19. května koupil od Kunhůty, vdovy Jana Baldaka, roční plat ze dvou domů v brně za 40 grošů.⁶⁷⁰ Problémem bylo, že Jiří si ponechal i faru v Hevlíně a navíc roku 1403 získal farní kostel v Hustopečích, kdy mu bylo nařízeno, aby se vzdal obou předchozích farních kostelů, což neučinil.⁶⁷¹ Díky provizi na kostel sv. Jakuba se zapletl i do probíhajícího sporu o patronátní právo mezi kapitulou a Konrádem Smerbekem s oslavanským klášterem.⁶⁷² Naposledy je pak zmíněn jako svědek v listině papežského auditora z 9. února 1405 při odvolání kladeb na svatojakubské kaplany Mikuláše Poláka, Mikuláše Weiglina, Jiljího a Křišťana.⁶⁷³

113. Mikuláš Štěpánův z Hradiště

Mikuláš, syn Štěpána z Hradiště, byl farářem v Miroslavi. Prvně získal 27. listopadu 1397 papežskou provizi kapli sv. Petra ve Znojmě a oltář sv. Kateřiny v Podivíně.⁶⁷⁴ Zároveň v obou provizních mandátech uvádí, že nedávno získal kanonikát brněnský s expektancí na prebendu na kolaci olomouckého biskupa, probošta či kapituly. O obě tato benefícia pak začal vést spor s Petrem z Nemočic, který ho roku 1399 vyhrál, a Mikulášovi z Hradiště zůstal pouze kostel v Miroslavi.⁶⁷⁵ O tři měsíce později byl Petr zbaven všech jeho beneficií a Mikuláš získal kapli i oltář nazpět a k tomu mu měl navíc přibýt kostel v Drnholci a kaple v Pozořicích.⁶⁷⁶ Měl se však vzdát jeho farního kostela v Miroslavi.⁶⁷⁷ Mikuláš tak skutečně učinil, o čemž se dovídáme 22. prosince 1401, kdy získal provizi na kostel v Miroslavi olomoucký věčný vikář Lukáš Linclín.⁶⁷⁸ Jenže 11. března 1402 měl papežský auditor uvést Jana Kovářova ke všem právům která měl Petr z Nemočic k farnímu kostelu v Drnholci a kanonikátu a prebendě v Brně.⁶⁷⁹ V březnu se objevila další osoba, které měl být kostel potvrzen, a tou byl Vavřinec

⁶⁶⁹ MV V, č. 2040.

⁶⁷⁰ CDM XIII, č. 312.

⁶⁷¹ MV V, č. 2058.

⁶⁷² MV V, 2215.

⁶⁷³ CDM XIII, č. 360.

⁶⁷⁴ MV V, č. 1235, 1236.

⁶⁷⁵ MV V, č. 1448.

⁶⁷⁶ Přesněji řečeno, uvádí se, že o ně dále vede spor.

⁶⁷⁷ MV V, č. 1482.

⁶⁷⁸ MV V, č. 1875.

⁶⁷⁹ MV V, č. 1907.

Michalův Mautter, který ho měl rezervovaný snad ještě dříve a stále ho vymáhal.⁶⁸⁰ Mikuláš tedy nejspíš faru nezískal a roku 1403 se neobjevuje ani mezi brněnskými kanovníky.⁶⁸¹

114. Jan Kovářův

Klerik olomoucké diecéze Jan Kovářův se objevuje pouze jednou v nařízení papežskému auditorovi, aby byl Jan uveden do veškerých práv, která měl za svého života Petr z Nemotic k farními kostelu v Drnholci a ke kanonikátu a prebendě v kostele sv. Petra v Brně.⁶⁸² Jan Kovářův (*Fabri*) se objevuje také roku 1381 mezi studenty práv pražské univerzity, a sice mezi saskými posluchači.⁶⁸³

115. Bartoloměj z Uničova

Ditvín z Vratislavi se naposledy zmiňuje v dubnu 1403 a čtyři měsíce nato už máme první zmínku o novém proboštovi Bartoloměji z Uničova. O průběhu jeho jmenování se nic nedochovalo, ale dá se předpokládat, že stejně jako jeho předchůdce byl prezentován tišnovskou abatyší a následně potvrzen olomouckým biskupem. Biskup novému proboštovi a celé kapitule chvíli nato potvrdil listinu markraběte Jošta z roku 1397 ohledně *Annus gratiae*, díky které museli nově jmenovaní preláti a kanovníci první rok svého působení v kapitule odevzdat polovinu svého platu k uctění památky svého předchůdce proboštovi a kapitule.⁶⁸⁴ Z této confirmace také plyne, že v této době měla kapitula včetně probošta 20 členů. Spolu s olomouckým generálním vikářem a oficiálem Vilémem Kortelangenem vystupuje jako rozhodčí ve sporu mezi tišnovským klášterem a brněnským kanovníkem Šimonem roku 1406, kdy bylo rozhodnuto ve prospěch tišnovského kláštera.⁶⁸⁵ Roku 1410 získal spolu s jistým pražským kanovníkem Janem z Moravy dům na Starém městě Pražském, který jim odkázal Janův spolukanovník Václav z Olomouce. Václav si však zároveň vyhradil právo za svého života s domem volně disponovat a hned 14. března následujícího roku dům prodal za 125 kop grošů, takže není úplně jasné, zda z něho měl Bartoloměj nějaký užitek.⁶⁸⁶ Otázkou je také, proč byl dům odkázán právě Janovi a Bartolomějovi, a jestli nemohli být příbuzní, nebo

⁶⁸⁰ MV V, č. 1911,2054.

⁶⁸¹ RBMV IV, č. 480.

⁶⁸² MV V, č. 1907.

⁶⁸³ MHUP II, s. 128.

⁶⁸⁴ RBMV IV, č. 480

⁶⁸⁵ MV VII, č. 447.

⁶⁸⁶ KOLLMANN, H.: *O kolektorech*, s. 34.

dokonce bratři, protože oba pocházeli z Uničova. Bartolomějův otec je ale neznámý, a tak se tato domněnka nedá nijak potvrdit.⁶⁸⁷ Bartoloměj se naposledy objevuje v listině z roku 1414, kde se nachází jeho přivěšená pečeť.⁶⁸⁸ Žádné další prameny se od tohoto data až do jeho smrti nedochovaly. Zemřel nejpozději v září 1424, kdy o brněnské proboštsví žádal Jan z Hradce Králové.⁶⁸⁹ Významnější událost pro kapitolu znamenalo získání oprávnění od Václava IV. prezentovat vhodné osoby k uvolněným církevním beneficiím na zeměpanské kolatuře. A pak také schválení papeže Řehoře XII. proboštovi a kapitule k připojení petrovské plebánie k svatopetrské mense, stejně jako už to udělal v roce 1397 papež Bonifác IX.⁶⁹⁰

116., 118., 122., 125. a 129., Mikuláš ze Slavkova, Jan Maršálkův, Ondřej Rotender, Sulek a Hynek

Jak již bylo řečeno, 11. srpna 1403 potvrdil olomoucký biskup Lacek z Kravař listinu markraběte Jošta z 11. května 1397 o tzv. *annus gratiae*. Tato listina se potvrzovala celé kapitule a je zde vyjmenováno všech dvacet členů včetně probošta. Někteří z nich však už nejsou nikde jinde víckrát jmenováni a těmito kanovníky jsou Mikuláš ze Slavkova, Jan Maršálkův, Ondřej Rotender, Sulek a Hynek.⁶⁹¹ Pouze u Ondřeje Rotendera se dá navíc určit, že pocházel z významné brněnské rodiny a byl příbuzný s jiným kanovníkem, Janem Rotenderem. Otázkou také je, jestli kanovník Jan Maršálkův nebyl záhadným Janem, farářem z jihomoravských Letonic. Jednalo se o familiáře Václava Králíka z Buřetic, který žádal v nedatované listině o jeho přijetí do brněnské kapituly. Ivan Hlaváček tuto listinu datuje kolem roku 1402, a tak se mohlo jednat právě o tohoto Jana, pokud byl skutečně letonický farář do kapituly přijat. Mohlo se však jednat i o úplně jinou osobu.⁶⁹²

117. Plebán Lukáš

Stejně jako předchozí kanovníci se plebán Lukáš poprvé objevuje v konfirmaci olomouckého biskupa Lacka z Kravař. Na rozdíl od nich se však objevuje ještě později v roce 1408 jako svědek ve smlouvě o sporu mezi sedleckým opatem Petrem a Václavem, plebánem

⁶⁸⁷ KOLLMANN, H.: *O kolektorech*, s. 31.

⁶⁸⁸ RBMV VII, č. 596.

⁶⁸⁹ MV VII, č. 1234.

⁶⁹⁰ MV VI, č. 738; RBMV IV, č. 580.

⁶⁹¹ RBMV IV, č. 480.

⁶⁹² HLAVÁČEK, I.: *Ex disiectis membris*, s. 557-564.

v Branišovicích, o tzv. věčnou mši v uvedeném farním kostele a také o rybník vystavěný v Branišovicích, jímž byl Václav poškozen na svých důchodech.⁶⁹³ Zde je Lukáš jmenován jako kanovník a plebán v kostele sv. Petra v Brně a u listiny se dochovala i jeho pečeť. O plebána Lukáše se nejspíš jedná i dříve v roce 1392 v soudních aktech konzistoře pražské, kdy se zápis týká konkrétně jeho. Plebán Lukáš byl totiž souzen, protože napadl a zranil brněnského kazatele Mikuláše z Namyslav.⁶⁹⁴ Zde se však jmenuje pouze jako plebán. Jako plebán v kostele nejspíš působil až do roku 1422.⁶⁹⁵

119. Mikuláš Obsas

Dalším kanovníkem, který se poprvé objevuje v listině Lacka z Kravař, je Mikuláš Obsas, který dále vystupuje v několika listinách vztahujících se ke sporu s oslavanským klášterem o patronát kostela sv. Jakuba spolu s kanovníky Konrádem Smerbekem, Lítkem a proboštem Ditvínem.⁶⁹⁶ Konkrétně šlo o listinu papežského auditora Mikuláše Vordise z 23. prosince 1404, listinu papežského auditora Jakuba z 28. ledna 1405 k odvolání exkomunikace na svatojakubské kněze Mikuláše Poláka, Mikuláše Weiglina, Jiljího a Křišťana.⁶⁹⁷ Naposledy je zmíněn v další listině týkající se odvolání exkomunikace zmíněných kněží z 9. února 1405.⁶⁹⁸

120. Lítek z Březinky

Lítek z Březinky se jako brněnský kanovník objevuje ve stejných listinách jako Mikuláš Obsas, ale jsou o něm zmínky i o několik let později. Roku 1406 poháněl Ješka z Křižanova, který mu dlužil 100 kop.⁶⁹⁹ Roku 1412 koupil Mikeš, řečený Lyska z Chrudichrom, Ostopovice s dvorem, ze kterého platil kapitule 8 kop grošů. Toho roku jmenoval svými společníky Lítka z Březinky a Ctibora Dupníkova z Nitkovic.⁷⁰⁰ Roku 1415 se uvádí, že Lítek od Ctibora Ostopovice koupil.⁷⁰¹ O dva roky později Ctibora pohání před soud za 156 hřiven grošů, které mu za Ostopovice zaplatil, protože se s ním domluvil na vystavení patřičných dokumentů. Ale

⁶⁹³ RBMV VII., č. 492

⁶⁹⁴ AICP III, s. 77.

⁶⁹⁵ WOLNÝ, Ř.: *Kirchliche Topographie, Brüner Diözese I.*, s. 28. Zde uvádí, že jako plebán působil Lukáš v letech 1408-1422.

⁶⁹⁶ RBMV IV, č. 480.

⁶⁹⁷ CDM XIII, č. 344, 355.

⁶⁹⁸ CDM XIII, č. 360.

⁶⁹⁹ KP II, s. 22, č. 78.

⁷⁰⁰ SLAVÍK, F., DVORSKÝ F.: *Vlastivěda Moravská 6*, s. 243-244.

⁷⁰¹ HOSÁK, L.: *Historický mistopis III*, s. 200.

Ctibor tak neučinil, a stejně tak pohání Zbyňka z Dřínového, který mu je slíbil za Ctibora vystavit, ale slib také nedodržel.⁷⁰² Lítek přijal Jana Racka z Dambořic a brněnského kanovníka Fraňka z Pacova za své společníky v ostopovickém dvoře, který koupil.⁷⁰³ Další zprávy o Lítkovi nejsou a až o 21 let později je zmíněn jeho společník Franěk z Pacova jako vlastník poloviny dvora.

121. Johánek z Vlašimi

Johánek nebo také Hánek pocházel z Vlašimi, a kromě kanovnictví v Brně působil ještě jako farář ve Všestarech a oltářník v Benešově. Nově zřízený Oltář sv. Apoštolů a sv. Doroty ve farním kostele v Benešově získal roku 1398, přičemž zde musel sloužit dvě mše týdně. V roce 1402 byl pak prezentován k farnímu kostelu ve Všestarech.⁷⁰⁴ Do Všestar byl ale zároveň prezentován jinými patrony ještě Václav, farář z Krňovic, a mezi oběma duchovními vypukl spor.⁷⁰⁵ Václav však nakonec spor vzdal a Johánek tak všestarský kostel uhájil.⁷⁰⁶ Spor musel vést i o oltář v Benešově s jeho patronem Jindřichem z Humpolce; konkrétně o příjmy, které z něj Johánek získával ve výši 8 kop ročně. Během sporu došlo i na Jindřichovu exkomunikaci a táhl se od května 1406 do dubna 1407, kdy byli stanoveni rozhodčí a mělo dojít k mimosoudnímu vyřešení sporu; součástí tohoto řešení bylo i stažení exkomunikace.⁷⁰⁷ Rozhodčí výrok byl vynesen v dubnu a květnu 1408, přičemž se stanovilo, jak má být sporný plat oltářníkovi placen.⁷⁰⁸ Jak už bylo řečeno, Johánek pocházel z Vlašimi a je zde tedy možnost, že patřil k pánům z Vlašimi. Tím pádem mohl být i příbuzným olomouckého biskupa Jana Očka z Vlašimi; jedná se však pouze o hypotézu.⁷⁰⁹

123. Mikuláš z Velešína

Mikuláš z Velešína se připomíná pouze jednou, a to posmrtně v provizi *de novo* pro Fraňka z Pacova na brněnský kanonikát a prebendu, který směnil s Kašparem z Chebu. U Mikuláše se však velice těžko určuje, kdy v kapitule působil. Jestli ještě před rokem 1403,

⁷⁰² KP II, s. 511, č. 602, 603.

⁷⁰³ ZDB XI, č. 320, s.

⁷⁰⁴ LC V, s. 298; LE VI, s. 13-15.

⁷⁰⁵ LC VI, s. 79.

⁷⁰⁶ AICP VI, s. 248.

⁷⁰⁷ AICP V, s. 135, 150, 204, 244, 377, 380, 405, 407.

⁷⁰⁸ AICP VI, s. 252, 255.

⁷⁰⁹ SEDLÁČEK, A.: *Hrady, Zámky a tvrze království českého XV.*, s. 181-189.

kdy už byl Franěk brněnským kanovníkem, anebo až později, kdy by pak jeho prebendu získal Kašpar z Chebu. Bohužel ani u Kašpara se víc informací o jeho začátcích v kapitule nedochovalo. A tak se dá jen spekulovat, kdy vlastně ke směně mezi Kašparem a Fraňkem došlo.

124. Franěk z Pacova

Franěk se sice objevuje v listině v seznamu kanovníků z roku 1403, ale pravděpodobně v té době ještě nedosahoval potřebného svěcení, které získal až 31. března 1408, kdy byl vysvěcen na jáhna v kostele sv. Haštala na Starém Městě k titulu kanonikátu a prebendy v Brně.⁷¹⁰ Jak již bylo řečeno, Franěk z Pacova byl jmenovaný v roce 1416 společníkem kanovníka Lítka z Březinky spolu s Janem Rackem, coby spoluvlastníci dvora v Ostopovicích. O 21 let později Jan Racek prodal půl této vsi a půl dvoru i s poddanými Janu Babkovi ze Senice a Hanušovi řečenému Švábovi z Temenic a druhou polovinu vsi jim Franěk daroval.⁷¹¹ 1416 se objevuje jako zástupce svatopetrské kapituly spolu s kanovníkem Markem z Litovle a dvěma věčnými vikáři Mikulášem a Janem ve vizitačních statutech olomouckého biskupa Václava Králíka z Buřenic.⁷¹² 1422 se Franěk musel obrátit na kurii s žádostí o potvrzení jeho kanovnícké prebendy, kterou získal *auctoritate ordinaria* směnou s jiným brněnským kanovníkem Kašparem z Chebu, protože se obával, že by ho mohl držet neprávem. Totiž po smrti jejího tehdejšího držitele Mikuláše z Velešina byla na tuto prebendu udělena provize Mikuláši z Jihlavy. Ten na ni však rezignoval před tím, než se její držby ujal. Papež s potvrzení Fraňkova kanonikátu souhlasil a vydal mandát k ztv. *provisio nova*, kterým nařídil kroměřížskému proboštovi Petrovi z Račic, jenž byl mimochodem taky brněnským kanovníkem, aby Fraňka potvrdil.⁷¹³ V červnu toho roku od něj papežský prokurátor vybral annáty za tento kanonikát ve výši 20 hřiven stříbra.⁷¹⁴ Důkazem toho, že nová provize opravdu vešla v platnost, je i listina kroměřížského probošta z 26. června, kterou Fraňkovi z Pacova udělil tento kanonikát a prebendu v Měnině a zároveň nařídil olomouckému biskupovi

⁷¹⁰ LOC, s. 151.

⁷¹¹ SLAVÍK, F., DVORSKÝ F.: *Vlastivěda Moravská 6*, s. 244.

⁷¹² RBMV IV, č. 661.

⁷¹³ MV VII, č. 967.

⁷¹⁴ MV VII, č. 970.

a proboštovi a kapitule u sv. Petra v Brně, aby pod hrozbou církevních trestů ho k prebendě uvedli a v olomoucké diecézi toto rozhodnutí vyhlásili.⁷¹⁵

126. Šimon

Šimon byl rektorem farního kostela ve Velké Bíteši a počátkem roku 1406 vedl spor o obilné desátky z Bíteše v hodnotě osmi měřic obilí, čtyř měřic pšenice a taktéž čtyř měřic ovsa s abatýší a konventem kláštera v Tišnově. Rozhodčí tohoto, sporu probošt Bartoloměj z Uničova a kanovník Vilém Kortelangen, dali za pravdu tišnovskému klášteru a rozhodli ve sporu tak, že kanovník Šimon odevzdával klášteru osm měřic obilí, z toho čtyři pšenice a čtyři ovsa na svátky sv. Jiří a sv. Petra a Pavla.⁷¹⁶

127. Martin

Stejně jako Štěpán z Manic se kanovník Martin objevuje v listině Lacka z Kravař z roku 1403 a taky v zápisu soudních akt při převzetí 14 marek od nájemníka fary v Pozořicích.⁷¹⁷ Další zprávy o něm nemáme.

129. Ondřej z Modřic

Ondřej z Modřic je jmenovaný v listině z roku 1403 v seznamu brněnských kanovníků a od roku 1406 působil jako písař zemských desk.⁷¹⁸ Již roku 1407 se objevuje v knihách púhonných jako arcijáhen břeclavský a notář olomoucké cúdy a stejně tak i v letech 1408 a 1409.⁷¹⁹ Ondřej byl také od roku 1403 písařem markraběte Jošta a pravděpodobně už v této době působil jako písař zemský.⁷²⁰ Je možné, že se jako písař markraběte Jošta také dostal ke své brněnské prebendě, čímž ho markrabě jako svého úředníka i finančně zabezpečil. Jako Ondřej z Modřic je jmenovaný už od roku 1403, kdy se v pramenech objevuje poprvé a roku 1408 vystupuje v notářském instrumentu, v němž Míkuláš plebán v Modřicích vyznává, že obdržel od zemřelého brněnského měšťana Jakuba Rablina z Modřic na založené dvojité anniversarium tři pole pro kostel modřický.⁷²¹ Zde Ondřej vystupuje jako veřejný notář, ale

⁷¹⁵ Archivy, č. 1227.

⁷¹⁶ RBMV VII, č. 447.

⁷¹⁷ RBMV IV, č. 480; AICP V, s. 295.

⁷¹⁸ CDM XIII, č. 397.

⁷¹⁹ KP I, s. 197, 257, 307.

⁷²⁰ JIREČEK, H.: *Václav Mladějovec z Mladějova*, s. 111; CDM XIII, č. 253.

⁷²¹ CDM XIV, č. 36.

zároveň je také označen jako modřický plebán. Roku 1409 Ondřej vystupuje v zápisu o krádeži jistých dokumentů, kdy Jan Puklice poháněl Peška z Lhotky, který podle něj zabavil jisté listiny od kněze Ondřeje, kanovníka brněnského, které si u tohoto duchovního uložil jeho nebožtík otec těsně před jeho smrtí, čímž ho poškodil a má mu uhradit 50 hřiven grošů. Navíc ho ještě obvinil, že mu ukradl nějaké oblečení, za které chce ještě dalších 30 hřiven.⁷²² Janův otec mu nejspíš důvěřoval a svěřil mu nějaké důležité dokumenty, které ale Ondřej neuhlídal. Jako nejvyšší písař olomoucký se objevuje roku 1412 v písemnosti, která informuje o vložení dvou právních záznamů do desk zemských, kde se stále jmenuje i jako brněnský kanovník.⁷²³ Tadra uvádí, že jako písař olomoucké cúdy působil ještě roku 1415.⁷²⁴ Pravděpodobně zemřel někdy v roce 1417 nebo začátkem roku 1418, protože v lednu roku 1420 žádal Václav Sindlinův z Brna o *nova provisio* na břeclavské arcijáhenství, které už drží dva roky a získal je po smrti Ondřeje Modřického.⁷²⁵

130. Rudolf z Radovesnic

Rudolf byl synem Rudolfa z Radovesnic a jeho manželky Běly a nejpozději od roku 1397 působil jako farář v moravských Prusích.⁷²⁶ O šest let později se jmenuje mezi brněnskými kanovníky v listině Lacka z Kravař a získal také příslušnou prebendu, která nepřesahovala 12 hřiven stříbra ročně.⁷²⁷ Roku 1407 ho ustanovil jeho bratr Maršík z Radovesnic spolu s Henslínem z Kovalovic jako spolumajitele svých statků.⁷²⁸ Rudolfova rodina patřila k příslušníkům nižší moravské šlechty a jeho dalším bratrem, kromě Maršíka, byl ještě Myslibor z Radovesnic. Oba dva jeho bratři vykonávali funkci markraběcích komorníků.⁷²⁹ Rudolf zemřel nejspíš někdy na přelomu let 1422 a 1423, protože v březnu toho roku žádal o provizi na jeho kanonikát s prebendou Jan Hánkův z Hradce Králové.⁷³⁰

⁷²² KP II, s. 159.

⁷²³ RBMV VII, č. 599.

⁷²⁴ TADRA, F.: *Kanceláře a písaři*, s. 109.

⁷²⁵ MV VII, č. 543.

⁷²⁶ AČ XXXV, s. 370-371, 578.

⁷²⁷ RBMV IV, č. 480.

⁷²⁸ ZDB IX, č. 160, s. 262; BALETKA, T.: *Dvůr, rezidence a kancelář*, s. 297-464.

⁷²⁹ MEZNÍK, J.: *Lucemburská Morava*, s. 243.

⁷³⁰ MV VII, č. 1037.

131. Martin z Úterý

Působení Martina z Úterý v brněnské kapitule bylo poměrně krátké, protože v seznamu kanovníků z roku 1403 jeho jméno není, a hned v roce 1404 už se o něm v provizi Smila z Vícova na jeho brněnský kanonikát mluví jako o mrtvém.⁷³¹ Od roku 1387 je však doložen jako kanovník olomoucký a 1391 se o něm píše, že už je několik let papežským dvořanem, knězem a také úředníkem papežské kuchyně.⁷³² Stal se také kanovníkem vratislavským a získal farní kostel v Přistoupimi, který po jeho smrti získal Jiří Jakubův Crael.⁷³³ Jeho olomouckou prebendu pak získal Sulík z Železné.⁷³⁴

132. Smil z Vícova

Smil byl synem Henslína z Vícova nebo také z Lešan u Plumlova a jeho manželky Zbyňky Šlo o vladycskou rodinu, jejíž genealogie je známá právě počínaje Henslínem, který se uvádí v letech 1355-1379.⁷³⁵ Smil měl ještě staršího bratra Albrechta, řečeného Laurin, který se stal pokračovatelem rodu, zatímco Smil se tradičně jako mladší bratr dal na církevní dráhu a stal se nejprve olomouckým kanovníkem. Předtím studoval od roku 1379 na pražské univerzitě a v letech 1387-1388 byl rektorem právnické univerzity.⁷³⁶ Roku 1392 získal na základě papežské provize litoměřické arcijáhenství a k tomu ještě kanovníctví vyšehradské s prebendou, čemuž nemělo být na obtíž, že držel olomoucký kanonikát s prebendou, farní kostel v Ratajích a k tomu ještě vedl spor o kostel ve Zdounkách.⁷³⁷ A roku 1393 získal ještě kapli sv. Petra v Boskovicích.⁷³⁸ O vyšehradský kanonikát vedl o pár let později spor s Janem z Třemošnic, jenž nakonec prohrál a papež udělil kanonikát Smilovi.⁷³⁹ Stejně tak mu papež potvrdil stále sporné arcijáhenství v Litoměřicích.⁷⁴⁰ 1399 získal od papeže dispens na současnou držbu litoměřického arcijáhenství i fary v Ratajích a mohl si je tak ponechat až do své smrti.⁷⁴¹ Brněnským kanovníkem se stal roku 1404, kdy měl být uveden i k prebendě, která

⁷³¹ MV V, č. 2176.

⁷³² CDM XI, č. 448; MV V, č. 480.

⁷³³ CDM XII, č. 177; MV V, č. 2178.

⁷³⁴ MV V, č. 2177.

⁷³⁵ PILNÁČEK, J.: *Staromoravští rodové*, s. 140.

⁷³⁶ MHUP II, s. 34; TOMEK, V. V.: *Dějepis města Prahy V.*, s. 290.

⁷³⁷ MV V, č. 622.

⁷³⁸ MV V, č. 730.

⁷³⁹ MV V, č. 969.

⁷⁴⁰ MV V, č. 970.

⁷⁴¹ MV V, č. 1449.

byla uprázdněna smrtí Martina z Úterý. Zde se navíc zmiňuje další beneficium, a to farní kostel v Pozořicích.⁷⁴² Smil se nakonec nespjíš brněnské prebendy neujal, protože o ni roku 1405 vedou spor Martin z Týnce a Václav z Hnojnic.⁷⁴³ Papež mu téhož roku udělil právo sloužit mše na místech stížených interdikttem.⁷⁴⁴

Od roku 1397 působil Smil jako administrátor olomouckého biskupství a také oficiál a později i jako generální vikář. Jako administrátor *sede vacante* olomouckého biskupství působil spolu s Vilémem Kortelangenem a poprvé spolu potvrzují obsah listiny z roku 1396.⁷⁴⁵ Další bylo zlistinění smíru veřejným notářem Konrádem Janovým z Těšína, který byl uzavřen před administrátory Vilémem Kortelangenem a Smilem z Vícova se souhlasem sporných stran, klášterem tišnovským a čebínským farářem Oldřichem, o desátky ze vsi Hradčany.⁷⁴⁶ Jako olomoucký oficiál rozhodl na základě žádosti Jana z Vranova ve sporu s vikářem Bartolomějem o oltář sv. Martina v Olomouci, že oltář náleží Janovi.⁷⁴⁷ Jako generální vikář se poprvé objevuje roku 1398, kdy vynáší konečný rozsudek v kauze mezi Mikulášem řečeným Scheler z Brodku, knězem olomoucké diecéze, oltářníkem sv. Andělů v Pustiměři na straně jedné a abatýší a konventem na straně druhé o jisté výdaje.⁷⁴⁸ Naposledy je pak zmíněn v tomto úřadu 16. ledna 1400, kdy vynáší rozsudek, že Znata z Bělé a jeho bratr Drslav z Kobylí zaplatí klášteru jeptišek u sv. Jakuba v Olomouci 5 hřiven.⁷⁴⁹ Těžko říct, do kdy úřad generálního vikáře vykonával, protože jako další generální vikář se jmenuje až roku 1403 Jan ze Slavonic a Smil mezitím stále vykonával úřad olomouckého oficiála.⁷⁵⁰

Smil z Vícova také sehrát zajímavou roli ve volbě dvou olomouckých biskupů. Po smrti biskupa Mikuláše z Riesenburku roku 1397 byli ve hře o biskupský stolec navíc hned tři duchovní. Kapitula zvolila jako olomouckého biskupa jednoho z jejich kanovníků, Lacka Jičínského z Kravař, a český král Václav žádal kurii o provizi pro svého dvořana, Jana Mráze ze západočeské vladycké rodiny. Posledním kandidátem byl Smil z Vícova, pro kterého se

⁷⁴² MV V, č. 2176.

⁷⁴³ MV VI, č. 96.

⁷⁴⁴ MV V, č. 2222.

⁷⁴⁵ CDM XII, č. 418.

⁷⁴⁶ CDM XII, č. 427.

⁷⁴⁷ CDM XII, č. 439.

⁷⁴⁸ CDM XII, č. 489.

⁷⁴⁹ CDM XIII, č. 4.

⁷⁵⁰ CDM XIII, č. 114, 245.

snažil získat provizi markrabě Jošt. U papeže však zvítězil kandidát Václava IV. a olomouckým biskupem se tedy stal Jan Mráz. Smil se stal Mrázovou pravou rukou, ale v kapitule postupně měl několik odpůrců. Po smrti Jana Mráze nastala velmi ojedinělá situace, protože Václav IV. byl tou dobou nucen pobývat ve „vězení“ Vídní, kam ho uvrhl jeho bratr Zikmund, a proto byl mimo hru. O olomoucký stolec se tedy střetli jen dva kandidáti, a sice stejní dva, kteří byli při poslední volbě neúspěšní. Tentokrát však papež podpořil ve vlastním zájmu kapitolu a biskupem se stal Lacek z Kravař, který pocházel z bohatšího panského rodu. Svědectví o tom podává anonymní autor v „*Granum catalogi*“, který byl odpůrcem Jana Mráze a snad ještě víc Smila z Vícova. Tvrdí totiž, že po zvolení Lacka z Kravař dal markrabě Smilovi 8000 florénů na spor proti Lackovi a celá věc se měla vyřešit pouze díky tomu, že Smil v Římě zemřel.⁷⁵¹

Přestože se dochoval záznam v soudních aktech konzistoře pražské o jistém dluhu ještě z roku 1407, Smil nejspíš zemřel už někdy v první polovině roku 1406, kdy na jeho faru v Pozořicích udělil papež provizi *si neutri* pro Jana Petrova.⁷⁵²

133. Jan Hersevelt

Byl rektorem farního kostela v Hrušovanech, oltářníkem sv. Klementa a Erasma ve vratislavské katedrále. Získal provizi na kostele Drnholci a na arcijáhenství ve Znojmě. Dne 12. května 1404 mu byla udělena expektance ve znění na nekurátní benefícium na kolaci biskupa a kapituly olomoucké, anebo probošta a kapituly brněnské. Na základě takovéto expektance mohl získat kanovnictví a prebendu v Brně, ale vzhledem k tomu, že už se víckrát v souvislosti s kapitulou neobjevuje, získal spíš některý patronátní kostel.⁷⁵³ Souhrnně mohl pobírat 95 hřiven stříbra, což je mimořádně vysoká částka, a o několik dní později mu mělo být navíc ještě potvrzeno kanovnictví a prebenda ve vratislavském kostele a stejně tak arcijáhenství ve Znojmě.⁷⁵⁴

134. Mistr Albert Creyenberk

Albert Creyenberk působil jako písař a abreviátor na papežském dvoře, neznámo, na které univerzitě dosáhl titulu doktor dekretů. Jako papežův familiář získal nemalé množství

⁷⁵¹ ELBEL, P.: *Kapitoly z dějiny*, s. 17-18, 65, 73.

⁷⁵² MV VI, č. 213.

⁷⁵³ MV V, č. 2196.

⁷⁵⁴ MV V, č. 2209.

církevních beneficií. Pravděpodobně pocházel z Belgie, kde prvně působil jako farář ve farním kostele v Borlez. Tento kostel směnil v roce 1399 s Jindřichem Goethals za probošství farního kostela v Olbramkostelet.⁷⁵⁵ O církevní benefícia také vedl několik sporů, jako například roku 1401 o kanonikát a prebendu v Halberstadtu s Bedřichem Hakem, který vyhrál. Přičemž z příslušné papežské listiny plyne, že držel ještě další rozličná benefícia v Halberstadtu, Naumburgu, Zvěříně, Mohuči a Ratzeburgu, které pravděpodobně získal postupně díky papežově přízni.⁷⁵⁶ Další expektanci získal roku 1403 na kanonikát a větší prebendu v Magdeburgu, kdy zároveň držel ještě farní kostel P. Marie ve Wismaru, prebendu v Bützowě (česky zastarale Bojcov) ve zvěřínské diecézi a arcijáhenství v Aschersleбену.⁷⁵⁷ V červnu 1404 získal Albert expektanci rovnou na dva kanonikáty s prebendou, a to v kostele olomouckém a brněnském. V této listině se opět objevuje velice dlouhá klausule *non obstantibus*, vztahující se na probošství v Olbramkostelet a arcijáhenství v Halberstadtu, kde Albert navíc zaujímal ještě hodnost distributora každodenních porcí, dále už známé kanovníctví a prebenda v Olomouci a novější oltář sv. Leonarda a kanovníctví v Nauburku. Mimo to vedl dva spory o kanovníctví a již zmíněnou prebendu v Bützowě a kanovníctví a větší prebendu v Magdeburgu. Specifikuje se zde také, že pokud Albert na základě této expektance opravdu získá kanonikát s prebendou v Olomouci, musí se vzdát kanonikátu a prebendy v Olomouci, který již drží. Zde se také ukazuje, že už i papež si všimnul jeho četných beneficií a výše důchodů, které pobíral. Přidal ještě dodatek, že po dobu pěti let nesmí obdržet provizi na jinou prebendu a navíc, že se má zříct kanonikátu, kde nezíská prebendu na základě této expektance.⁷⁵⁸ Albert nakonec lepší prebendu v Olomouci získal, jak se píše v provizi pro Křišťana z Brna z roku 1413.⁷⁵⁹ Roku 1418 je směnil s Michalem z Břestu za kanonikát s prebendou v Kostnici.⁷⁶⁰ Jako papežský písař je jmenovaný ještě roku 1418 a roku 1427 už má za jeho kostel v Olbramkostelet platit annáty Jan z Hradce Králové, který ho získal po Albertově smrti.⁷⁶¹

⁷⁵⁵ MV V, 1495.

⁷⁵⁶ MV V, č. 1725.

⁷⁵⁷ MV V, č. 2022.

⁷⁵⁸ MV V, č. 2214.

⁷⁵⁹ MV VI, č. 838.

⁷⁶⁰ MV VII, č. 224.

⁷⁶¹ TADRA, F.: *Kulturní styky Čech*, s. 110; Kollman, ale uvádí až do roku 1427-KOLLMAN, H.: *O kollektorech*, s 67.

135. a 136. Martin Pavlův z Týnce a Václav Martinův z Hnojnic

Martin, syn Pavla z Týnce, získal roku 1404 expektanci na kolaci biskupa a kapituly olomoucké a probošta a kapituly brněnské, takže teoreticky se na jejím základě mohl dostat do obou těchto kapitul, ale spíše pak na síť jejich patronátních far a dalších beneficií.⁷⁶² Martin ale skutečně projevil zájem o kanonikát s prebendou v Brně, o čemž svědčí spor s Václavem z Hnojnic o prebendu uprázdněnou smrtí Martina z Úterý.⁷⁶³ Jejich spor už musel nějakou dobu trvat, a tak se Václav rozhodl požádat o provizi *si neutri* na tento kanonikát, která mu byla udělena 31. března 1405. Kanonikát s prebendou sice získal Václav, tento spor však také dokazuje, že někteří duchovní vybavení prostou expektancí na libovolné beneficium na kapitulním patronátu na jejím základě usilovali o získání kanonikátu.

137. Mistr Václav z Kuřimi

Jako kanovník olomoucký a brněnský se poprvé objevuje roku 1406 ve svědečné formulí listiny olomouckého oficiála Viléma Kortelangena.⁷⁶⁴ Působil také jako scholastik pražský mezi léty 1414 až 1425 a také jako oltářník Všech svatých v kostele sv. Jiljí v letech 1416 až 1417. Roku 1415 získal Václav oltář sv. Markéty ve špitále u kláštera sv. Ambrože na Novém Městě pražském, který směnil za olomoucké kanovnictví s Hertvínem.⁷⁶⁵ Stal se také farářem v Kmetiněvsi a kanovníkem kroměřížským.⁷⁶⁶ Vykonával také jako jediný úřad generálního vikáře v letech 1412 až 1419 a během toho je v roce 1413 doložený také jako oficiál pražského arcibiskupa Albíka z Uničova. Později v těchto úřadech setrval i za arcibiskupa Konráda z Vechty.⁷⁶⁷ Václav z Kuřimi se stal mistrem, přičemž vysokoškolské vzdělání získal na pražské univerzitě. Titul bakalář získal v roce 1385 a titul mistra v roce 1389. O dva roky později vystudoval také práva.⁷⁶⁸ Z roku 1414 se dochovaly dvě papežské provize pro Václava z Kuřimi. První mu měl být potvrzen kostel sv. Jiljí a druhou scholasterie pražského kostela s platem 15 hřiven stříbra ročně, která se uprázdnila smrtí Jana z Malesic.⁷⁶⁹ Druhá listina obsahuje i klauzuli *non obstantibus*, kde se píše o kanonikátu a prebendě v kostele sv. Jiljí a

⁷⁶² MV V, č. 2225.

⁷⁶³ MV VI, č. 96.

⁷⁶⁴ CDM XIII, č. 421.

⁷⁶⁵ LC VII, s. 178.

⁷⁶⁶ TOMEK, V. V.: *Dějepis města Prahy V*, s. 137, 201, 245, 251; RBMV VIII, č. 394.

⁷⁶⁷ TOMEK, V. V.: *Dějepis města Prahy V*, s. 118; HLEDÍKOVÁ, Z.: *Úřad generálních vikářů*, s. 132.

⁷⁶⁸ TRÍŠKA, J.: *Životopisný slovník*, s. 523.

⁷⁶⁹ MV VI, č. 918.

v kostele sv. Petra v Brně. Navíc se tu zmiňuje ještě o farním kostel v Tikovicích a oltáři v Olomouci, jejichž výnosy dohromady činí 40 hřiven stříbra ročně. *Auctoritate ordinaria* získal také kanonikát a beneficium na kolaci biskupa a kapituly olomoucké. Jako poslední je uveden dispens v případě, že by se rozhodl si ponechat jak farní kostel v Tikovicích, tak scholasterii v Praze, což se mělo vztahovat i na s nimi směnná inkompatibilní beneficia.⁷⁷⁰ V květnu 1418 žádal o udělení provize na kanonikát a prebendu v kostele pražském, uvolnený rezignací Bohuše, který získal prebendu v kostele vyšehradském.⁷⁷¹ Je zřejmé, že Václav jako generální vikář pražského arcibiskupa se nemohl nijak aktivně podílet na kapitulním životě v Brně, a spíše pro něho brněnská prebenda sloužila jako zdroj financí; podobně tomu mohlo být i v Kroměříži. V březnu 1425 však určitě pobýval v Brně, kdy měl jako papežskou kurií ustanovený exekutor postoupit v exekuci listiny pro svatopetrského věčného vikáře Václava ze Šlapanic. Na základě této listiny Martina V., měl přijmout svobodnou rezignaci na tuto kapli od jejího dosavadního rektora Tomáše a přesvědčit se zkouškou, že zmíněný Václav je pro tuto kapli vhodným kandidátem. Václav z Kuřimi uznal žadatele vhodným kandidátem a obeslal olomouckého biskupa a oslavanský klášter, aby šest dní od prezentace uvedli Václava ze Šlapanic nebo jeho prokurátora k držení zmíněné kaple.⁷⁷² Z této listiny plyne, že přece jen po skončení jeho působení v úřadu generálního vikáře se mohl zdržovat na Moravě, i když se zde označuje jako pražský scholastik. Přece jenom vystupuje jako exekutor pro člena kapituly, takže se dá předpokládat, že k ní musel nějaké vazby mít a jeho kanonikát nemusel být pouze jako zdroj financí. Tuto domněnku potvrzuje i zmínka týkající se vinicí v Hustopečích z 6. dubna 1433, kdy mistr Václav z Kuřimi dosvědčuje, že před dvaceti čtyřmi lety, jakožto probošt kláštera na Starém Brně, daroval tyto vinice panu Adamovi Scherovi, který byl tehdy hustopečským a později se stal brněnským měšťanem, a má z této vinice klášteru odvádět desátky.⁷⁷³ To znamená, že Václav někdy kolem roku 1409 ještě působil jako probošt kláštera na Starém Brně. Jeho vazby k Brnu trvaly i po získání pražského kanonikátu.

⁷⁷⁰ MV VI, č. 939.

⁷⁷¹ MV VII, č. 296.

⁷⁷² AMB, A 1/1 SLML, č. 271.

⁷⁷³ MZA, fond. E9 – sign. 1433 IV 06.

138. Prokop Janův z Chotětova

Pro Prokopa Janova z Chotětova se dochovala expektance ve formě prostého mandátu třem exekutorům na uvedení k beneficiu na kolaci probošta, děkana, scholastika a kapituly či jednotlivých kanovníků a osob kostela sv. Kosmy a Damiána ve staré Boleslavi. Navíc se uvádí, že Prokop z Chotětova je chudý klerik pražské diecéze a že drží kanovníctví a prebendu v kostele sv. Petra v Brně.⁷⁷⁴ Pravděpodobně z Chotětova pocházel, protože jako farář zde nepůsobil.

139. Jakub z Moravských Budějovic

Jakub byl věčným vikářem kostela olomouckého v letech 1400 až 1404 a od roku 1407 se uvádí jako farář v Mohelnici a také kanovník v Brně a Kroměříži. Pravděpodobně z Moravských Budějovic pocházel. První zmínka o něm je v transsumptu listiny Bonifáce IX. k založení dolanského kláštera z října 1397, který vydal olomoucký oficiál Vít z Lomnice v dubnu 1400 na žádost dolanského převora Štěpána.⁷⁷⁵ Jakuba se také přímo dotkly finanční problémy, které kapitula měla v důsledku válek mezi markrabaty Joštem a Prokopem. Většina biskupských statků byla v zástavě na podporu vojska markraběte Jošta, a tak se biskup rozhodl využít peněz uložených různými lidmi v kostele. Svědkem mu byl Smil z Vícova, generální vikář, za jehož dohledu vybral peníze, které si zde uložilo na 160 osob. O dva roky později tedy slíbil vikáři Jakubovi, že mu půjčených 150 hřiven splatí nejpozději do sv. Jiří, a kdyby přece jen nesplatil, může Jakub užívat biskupovu vesnici Náměšť, dokud nezíská celou částku.⁷⁷⁶ Jako svědek vystupuje i v listinách z roku 1401.⁷⁷⁷ Na žádost Jakuba z Budějovic potvrdil olomoucký biskup Lacek z Kravař privilegium Bruna ze Schauenburku pro mohelnický kostel z roku 1275, kterou byla rozšířena jeho práva. Tehdy ještě nebyl mohelnickým farářem, ale pravděpodobně už k Mohelnici nějaké vazby měl.⁷⁷⁸ Naposledy je zmíněn jako olomoucký věčný vikář roku 1404.⁷⁷⁹ O několik let později Jakub informoval děkana a kapitolu pražského kostela, že podle jejich příkazu přijal od Jana, oltářníka sv. Háty v pražském kostele, 98 zlatých 16 grošů. Prosil také o zprávu, zda chtějí tuto sumu přijmout, nebo jestli a kolik má jmenovaný

⁷⁷⁴ MV VI, č. 260.

⁷⁷⁵ CDM XIII, č. 23

⁷⁷⁶ CDM XIII, č. 143; KRAČMER, M.: *Dějiny metropolitního chrámu*, s. 60-61.

⁷⁷⁷ CDM XIII, č. 132, 150.

⁷⁷⁸ CDM XIII, č. 308.

⁷⁷⁹ CDM XIII, č. 343.

Jan k sumě přidat. V této zprávě se již jmenuje jako farář v Mohelnici a kanovník brněnský a kroměřížský, nikoli však vikář olomoucký.⁷⁸⁰ Tento list obsahuje pouze denní datum, ale nejspíš spadá do roku 1407. Stejněho roku Jakub vede spor s lazebníkem Petrem Salaczem kvůli lázním, které zničil požár a zasáhl přitom i na majetky kostela.⁷⁸¹ Naposledy se objevuje Jakub z Budějovic 30. září 1407 jako exekutor poslední vůle paní Magdalény, vdovy po olomouckém písaři Janovi.⁷⁸²

140. Jan z Pehřimova

Brněnský kanovník Jan si směnil roku 1409 beneficium s Janem z Pelhřimova, který byl farářem v Obratani. Tuto směnu provedli v zastoupení svých prokurátorů tak, aby nemuseli sami před generálního vikáře, k čemuž získali souhlas od patrona kostela v Obratani Václava Dobrmana, kanovníka vyšehradského.⁷⁸³ Těžko říct, kdo byl právě blíže nespécifikovaným brněnským kanovníkem, který odešel do obrataňského kostela. Mohlo se jednat o Jana Maršálkova, který je jmenován pouze v roce 1403 anebo případně o Jana řečeného Johánek z Vlašimi, o kterém později taky nejsou informace. Přestože se Jan z Pelhřimova určitě stal brněnským kanovníkem, jiné informace o něm nejsou, kromě toho že byl obrataňským farářem od roku 1403.⁷⁸⁴

141. Jan Jagal

Jan Jagal působil jako hlavní písař moravské kanceláře v roce 1411, a dále jako kanovník brněnský a olomoucký.⁷⁸⁵ Jan Jagal se do olomoucké kapituly dostal stejně jako dalších šest osob na přání markraběte Jošta. Jan byl tedy přijat na základě buly Bonifáce IX., kterou pověřil hradištského opata udělením provize na kanonikát.⁷⁸⁶ Stejným způsobem se kapituly dostal i Mikuláš z Vranova. Třem exekutorům bylo v listopadu 1411 nařízeno, aby Jana Jagala uvedli *de novo* k prebendě kostela ve Vlaštovičkách, kterou získal za papeže Inocence po koncilu v Pise, tedy roku 1409. Z konfirmační knihy se také dochoval zápis o jeho vysvěcení na podjáhna v pražském kostele roku 1410 ke kanonikátu a prebendě v olomouckém

⁷⁸⁰ ERŠIL, J., PRAŽÁK J.: Katalog I., č. 789.

⁷⁸¹ RBMV IV, č. 541.

⁷⁸² CDM XIII, č. 491.

⁷⁸³ LC VI, s. 278.

⁷⁸⁴ LC VI, s. 92.

⁷⁸⁵ TADRA, F.: *Kanceláře a písaři*, s. 81.

⁷⁸⁶ MV VI, č. 603.

a brněnském kostele.⁷⁸⁷ Roku 1416 se Jan Jagal také zúčastnil volby olomouckého biskupa Jana Železného.⁷⁸⁸

142. a 143. Václav z Hustopečí a Václav Štos

Václav Štos, brněnský kanovník, se objevuje pouze jako svědek v notářském instrumentu z roku 1413, který se vztahoval na platy z vinice pod Špilberkem a dvou lánů z Bohunic, které prodal jistý Jan, rychtář z Bohunic. Zápis byl proveden v domě Václava z Hustopečí, brněnského kanovníka.⁷⁸⁹ Ten roku 1416 s paní Annou z Brna rezignoval na všechna práva, která jim příslušela k vesnici Bedřichov.⁷⁹⁰ 1418 už se vyplácel plat na anniversarium kdysi Václava z Hustopečí, pravděpodobně tedy už byl po smrti.⁷⁹¹

144. Martin z Kroměříže

Pouze jednou se objevuje kanovník Martin z Kroměříže, který vystupuje jako rozhodčí ve sporu o patronátní právo farního kostela v Budči roku 1413. Jako svého zástupce si jej zvolil Bertrand, farář z Budče, a Mikuláš, farář z Želetavy. Spolu s Mikulášem byli jmenováni ještě Milosta z Heršic a mistr Jakub z Dobročkovic, prokurátor olomoucké konzistoře. Společně ve sporu rozhodli, že mezi oběma stranami má být zachován mír. Želetavský farář Mikuláš měl stáhnout své odvolání k papežskému stolci a Bertrand mu měl zase odpustit soudní výlohy spojené s jejich sporem. Tento výrok byl opatřen navíc ještě pečeti brněnského probošta Bartoloměje, takže Martin nejspíš jednal v jeho zastoupení.⁷⁹² Nějaký olomoucký klerik Martin z Kroměříže žádal roku 1418 o arcijáhenství v Žatci, ale nelze určit, jestli jde o tutéž osobu.⁷⁹³ Později už se Martin v pramenech neobjevuje.

145. Křišťan Jindřichův z Brna

Křišťanovi z Brna bylo uděleno roku 1413 kanovnictví s čekatelstvím prebendy v kostele sv. Petra; v té době už držel i farní kostel Všech svatých v Brně.⁷⁹⁴ O několik dní později získal ještě provizi, tentokrát na kanonikát olomoucký, ve které se píše, že Křišťan má

⁷⁸⁷ LOC, s. 165.

⁷⁸⁸ RBMV IV, č. 662.

⁷⁸⁹ RBMV IV, č. 603

⁷⁹⁰ KP II, s. 341.

⁷⁹¹ RBMV IV, č. 683.

⁷⁹² RBMV IV, č. 604.

⁷⁹³ MV VII, č. 268.

⁷⁹⁴ MV VI, č. 831.

získat lepší prebendu v kostele olomouckém, na kterou rezignoval Albert Creyenberk.⁷⁹⁵ Jestli však získal i prebendu v Brně, už se nikde neuvádí.

146. Jan z Lověšic

Jan z Lověšic byl brněnským kanovníkem a správcem tamní prebendy sv. Markéty. V souvislosti s jeho prebendou kvitoval roku 1414 abatyši a konvent kláštera cisterciáček na Starém Brně ze zaplacení 15 hřiven grošů pražských, kterými si klášter zpět vyplatil plat jeden a čtvrt hřivny, který byl Jan povinen platit.⁷⁹⁶ Z toho jasně plyne, že Jan z Lověšice byl plnohodnotným kanovníkem, který se také staral o zájmy svého benefícia; přesto se ale znovu v pramenech neobjevuje.

147. a 148. Jan a Ondřej z Radostic

Jindřich řečený Liška připojil své bratry Jana a Ondřeje, kanovníky brněnské, a bratrance Zikmunda v držení majetku v Radosticích.⁷⁹⁷ Tito dva kanovníci patřili k moravskému rodu z Radostic, jehož první příslušník Jindřich se připomíná roku 1380. Pravděpodobně šlo o jejich otce, který se v letech 1384-1397 dokládá jako rožmberský purkrabí v Českém Krumlově a od roku 1395 do roku 1402 v Třeboni. Jeho manželka a také jejich matka se jmenovala Macla, a kromě bratra Jindřicha měli ještě sestru Annu, která se vdala za Mikšíka z Kokor. Další informace o těchto bratrech se nepodařilo nalézt.⁷⁹⁸

149. Mistr Marek z Litovle (Moravy)

Marek se v pramenech dokládá buď jako z Litovle, anebo také z Moravy; z Litovle pravděpodobně pocházel. Vystudoval artistickou fakultu na pražské univerzitě a v roce 1393 získal titul bakaláře. O rok později získal licenciát a nakonec v roce 1404 mistra.⁷⁹⁹ Roku 1406 se v listině Václava IV. objevuje jako *lector ordinarius* Albík z Uničova, jehož zástupcem v této funkci je jmenovaný Marek z Litovle.⁸⁰⁰ Tato funkce v podstatě představovala pověření k řádným přednáškám, jejichž absolvování bylo nutné k připuštění na zkoušky. Patřilo k ní i příslušné stipendium, které představovalo hmotné zajištění jejího vykonavatele, a to většinou

⁷⁹⁵ MV VI, č. 838.

⁷⁹⁶ RBMV VII, č. 596.

⁷⁹⁷ ZDB XI, č. 199.

⁷⁹⁸ PILNÁČEK, J.: *Staromoravští rodové*, s. 525-526; VOHRÝZEK, S.: *Šlechta na jihozápadní Moravě*, s. 521-522.

⁷⁹⁹ TRÍŠKA, J.: *Životopisný slovník*, 348.

⁸⁰⁰ TADRA, F.: *Kulturní styky Čech*, s. 272; Uvedeno v poznámce.

z královské komory. Ve většině případů totiž tuto funkci také vykonával králův osobní lékař, kterým Albík skutečně byl.⁸⁰¹ Zde je však otázkou, jestli i Marek působil jako lékař už u Václava IV., a pak podobně jako Albík přešel do služeb Zikmunda, protože důkaz o jeho působení ve službách krále máme pouze z doby Zikmundovy. Jako jeden z možných výkladů je totiž, že nebyl pouze jeho zástupce, ale také nástupce, ale o jeho působení na univerzitě již žádné další informace nejsou.⁸⁰² Ve funkci Zikmundova lékaře se objevuje pouze roku 1426, kdy se píše, že za svoje služby dostává roční plat 200 zlatých. V této zmínce se také označuje jako kanovník v Brně a Olomouci.⁸⁰³ Jako kanovník brněnský se však objevuje už mnohem dříve ve vizitačních statutech Václava Králíka z Buřenic z roku 1416 spolu s dalším kanovníkem Fraňkem z Pacova a věčnými vikáři Mikulášem *Jaksonis* a Janem Michalovým, jako zástupci kanovníků svatopetrského kostela.⁸⁰⁴ 1429 nejspíš také působil na Vídeňské univerzitě, kde byl toho roku imatrikulován.⁸⁰⁵ Kanovníkem brněnským byl až do své smrti, protože jeho kanonikát s prebendou po něm získal olomoucký scholastik Pavel z Prahy. Příslušná listina musela být vydána někdy v období 1426-1430, protože ji pro Pavla z Prahy vydal administrátor pražského a olomouckého arcibiskupství, kardinál Jan Železný, ten v místě vydání, tedy Bratislavě, pobýval právě v tomto období. Pokud se dá spoléhat na informaci o Markově imatrikulaci ve Vídni roku 1429, musel zemřít někdy roku 1429 nebo 1430.⁸⁰⁶

150. Jan Salcar

Jan Salcar se objevuje pouze posmrtně ve dvou provizních listinách na jeho kanonikát a prebendu a to 26. listopadu 1417 a 6. ledna 1422.⁸⁰⁷ V jiných pramenech se neobjevuje.

151. Michal z Břestu

Michal pocházel ze znojenské měšťanské rodiny, která měla své kořeny v Břestu, malé vesnici na Kroměřížsku. S jeho Bratrem Janem, znojemským měšťanem, se objevuje ve dvou

⁸⁰¹ ŠMAHEL, F.: *Alma mater Pragensis*, s. 133-134; Šmahel pak později na straně 153-154 uvádí jako jednu z možností, že nebyl jeho zástupcem, ale také nástupcem v této funkci, o jeho působení na pražské univerzitě, však další informace nejsou.

⁸⁰² Milada Říhová ho ve své knize *Lékaři na dvoře Karla IV. a Jana Lucemburského* jako jednoho z lékařů Václava IV. uvádí - s. 41.

⁸⁰³ RI XI, č. 6786.

⁸⁰⁴ RBMV IV. 661.

⁸⁰⁵ ŠMAHEL, F.: *Alma mater Pragensis*, s. 153-154.

⁸⁰⁶ MZA, fond G 12 – Cerroniho sbírka, sign. Cerr. II, č. 263, fol. 146v.

⁸⁰⁷ MV VII, č. 29, 882.

Zikmundových donačních listinách, díky kterým získali společně s Kašparem Šlikem a Bohušem z Košíř odúmrtí statky v Čechách. Všeobecně se o jeho životě před vstupem do služby u krále Zikmunda moc neví, a to jak o počátcích jeho církevní kariéry, tak o jeho vzdělání. První zmínka o něm je až jako o konceptním úředníkovi roku 1412 a později jako protonotáři Zikmundovy kanceláře. Michal musel během svého působení v kanceláři koncipovat tisíce litin a jednou z nejznámějších je glejt pro mistra Jana Husa na kostnický koncil z října 1414.⁸⁰⁸ Michal pobíral coby kancelářský úředník plat, ale pro jeho další hmotné zajištění získal na Zikmundovu žádost několik beneficí. Jako první získal kanonikát ve Vratislavi roku 1414 a o dva roky později kanonikát pražský.⁸⁰⁹ V listopadu 1417 získal na Zikmundovu žádost hned tři provize *de novo*, kterými mu měly být potvrzeny kanonikáty s prebendou v kostnickém, pražském a brněnském kostele.⁸¹⁰ Pražský kanonikát získal po Adamovi z Nežetic, který byl také kanovníkem brněnským a zemřel již roku 1414. Provizi na brněnský kanonikát získal jako poslední a plyne z ní, že už ho dosáhl dříve po smrti Jana Salcara; provizi nemělo být na obtíž, že již má kanonikát s prebendou v kostele vratislavském a provizi na arcijáhenství v Bílině v kostele pražském, jejichž výnosy dohromady činí 60 hřiven stříbra ročně. To už se dá považovat za celkem obstojnou sumu. O rok později si Michal z Břestu směnil kanonikát s prebendou v Kostnici s Albertem Creyenberkem za jeho kanonikát s prebendou v Olomouci a podle klauzule *non obstantibus* dřív získal ještě provizi na kanonikát v kroměřížském kostele.⁸¹¹ Roku 1421 se o něm píše, že byl prezentován *auctoritate ordinaria* a pak i zvolen boleslavským proboštem po jeho kolegovi z kanceláře Františkovi z Jevíčka, se kterým byla spojena i lepší kanovnícká prebenda v pražském kostele. V té době už Michalovy výnosy dohromady činily 100 hřiven stříbra ročně.⁸¹² Otázkou je, zda opravdu tuto částku získal, protože většina pražských a boleslavských platů mohla být zadržována husity. Nejspíš i proto Michal získal ještě expektanci na kanonikát s čekatelstvím prebendy v Mohuči a oltář P. Marie v Budyšině.⁸¹³ Roku 1427 mu měly být ještě uděleny *de novo* kaple v Enži v pasovské diecézi a kanovníctví a prebenda v Budyšině.⁸¹⁴ Ještě téhož roku se ale píše, že Michal vede

⁸⁰⁸ ELBEL, P.: *Testamentární odkazy Michala z Břestu*, s. 146-147.

⁸⁰⁹ RI XI, č. 1009, 1944.

⁸¹⁰ MV VII, č. 15, 28, 29.

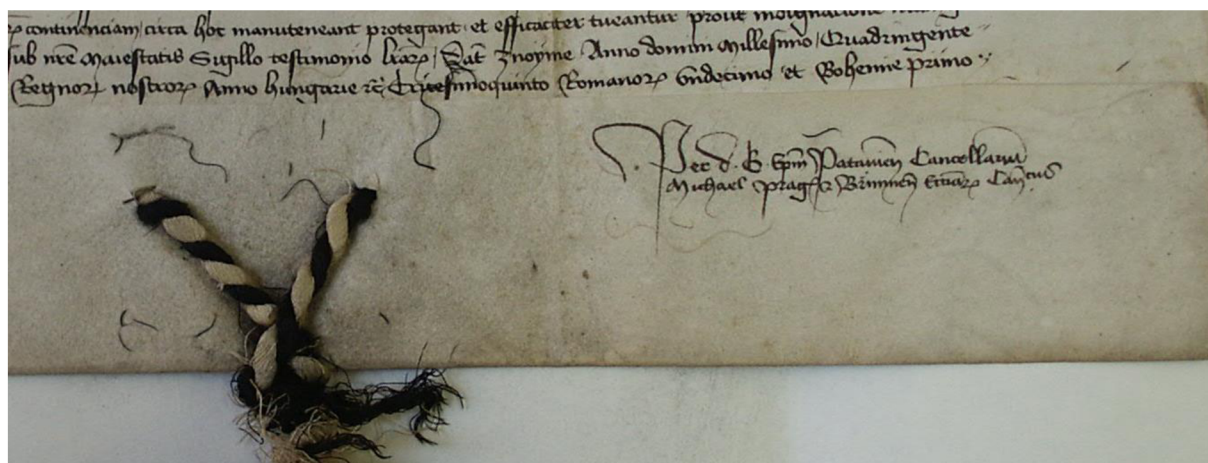
⁸¹¹ MV VII, č. 224.

⁸¹² RI XI, č. 4654.

⁸¹³ MV VII, č. 1006.

⁸¹⁴ MV VII, č. 1698, 1699.

o tuto kapli spor s Mikulášem Slegelem. Během tohoto sporu ale zemřel, a tak byl do veškerých jeho práv uveden Kuneš ze Zvole.⁸¹⁵ Michalovo proboštvství v Boleslavi později získal po jeho smrti Mates Šlik a prebendu v Budyšíně získal Jan Briger.⁸¹⁶ Michal z Břestu tedy zemřel někdy během roku 1427 a zanechal také testament, který se sice nedochoval, ale existují o něm informace ve dvou pramenech. Jde o fundaci knihovny v kostele sv. Mikuláše ve Znojmě, které odkázal svazky ze svojí osobní knihovny, a pak listina markraběte Albrechta V. z roku 1431, ve které souhlasí se zřízením věčné mše v tom samém kostele za spásu duše Michala z Břestu, který si to přál ve svém testamentu.⁸¹⁷

Na obrázku je relačně-konceptní poznámka Michala z Břestu z 28. března 1421 v listině Zikmunda Lucemburského, která byla určená pro město Brno. Michal z Břestu se zde tituluje jako brněnský kanovník. Ve své titulatuře uváděl beneficia pouze výjimečně a v tomto případě tak učinil nejspíš právě proto, že byla listina určena pro Brno.⁸¹⁸

152. Mikuláš Ditlinův ze Znojma

Mikuláš byl klerikem olomoucké diecéze, kanovníkem s prebendou v Brně a na Vyšehradě, oltářníkem sv. Vavřince v kostele pražském, kde také čekal na získání prebendy. Roku 1417 žádal o udělení bílinského arcijáhenství, o které vedl spor s Adamem z Býchor, poté co bylo uprázdňeno smrtí Mikuláše Hlivic. Spor už nejspíš nějakou dobu trval a Mikuláš se chtěl pojistit pro případ nerozhodného výsledku tím, že požádal o udělení provize

⁸¹⁵ MV VII, č. 1904.

⁸¹⁶ MV VII, č. 1925, 1938.

⁸¹⁷ ELBEL, P.: *Testamentární odkazy Michala z Břestu*, s. 149-150.

⁸¹⁸ RI XI/1, č. 4492 (pozn. 25).

si neutri.⁸¹⁹ V dubnu 1418 se ale uvádí, že o arcijáhenství stále spor vedl. Tato informace se nachází v klauzuli *non obstantibus* obsažené v jeho další žádosti na provizi *de novo* na kanonikát a prebendu v kostele pražském, respektive arcijáhenství v Žatci, které získal po smrti Zdenka z Chrástu. O toto arcijáhenství žádal totiž i Martin z Kroměříže, a nejspíš proto si Mikuláš chtěl tímto druhem provize hodlat arcijáhenství pojistit. Dál se také uvádí, že Mikuláš držel ještě oltář sv. Bartoloměje v olomouckém kostele a kapli sv. Máří Magdalény v Kutné Hoře.⁸²⁰ V dubnu 1418 žádal Jan ze Zvole, aby mu byly uděleny kanonikáty s prebendami v kostele sv. Petra na Vyšehradě a v kostele sv. Petra v Brně, které se mají uprázdnit rezignací Mikuláše ze Znojma, jakmile dosáhne kanonikátu a prebendy v kostele pražské.⁸²¹ Mikuláš tedy nejspíš v blízké době na oba tyto kanonikáty rezignoval. Roku 1426 se Mikuláš jmenuje jako sekretář rakouského knížete Albrechta II. Habsburského v žádosti o dispenz na farní kostel sv. Jiří v *Atergew* a jiná benefícia, aby je mohl držet nejméně po dobu sedmi let.⁸²²

153. Petr z Račic

Petr z račic pocházel z vladyckého rodu Račických a uvádí se jako kroměřížský probošt u sv. Mořice od roku 1420 až do roku 1430, kdy byl zvolen olomouckým děkanem.⁸²³ Kroměřížským proboštem se však nespíš stal ještě před rokem 1417, protože toho roku žádal o udělení nové provize na toto beneficium, které směnil se souhlasem ordináře či jeho generálního vikáře s jeho dosavadním držitelem Čeňkem z Lipé za farní kostel v Branišovicích.⁸²⁴ Zde už se také uvádí brněnský kanonikát, který získal *auctoritate ordinaria*. V úřadu probošta vystupuje během let v několika listinách jako exekutor, jako například při uvedení Fraňka z Pacova k brněnské prebendě.⁸²⁵ V březnu 1418 v Oslavanech zlistiňoval, že mu Petr z Jevíčka, rytíř a pán z Mohelna, předal listiny papeže Martina V. a kostnického koncilu, které se týkaly sporu mezi ním a klášteřem v Oslavanech. Po jejich předložení žádal Petr z Jevíčka, aby probošt přikročil k jejich exekuci, ale oslavanská abatyše předložila na obhajobu kláštera listiny Přemysla Otakara o darování farního kostela v Mohelně a pak také

⁸¹⁹ MV VII, č. 62.

⁸²⁰ MV VII, č. 268.

⁸²¹ MV VII, č. 282.

⁸²² MV VII, č. 1622.

⁸²³ PEŘINKA, F. V.: *Dějiny města Kroměříže*, s. 472.

⁸²⁴ MV VII, č. 96.

⁸²⁵ MV VII, č. 967.

listiny o pěti lánech polí ve vsi Popovice s úroky a příslušenstvím daných kostelu v Mohelně, a konečně i listiny olomouckých biskupů potvrzujících darování kostela s tím, že abatyše a konvent žádaly o ponechání patronátního práva k onomu kostelu. Petr z Račic v tomto sporu nakonec rozhodl tak, že Petr z Jevíčka a jeho dědicové mají klášteru jako náhradu odvádět ročně tři kopy grošů ve dvou splátkách. Klášteru také připadly desátky ze vsi Senorady. Petr z Jevíčka pak získal patronátní právo ke kostelu v Mohelně.⁸²⁶ Roku 1420 vystupuje také jako rozhodčí ve sporu mezi olomouckým proboštem a Kunešem ze Zvole a olomouckou kapitulou o vzájemně zadržené platy v tom smyslu, že Kuneš si může ze zadržovaných platů ponechat 33 kop a stejnou sumu musí odevzdat kapitule. Dále si ponechá zadržené peníze z výnosu pozůstalosti svého předchůdce Racka z Trpenovic a z výnosu brněnského arcijáhenství. Napříště však má z arcijáhenství odvádět ve dvou termínech 22 hřiven a kapitula, pokud by se neúčastnil zasedání, mu bude předkládat usnesení a účet rozdělení výnosu.⁸²⁷ Roku 1428 se také zavázal jako prokurátor zaplatit papežské komoře jménem Pavla z Prahy annáty z proboštví kostela v Olbramkostece, když Pavel dosáhl scholasterie v olomouckém kostele.⁸²⁸ Od roku 1430 se stal olomouckým děkanem a v tomto úřadu setrval až do jeho smrti roku 1451, kdy byl zvolen Bohuš ze Zvole.⁸²⁹

154. Jan ze Zvole

Jan ze Zvole byl klerikem olomouckým a žádal o provizi na kanonikáty s prebendou v Brně a na Vyšehradě, které se mají uprázdnit rezignací Mikuláše ze Znojma, jakmile dosáhne prebendy v kostele pražském.⁸³⁰ Je možné, že stejně jako Kuneš pocházel ze šlechtické rodiny Zvolských ze Zvole a jedná se o Kunešova synovce Jana, kterému spolu s jeho bratrem Benešem postoupil do zástavy biskupské državy na Opavsku. Mělo se v podstatě jednat o úhradu škod, které utrpěli Zvolští při obraně Kroměříže proti husitům.⁸³¹

155. Kuneš ze Zvole

⁸²⁶ AMB, A 1/1 SLML, č. 240.

⁸²⁷ ZAO-O, MCO, sign. A III c 11.

⁸²⁸ MV VII, č. 1840.

⁸²⁹ Poprvé doložen 5. května 1451. ZAO-O, MCO, sign. A IV a 20/2.

⁸³⁰ MV VII, č. 282

⁸³¹ KOUŘIL, M.: *Osudy moravské církve*, s. 47-48.

Kuneš pocházel z moravské šlechtické rodiny Zvolských ze Zvole a od roku 1406 působil jako auditor papežského soudu a papežský kaplan.⁸³² Svěcení na podjáhna získal roku 1407.⁸³³ Vystudoval na právnické univerzitě roku 1399 s titulem bakalář a roku 1407 se stal doktorem dekretů.⁸³⁴ Mezi léty 1411 až 1414 působil v olomoucké kapitule jako scholastik a roku 1414 získal arcijáhenství v Bechyni v pražském kostele a jen o rok později se stal kanovníkem v Týně nad Vltavou.⁸³⁵ Kuneš získal ještě několik dalších církevních beneficií jako třeba kanonikát s prebendou v Praze, na Vyšehradě a ve Vratislavi.⁸³⁶ Tyto kanonikáty však představovaly jen jeho hmotné zajištění. Skutečnou kariéru si Kuneš budoval zejména v Olomouci, kde se z kanovníka stal scholastikem a roku 1420 byl zvolen olomouckým proboštem. Nakonec Kuneš získal za podpory Zikmunda Lucemburského i olomoucké biskupství, které mu papež Martin V. potvrdil 10. ledna 1431. Hned po tom byla svolána diecézní synoda, která se uskutečnila v Brně.⁸³⁷ Přestože Kuneš byl kanovníkem brněnským už v roce 1418, podával ještě o rok později suppliku na brněnský kanonikát s prebendou, který je uprázdněný rezignací Racka z Trpenovic.⁸³⁸ Brněnský kanonikát nakonec získal na základě Kunešovy rezignace roku 1431 jeho synovec Bohuš ze Zvole. Kuneš zároveň rezignoval i na kapli v Enži, kterou získal roku 1427 po Michalovi z Břestu.⁸³⁹ Stejně tak v Benešův prospěch rezignoval na dvě výnosná benefícia v Lutychu, a to na kanonikát s prebendou a scholasterii.⁸⁴⁰ Olomoucký biskup často cestoval s králem Zikmundem, roku 1433 odjel na basilejský koncil svolaný papežem Evženem IV., ale na své zpáteční cestě přes Ulm dostal úplavici, na kterou 4. srpna 1434 zemřel.

156. Racek z Trpenovic

Racek z Trpenovic se roku jmenuje 1358 v olomouckých zemských deskách jako kněz a v letech 1397 až 1406 působil jako rektor farního kostela ve Veselí. Roku 1407 se stal farářem v Kostelci a kanovníkem olomouckým.⁸⁴¹ Jeho otec Janáč a bratr Hereš byli oba přezdívaní

⁸³² BUBEN, M.: *Encyklopedie sídelních biskupů*, s. 397-398.

⁸³³ LOC, s. 134.

⁸³⁴ TRÍŠKA, J.: *Životopisný slovník*, s. 87.

⁸³⁵ LC VII, s. 182.

⁸³⁶ TRÍŠKA, J.: *Životopisný slovník*, s. 87.

⁸³⁷ KOUTEK, T.: *Čeští biskupové a arcibiskupové*, s. 80-81.

⁸³⁸ MV VII, č. 292; MV VII, č. 426.

⁸³⁹ MV VII, č. 1904.

⁸⁴⁰ ELBEL, P.: *Knihovna olomouckého biskupa Bohuše ze Zvole*, s. 88-89, pozn. č. 9.

⁸⁴¹ ZDO I, č. 551; ZDO VI, č. 606; CDM XIII, č. 496.

Skřítek a pocházeli z Trpenovic. Jejich rod měl ve znaku mříž na způsob šraňku.⁸⁴² Po smrti jeho bratra uzavřel Racek majetkový spolek s jeho dědici Janem a Uršulou a jejich poručníkem se stal Rackův strýc Kuneš ze Zvole.⁸⁴³ Racek také vlastnil nějaký majetek v Pavlovicích a Držovicích a paní Kunka ze Zvole s ním uzavřela spolek v Postřelmově a Kostelci, kde byl Racek také farářem.⁸⁴⁴ Roku 1418 pak Racek získal zboží z Držovic od Sulíka z Konice a i zde vytvořil spolek s dětmi svého zesnulého bratra.⁸⁴⁵ Rok nato žádal Kuneš ze Zvole o kanonikát s prebendou, na kterou rezignoval právě Racek z Trpenovic.⁸⁴⁶ Neuvádí se, proč Racek rezignoval, ale nejspíš šlo o nějaké podobné benefícium. Podle listiny z roku 1420 se ale v Brně jednalo snad o prebendu, tzv. brněnské arcijáhensství.⁸⁴⁷ Racek se také zúčastnil volby strýcova předchůdce Jana Železného olomouckým biskupem.⁸⁴⁸ Působil také jako administrátor olomoucké diecéze *in temporalibus*.⁸⁴⁹

157. a 158., 159. a 160. Prokop Klementův z Hradce Králové, Tomáš z Klatov, Petr z Uherského Hradiště a Václav Sindlínův z Brna

Tito čtyři kanovníci se v souvislosti s kapitulou objevují zejména kvůli jejich sporu o brněnský kanonikát s prebendou. Prokop z Hradce Králové požádal papeže o udělení provize *si nulli*, protože se nejspíš domníval, že spor vedený mezi Václavem Sindlínovým a Petrem z Uherského Hradiště stále nespěje k jasnému rozhodnutí, kdo kanonikát skutečně získá. Sám Prokop už nějakou dobu držel příslušnou provizi, a tak se domníval, že mu kanonikát bude udělen. Pokud by taková situace nenastala a papež by nevynesl neutrální rozsudek, žádal Prokop, aby mu bylo uděleno jiné kanovníctví s prebendou, když by se uvolnilo rezignací Tomáše z Klatov, anebo již uvolněné kanovníctví po Janu Salcarovi, na které mimochodem držel provizi Michal z Břestu.⁸⁵⁰ Anebo konečně onen sporný kanonikát, pokud by se uvolnil rezignací zmíněných kanovníků Václava a Petra. Prokop se však již konce sporu nedočkal

⁸⁴² PILNÁČEK, J.: *Staromoravští rodové*, s. 113; Kunka ze Zvole si vzala za manžela Hereše Skřítku z Trpenovic, který byl Rackův Otec. Kunka byla sestra Markvarda a Kuneše ze Zvole, takže Olomoucký biskup byl Rackův strýc.

⁸⁴³ ZDO VII, č. 134, 135.

⁸⁴⁴ ZDO VII, č. 140, 568, 569, 571.

⁸⁴⁵ ZDO IX, č. 201.

⁸⁴⁶ MV VII, č. 426.

⁸⁴⁷ ZAO-O, MCO, sign. A III c 11.

⁸⁴⁸ RBMV IV, č. 662.

⁸⁴⁹ ELBEL, P.: *Dvě neznámé listiny*, s. 105-107.

⁸⁵⁰ MV VII, č. 579.

a v lednu roku 1422 získal Václav Sindlinův surrogaci, podle které má být uveden do veškerých práv zesnulého Prokopa z Hradce Králové, pražského klerika, ke kanonikátu a prebendě uprázdněné smrtí Jana Salczara, která mu náležela během sporu právě se zmíněným Václavem Sindlínovým.⁸⁵¹

Prokop Klementův z Hradce Králové byl klerikem pražské diecéze a už v době vedení sporu o brněnský kanonikát usiloval i o jiná beneficia. Roku 1419 žádal o uvedení do veškerých práv Pavla z Trosek, která má ke kanovníctví a prebendě pražského kostela po smrti kanovníka Velislava.⁸⁵² Dále žádal, aby mu bylo udělena provize *de novo* na kanovníctví s prebendou v kostele vyšehradském, které získal na základě expektance Martina V., ale jejíž výnosy nepobíral.⁸⁵³ Toho roku ještě žádal o oltář sv. Markéty v pražském kostele, na který rezignoval Jan Hánkův.⁸⁵⁴ Jak už bylo řečeno, roku 1422, než stačil brněnský kanonikát získat, zemřel.

Brněnský rodák Václav Sindlinův se objevuje roku 1419 v listině o koupi platu 2 hřivny z domu na ulici Veselé od brněnského řezníka Heřmana a jeho manželky za 20 hřiven pražských grošů. Zajímavé je, že tento dům stál mezi domy Václava kuraře a Alžběty pradleny a ze svojí poloviny masného krámu pak mezi masným krámem vdovy po Mikuláši Surdykovi a paní Sindlínové. Jako dodatek se uvádí, že pokud by Heřman a jeho manželka nespláceli tento plat tak, jak mají, a v důsledku toho by vznikl dluh, může si ho Václav vybrat kdekoliv mezi křesťany i židy.⁸⁵⁵ Hned z dalšího dne se dochovala listina o dalším prodeji platu z domu na ulici Běhounské, který prodávající Tomáš olejník z Modřic koupil od Alžběty, vdovy po panu Sindlínovi. Dále se také uvádí, že ze všech svých movitých i nemovitých statků bude odvádět Václavovi Sindlínovu, synovi zmíněné Alžběty, úrok jednu hřivnu grošů pražských. Václavův otec byl tedy pravděpodobně brněnský měšťan a obchodník.⁸⁵⁶ V listině o koupi platu je Václav jmenovaný jako oltářník v kostele sv. Jakuba a již rok poté později prameny ukazují, že beneficií měl mnohem více. V suplice na děkanství kroměřížské se uvádí také jako arcijáhen břeclavský a navíc ještě vedl spor o brněnský kanonikát. Děkanství však nikdy nezískal,

⁸⁵¹ MV VII, č. 882.

⁸⁵² MV VII, č. 505.

⁸⁵³ MV VII, č. 537.

⁸⁵⁴ MV VII, č. 577.

⁸⁵⁵ AMB, A 1/1 SLML, č. 243.

⁸⁵⁶ AMB, A 1/1 SLML, č. 244.

přestože ve své suplice uvádí, že je Jan z Hradce Králové drží neprávem.⁸⁵⁷ Jen dvanáct dní nato žádal, aby mu bylo uděleno *de novo* arcijáhenství břeclavské, které získal *auctoritate ordinaria*. O dva roky později se v surrogaci na brněnské kanovníctví uvádí, že Václav ještě navíc vede spor v kostele pražském a že získal expektanci na beneficium na kolaci olomouckého biskupa nebo konventu kláštera v Třebíči.⁸⁵⁸ V srpnu se nařizuje kroměřížskému proboštovi, aby mu potvrdil prebendu kostela sv. Apolináře v Praze, na kterou rezignoval Zikmund z Českých Budějovic.⁸⁵⁹ Roku 1423 žádal Dominik z Budějovic, aby mu bylo uděleno kanovníctví v pražském kostele, protože mu Václav přislíbil, že na něj bude rezignovat.⁸⁶⁰ Václav získal ještě olomoucký kanonikát na základě dříve zmíněné expektance a ještě navíc získal kanonikát s prebendou u sv. Petra v Mělníku.⁸⁶¹ V zápisu z berního rejstříku v roce 1432 se uvádí, že Václav jako kanovník brněnského kostela vybíral s kanovníkem Petrem peníze od kanovníka olomouckého Alberta Warenrappa.⁸⁶² Poslední zmínka je ze srpna 1435, kdy Václav děkan a kanovník pražského kostela vystupuje jako jeden z vykonavatelů poslední vůle brněnského kanovníka Štěpána Hrzlína z Hustopečí.⁸⁶³

Kanovník Tomáš z Klatov rezignoval na brněnský kanonikát a Petr, farář z Uherského Hradiště, o kanonikát vedl spor, ale prohrál. V jiných pramenech se neobjevují.

161. Kašpar z Chebu

Když Franěk z Pacova získal brněnské kanovníctví a prebendu, šlo o směnu s kanovníkem Kašparem z Chebu, který je získal *auctoritate ordinaria*. Franěk se tedy obrátil na kurii s žádostí o papežskou provizi v obavě, že ono kanovníctví by snad mohl držet neprávem, protože po smrti jeho někdejšího držitele Mikuláše z Velešína byla na tuto prebendu udělena provize Mikuláši z Jihlavy, který na ni však rezignoval a kanonikátu ani prebendy se nikdy neujal.⁸⁶⁴ Bohužel se ani neuvádí, za jaké jiné beneficium Franěk brněnský kanonikát směnil, a další informace o něm nejsou. S největší pravděpodobností se jedná o budoucího kancléře Kašpara Šlika, z doby, kdy se dle původního plánu měl stát klerikem, ale zřejmě nikdy

⁸⁵⁷ MV VII, č. 532.

⁸⁵⁸ MV VII, č. 882.

⁸⁵⁹ MV VII, č. 987.

⁸⁶⁰ MV VII, č. 1026.

⁸⁶¹ MV VII, č. 1313.

⁸⁶² URBÁNKOVÁ, K., WIHODOVÁ, V.: *Brněnské berní rejstříky*, s. 718-719.

⁸⁶³ Šebánek, Archivy, č. 1293

⁸⁶⁴ MV VII, č. 967.

nezískal vyšší svěcení. Otázkou však zůstává, kdy ke směně benefícia s Fraňkem z Pacova mělo dojít. Franěk totiž v kapitule působil pravděpodobně již od roku 1403 a to byl Kašpar Šlik ještě chlapcem. Je však snad možné, že Franěk měl původně jinou prebendu a v citované listině směňuje tuto nebo jiné beneficium někde jinde za prebendu Kašpara z Chebu; který jistě nemohl kanonikát získat před rokem 1415, spíše až roku 1418.⁸⁶⁵

162. Mistr Jan z Hradce Králové

Jan se narodil někdy v druhé polovině 70. let 14. století panu Hánkovi v Hradci Králové. Jako posluchač českého národa byl také zapsán na pražské univerzitě, kde roku 1396 získal titul bakalář svobodných umění.⁸⁶⁶ Svoje mistrovské zkoušky pak složil roku 1402 a začal na univerzitě působit jako regent na artistické fakultě, kde se v různých funkcích objevuje v záznamech děkanské knihy v letech 1403-1413.⁸⁶⁷ Roku 1403 se zapsal také na právnické univerzitě, kterou ale nejspíš nedokončil.⁸⁶⁸ Už jako student se pustil do dvou prvních sporů, které se oba týkaly dlužné částky, kterou chtěl Jan dostat zpět. Oba případy také skončily před papežským soudem a oba vyhrál.⁸⁶⁹ Když se roku 1403 uvolnil kostel sv. Martina na Starém Městě pražském, vrhla se na něj vlna různých uchazečů, mezi nimiž se později objevil i Jan z Hradce. Jan se však objevil až v jakési druhé vlně soudního procesu o toto beneficium roku 1406, kdy se o ně přel s Janem z Litoměřic a Mikulášem, farářem v Kyjích.⁸⁷⁰ Soudní proces se však nakonec přesunul před papežský soud, jak rozhodli oficiál Adam z Nežetic a Václav Nos.⁸⁷¹ V říjnu 1409 se v konfirmační knize objevuje Jan farář u sv. Martina, kdy se však mohlo jednat i o Jana z Litoměřic.⁸⁷² Skutečně se však mohlo jednat o Jana z Hradce, protože nejpozději roku 1413 se uvádí právě on. Mezitím se Jan stal také vyšehradským kanovníkem. Nejpozději k tomu mohlo dojít v listopadu 1413, kdy se nařizuje exekutorům, aby Jana uvedli

⁸⁶⁵ Podrobně ke světské kariéře Kašpara Šlika: ELBEL, PETR; ZAJÍC, ANDREAS: *Die zwei Körper des Kanzlers?: die "reale" und die "virtuelle" Karriere Kaspar Schlicks unter König und Kaiser Sigismund*. In: *Mediaevalia Historica Bohemica*, Historický ústav Roč. 15, č. 2. Praha 2012, s. 73-157; SCHELLHASS, KARL: *Das Vicekanzleriat Kaspar Schlick's*. *Deutsche Zeitschrift für Geschichtswissenschaft* 4. 1890, s. 347-350.; NOVOTNÝ, MICHAL: *Šlikové. Majetková struktura panství a společenské postavení rodu do roku 1487*. Diplomová práce. Praha 2007.

⁸⁶⁶ MHUP I, s. 314, TRÍŠKA, J.: *Životopisný slovník*, s. 248.

⁸⁶⁷ ŠMAHEL, F.: *Dějiny fakulty svobodných umění*, s. 290, 295-296, 298.

⁸⁶⁸ MHUP II, s. 50.

⁸⁶⁹ MV V, č. 2217; MV VI, č. 93.

⁸⁷⁰ AICP V, č. 38, 64, 314, 323, 375, 411.

⁸⁷¹ AICP V, č. 948.

⁸⁷² LC VI, s. 279.

k farnímu beneficiu ve Žďáru nad Sázavou, které získal již dříve na základě papežské provize. V klauzuli *non obstantibus* se uvádí farní kostel sv. Martina na Starém Městě pražském, oltář sv. Markéty ve svatovítské katedrále, a kanonikát s čekatelstvím prebendy v kostele vyšehradském.⁸⁷³

Jan patřil k odpůrcům českých reforem a zúčastnil se také kostnického koncilu, ze kterého se vrátil někdy roku 1416 a jeho pozice se v budoucích letech nevyvíjela příliš pozitivně a byl dokonce za své názory zatčen.⁸⁷⁴ Nicméně již v prosinci 1417 žádal Jan z Hradce papeže Martina V. hned o tři benefícia. První z nich byl nekurátní oltář sv. Michala ve vratislavském kostele, uprázdněný po smrti Vavřince Sachse, přestože nesplňoval podmínky vratislavského kostela a nebyl zde kanovníkem. Zároveň se v suplice píše i o prebendě ve vyšehradské kapitule získané po smrti Václava Dobrmana a že má také provizi na dvě kaple ve vyšehradském kostele, které ale nadrží a vede o ně spor.⁸⁷⁵ Martin V. mu vyhověl a provize mu byla udělena s podmínkou, že pokud oltář ve vratislavském kostele získá, má se vzdát farního kostela sv. Martina.⁸⁷⁶ Další dvě supliky se týkaly nového udělení již získaných beneficií za Jana XXIII., a to kanonikát s prebendou na Vyšehradě a kaple sv. Klementa a Vavřince také ve vyšehradském kostele.⁸⁷⁷ V lednu roku 1418 také získal expektance na kanonikáty s prebendami v kostele vratislavském a brněnském.⁸⁷⁸ Po událostech v Praze se Jan nejspíš snažil získat benefícia jinde a nakonec se uchýlil v Kroměříži, kde 19. srpna 1418 získal děkanství.⁸⁷⁹

I přes to, že se zdá, že by měl Jan z Hradce jako kroměřížský děkan pobývat právě na Moravě, prameny spíše ukazují na jeho pobyt na papežském dvoře, kde se objevuje roku 1420. Roku 1422 zde zaplatil annáty za brněnský kanonikát a prebendu, který získal po Fraňkovi z Pacova.⁸⁸⁰ Během této doby byla Janova držba děkanství napadnuta jiným brněnským kanovníkem Václavem Sindlínovým z Brna, který tvrdil, že je Jan z Hradce drží neprávem.

⁸⁷³ MV VI, č. 884.

⁸⁷⁴ Podrobněji o tom píše DUŠAN COUFAL v *Mistr Jan z Hradce a kalich* v podkapitole osobní katastrofa, s. 22-24.

⁸⁷⁵ MV VII, č. 97.

⁸⁷⁶ MV VII, č. 98, 99.

⁸⁷⁷ MV VII, č. 112.

⁸⁷⁸ Tato informace se objevuje v jiné Janově suplice z roku 1426, kdy žádal o potvrzení těchto expektancí MV VII, č. 1560.

⁸⁷⁹ MV VII, č. 338, 339.

⁸⁸⁰ MV VII, č. 652, 970.

Václav ale neuspěl a Jan si děkanství podržel snad až do své smrti.⁸⁸¹ Někdy mezi léty 1420 a 1423 získal také kanonikát s prebendou v Olomouci a k tomu získal provizi na olomoucké arcijáhensství. Tato informace se objevuje v jeho suplice na brněnský kanonikát a prebendu, který se uprázdnil smrtí Rudolfa Hánkova.⁸⁸² Jan se také pokusil získat brněnské proboštství po smrti Bartoloměje z Uničova. Z klauzule *non obstantibus* pak vyplývá, že držel kanonikát s prebendou na Vyšehradě, děkanství kostela sv. Mořice v Kroměříži a oltář sv. Markéty v Praze. Dále že o nekurátní kapli sv. Klementa a Vavřince na Vyšehradě vedl spor. Byla mu udělena provize na kanovníctví a prebendu v kostele pražském, které ale nedoručil. Z těchto beneficí měl pobírat 55 hřiven ročně, ale byly mu zadrženy husity. Dále také držel kanovníctví a prebendu v Olomouci a oltář Všemohoucího Boha a Těla Kristova v kostele sv. Jiljí ve Vratislavi s důchodem nepřekračujícím 10 hřiven stříbra ročně. Dále máme informaci, že držel expektanční listinu na kanovníctví a prebendu v kostele ve Vratislavi a v kostele sv. Petra v Brně a o kanovníctví a prebendu v Brně vedl spor v apoštolském paláci s důchodem nepřekračujícím 14 hřiven stříbra ročně. K tomu ještě držel dispens na inkompatibilní beneficia.⁸⁸³ V původní suplice Jan uváděl, že roční důchody za proboštství nemají překračovat 25 hřiven stříbra a jen o několik dní později podal její reformaci, ve které se tato částka zvyšuje na 45 hřiven. Proboštství mu bylo přiznáno a 8. listopadu za něj zaplatil obvyklé *annáty*.⁸⁸⁴ O měsíc později už vedl o proboštství spor se svým krajanem Křišťanem z Hradce Králové, který tento spor vyhrál a v březnu 1427 žádal o nové udělení brněnského proboštství a o týden později k němu byl exekutory skutečně uveden.⁸⁸⁵ I když k tomu nejspíš přispěl i fakt, že Jan z Hradce nakonec rezignoval a jeho snahy se přeměrovaly na získání vratislavského kanonikátu.⁸⁸⁶ Vratislavský kanonikát nakonec získal po smrti Miroslava *Kelczonis* 15. února 1427, rezignoval na všechny své spory a ponechal si jen některá beneficia.⁸⁸⁷ Mezi březnem 1425 a dubnem 1428 se stal správcem Českého špitálu v Římě a během té doby se snad dostal do nějakého sporu ohledně záležitostí hospice s Jindřichem Rorawem, který později také

⁸⁸¹ MV VII, č. 532, 548

⁸⁸² MV VII, č. 1037.

⁸⁸³ MV VII, č. 1234.

⁸⁸⁴ MV VII, č. 1239, 1265.

⁸⁸⁵ MV VII, č. 1699, 1739.

⁸⁸⁶ MV VII, č. 1725, 1739.

⁸⁸⁷ MV VII, č. 1723. Ponechal si vyšehradský a olomoucký kanonikát s prebendou, děkanství v Kroměříži, oltář sv. Markéty v pražském kostele, oltář Těla Kristova a sv. trojice v kostele sv. Jiljí ve Vratislavi, která dohromady činila 50 hřiven. V dubnu pak zaplatil za vyšehradské kanovníctví annáty. MV VII, č. 1779.

působil jako správce hospice a zároveň byl kanovníkem brněnským.⁸⁸⁸ Po rezignaci na úřad správce hospice se Jan zapsal na vídeňské univerzitě jako posluchač práv a navázal tím tak na svoje nedokončené studium v Praze.⁸⁸⁹ Jan se pak objevuje v pramenech ještě roku 1431.⁸⁹⁰ Jan z Hradce pak zemřel někdy před 18. březnem 1437, kdy o jeho vratislavský kanonikát žádá Ondřej Petrzitovicz.⁸⁹¹

163. Jan Biluš

Jan Biluš působil jako farář v kostele sv. Martina v Čáslavicích. Roku 1423 žádal o udělení kanonikátu s prebendou, který se uprázdnil rezignací bakaláře dekretů Filipa ze Strážku. O dva týdny později ale Jan podal supliku na tento kanonikát znovu, a to ve zcela totožném znění. Jan tedy i musel za podání supliky zaplatit dvakrát, a navíc se v druhé listině uvádí, že má být jeho provize vyhotovena s datem původní supliky. Nejjednodušším vysvětlením je, že Jan svoji papežem signovanou supliku ztratil a nemohl ji tak předložit v papežské kanceláři, a tak musel podat supliku druhou.⁸⁹² Roku 1426 se objevuje prebendátní kanovník Jan z Brna, který je zároveň také rektorem farního kostela v Čáslavicích. Vzhledem ke krátkému časovému rozestupu tří let se nejspíš jedná o tutéž osobu. Jan zde vystupuje jako prokurátor Bernarda, syna Mikuláše Herlina z Brna, klerika olomoucké diecéze. Jako další prokurátor je uvedený ještě Bernardův příbuzný Pavel z Budyšína, plebán ve Stařeči. Jako prokurátoři měli postoupit v závěti po Bernardově otci Mikuláši a postupně vybrat dluhy od lidí, kterým půjčil. Měli tak učinit před světskými a církevními soudy. Vybrané peníze pak měli uschovat a nakládat s nimi podle Bernardova určení.⁸⁹³ Stejného data je i další notářský instrument, ve kterém Bernard jmenuje oba své prokurátory, Pavla i Jana, také jako vykonavatele a jednatele jeho poslední vůle. V tom případě by jim připadl zejména roční plat 55 hřiven z různých domů ve městě Brně a jeho předměstích a pak také vinice s domem v Hustopečích. Bernard dokonce prohlašuje, že nechce nic odkázat svým přátelům a blízkým. Pouze Pavel z Budyšína má právo na všechny jeho majetky, úroky a vinice s domem v Hustopeči a 40 hřiven z domu po jeho otci. Jmenuje některé svoje příbuzné, kterým dříve

⁸⁸⁸ MAREŠ, F.: *Český hospic v Římě*, s. 71, 76-88.

⁸⁸⁹ COUFAL, D.: *Mistr Jan z Hradce a kalich*, s. 36-37.

⁸⁹⁰ RG V, č. 4277.

⁸⁹¹ RG V, č. 306.

⁸⁹² MV VII, č. 1044, 1050.

⁸⁹³ AMB, A 1/1 SLML, č. 279.

něco odkázal s tím, že po jejich smrti má vše připadnout Pavlovi. Nakonec samozřejmě uvádí, že tento testament může kdykoliv změnit a za své prokurátory zvolit někoho jiného.⁸⁹⁴ V říjnu 1426 si Jan Biluš nechal transsumovat veřejným notářem Tomášem pergamenovou listinu oslavanského kláštera z 30. září 1426, týkající se nadání oltáře sv. Jana apoštola a evangelisty v kostele sv. Jakub.⁸⁹⁵

164. Štěpán Hrzlínův z Hustopečí

Už v roce 1423 byl Štěpán, syn Hrzlínův z Hustopečí, oltářníkem sv. Kateřiny v kostele sv. Petra v Brně. Tehdy mu vizovický klášter prodával plat 7 kop grošů na svém statku v Líšni za 70 kop.⁸⁹⁶ Štěpán koupil toho roku ještě od brněnského měšťana Adama z Hustopečí a jeho ženy Doroty plat 3 kop grošů pražských za 30 kop na jejich domě na Zelném trhu a v listině o tom vyhotovené se již označuje Štěpán jako brněnský kanovník.⁸⁹⁷ Štěpán také založil nový oltář Panny Marie a sv. Marie Magdalény v klášteře na Starém Brně a dal na jeho bohoslužby k oltáři plat 10 hřiven grošů.⁸⁹⁸ Jako prokurátor Václava Sindlínova přijal v lednu 1431 od purkmistra a přísedících měšťanů města Brna 3 a půl hřivny grošů ročního úroku, ze kterých je kvitoval.⁸⁹⁹ Roku 1435 už byl Štěpán po smrti a vykonavatelem jeho poslední vůle byl Václav Sindlínův z Brna, který měl dát za jistých podmínek k oltáři sv. Jana Křtitele a sv. Kateřiny v kostele v Hustopečích plat 10 hřiven grošů Štěpánova majetku v ceně 100 hřiven a dále pak za oltářníka prezentovat Víta, faráře z Velkých Bílovic.⁹⁰⁰

165. Žibřid (*Siegfried*) Degenberg

Žibřid Degenberg působil jako královský lékař už před rokem 1418. Pocházel z Pruska, jak plyne z jeho listu velmistroví německého řádu z roku 1428, kde mu píše, že by chtěl zemřít ve své rodné krajině v Prusku. Zikmund si vždy vybíral své lékaře z řad vzdělaných akademiků, kteří spadali do řad intelektuálů tehdejší doby, jako byl i Albík z Uničova, a nejinak tomu bylo i u Žibřida, který vystudoval fakultu svobodných umění s titulem mistr a později i doktor.

⁸⁹⁴ AMB, A 1/1 SLML, č. 280.

⁸⁹⁵ AMB, A 1/1 SLML, č. 283.

⁸⁹⁶ Šebánek, Archivy, č. 1236

⁸⁹⁷ Šebánek, Archivy, č. 1244

⁸⁹⁸ Šebánek, Archivy, č. 1250.

⁸⁹⁹ AMB, A 1/1 SLML, č. 296.

⁹⁰⁰ Šebánek, Archivy, č. 1293.

Informace o tom, na které univerzitě vzdělání získal, však nejsou.⁹⁰¹ Díky jeho funkci královského lékaře už v roce 1421 pro něj Zikmund žádal u velmistra německého řádu Michala Küchenmeistra, aby Žibřidovi dopomohl k získání prebendy v pruském Frauenburgu. Žibřid měl blízké vztahy i ke kléru z Uherského Hradiště a držel prebendu ve vratislavském kostele sv. Jana a sv. Kříže, o který v roce 1423 vedl spor s Mikulášem Přemkovým z Opavy. Roku 1425 žádal o udělení provize *si neutri* na tuto prebendu a zároveň se v jeho suplice uvádí již dříve získaný kanonikát s prebendou v Olomouci a stejně tak i v Brně s platem, který dohromady činí 34 hřiven stříbra ročně.⁹⁰² Získal také děkanát v Legnici a úřad faráře kostela sv. Vavřince v olomoucké diecézi.⁹⁰³ Po smrti Albíka z Uničova žádal také o udělení vyšehradského probošství, které získal roku 1430.⁹⁰⁴ Roku 1429 se díky Zikmundovi stal proboštem v Bratislavě, kde působil až do roku 1431.⁹⁰⁵ V úřadě bratislavského probošta taky skutečně rezidoval a byl nahrazen až dalším Zikmundovým osobním lékařem, Janem Halbhauerem z Hammelburgu roku 1432. Žibřid také působil jako králův diplomat a vyslanec, zejména ve věcech týkajících se německého řádu. S králem také odcestoval na Kostnický koncil během, kterého se mu Zikmund zadlužil ve výši 212 rýnských zlatých.⁹⁰⁶ Z roku 1437 se také dochovaly Žibřidovy recepty proti ledvinovým kamenům v obsáhlém kodexu v univerzitní knihovně v Salzburku.⁹⁰⁷

Po Zikmundově smrti se stal lékařem krále Albrechta Habsburského a po jeho smrti se zdržoval zejména v Polsku. Po smrti biskupa Konráda působil roku 1447 jako jediný administrátor vratislavské diecéze. V posledních letech svého života, konkrétně v roce 1450, se uvádí ještě jako lékař císaře Fridricha III.⁹⁰⁸ Prvního dne měsíce dubna roku 1351 zemřel ve Vratislavi, kde je také pochován v kostele sv. Kříže.⁹⁰⁹

166. Mistr Křišťan z Hradce Králové

⁹⁰¹ HLAVÁČKOVÁ, M.: *Lekár troch kráľov*, s. 260-262.

⁹⁰² MV VII, č. 1396.

⁹⁰³ MV VII, č. 1041, 1065, 1280, 1408, 1535, 1606, 1898.

⁹⁰⁴ MV VII, č. 2139.

⁹⁰⁵ HLAVÁČKOVÁ, M.: *Kapitula pri dóme sv. Martina*, s. 59-60.

⁹⁰⁶ RI XI, č. 3180.

⁹⁰⁷ HLAVÁČKOVÁ, M.: *Lekár troch kráľov*, s. 263-264.

⁹⁰⁸ HLAVÁČKOVÁ, M.: *Lekár troch kráľov*, s. 265.

⁹⁰⁹ JUJECZKA, S.: *Duchowni średniowiecznej Legnicy*, s. 411, č. 552.

Když se v roce 1425 stal novým proboštem vídeňský profesor teologie Křišťan z Hradce králové, z brněnské kapituly se stalo silně protihusitsky zaměřené centrum. Probošt Křišťan patřil k významným osobnostem katolické strany na jednáních basilejské delegace s českými a moravskými husity a byl to také právě on, kdo v květnu 1435 žádal biskupa Pavla z Miličína o zákaz přijímání podobojí, navrácení církevních statků a nižší břemena pro církevní osoby.⁹¹⁰ V době těchto jednání také došlo k několika konfliktům, například když husitští kněží porušovali zákaz sloužení mši a koncilní legáti byli nuceni mírnit brněnské duchovenstvo.⁹¹¹ Zejména když probošt Křišťan vynadal petrovskému sakristiánovi, který nijak nezabránil husitskému knězi M. Prokopovi z Plzně v konání bohoslužby. Ještě větší problém nastal, když na nešpory ke sv. Petru přišli Menhard z Hradce a církevními tresty stíhaný Vilém Kostka z Postupic s dalšími husity. Ti byli vyzváni kostel opustit, a navíc díky šarvátce před kostelem chtěli z jednání odjet. Přestože nakonec jednání pokračovala, nic se jimi nedocílilo.⁹¹²

Křišťanovo získání brněnského proboštví ale nebylo jednoduché, a musel o ně dokonce vést spor s jeho rodákem Janem z Hradce Králové. Ten totiž po smrti dlouholetého probošta Bartoloměje z Uničova podal suppliku na uvolněné brněnské proboštví, které mu bylo papežem přiznáno a v listopadu již za ně platil annáty.⁹¹³ Hned začátkem prosince 1424 už Jan žádal o udělení provize *si neutri*, protože o proboštví vedl spor s Křišťanem, kde uvádí, že Křišťan získal brněnské proboštví na základě kolace kardinála Brandy Castiglione, na což podle něj neměl právo.⁹¹⁴ Opak byl pravdou, protože kardinál byl tou dobou na své protihusitské legaci a díky papežovu zmocnění mu bylo umožněno obsazovat *auctoritate apostolica* církevní benefícia. S Křišťanem se kardinál pravděpodobně seznámil během svých cest, kdy střídavě pobýval u vévody Albrechta a u krále Zikmunda a momentálně uprázdněné brněnské proboštví mu udělil. Jan se ještě dva roky o jeho získání pokoušel, ale nakonec mu nezbylo nic jiného, než svoje snahy vzdát a proboštví přenechat Křišťanovi, jak také vyplývá s dvou suplik z roku 1427.⁹¹⁵ 7. března pak Křišťan získal mandát, kterým měl být uveden k brněnskému proboštví. Navíc listina informuje o kanovníctví a prebendě v kostele

⁹¹⁰ JAN, L.: *Dějiny Brna 2*, s. 687.

⁹¹¹ JAN, L.: *Sedm set let brněnské kapituly*. Brno, s. 59-60.

⁹¹² Podrobněji v: VÁLKA, JOSEF: *Cesta Moravy ke kompaktátům*. Jižní Morava 24, 1988, s. 91–114.

⁹¹³ MV VII, č. 1234, 1239.

⁹¹⁴ MV VII, č. 1279.

⁹¹⁵ MV VII, č. 1734, 1738.

sv. Štěpána ve Vídni, kterou nejspíš získal v době svého působení na univerzitě, a navíc ještě držel expektanci na dignitu, personatus či officium v kostele pražském.⁹¹⁶ Přestože se Křišťan uvádí nejméně ještě roku 1445 jako brněnský probošt, byl jeho konec v tomto úřadu poněkud rozporuplný. Roku 1439 se jmenuje proboštem také brněnský rodák Jan Polzmacher, který v úřadu probošta působil až do své smrti roku 1453.⁹¹⁷ S touto zvláštní situací souviselo nespíš i potvrzení patronátu u sv. Petra tišnovské abatyši z roku 1448. Abatyše Alžběta totiž toho samého roku v březnu jmenovala svými prokurátory opata skotského kláštera ve Vídni a opata kláštera sedleckého. Navíc jim předala pravomoc k prezentování Prokopa Vilémova z Prahy, pokud by bylo uprázdněné, nebo kdyby se uprázdnilo. Navíc investovat by Prokopa neměl olomoucký biskup, ale kardinál Juan Carvajal, papežský legát, ale pouze jednou. Brněnské probošství tedy uprázdněno nebylo, protože jinak by abatyše prezentovala zmíněného Prokopa sama. Z toho plyne, že abatyše musela být přesvědčená, že Křišťan pozbyl svého práva na probošství kvůli porušení kanonického práva. A skutečně k takovému porušení došlo zrovna roku 1439, kdy byl novým proboštem zvolen Jan Polczmacher na základě provize, kterou směnil s Jindřichem Rorawem a nechal si ji ještě roku 1445 potvrdit.⁹¹⁸ Křišťan totiž 5. listopadu 1439 podpořil svojí volbou v Basileji vzdoropapeže Felixe V. i pod pohružkou církevních trestů a ještě roku 1441 se v Praze snažil získat pro papeže podporu, a tak se na něj vztahovaly ony církevní tresty papeže Evžena IV. až do roku 1449, kdy je Mikuláš V. zrušil.⁹¹⁹ Mimo to se již v roce 1434 během koncilu řešilo jeho neoprávněné držení statků zábrdovického kláštera a koncil nařídil pasovskému oficiálovi, aby v řešení tohoto sporu rozhodl.⁹²⁰ O Křišťanově vypuzení hovoří i svědectví Čenka z Mošnova, který se v prosinci 1438/39 obrátil na brněnského purkmistra s tím, že jeho strýci, olomouckému scholastikovi a knězi Jindřichovi Borovskému je odepírán nárok na brněnské probošství. Potom, co byl probošt Křišťan kanovníky vypuzen, na základě papežských listin, které držel právě Jindřich.⁹²¹ Celá situace tedy mohla proběhnout úplně jinak a události, které následovaly pouze jen přispěly ke Křišťanovu trvalému zbavení probošství. Křišťan byl tedy opravdu jmenovaný brněnským

⁹¹⁶ MV VII, č. 1739

⁹¹⁷ DŘÍMAL, J.: *Notář Jan Thabrarr*, s. 11-13.

⁹¹⁸ RG V, č. 5393.

⁹¹⁹ TENORA, J.: *Prezentační právo*, s. 344-345; ŽÍLA, MILOŠ: *Společenské změny na Moravě v letech 1437-1453*, s. 165-166.

⁹²⁰ ZAO-O, AO, sign. AIa15b.

⁹²¹ AMB, A 1/1 SLML, č. 323.

proboštem až do své smrti pravděpodobně někdy v 50. letech, i když jím formálně už vlastně nebyl.⁹²²

167. Mates Šlik

Mates Šlik se narodil Jindřichovi Šlikovi a jeho manželce Konstancii a byl bratrem kancléře svaté říše římské, Kašpara Šlika, a knížete-biskupa freisinského Jindřicha Šlika. Šlikové byla původně měšťanská rodina z Chebu, která zbohatla zejména díky jejímu hlavnímu představiteli Kašparovi Šlikovi a jako první z Českého království získali roku 1437 říšský hraběcí titul.⁹²³ Toto tvrzení však již dnes není zcela pravdivé, protože dvojice listin o povýšení Kašpara Šlika a jeho potomků do stavu říšských hrabat, jsou falza.⁹²⁴ Mates se narodil v roce 1410 a jako osmnáctiletý student ve Vídni žádal o udělení probošství kostela sv. Kosma a Damiána v Boleslavi, které bylo uprázdněno smrtí Michala z Břestu. Žádal tak skrze římského a českého krále Zikmunda. Z této suppliky také plyne, že důchody ve výši 100 hřiven stříbra z tohoto probošství byly zabráný husity a Mates získal příslušný dispenz na jeho nízký věk. V této době také držel ještě kanonikáty s prebendami v Egeru, ve Vratislavi a v Brně.⁹²⁵ Roku 1429 ještě proboštem nebyl, ale Zikmund pro něj žádal, aby v případě jeho dosažení mohl mít ještě další beneficium stále kvůli zadržování platů husity. Probošství v Boleslavi získal, a v březnu 1430 se jako zdejší probošt tituluje v jeho další žádosti, aby si mohl ponechat ono probošství a zároveň také jiné inkompatibilní beneficium, protože z něj nemá kvůli husitům žádného užítku. V této supplice o dispenz se už nezmiňuje o kostele v Egeru, ale už jen o brněnském kostele, ze kterého společně s proboštvím získává 24 hřiven ročně.⁹²⁶ Matesova kariéra také začala v královské kanceláři. V době volby papeže Evžena IV. roku 1431 byla také směřována supplika krále Zikmunda pro několik představitelů jeho kanceláře, mezi kterými byl i Mates Šlik, a proto se dá předpokládat, že on i jeho bratr Jindřich v této době působili jako písaři Zikmunda Lucemburského. Roku 1432 byl Mates také imatrikulován na univerzitě v Bologni a při císařské korunovaci spolu s bratrem Kašparem obdržel rytířskou hodnost. Roku 1433 již také působil jako probošt kolegiálního kostela v Nordhausenu, který po něm získal

⁹²² Naposledy se objevuje v listině olomouckého biskupa z roku 1445, ve sporu se zábrdovickým klášterem-Šebánek, Archivy, č. 1331.

⁹²³ HALADA, J.: *Lexikon české šlechty I*, s. 153-155.

⁹²⁴ ELBEL, P.: *Collaltovská stopa v Čechách 15. století*, s. 73-83.

⁹²⁵ MV VII, č. 1925.

⁹²⁶ MV VII, č. 2148.

jeho mladší bratr Jindřich, a zároveň také farní kostel v Tulnu a kapli Panny Marie v Ottenheimu.⁹²⁷ Roku 1433 se v listině označuje jako císařský rada. Mates se po vzoru svého bratra Kašpara rozhodl pro světskou kariéru a se vzdal svých beneficií, jeho boleslavské probošství získal jeho mladší bratr Jindřich. Mates se také stejně jako jeho bratr Kašpar přiřazenil do šlechtické rodiny. Mates Šlik zemřel v roce 1487.⁹²⁸

168. Mistr Pavel z Prahy

Pavel pocházel z pražské řemeslnické rodiny a jeho otcem byl jistý pasíř Václav.⁹²⁹ V dubnu 1404 se stal farářem v Želkovicích a někdy před rokem 1408 získal oltář sv. Václava ve farním kostele v Janovicích, na který rezignoval ještě v září toho roku.⁹³⁰ Před 19. únorem 1412 působil ve farním kostele v Kostelci, než se toho data stal farářem v Kopanině.⁹³¹ Pavel vystudoval pražskou artistickou fakultu, kde získal roku 1395 titul bakalář a v srpnu 1400 titul mistra. Na univerzitě působil také jako profesor na artistické fakultě a hlásil se k filozofickému realismu a českému reformnímu hnutí, což plyne z jeho kvestií, které přednášel na Knínově a Husově kvodlibetu mezi léty 1409 až 1411. Postupně ještě studoval na teologické fakultě, kde získal titul bakaláře, a započal i studium práv, která ale nedokončil.⁹³² Stal se také rádcem, sekretářem a kaplanem pražského arcibiskupa Zbyňka Zajíce z Háznburka. Po roce 1411 se jeho podpora českého reformního hnutí obrátila a stal se z něj naopak odpůrce husitství. S čímž patrně souvisel i jeho přesun na Moravu, kde začal působit jako dvorní kaplan Václava Králíka z Buřenic. Někdy po roce 1415 se stal farářem v Dolanech u Olomouce. V této době se nejspíš dostal do kontaktu s Janem Železným, se kterým sympatizoval a jako jeho prokurátor se účastnil kostnického koncilu roku 1416. V době sporů o olomoucké biskupství Pavel aktivně vystupoval proti husitskému hnutí, kdy kázal v městských kostelech a vyměnil si řadu listů a traktátů se svými kolegy z pražské univerzity. Roku 1420 byl Pavel z Prahy jmenován generálním vikářem a oficiálem olomouckého biskupa Jana Železného a zůstal jím i po jeho smrti roku 1430 až do roku 1436. Během jeho působení u olomouckého biskupa získal několik

⁹²⁷ RG V, č. 2785.

⁹²⁸ ELBEL, P.; ZAJÍC, A.: *Die zwei Körper des Kanzlers?*, s. 89-91; NOVOTNÝ, M.: *Mates Šlik († 1487)*. Sborník z konference v Lounech 13.–14. května 2010. Jaroslav Havranta – Jan Mareš – Martin Vostřel (eds.), s. 81–98.

⁹²⁹ ELBEL, P.: *Testament olomouckého probošta*, s. 5-6.

⁹³⁰ LC VI, s. 118; AICP VI, s. 340-341.

⁹³¹ LC VII, s. 44.

⁹³² TRÍŠKA, J.: *Životopisný slovník*, s. 438.

církevních beneficíí, tedy olomoucký kanonikát a prebendu a olomouckou scholasterii, brněnský kanonikát a probošství v Olbramkosteje. Brněnský kanonikát mu byl udělen přímo Janem Železným v roce 1429 nebo 1430. Šlo o kanonikát s prebendou, který byl uprázdněn smrtí Marka z Litovle.⁹³³ Nejvyšší hodnost, které dosáhl, bylo olomoucké probošství, na které ho zvolili olomoučtí kanovníci po smrti Kuneše ze Zvole, i když se spíše jednalo o čestnou funkci a Pavel neměl v kapitule moc kompetencí.⁹³⁴ V úřadu generálního vikáře a oficiála se objevuje v řešení několika případů týkajících se také Brna, jako bylo dotování oltáře sv. Wolfganga ve svatojakubském kostele, když se před něj osobně dostavil letovický plebán Ondřej. Na základě jeho žádosti a předložené listiny zřídil u tohoto oltáře církevní beneficium a spojil a inkorporoval 10 kop ročního platu rektorovi tohoto oltáře.⁹³⁵ Podobnou je i listina pro bílovického plebána Víta z 26. října toho roku.⁹³⁶ V prosinci také zlistinil založení nového oltáře v kostele sv. Jakuba paní Dorotou, vdovou po brněnském zlatníkovi.⁹³⁷ Roku 1430 v Brně zlistinil, že na základě patronátního práva oslavanského kláštera a faráře Jana z Prachatic byl uveden k nové kapli a oltáři zvěstování Panny Marie ve svatojakubském kostele březnický farář Václav.⁹³⁸ Dalším případem je také listina o zřízení benefícia u oltáře sv. Kříže opět ve svatojakubském kostele s platem 11 hřiven stříbra ročně.⁹³⁹ V některých případech vystupuje i jeho zástupce věčný vikář Šimon z Prahy.⁹⁴⁰ Přestože po skončení husitských válek byla situace pro Pavla z Prahy velmi komplikovaná a naplněná obavami z budoucnosti katolické církve, k řešení jeho odkazu a úpravám poslední vůle přistoupil až na sklonku svého života. 11. ledna 1441 fundoval oltář sv. Prokopa a ostatních českých patronů, který se měl nacházet v knihovně olomouckého kostela.⁹⁴¹ Tato fundace byla spíše realizací poslední vůle jeho sestry Markéty, která zemřela o několik let dříve a odkázala sumu 100 kop grošů na zřízení oltáře v olomoucké katedrále.⁹⁴² Svůj testament Pavel vystavil 1. února 1441 a jen několik dní poté zemřel 8. února.⁹⁴³ V testamentu zmiňuje 18 konkrétních svazků kanonické literatury

⁹³³ MZA, fond G 12 – Cerroniho sbírka, sign. Cerr. II, č. 263, fol. 146v.

⁹³⁴ ELBEL, P.: *Knihovna olomouckého probošta*, s. 597-599; ELBEL, P.: *Testament olomouckého probošta*, s. 6-7.

⁹³⁵ AMB, A 1/1 SLML, č. 266.

⁹³⁶ AMB, A 1/1 SLML, č. 268.

⁹³⁷ AMB, A 1/1 SLML, č. 277.

⁹³⁸ AMB, A 1/1 SLML, č. 295.

⁹³⁹ AMB, A 1/1 SLML, č. 298.

⁹⁴⁰ AMB, A 1/1 SLML, č. 284.

⁹⁴¹ ZAO-O, MCO, sign. A III d 16.

⁹⁴² ZAO-O, MCO, sign. A III d 7.

⁹⁴³ ZAO-O, MCO, sign. E II 12, kniha č. 70, s 171; ELBEL, P.: *Testament olomouckého probošta*, s. 9.

a teologických děl, jejichž část měla být prodána a z vytěžených peněz měly být uhrazeny jeho donace. Teologická díla pak odkázal přímo knihovně olomoucké kapituly a dále věnoval ještě dva koně. Tento seznam také obsahuje podrobný přehled toho, jak Pavel tyto svazky v průběhu let získal. Některé knihy také věnoval jednotlivým osobám.⁹⁴⁴

169. Jan z Poděbrad

Jan z Poděbrad se objevuje v jediném pramenu, a navíc pouze jako svědek. Samotná listina, ve které je zmíněný, se týkala svatopetrského věčného vikáře Pavla, faráře v Šitbořicích, který zde vystupuje jako prokurátor Evy Žáčkové, jeptišky kláštera sv. Anny v Praze. Otázkou je, jestli nebyl Jan z Poděbrad v nějaké přízni se zde zmíněnou Kateřinou a jejím otcem Bočkem z Poděbrad, a proto byl právě on určený jako svědek. Dochovala se zde také jeho pečeť, na které je šestcípá hvězda utvořená dvěma na sobě položenými trojúhelníky. Uprostřed této hvězdy se nachází ozdobný monogram z písmen JP.⁹⁴⁵

170. Jindřich Šlik

Jak už bylo řečeno i Jindřich byl mladším bratrem Kašpara Šlika, který se narodil nejspíš roku 1411 nebo 1412.⁹⁴⁶ Když mu bylo sedmnáct let, získal jako klerik řezenské diecéze dispens na kanonikát a prebendu kostela sv. Petra v Brně.⁹⁴⁷ Také působil v královské kanceláři jako písař a sekretář. Studoval kanonické právo ve Vídni a na základě supliky Zikmunda Lucemburského se stal proboštem kolegiálního kostela v Nordhausenu v Durynsku.⁹⁴⁸ Po změně kariérní orientace svého bratra po něm roku 1433 získal boleslavské proboštví.⁹⁴⁹ Když roku 1443 zemřel ve Freisingu biskup Nikodém de la Scala, požádal Kašpar Šlik krále Fridricha, aby jako kandidáta navrhl jeho bratra Jindřicha Šlika. Freisinská kapitula však zvolila svého kandidáta, kterým byl Jan Grünwalder.⁹⁵⁰ Papež Evžen IV. však mezi tím jmenoval freisinským biskupem Jindřicha Šlika, ale vzhledem k delšímu prodlení se stihl Jan Grünwalder

⁹⁴⁴ HLAVÁČEK, I.: *Středověké soupisy knih a knihoven*, s. 92; Podrobněji o testamentu a o osobě Pavla z Prahy píše Petr Elbel v: *Testament olomouckého probošta Pavla z Prahy Obráz materiální a duchovní kultury preláta husitské doby*. Časopis Matice moravské 123, č. 1, (2004.) s. 3-46.

⁹⁴⁵ AMB, A 1/1 SLML, č. 287.

⁹⁴⁶ ELBEL, P.; ZAJÍC, A.: *Die zwei Körper des Kanzlers?*, s. 89-91.

⁹⁴⁷ MV VII, č. 2070.

⁹⁴⁸ RI XI/2, č. 8544.

⁹⁴⁹ RI XI/2, č. 9670.

⁹⁵⁰ RI XI/2, č.12203

ujmout biskupských statků v Bavorsku. Jindřichova papežská listina byla vydaná až v lednu 1444, a proto obě sporné strany předstoupily v březnu toho roku před krále, aby je rozsoudil. Král se přiklonil na stranu Jindřicha Šlika, ale k samotné investituře prozatím nepřistoupil. Spor tedy neskončil a táhl se až do roku 1447, kdy byl Jindřichův nárok na freisinské biskupství potvrzen novým papežem Mikulášem V. Ani to však neznamenovalo pro Jindřicha výhru a zejména pak díky odpůrcům Kašpara Šlika, na dvoře krále Fridricha, byl s konečnou platností v květnu 1448 potvrzen v úřadu freisinského biskupa Jan Grünwalder. Jako odškodnění Jindřich Šlik získal od krále Fridricha držbu hradu a města Wels a plat 1000 zlatých. Navíc mu také přislíbil další uvolněné biskupství. Jindřich Šlik se pak oficiálně svých nároků na freisinské biskupství zřekl v lednu 1449.⁹⁵¹

171. Bohuš ze Zvole

Bohuš ze Zvole byl dalším ze členů rodu Zvolských ze Zvole a synovcem olomouckého biskupa Kuneše ze Zvole, který mu v jeho funkci olomouckého biskupa dopomohl k nejednomu církevnímu beneficiu. Bohuš stejně jako jeho strýc vystudoval práva, ale na rozdíl od něj ne na univerzitě pražské, ale na vídeňské, kde získal doktorát. Jeho studium probíhalo v letech 1439 a 1443, během kterého se účastnil jednání na basilejském koncilu. Kompletně však svoje studia dokončil v roce 1445 s titulem doktor dekretů.⁹⁵² Touto dobou byl již však dávno zajištěný několika beneficiemi za pomoci svého strýce, která mu zajistil ještě před svojí náhlou smrtí roku 1434. Na základě Kunešovy rezignace tak byl Bohušovi udělen 17. listopadu 1431 kanonikát a prebenda v Brně a také kaple Božího těla v Enži. Ještě ten rok v prosinci získal stejným způsobem kanonikát s prebendou a scholasterii v Lutychu.⁹⁵³ Nejpozději roku 1445 je poprvé doložen jako olomoucký kanovník v promoční řeči, kterou snad přednesl vídeňský profesor a brněnský probošt Jan Polczmacher. Olomouc se také stala jeho působištěm i v budoucích letech. Díky jeho právníckému vzdělání ho olomoucký biskup Pavel z Miličina jmenoval generálním vikářem a oficiálem. V roce 1450 je také doložen jako jeden z administrátorů olomouckého biskupství po smrti Pavla z Miličina. Bohuš ze Zvole byl roku 1451 zvolen ještě olomouckým děkanem a konečně roku 1454 se stal olomouckým biskupem.

⁹⁵¹ NOVOTNÝ, M.: *Šlikové. Majetková struktura panství*, s. 64-66; Stručně také: GATZ, ERWIN: *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1198 bis 1448*. Ein biografisches Lexikon. Berlin 2001, s. 204-205.

⁹⁵² ELBEL, P.: *Knihovna olomouckého biskupa Bohuše ze Zvole*, s. 87-89.

⁹⁵³ ELBEL, P.: *Knihovna olomouckého biskupa Bohuše ze Zvole*, s. 88-89, pozn. č. 9.

Zemřel náhle na konci června roku 1457 ve Vídni.⁹⁵⁴ Roku 1454 odkázal ve svém testamentu svoji knihovnu klášteru kartuziánů v Olomouci, jejíž svazky byly zejména právníckého obsahu. Tyto kodexy v klášteře zůstaly až do jeho zrušení Josefem II., kdy byly přesunuty do olomoucké univerzitní knihovny.⁹⁵⁵

172. Petr

Jinak neznámý kanovník Petr se objevuje pouze jedinkrát spolu s Václavem Sindlínovým z Brna roku 1432, kdy vybírají platbu 20 hřiven od mistra a olomouckého kanovníka Alberta Warentrappa do městské sbírky.⁹⁵⁶

173. Jan

Blíže nespecifikovaný kanovník Jan se objevuje roku 1434, kdy rakouský vévoda Albrecht dává jako moravský markrabě souhlas klášteru v Dolních Kounicích k odprodeji 10 hřiven grošů ročního nájmu za 160 hřiven právě Janovi. Ten se v této listině uvádí jako kanovník nejen v Brně, ale také Olomouci.⁹⁵⁷ Pokud Jan Biluš získal brněnský kanonikát, mohlo se jednat o něj; další možností je, že se jednalo o Jana ze Zvole, což se však nedá potvrdit. Mohlo se taky jednat o zcela jiného kanovníka.

174. Jan Petrův z Hodonína

Jan Petrův z Hodonína byl knězem olomoucké diecéze a farářem v Moravských Budějovicích. V březnu 1431 získal kanonikát a prebendu v kostele sv. Mořice v Kroměříži, která se uprázdnila smrtí Pavla Kafra. Již v dubnu toho roku vedl spor o tento kanonikát s Jakubem z Pustiměře.⁹⁵⁸ Roku 1436 žádal o udělení provize na kanonikát a prebendu v pražské kapitule uprázdněný smrtí papežského kaplana Racka z Rakodav a zároveň i o udělení dispenzu na dobu tří let, aby mohl současně držet farní kostel v Moravských Budějovicích a proboštví kostela sv. Mořice v Kroměříži, kde působil v letech 1434 až 1444.⁹⁵⁹ Roku 1431 v kroměřížské kapitule už působil a žádal o udělené nové provize na jeho kanonikát s prebendou, který byl uprázdněn smrtí Pavla Cifry a kterého se ujal na základě

⁹⁵⁴ ELBEL, P.: *Knihovna olomouckého biskupa Bohuše ze Zvole*, s. 90-93.

⁹⁵⁵ HLAVÁČEK, I.: *Poznámky ke knihovně kartuziánů v Dolanech v době předhusitské*, s. 3-12.

⁹⁵⁶ URBÁNKOVÁ, K., WIHODOVÁ, V.: *Brněnské berní rejstříky*, s. 718-719.

⁹⁵⁷ ZEMEK, M., TUREK, A.: *Regesta listin z Lichtenštejnského archivu*, s. 257, č. 325.

⁹⁵⁸ RG V, č. 5362.

⁹⁵⁹ PEŘINKA, F. V.: *Dějiny města Kroměříže*, s. 472.

dřívější expektance Martina V. Ani ne o měsíc později žádal o udělení provize *si neutri* na tento kanonikát, protože o toto beneficium vedl spor s jistým Jakubem z Pustiměře. Držel již také oltář sv. Ludmily v olomoucké katedrále a farní kostel ve Špičkách, který získal *auctoritate ordinaria*.⁹⁶⁰ Roku 1436 už byl také kanovníkem s prebendou v kostele sv. Petra v Brně.⁹⁶¹ Nedlouho předtím však již o Janův farní kostel žádal Jan Šalomonův, který se domníval, že Jan z Hodonína bude muset farní kostel opustit.⁹⁶² Provize mu byla udělena, ale Jan Šalomonův chtěl získat ještě jiný farní kostel ve vratislavské diecézi, a tak byl připraven Budějovice pustit v případě získání druhého kostela.⁹⁶³ Jan z Hodonína získal také roku 1440 probošství olomoucké, než ho po jeho smrti získal roku 1444 Jan Ház.⁹⁶⁴ V tomto období zastával také úřad nevyššího moravského písaře.⁹⁶⁵

175. Jindřich Roraw (Heinrich Rorau)

Jindřich Roraw byl olomouckým scholastikem, abbreviátorem papežských listin a papežským akolytou. Pocházel po obou rodičích z rytířského rodu a byl také familiárem a prokurátorem císaře Zikmunda Lucemburského. Dosáhl vysokoškolského vzdělání zakončené titulem doktora práv. Ve své církevní kariéře získal kustodi, kanonikát vratislavský a kanonikáty s prebendou v Praze, Olomouci a Brně.⁹⁶⁶ V roce 1436 žádal o prodloužení dispenzu na deset let, aby mohl se svými beneficii navíc držet ještě olomouckou scholasterii, kterou získal od Pavla z Prahy výměnou za svůj nárok na olomoucké probošství a farní kostel ve Šlapanicích, který byl scholasterii inkorporován. Jako další jeho beneficia se uvádí kustodie v Otmuchově, nekurátní oltář v Nise, *Reysirsdorffu* a Lwowku, provize na farní kostel v Gościęcíně ve vratislavské diecézi, na kanonikát s prebendou v pražské kapitule a ve vratislavské kapitule.⁹⁶⁷ Na brněnský kanonikát rezignoval roku 1441 a získal ho Petr Stiger.⁹⁶⁸ Jindřich také dopomohl Janu Polzmacherovi k získání brněnského probošství, když si s ním směnil provizi za kanovníctví kostela olomouckého, poté co byl Křišťan z Hradce Králové

⁹⁶⁰ RG V, č. 5362.

⁹⁶¹ RG V, č. 5362.

⁹⁶² RG V, č. 5558.

⁹⁶³ RG V, č. 5558

⁹⁶⁴ RG V, č. 4755.

⁹⁶⁵ PEŘINKA, F. V.: *Dějiny města Kroměříže*, s. 472

⁹⁶⁶ MAREŠ, F.: *Český hospic v Římě*, s. 76.

⁹⁶⁷ RG V, č. 3049.

⁹⁶⁸ RG V, č. 7893.

probošství zbaven. Roku 1445 si nechal Jan Polzmacher tuto provizi znovu potvrdit.⁹⁶⁹ Díky rezignaci Jindřicha Rorawa získal probošství kostela v Nordhausenu také Mates Šlik.⁹⁷⁰ Stal se také správcem Českého hospice v Římě, kvůli kterému dříve vedl spor s jiným bývalým brněnským kanovníkem, Janem z Hradce Králové. Jeho předchůdcem byl Jakub z Medzboru. V době jeho nepřítomnosti využil Jindřich situace a požádal papeže Kalixta III. o udělení hospice. Papež mu vyhověl a 18. září 1455 jej spolu s Jiřím Hoppem, jmenoval bulou *motu proprio* rektory a gubernátory Českého hospice. Jindřich Roraw má dodnes na fasádě českého domu v Římě v ulici Banchi vecchi památný kámen.⁹⁷¹ Jakub z Medzboru si to však nenechal líbit a chtěl po svém návratu roku 1457 získat hospic zpět. Proto už roku 1456 pohnal Jindřicha Rorawa a jeho spojence Jakuba Hoppe před soud patriarchy Aquilejského s tím, že hospic získal proti vůli Oldřicha z Rožmberka, díky jehož nadaci byl český dům udržovaný, a který si vyhradil právo na jmenování jeho správce. Navíc ho ještě nařkl, že se Jindřich vloupal do truhly, ze které odcizil procesní listiny, které se ho osobně týkaly, aby zametl stopy svých zločinů. Celá situace však vyústila kladně pro Rorawa a Hoppeho, kteří byli uznáni skutečnými rektory a Roraw jím zůstal až do roku 1463.⁹⁷²

176. Petr Jakubův

Petr Jakubův osobně žádal roku 1436 u římské kurie o udělení provize na oltář sv. Donáta a Alfy v olomoucké katedrále, který se uprázdnil smrtí Gisslera, notáře papežské kanceláře. V klauzuli *non obstantibus* se píše, že získání oltáře nemá být na škodu kanonikát s prebendou v Brně, oltář Panny Marie v Uherském Hradišti, oltář sv. Máří Magdalény v opavském kostele a oltář sv. Markéty v pražské katedrále. Z těchto beneficíí měl dohromady pobírat 17 hřiven stříbra ročně, ale víc než 10 hřiven mu bylo zadržováno husity.⁹⁷³ Uvádí se také, že Petr byl klerikem olomoucké diecéze. Další informace o něm však už nejsou.

⁹⁶⁹ RG V, č. 5393.

⁹⁷⁰ RG V, č. 2785.

⁹⁷¹ MAREŠ, F.: *Český hospic v Římě*, s. 80-82

⁹⁷² MAREŠ, F.: *Český hospic v Římě*, s. 82-85.

⁹⁷³ RG V, č. 7733.

10 Závěr

Samotné závěry a výsledky práce jsou již obsaženy v dílčích analytických kapitolách, a tak se zde bude jednat pouze o jakési shrnutí. Z dosažených výsledků plyne, že brněnská kapitula hrála v kariérách kleriků velmi rozmanitou roli a v podstatě se zde mísilo velké množství různých skupin z různého sociálního prostředí, s různými ambicemi a rozdílným kariérním vývojem. Objevovali se tu kanovníci, kteří se nijak výrazněji nezapojovali do kapitulního života a jejich církevní dráha a pracovní vytížení bylo tak velké, že brněnský kanonikát užívali téměř jen k jejich finančnímu zabezpečení. Takové osoby představovaly někteří univerzitní studenti i vzdělanci a samozřejmě úředníci a veřejní činitelé. I když tyto osoby v kapitule trvale nerezidovaly, mohly pro ni stále představovat pozitivní přínos. Zejména pak univerzitní vzdělanci, kteří mohli přivést do kapitulní školy kvalitní učitele a významně obohatit kapitulní knihovnu. Převážnou většinu kanovníků zde představovali synové pocházející z měšťanských rodin, a to samozřejmě i přímo z brněnských. U těchto brněnských rodáků se pak dají sledovat i různé rodinné vazby. Například Jan a Lukáš Pohořelíci byli švagry Petra Šmerclína, který spolu s jeho otcem Janem založil a dotoval jednu z kanovnických prebend.⁹⁷⁴ A objevili se tu i další synové z významných brněnských rodin, jako například Jan a Ondřej Rotenderovi a také syn brněnského písaře a radního Mikuláš Eberhardův z Brna. Pro některé ze jmenovaných, ale i pro řadu dalších osob brněnská kapitula představovala vrchol jejich církevní kariéry. Takové osoby pak většinou už jen získaly některý farní kostel či oltář, který pro ně mohl představovat další finanční přínos a zajištění. V kapitule také působilo nemalé množství úředníků a osob pochybujících se na markraběcím, královském, biskupském i papežském dvoře a jejich kancelářích. I tato skupina představovala pro kapitulu přínos, ať už se jednalo pouze o jistou prestiž nebo získání vazeb právě k těmto institucím. V rámci získávání výnosných beneficií ale nebyla brněnská kapitula tolik vyhledávaná, jak tomu bylo u jiných významnějších kapitul. Pokud se zde objevil mnohoobročník s opravdu velikým počtem beneficií, určitě pro něj brněnský kanonikát s prebendou nebyl až tak důležitý a představoval spíše ten z méně výnosných. Z tohoto důvodu se nejspíš brněnská kapitula nestala nijak zvlášť vyhledávanou pro zástupce šlechtických rodin a v jejich zastoupení se tu objevují spíše

⁹⁷⁴ MEZNÍK, J.; *Členové brněnských městských rad*, s. 121-123

kanovníci pocházející z nižší šlechty Jako například Filip z Želetavy, Petr z Kunovic, Štěpán z Manic a Bratři Šlikové.

Přestože práce přináší 176 duchovních dohledatelných v historických pramenech, toto číslo mohlo být samozřejmě mnohem vyšší, zejména kvůli zániku archivu a kapitulní knihovny během třicetileté války roku 1643. Na druhou stranu se však toto číslo může i poněkud snížit vzhledem k zahrnutí osob, které získaly pouhou expektanci.

Důležité je na závěr říct, že stěžejní část této práce vychází z pramenů vydaných. Pro období první poloviny 15. století už většina edičních řad končí, a tak je zde potřeba práce s prameny nevydanými. V rámci nevydaných pramenů jsou zde však využity zejména zdroje dostupné online. Tím se samozřejmě otevírá i možnost pro další studium, a to případně i v zahraničních archivech.

11 Zdroje

11.1 Prameny nevydané

Archiv města Brna

A I/1 – Sbíрка listin, mandátů a listů.

Moravský zemský archiv Brno – fondy:

E 9 – Cisterciáčky Starém Brno.

G 12 – Cerroniho sbírka.

Národní archiv

ŘKř – Křížovníci s červenou hvězdou.

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc – fondy:

AO – Arcibiskupství Olomouc.

MCO – Metropolitní kapitula Olomouc.

11.2 Prameny vydané

Acta summorum pontificum res gestas Bohemicas aevi praehussitici et hussitici illustrantia. I-II. Ed. Jaroslav ERŠIL. Praeae 1980.

Archiv český, čili Staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích. I-XL.2. Edd. František PALACKÝ aj. Praha 1840-2004.

BISTRICKÝ, Jan – SPURNÝ, František – VÁCLAVEK, Ludvík – ZEMEK, Metoděj (edd.): *Moravské a slezské listiny liechtenštejnského archívu ve Vaduzu. 1173-1380*. Muz. a vlastivědná spol. OA Mikulov, Rajhrad, Hodonín a Znojmo, 1991.

Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae. I-XV. Ed. Antonius BOČEK – Josephus CHYTIL – Vincenz BRANDL – Berthold BRETHOLZ. Olomucii – Brünn 1836-1903.

Codex diplomaticus et epistolaris Regni Bohemiae. I-VII. 5. Edd. Gustav FRIEDRICH – Zdeněk KRISTEN – Jan BYSTRICKÝ – Jindřich ŠEBÁNEK – Šáša DUŠKOVÁ – Vladimír VAŠKŮ – Zbyněk SVITÁK – Helena KRMÍČKOVÁ, Jarmila KREJČÍKOVÁ – Jana NECHUTOVÁ – Dalibor HAVEL. Praeae 1904-2002.

ČERNÝ, František: *Ukazatel jmen k latinským zemským deskám brněnským a olomouckým*. Brno 1914.

Die Landtafel des Markgrafthums Mähren. I. Text der Brünner Cuda (1348-1466); II. Text der Olmützer Cuda (1348-1466). Edd. Peter CHLUMECKÝ – Josef CHYTIL – Carl DEMUTH – Adolf WOLFSKRON. Brünn 1856.

DUDÍK, Beda (ed.): *Über Nekrologe der Olmützer Domkirche*. AÖG 65, 1883.

FLODR, Miroslav (ed.): *Pamětní kniha města Brna z let 1343-1376 (1379)*. Brno 2005.

FLODR, Miroslav (ed.): *Pamětní kniha města Brna z let 1391-1515*. Brno 2010.

Libri citationum et sententiarum seu Knihy pŕhonné a nálezové. I-VII. Edd. Vincentius BRANDL – Berthold BRETHOLZ. Brunae 1872-1911.

Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecsim. I-X. Edd. Josef EMLER – František Antonín TINGL. Praeae 1865-1899.

Libri errectionum archidioecesis Pragensis saec. XIV et XV. I-VII. Edd. Kliment BOROVÝ-Antonín PODLAHA-Josef PELIKÁN. Praha 1875-1879, 1927, 2001.

MENDL, Bedřich (ed.): *Knihy počtů města Brna z let 1343-1365*. Brno 1935.

Monumenta historica Universitatis Carolo-Ferdinandae Pragensis. I. Liber decanorum facultatis philosophicae universitatis Pragensis ab anno Christi 1367 usque ad annum 1585. Pars 1. Praeae 1830.

Monumenta historica Universitatis Carolo-Ferdinandae Pragensis. II. Album seu Matricula facultatis juridicae Universitatis pragensis ab anno Christi 1372, usque ad annum 1418. Praeae 1834.

- Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia*. Prodromus Ed. Zdenka HLEDÍKOVÁ. Pragae 2003; I. Ed. Ladislav KLICMAN. Pragae 1903; II. Ed. Jan Bedřich NOVÁK. Pragae 1907; III. Edd. Bedřich JENŠOVSKÝ – Věra JENŠOVSKÁ. Pragae 1944-1954; IV. Ed. Karel STLOUKAL. Pragae 1949-1953; V.1-2. Ed. Kamil KROFTA. Pragae 1903-1905; VII.1-3. Ed. Jaroslav ERŠIL. Pragae 1996-2001.
- Moravské zemské desky*. Kraj olomoucký. II. 1480-1566. Ed. František MATĚJEK. Praha 1948; Kraj Brněnský. II. 1480-1566. Ed. Tomáš KALINA. Praha 1950.
- Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV. III-IV*. Ed. Božena KOPIČKOVÁ. Pragae 1977-1989.
- Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV. VII*. Ed. Pavel KRAFL. Pragae 2010.
- Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV. VIII*. Edd. Richard PSÍK – Václav BOK. Pragae 2015.
- Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae. II-IV*. Ed. Josef EMLER. Pragae 1882-1892. V.1-5. Edd. Blažena RYNEŠOVÁ, Jiří SPĚVÁČEK, Jana ZACHOVÁ. Pragae 1958-2005. VI. 1-3. Edd. Bedřich MENDL, Milena LINHARTOVÁ. Pragae 1958-1954.
- Regesta Imperii. XI. Die Urkunden Kaiser Sigismunds (1410-1437)*. Hrsg. v. Wilhelm ALTMANN. Innsbruck 1896-1900.
- Repertorium Germanicum. Regesten aus den päpstlichen Archiven zur Geschichte des Deutschen Reichs und seiner Territorien im XIV. und XV. Jahrhundert. Pontificat Eugens IV. (1431-1447)*. I. Band. Hrsg. v. Robert ARNOLD unter Mitwirkung von Johannes HALLER-Joseph KAUFMANN-Jean LULVÈS. Berlin 1897.
- Repertorium Germanicum. Verzeichnis der in den päpstlichen Registern und Kameralakten vorkommenden Personen, Kirchen und Orte des Deutschen Reiches, seiner Diözesen und Territorien vom Beginn des Schismas bis zur Reformation. Herausgegeben vom Deutschen Historischen Institut in Rom*.
- V. Band. Eugen IV. 1431-1447. 1. Teil: Text. Bd. 1-3. Bearbeitet v. Hermann Diener und Brigide Schwarz, Redaktion Christoph Schöner; 2. Teil: Indices. Bd. 1-3. Bearbeitet von Christoph Schöner. Max Niemeyer Verlag, Tübingen 2004.
- VI. Band. Nikolaus V. 1447-1455. 1. Teil: Text. Bearbeitet v. Josef Friedrich Abert und Walter Deeters; 2. Teil: Indices. Bearbeitet v. M. Reimann. Tübingen 1985.
- VII. Band. Calixt III. 1455-1458. Bearbeitet v. Ernst Pitz. 1. Teil: Text; 2. Teil: Indizes. Tübingen 1989.
- KRUGER, JIŘÍ: *Sacri pulveres sacerrimae memoriae inclyti Regni Bohemiae Coronae et nobilium eiusdem pertinentiarum Moraviae et Silesiae*. Pragae 1669.
- Soudní akta konzistoře pražské. I-VII*. Ed. Ferdinand TADRA. Praha 1893-1901.
- ŠEBÁNEK, Jindřich (ed.): *Archivy zrušených klášterů moravských a slezských*. Brno 1932.
- TADRA, Ferdinand (ed.): *Listář veřejného notáře ve XIV. století. Z rukopisu c. k. veř. a univers. knihovny pražské*. Praha 1893.
- URBÁNKOVÁ, Kateřina; WIHODOVÁ, Veronika (edd.): *Brněnské berní rejstříky z přelomu 14. a 15. století*. Brno 2008.
- ZEMEK, Metoděj; Turek, Adolf (edd.): *Regesta listin z Lichtenštejnského archivu ve Vaduzu z let 1173-1526*. Sborník archivních prací. Praha: Archivní správa Ministerstva vnitra ČSR Roč. 33, č. 1 (1983), s. 149-296.

11.3 Literatura

- BALETKA, TOMÁŠ: *Dvůr, rezidence a kancelář moravského markraběte Jošta (1375-1411)*. Sborník archivních prací, Roč. 46, č. 2, Praha 1996, s. 259-536.
- BALETKA, TOMÁŠ: *Na dvoře olomouckých biskupů na přelomu 14. a 15. století*. Sborník příspěvků k životnímu jubileu Prof. Dr. Ivana Hlaváčka. Red. Jan Hrdina – Eva Doležalová – Jan Kahuda. Praha 2002, s. 339-356.
- BAIER, HERMANN: *Päpstliche Provisionen für niedere Pfründen bis zum Jahre 1304*. Aschendorf, Münster 1911.
- BISTRICKÝ, JAN: *Urkunden des Olmützer Generalvikariats in der ersten Hälfte des 14. Jahrhunderts*. Folia diplomatica 1, 1971, s. 41-48.
- BOBKOVÁ, LENKA: *Jan Lucemburský: Otec slavného syna*. Praha. Vyšehrad 2018, 600 s.
- BUBEN, MILAN; Čech, Zdirad J. K.; Pokorný, Pavel R.: *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů*. Praha 2000.
- BRANDL, VINCENS.: *Spor o olomoucké biskupství a počátky husitství na Moravě*. ČMM 9, 1877, s. 29-61.
- BRETHOLZ, BERTOLD: *Geschichte der Stadt Brünn I. Bis 1411*. Brno 1911.
- BUDSKÝ, DOMINIK: *Intelektuálové v Metropolitní kapitule pražské od druhé poloviny 14. století do počátku husitství*. Documenta Pragensia 28, 2009, s. 21-61.
- BUDSKÝ, DOMINIK: *Kanovníci Metropolitní kapituly pražské 1378-1390*. Diplomová práce Katedry Archivnictví a pomocných věd historických FFUK, Praha 2006.
- COUFAL, DUŠAN: *Mistr Jan z Hradce a kalich: život a polemické dílo zapomenutého odpůrce Jakoubka ze Stříbra*. Středověká univerzitní vzdělanost, Praha 2017, s. 11-118.
- DOSTÁL, EUGEN: *Čechy a Avignon, Příspěvky k vzniku českého umění iluminátorského v XIV. století*. ČMM 46, 1922, s. 1-106.
- DŘÍMAL, JAROSLAV; PEŠA, VÁCLAV: *Dějiny města Brna I*. Brno 1969.
- DŘÍMAL, JAROSLAV: *Notář Jan Thabrarr*. ČMM 58, 1934, s.1-144.
- DVORSKÝ, FRANTIŠEK: *Vlastivěda Moravská II., Díl VI. mistopisu, Mistopis Moravy. Znojemský kraj. Hrotovský okres*. Brno 1916.
- DVOŘÁK, MAX: *Die Illuminatoren des Johann von Neumarkt*. Jahrbuch der kunsthistorischen Sammlungen des allerhöchsten Kaiserhauses 22, Wien 1901.
- DUDÍK, BEDA: *Über Nekrologe der Olmützer Domkirche*. Archiv für österreichische Geschichte) č. 65, 1884.
- ELBEL, PETR. *Collaltovska stopa v Čechách 15. století, aneb pocházel Kašpar Šlik z hraběcího rodu Collalto*. In: Elbel, Petr; Schmidt, Ondřej; Bárta, Stanislav. *Z Trevisa do Brtnice: Příběhy šlechtického rodu Collalto ukryté v českých archivech (katalog výstavy)*. Brno 2019.
- ELBEL, PETR: *Dvě neznámé listiny z roku 1416: příspěvek k poznání sporu o olomoucké biskupství*. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity 52, Brno 2003, s. 101-118.
- ELBEL, PETR: *Kapitoly z dějin katolické církevní správy na Moravě v době husitské (1408-1457)*. Disertační práce. Brno 2007.
- ELBEL, PETR: *Oficialát v olomoucké diecézi ve středověku (od počátků v 50. letech 13. století do 50. let 15. století)*. In: Sacri canones servandi sunt. Ius canonicum et status ecclesiae saeculis XIII-XV. Opera Institutii historici Pragae, Series C,19. 2008, s. 324-342.
- ELBEL, PETR: *Testamentum meum de libris meis: knihovna olomouckého biskupa Bohuše ze Zvole (1454-1457) opět v centru pozornosti*. In: Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska 2005: Architektura knihy (forma, obsah a jejich tvar). Sborník z 14. odborné konference, Olomouc 22. - 23. listopad 2005. Brno: Sdružení knihoven České republiky, 2006. s. 85-119.
- ELBEL, PETR: *Knihovna olomouckého probošta mistra Pavla z Prahy ve světle testamentu z 1. 2. 1441*. In: Ad vitam et honorem: profesor Jaroslavu Mezníkovi přátelé a žáci k pětasedmdesátému narozeninám, Matice moravská. Brno 2003, s. 595-610.

- ELBEL, PETR: *Markrabě Jošt, olomoucké biskupství a olomoucké kapitula*. In: Jan, Libor a kolektiv. *Morava v časech markraběte Jošta*. Vyd. 1. Matice moravská. Brno 2012. s. 33-58.
- ELBEL, PETR: *Osobnost olomouckého biskupa Petra III. řečeného Jelito (1381-1387)*. In: *Střední Morava: kulturněhistorická revue: Memoria* 7, č. 13. Olomouc 2001, s. 4-26., s. 4-26.
- ELBEL, PETR: *Testament olomouckého probošta Pavla z Prahy († 1441). Obraz materiální a duchovní kultury preláta husitské doby*. ČMM 123, č. 1. 2004, s. 3-46.
- ELBEL, PETR: *Testamentární odkazy Michala z Břestu, protonotáře krále Zikmunda, ve Znojmě: fundace obecní knihovny při kostele sv. Mikuláše a její vybavení knihami*. In: *V zajetí středověkého obrazu: kniha studií k jubileu Karla Stejskala*. Vyd. 1. Praha 2011, s. 144-163.
- ELBEL, PETR; ZAJÍC, ANDREAS: *Die zwei Körper des Kanzlers?: die "reale" und die "virtuelle" Karriere Kaspar Schlicks unter König und Kaiser Sigismund*. In: *Mediaevalia Historica Bohemica, Historický ústav Roč. 15, č. 2*. Praha 2012, s. 73-157.
- ERŠIL, JAROSLAV: *Papežské expektance in communi forma pauperum na česká beneficia ve 14. a na počátku 15. století. Památník národního písemnictví roč. 5-6*. Praha 1971, s. 105-137.
- ERŠIL, JAROSLAV: *Správní a finanční vztahy avignonského papežství k českým zemím ve 3. třetině 14. stol.* Praha 1959.
- FLODR, MIROSLAV: *Úsilí městské rady o jurisdikci nad brněnskými předměstími ve 13. a 14. století. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, roč. 44*. 1995 s. 25-38.
- GATZ, ERWIN: *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1198 bis 1448. Ein biografisches Lexikon*. Berlin 2001, s. 204-205
- HALADA, Jan: *Lexikon české šlechty. (Erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti.) Sv. 1, 2, 3*. Praha 1992-1994.
- HAMANN, BRIGITTE: *Habsburkové: životopisná encyklopedie*. Praha 1996.
- HAVEL, DALIBOR: *Listinné písmo v českých zemích na přelomu 13. a 14. století*. In: *Spisy Masarykovy univerzity v Brně*. Brno 2008.
- HLAVÁČEK, IVAN: *Ex disiectis membris diplomaticis aevi Wenceslai IV. List Václava Králíka z Buřenic brněnské kolegiální kapitule z Archivu města Bratislavy a přechod biskupství olomouckého na Lacka z Kravař v r. 1402*. In: *Poceta Janu Janákoví: předsedovi Matice moravské, profesoru Masarykovy univerzity věnují k sedmdesátinám jeho přátelé a žáci*. Brno 2002, s. 557-564.
- HLAVÁČEK, IVAN: *Knihy a knihovny českého středověku. Studie k jejich dějinám do husitství*. Praha 2005.
- HLAVÁČEK, IVAN: *Poznámky ke knihovně kartuziánů v Dolanech v době předhusitské*. In: *Knihy a knihovny v českém středověku: studie k jejich dějinám do husitství*. Praha 2005.
- HLAVÁČEK, IVAN: *Überlegungen zum Kapellanat am Luxemburgischen Hof unter Johann von Luxemburg, Karl IV. und Wenzel*. In: *Alltag bei Hofe, Residenzenforschung 5, Werner Paravicini, Sigmaringen 1995, s. 83-111*.
- HLAVÁČKOVÁ, HANA: *Knížní malba na lucemburském dvoře, v: Lucemburkové. Česká koruna uprostřed Evropy*. Edd. František Šmahel, Lenka Bobková. Praha 2012, s. 534-543.
- HLAVÁČKOVÁ, MIRIAM: *Kapitula pri Dóme sv. Martina. Intelektuálne centrum Bratislavy v 15. storočí*. Bratislava 2008.
- HLAVÁČKOVÁ, MIRIAM: *Lekár troch kráľov. Bratislavský a vyšehradský prepošt Siegfried Degenberg a jeho zdravotné rady*. In: *Studia Historica Tynaviensia. Kraków 2014, s. 260-266*.
- HLEDÍKOVÁ, ZDEŇKA: *Arnošt z Pardubic: arcibiskup, zakladatel, rádce*. Praha 2008.
- HLEDÍKOVÁ, ZDEŇKA: *Kapituly v zemích Koruny české a v Uhrách ve středověku*. In: *Documenta Pragensia Supplementa 2*. Praha 2011.
- HLEDÍKOVÁ, ZDEŇKA: *Několik úvah o kapitulách v českém středověkém státě*. In: *Documenta Pragensia Supplementa 2*. Praha 2011, s. 9-44.
- HLEDÍKOVÁ, ZDEŇKA: *Počátky avignonského papežství a české země*. Praha 2013.
- HLEDÍKOVÁ, ZDEŇKA: *Pronikání kuriálního centralismu do českých zemí. (Na dokladech provizních listin do roku 1342)*, ČČH 88. 1990, s. 3-33.

- HLEDÍKOVÁ, ZDEŇKA: *Soudní akta generálních vikářů*. SAP 16. 1966, s. 157-171.
- HLEDÍKOVÁ, ZDEŇKA.: *Úřad generálních vikářů pražského arcibiskupa v době předhusitské: ze správních dějin pražské arcidiecéze*. Praha 1971.
- HLEDÍKOVÁ, ZDEŇKA; KOHOUT, ŠTĚPÁN: *Konrad von Zwole*. In: *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1198 bis 1448. Ein biographisches Lexikon*. Hrsg. v. Erwin Gatz unter Mitwirkung von Clemens Brodkorb. Berlin 2001, s. 518-519.
- HOSÁK, LADISLAV: *Historický místopis země Moravskoslezské Díl 3. Brněnský kraj*. In: *Společnost přátel starožitností československých*. Praha 1935.
- HOSÁK, LADISLAV; ŠRÁMEK, RUDOLF: *Místní jména na Moravě a ve Slezsku. I. A-L, II, M-Ž*. Praha 1970, 1980.
- HOSÁK, LADISLAV; ZEMEK, METODĚJ: *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku I, Jižní Morava*. Praha 1981.
- HRADSKÁ, VERONIKA: *Ondřej z Třeboně, notář, vyslanec a důvěrník markraběte Jošta*. ČMM 117/2, 1998, s. 353-376.
- JAN, LIBOR: *Kapitula u sv. Petra (a Pavla) na Petrově*. In: *Dějiny Brna 2*. Brno 2013, s. 673-690.
- JAN, LIBOR: *Několik poznámek k nejstarší církevní organizaci na Znojemsku*. ČMM 116, č. 1. Brno 1997, s. 39-51.
- JAN, LIBOR; PROCHÁZKA, RUDOLF; SAMEK, BOHUMIL: *Sedm set let brněnské kapituly*. Brno 1996.
- JAN, LIBOR: *Die Rolle des Brünner Kollegiatstiftes zur Zeit der Luxemburger*. Colloquia medievalia Pragensia 1. Praha 1999, s. 223-228.
- JIREČEK, HERMENEGILD: *Václav Mladějovec z Mladějova, zemský pisař moravský a nástupci jeho (1373-1418)*. ČMM 23. 1899, s. 101-112.
- JIREČEK, HERMENEGILD: *Právníký život v Čechách a na Moravě v tisícileté době od konce 9. do konce 19. století. V nákresech dějpravných, životopisných a knihopisných ličí...* Praha 1903.
- JUJEZKA, STANISLAW: *Duchowni średniowiecznej Legnicy. Studium prozopograficzne nad klerem diecezjalnym*. Legnica 2006.
- KÁDNER, OTAKAR: *Dějiny pedagogiky. Díl I., Do konce středověku*. Praze 1909.
- KLICMAN, LADISLAV: *Mikuláš z Brna, pozdější biskup Tridentký a Mikuláš Luckův z Brna jsou osoby od sebe rozdílné: a oba byli kancléři Karla IV*. In: ČČH č. 4.1899, s. 251-255.
- KOLLMAN, HYNEK: *O kollektorech komory papežské v Čechách a censu vyšehradském do počátku století 15., jako výklad k listině kollektora M. Jana z Moravy z r. 1412*. Praha 1897.
- KOUŘIL, MILOŠ: *Osudy moravské církve v 15. století*. Netištěná habilitační práce Cyrilometodějské teologické fakulty. Olomouc 1993.
- KOUTEK, TOMÁŠ: *Čeští biskupové a arcibiskupové: 973-2016: od Dětmara k Dukovi*. Praha 2016.
- KRAČMER, MOŘIC: *Dějiny metropolitního chrámu sv. Václava v Olomouci*. Olomouc 1886.
- KRÁSA, JOSEF: *České iluminované rukopisy 13.-16. století*. Praha, 1990.
- KROFTA, KAMIL: *Kurie a církevní správa zemí českých v době předhusitské*. ČČH 10, 1904, s. 15-36, 125-152, 249-275, 373-391; 12, 1906, s. 7-34, 178-191, 274-298, 426-446 a 14, 1908, s. 18-34, 172-196, 273-287, 416-435., s. 174-176.
- KUČEROVÁ, TEREZA: *Papežské provize a expektance na benefícia v brněnské kolegiální kapitule*. Bakalářská diplomová práce. Brno 2018.
- MAREŠ, FRANTIŠEK: *Český hospic v Římě*. In: ČČM č. 1. Praha 1890, s. 65-97.
- MALÝ, JAKUB: *Vlastenský slovník historický*. Praha 1877.
- MEDEK, VÁCLAV: *Cesta české a moravské církve staletími*. Praha 1982.
- MEDEK, VÁCLAV: *Osudy moravské církve do konce 14. věku*. I. díl dějin olomoucké arcidiecéze. Praha 1971.
- MEZNÍK, JAROSLAV: *Brněnský a olomoucký patriciát ve 14-15. století*. Netištěná kandidátská práce pro HÚ, ČsAV. Brno 1962.

- MEZNÍK, JAROSLAV; *Členové brněnských městských rad z let 1343-1473. Přílohy k práci Brněnský patriciát a boje o vládu města ve 14. a 15. století (Brno v minulosti a dnes 4). Uloženo v knihovně AMB. Brno 1962.*
- MEZNÍK, JAROSLAV: *Lucemburská Morava: 1310-1423.* Praha 1999.
- MRÁZEK, KAREL: *Město Husovice. Jeho minulost i přítomnost.* Husovice 1912.
- MUSIL, FRANTIŠEK; PLAČEK, MIROSLAV: *Zaniklé hrady, zámky a tvrze Moravy a Slezska.* Praha 2003.
- NEJEDLÝ, Zdeněk: *Dějiny města Litomyšle a okolí. Díl I. Dějiny kláštera a biskupství Litomyšlského (do r. 1421).* Praha 1993.
- NEKUDA, VLADIMÍR: *Moravskobudějovicko. Jemnicko. Muzejní a vlastivědná společnost v Brně.* Brno 1997.
- NEUMANN, AUGSTIN ALOIS: *Prameny k dějinám duchovenstva v době předhusitské a Husově.* Olomouc 1926.
- NOVOTNÝ, MICHAL: *Mates Šlik († 1487).* Sborník z konference v Lounech 13.–14. května 2010. Jaroslav Havrlant – Jan Mareš – Martin Vostřel (eds.), s. 81–98.
- NOVOTNÝ, MICHAL: *Šlikové. Majetková struktura panství a společenské postavení rodu do roku 1487.* Diplomová práce. Praha 2007.
- PAPAJÍK, DAVID: *Nejvýznamnější šlechtické rody na Moravě podle zemských desk.* In: Ad vitam et honorem. Profesoru Jaroslavu Mezníkovi přátelé a žáci k pětasedmdesátým narozeninám. Brno 2003, s. 519-532.
- PARMA, TOMÁŠ: *Několik poznámek k reorganizaci moravského zemského soudnictví Karlem IV. roku 1348.* Netištěná diplomová práce na FF MU. Brno 1994.
- PEŘINKA, FRANTIŠEK VÁCLAV: *Dějiny města Kroměříže. Díl I. Obsahující dobu po rok 1620.* Kroměříž 1913.
- PEJŠKA JOSEF: *Církevní právo II. Hierarchický řád církve.* Praha 1937.
- PEŠA, VÁCLAV; DRÍMAL, JAROSLAV: *Dějiny města Brna 2.* Brno 1973.
- PILNÁČEK, JOSEF: *Staromoravští rodové.* Brno 2011.
- POKORNÝ, FRANTIŠEK: *Švábenice. Rod pánů ze Švábenic. Příspěvek k dějinám městečka.* Muzejní spolek v Brně, Místní národní výbor ve Švábenicích. Brno 1970.
- RADZIMIŃSKI, ANDREAS: *Duchowieństwo kapitul katedralnych w Polsce XIV i XV w. na tle porównawczym. Studium nad rekrutacją i drogami awansu.* Toruń 1995.
- RADZIMIŃSKI, ANDREAS: *Duchowieństwo kapitulne w Polsce średniowiecznej i wczesnonowożytnej. Studia nad pochodzeniem i funkcjonowaniem elity kościelnej.* Toruń 2000.
- RANDO, DANIELA: *Böhmischer Adler und böhmische Bischöfe – ‚going-between‘ im Trient des 14. und 15. Jahrhunderts.* In: Forschungen zur Kaiser- und Papstgeschichte des Mittelalters. Beihefte zu J. F. Böhmer, Regesta Imperii, č. 29. 2009, s. 143-156.
- ŘEPA, MILAN A KOL.: *Dějiny Králova Pole.* Autorský kolektiv: Pavel Cibulka, Libor Jan, Alena Knechtová, Pavel Kocman, Antonín Přichystal, Vlastimil Sochor, Petr Vachůt. Brno – Královo Pole 2004.
- ŘÍHOVÁ, MILADA A KOL.: *Lékaři na dvoře Karla IV. a Jana Lucemburského.* Autorský kolektiv: Dana Stehlíková, David Tomíček. Praha, Litomyšl 2010.
- SEDLÁČEK, AUGUST: *Mistopisný slovník historický království českého.* Praha 1908.
- SCHMIDT, ONDŘEJ: *Jan z Moravy: zapomenutý Lucemburk na aquilejském stolci.* Vyšehrad 2016.
- SCHWARZ, BRIGIDE: *Römische Kurie und Pfründenmarkt im Spätmittelalter.* Zeitschrift für historische Forschung 20. 1993, s. 129-152.
- SLAVÍK, AUGUST FRANTIŠEK.: *Vlastivěda moravská II., Díl I mistopisu, Čís. 6, Mistopis Moravy. Brněnský kraj. Brněnský okres.* Brno 1897.
- SPĚVÁČEK, JIŘÍ: *Významní notáři-diplomaté prvních Lucemburků v Čechách.* In: Československý časopis historický č. 5. Praha 1973, s. 711-758.
- ŠEBÁNEK, JINDŘICH: *Listiny přibyslavické.* ČMM 57. 1933, s. 1-58.

- ŠMAHEL, FRANTIŠEK: *Alma mater Pragensis. Studie k počátkům Univerzity Karlovy*. Praha 2016.
- ŠMAHEL, FRANTIŠEK: Fakulta svobodných umění. In: Michal Svatoš (Ed.), *Dějiny Univerzity Karlovy I. díl (1347/48–1622)*. Praha 1995.
- ŠMAHEL, FRANTIŠEK: *The Charles university in the middle ages*. Leiden-Boston 2007.
- ŠMAHEL, FRANTIŠEK: *Husitská revoluce*. I-IV. Praha 1996².
- ŠMAHEL, FRANTIŠEK: *Husitské Čechy*. Praha 2002.
- ŠVÁBENSKÝ, MOJMÍR: *K hospodářským dějinám Brna v období 1243-1411*. Brno 1994.
- TADRA, FERDINAND: *Kanceláře a písaři v zemích českých za králů z rodu Lucemburského Jana, Karla IV. a Václava IV. (1310-1420)*. Praha 1892.
- TADRA, FERDINAND: *Kulturní styky Čech s cizinou až do válek husitských*. Praha, 1897.
- TENORA, JAN: *Presentační právo abatyšů tišnovských na proboštví u sv. Petra v Brně*. Hlídka 42 (1925) s. 337–345, 393–402, 441–450, 485–492, 529–534.
- TENORA, JAN: *Statek sv. Petra v Brně: vzájemné vztahy a hospodářské poměry vrchnosti i poddaných. I., Do roku 1757*. Brno 1934.
- TESAŘ, PETR: TESAŘ, Petr. *Nejocetnější úředník města. Jan z Opavy*. Region Opavsko. Prosinec, roč. 4, čís. 50. 2010, s. 11.
- TOMEK, VÁCLAV VLADIVOJ: *Dějepis města Prahy. Díl 1*. Praha 1892.
- TOMEK, VÁCLAV VLADIVOJ: *Dějepis města Prahy. Díl 5*. Praha 1905.
- TŘÍŠKA, JOSEF: *Životopisný slovník předhusitské pražské univerzity 1348-1409*. Repertorium biographicum Universitatis Pragensis praeussiticae 1348-1409. Praha 1981.
- VACULÍNOVÁ, MARTA: *Evangeliář Jana z Opavy*. Muzejní a vlastivědná práce: Časopis Společnosti přátel starožitností 11/114, č. 1-2. 2006, s. 104.
- VÁLKA, JOSEF: *Cesta Moravy ke kompaktátům*. Jižní Morava 24, 1988, s. 91–114.
- VAŠKŮ, VLADIMÍR: *K otázce individuálního stylu v listinách Václava II. a Václava III.* In: Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Brno 1960, s. 75-84.
- VOHRYZEK, STANISLAV: *Šlechta na jihozápadní Moravě do husitských válek*. Disertační práce. Brno 2017.
- WOLNÝ, ŘEHOŘ: *Kirchliche Topographie von Mähren meist nach Urkunden und Handschriften. Abteilung I. Olmützer Erzdiözese. Bd. 1-5; Abteilung II. Brünnner Diözese. Bd. 1-4; Generalindex. Brünn 1855-1866*.
- ZEMEK, METODĚJ. *Pořad proboštů a děkanů kolegiálních kapitul v Brně a v Kroměříži. Část I.* Olomouc 1939, 41 s.
- ZEMEK, METODĚJ: *Pořad děkanů, proboštů a kanovníků olomoucké kapituly. Část první, Od založení do doby husitské (1131-1410)*. Olomouc 1938.
- ZEMEK, METODĚJ: *Posloupnost kanovníků metropolitní kapituly u sv. Václava v Olomouci*. VVM 4 (1949), 121-136, 167-182; 5 (1950) 53-64, 99-116, 141-146.
- ŽÍLA, MILOŠ: *Společenské změny na Moravě v letech 1437-1453*. Disertační práce. Brno 2011.